

Карабан В.І.

ПОСІБНИК-ДОВІДНИК

З ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ НАУКОВОЇ І ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Частина I

Граматичні труднощі

TEMPUS

Флоренція - Страсбург - Гранада - Київ

1997

КАРАБАН В'ячеслав Іванович

(Завідувач кафедри теорії і практики перекладу германських мов
Національного університету ім. Тараса Шевченка, Київ, Україна)

ПОСІБНИК-ДОВІДНИК З ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ НАУКОВОЇ І ТЕХНІЧНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Частина I

Граматичні труднощі

Посібник-довідник є першою спробою створення навчально-довідкової книги з граматичних проблем перекладу англійської наукової і технічної літератури українською мовою. Він побудований за функціонально-синтаксичним принципом і охоплює всі основні складні випадки передачі граматичних елементів, форм та конструкцій. Після кожного параграфу подано матеріал для вправ на відповідну граматичну проблему перекладу, в кінці книги міститься додатковий матеріал для вправ. Для зручності користування наведено також покажчик розглянутих у книзі способів перекладу англійських слів різних частин мови.

Книга призначена для широкого кола читачів, які поглиблено вивчають англійську мову, насамперед для студентів, аспірантів та викладачів, фахівців різних галузей науки і техніки, що прагнуть вдосконалити свої навички читання і вміння перекладу спеціальної літератури, а також для перекладачів-початківців.

ЗМІСТ

Вступ

I. Граматичні проблеми науково-технічного перекладу

II. Переклад присудка

1. Часові форми дієслова
2. Узгодження часових форм
3. Форми наказового способу дієслова
4. Форми пасивного стану дієслова
5. Форми непрямих способів дієслова
6. Складний іменний присудок
7. Складні модальні присудки з must, have to і should
8. Складні модальні присудки з may, might, can і could
9. Складні модальні присудки з will, would, need і ought to
10. Складний модальний присудок з to be to
11. Фразеологічний присудок

12. Інвертований присудок

13. Підрядне присудкове речення

III. Переклад підмета

1. Формальний підмет there

2. Неозначний займенник one

3. Займенник it

4. Анафоричні займенники this/these, that/those

5. Займенник-замінник one

6. Неозначено-особовий підмет, виражений займенниками we, you і they

7. Герундій

8. Інфінітив

9. Груповий підмет

10. Розщеплений підмет

11. Агентивний неживий підмет

12. Імплицитний підмет

13. Суб'єктно-продикативна інфінітивна конструкція

14. Підрядне підметове речення

IV. Переклад додатка

1. Формальний додаток *one*
2. Формальний додаток *it*
3. Займенник-замінник *one*
4. Займенники-замінники *that/those* та *these*
5. Інфінітив
6. Об'єктно-предикативна інфінітивна конструкція
7. Об'єктно-предикативна дієприкметникова конструкція
8. Герундій
9. Інвертований додаток
10. Підрядне додаткове речення

V. Переклад детермінантів речення

1. Прислівники на *-ly*
2. Інфінітивні парентетичні речення
3. Інші парентетичні елементи

VI. Переклад обставин

1. Прислівники на -ly
- 2.1. Інфінітив у функції обставини мети
- 2.2. Інфінітив у функції обставини наслідку
- 2.3. Інфінітив у функції обставини ступеня
3. Дієприкметник I та дієприкметниковий зворот
4. Дієприкметник II та дієприкметниковий зворот
5. Звороти зі сполучними словами given та granted, утвореними від дієприкметника II

II

6. Герундій та герундіальна конструкція
7. Інвертована обставина
8. Абсолютна конструкція з дієприкметником I
9. Абсолютна конструкція з дієприкметником II
10. Абсолютна номінативна конструкція
11. Еліптичні підрядні речення
12. Еліптичні підрядні речення, що вводяться сполучником if
13. Підрядні обставинні речення

VII. Переклад означення

1. Неозначений артикль a(n)
2. Означений артикль the
3. Прикметник
4. Прикметники з суфіксом -able/-ible
5. Прикметники та прикметникові словосполучення як правостороннє означення
6. Відантропонімічні прикметники на -(i)an
7. Іменник як лівостороннє означення
8. Інфінітив
9. Інфінітивна конструкція з прийменником for
10. Герундій
11. Дієприкметник I та відповідна дієприкметникова конструкція
12. Дієприкметник II та відповідна дієприкметникова конструкція
13. Конструкція "дієприкметник/прикметник + інфінітив"
14. Займенник-репрезентант that/those
15. Прикінцева прикладка
16. Підрядне означувальне речення

VIII. Передача значень синтаксичних конструкцій

1. Конструкції логічної емфази
2. Порядок членів речення та речень
3. Порівняльні та псевдопорівняльні конструкції
4. Каузативні конструкції
5. Герундіальна конструкція
6. Непаралельні однорідні члени речення
7. Одночленні номінативні та інфінітивні речення
8. Конструкції із запереченням

IX. Передача значень граматичних форм

1. Форми числа іменників
2. Абсолютний генетив
3. Субстантивований прикметник
4. Катафоричне вживання займенників
5. Граматична омонімія слова one
6. Граматична омонімія слова that
7. Граматична омонімія дієслова to be

8. Граматична омонімія дієслова to have

9. Граматична омонімія дієслова to do

10. Граматична омонімія дієслова to make

X. Вправи

1. Порівняння перекладів з оригіналами

2. Редагування перекладів

3. Комплексні вправи з різних граматичних труднощів перекладу

Передмова

Нині в Україні відсутні будь-які посібники з науково-технічного перекладу українською мовою. Ця книга — перша спроба створення посібника з граматичного аспекту перекладу українською мовою англійської науково-технічної літератури і водночас — довідника з граматичних труднощів перекладу. Вона є першою з двох частин курсу основ практики науково-технічного перекладу (друга частина, присвячена лексичним і стилістичним проблемам перекладу, зараз готується до друку).

Потреба у такому виданні нагальна не тільки з огляду на відсутність відповідної навчально-довідкової літератури, а й у зв'язку із важливістю якісного навчання перекладачів і перекладацької підготовки фахівців різних галузей науки й техніки. Про це свідчать також зрослі науково-технічні контакти з англійським світом та обсяги перекладів різного роду англійських науково-технічних текстів. І перекладачам, і науковцям й інженерам дуже потрібні посібники і довідники, де б спеціально розглядалися граматичні проблеми, труднощі й техніка перекладу складних граматичних, лексичних та стилістичних явищ англійського науково-технічного мовлення. Таких видань потребують не тільки науково-технічні працівники, що певним чином володіють англійською мовою, а й перекладачі і знавці англійської мови, які хотіли б ознайомитися із особливостями науково-технічного перекладу та вдосконалити відповідні навички перекладу. Посібник розрахований на тих, хто вже має загальну підготовку з англійської мови та в основному засвоїв курс нормативної практичної граматики англійської мови, отож у ньому розглядаються лише ті граматичні явища англійської мови, що становлять певні труднощі для перекладу.

Відомо, що повнота, точність і правильність перекладу науково-технічних текстів значною мірою залежить від того, наскільки правильно перекладач визначає і розуміє граматичні форми, синтаксичні конструкції та структуру речення. Дещо спрощуючи, можна сказати, що для виконання перекладу знання граматики та способів передачі граматичних явищ важливіше за знання термінології, тому що відповідники термінів можна достатньо швидко знайти у спеціальному перекладному словнику, тоді як пошук відповідника граматичної форми або синтаксичної конструкції може виявитися досить довгим, якщо не знати перекладного відповідника певного граматичного елемента. Тому ця книга має подвійну мету: по-перше, допомогти краще розпізнавати граматичні явища англійської мови та аналізувати структуру англійського речення і навчити точно визначати граматичні труднощі перекладу та адекватно перекладати речення з такими труднощами і, по-друге, слугувати довідником з перекладу для тих, хто, читаючи або перекладаючи англійські наукові або технічні тексти, стикається з граматичними явищами, що є певною мірою складними для розуміння речень та їх перекладу.

Автор намагався не залучати до посібника вузькоспеціальної наукової і технічної термінології, зосередивши увагу на загальнонаукових і загальнотехнічних мовних явищах, оскільки спеціальна термінологія тієї чи іншої галузі науки або техніки -- особливий вузький, хоч і дуже важливий аспект спеціального тексту і його перекладу. Завдяки такій широкій спрямованості посібник-довідник може використовуватися викладачами англійської мови, студентами та аспірантами всіх вищих навчальних закладів, фахівцями всіх наукових і технічних спеціальностей та перекладачами-початківцями. У цьому полягає, на наш погляд, важливе достоїнство і суттєва відмінність цього видання від інших нечисленних невеликих за обсягом посібників з науково-технічного перекладу, які через їхню обмеженість спеціальною термінологією не можуть використовуватися всіма тими, хто бажає або повинен навчитися основам науково-технічного перекладу.

Така широка спрямованість посібника-довідника базується на тому лінгвістичному факті, що лексичний план наукових і технічних текстів містить значну і вагому частку слів і термінів, що широко вживаються в усіх наукових і технічних галузях, а граматичний план текстів з різних галузей відмінний переважно лише частотністю

граматичних форм і синтаксичних конструкцій, а не їхнім інвентарем, складом. Саме це з лінгвометодичної точки зору дозволяє дати опис всіх релевантних для фахових текстів загальних граматичних труднощів перекладу та способів передачі українською мовою англійських граматичних форм і конструкцій. Єдина значна інвентарна відмінність текстів з різних галузей науки і техніки полягає у характері вживаної в них термінології, однак такі труднощі перекладу спеціальних термінів фактично збігаються з труднощами перекладу загальнонаукової та загальнотехнічної термінології, а способи їх перекладу практично тотожні. Тому можна стверджувати, що оволодіння способами та навичками перекладу граматичних труднощів загальнонаукових і загальнотехнічних текстів дає змогу адекватно перекладати й складні досить спільні для різних науково-технічних текстів граматичні явища у спеціальних текстах з їхньою особливою термінологією та частотністю. Автор по можливості намагався не залучати до посібника вузькоспеціальної термінології, оскільки знання такої термінології та способів її перекладу -- це особлива, хоча й дуже важлива, сфера перекладу.

Матеріал для ілюстрацій способів перекладу та вправ на переклад підібрано з оригінальних англійських і американських наукових і технічних публікацій таким чином, щоб у реченнях і фрагментах текстів були найчастотніші загальнонаукові та загальнотехнічні лексичні і граматичні явища і їх переклад становив би інтерес для якомога більшої кількості користувачів. Ілюстративні переклади подаються в одному варіанті, хоча це, звичайно, не виключає можливості інших варіантів адекватного перекладу. Наведені переклади призначені ілюструвати тільки ті способи перекладу граматичних явищ, що розглядаються.

У більшості посібників із перекладу науково-технічних текстів граматичний матеріал викладається з точки зору перекладу окремих частин мови. Така побудова навчально-довідкової — досить віддалена від суті процесу перекладу, адже важливий в ньому не тільки й не стільки морфологічний рівень, скільки функціонально-синтаксичний рівень речення, що певним чином включає перший. Адекватнішим та доцільнішим видається виклад матеріалу в плані синтаксичних функцій, у термінах членів речення, коли є можливість розглянути і певні морфологічні труднощі перекладу та способи перекладу частин мови (наприклад, переклад різних видів присудків, підметів і т.ін.). Такий виклад дає повнішу картину процесу і способів перекладу граматичних явищ і водночас

дозволяє навчити правильному морфосинтаксичному аналізу речень під час перекладу. Запропонована схема організації навчального матеріалу дозволяє включити в розгляд у закономірній послідовності значно більше граматичних труднощів перекладу, ніж, наприклад, при поданні матеріалу за частинами мови. Нарешті, така подача навчального матеріалу полегшує, на наш погляд, орієнтацію в ньому користувачів, не в останню чергу — завдяки додатковому покажчику способів перекладу слів різних частин мови, наведеному в кінці книги.

Аналіз способів перекладу різних граматичних форм і конструкцій розглядається в контексті речення, оскільки, з одного боку, саме речення є тим мовним об'єктом, який ще піддається систематичному розгляду, а, з другого боку, саме в ньому знаходиться відображення абсолютна більшість граматичних явищ. Лише в тих випадках, де це необхідно, переклад розглядається на матеріалі сполучень речень.

Книга складається з 10 розділів (розділи I-IX написані В.І.Карабаном, розділ X укладено Л.Г.Вербою). Розділи в свою чергу поділені на параграфи, в кожному з яких розглядається конкретна граматична проблема перекладу і містяться відповідні вправи на переклад. У першому розділі подаються загальні відомості про особливості мови англійської науково-технічної літератури, граматичні труднощі її перекладу та граматичні перекладацькі трансформації і їх причини. Розділи II-VI містять відомості про способи перекладу різних частин речення, виражених словами різних частин мови та сповосполученнями. У розділі VII розглядаються українські відповідники англійських синтаксичних конструкцій, а в розділі VIII подано способи передачі українською мовою деяких морфологічних явищ англійської мови. У кінці посібника-довідника подано вправи на порівняння перекладів з оригіналами, редагування перекладів, виконаних комп'ютером за допомогою спеціальної перекладацької програми, та на переклад речень, сполучень речень і фрагментів текстів. "Тематичний покажчик" містить алфавітний перелік частин мови із зазначенням розділів та параграфів, де подаються способи їх перекладу, що дає змогу швидко з'ясувати способи перекладу слів тієї чи тієї частини мови.

Розташування навчального матеріалу в книзі не вимагає саме такої послідовності роботи над ним. Опрацьовувати теми можна вибірково під керівництвом викладача, так

і самостійно відповідно до навчальної програми. Посібник-довідник не може претендувати на повноту викладу матеріалу та абсолютну однозначність рекомендацій. Важливо пам'ятати, що переклад — це творчий процес, який не може обмежуватися лише запропонованими тут способами перекладу та варіантами перекладацьких рішень. Автор усвідомлює, що ця книга не позбавлена можливих прогалин і недоліків описового та методичного характеру, особливо з огляду на те, що вона є поки що першою спробою подати основи перекладу англійських наукових і технічних текстів українською мовою.

Посібник-довідник призначений для широкого кола читачів, які вивчають англійську мову, насамперед для студентів, аспірантів і викладачів англійської мови, фахівців різних галузей науки і техніки, що прагнуть удосконалити свої вміння та навички перекладу, а також для перекладачів-початківців.

Автор із вдячністю та увагою поставиться до всіх зауважень та побажань щодо змісту та організації книги. Їх можна надсилати на адресу: Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14, факультет іноземної філології Національного університету ім.Тараса Шевченка.

I. Граматичні проблеми науково-технічного перекладу

1. Поділ складних випадків перекладу на граматичні та лексичні явища — досить умовний, адже в кожній мові граматичне тісно пов'язане з лексичним і спосіб передачі в перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їх лексичного наповнення. Одне й те ж граматичне явище залежно від конкретного лексичного вираження може перекладатися різними способами. Однак існують певні загальні закономірності співвідношення та відповідності граматичних форм і конструкцій мов оригіналу і перекладу, тому докладний опис таких співвідношень, орієнтований на переклад, видається не тільки доцільним, а й необхідним, аби достатньо чітко уявляти, які можливості має перекладач у своєму розпорядженні для адекватної передачі у перекладі граматичних явищ оригіналу.

2. Мова науково-технічної літератури відрізняється від розмовної мови або мови художньої літератури певними лексичними, граматичними та стилістичними особливостями. Якщо лексичні відмінності помітні навіть для нефахівця (а це, передусім, значна наявність спеціальної лексики, термінів), то у граматичному плані вони значно менш виразні, однак не менш різноманітні. Необхідно підкреслити, що тут йдеться не про інвентарні відмінності, тобто відмінності у складі синтаксичних конструкцій або морфологічних форм (що майже відсутні між текстами різних

письмових стилів), а про відмінності у функціонуванні граматичних елементів. Однією з найпомітніших граматичних особливостей науково-технічних текстів є велика кількість різного роду поширених складних (у першу чергу — складнопідрядних) речень, що вживаються для передачі типових для наукового викладу логічних відношень між об'єктами, діями, подіями та фактами.

3. Між науково-технічними текстами, написаними різними мовами, також існують значні граматичні відмінності, зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами і традиціями письмового наукового мовлення. Так, в англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються форми пасивного стану та неособові форми дієслів, дієприкметникові звороти й специфічні синтаксичні конструкції, особові займенники першої особи однини та одночленні інфінітивні й номінативні речення тощо. Та все ж найбільше між англійськими та українськими науково-технічними текстами граматичних розбіжностей інвентарного характеру, зумовлених особливостями побудови цих мов. Так, в українській мові відсутні неозначений та означений артиклі, що вживаються в англійській мові не тільки як певні означення, а й сигналізують особливості розподілу інформації у англійському реченні.

4. Обов'язковою умовою адекватного перекладу є вміння правильно аналізувати граматичну будову іншомовних речень, правильно визначати граматичні труднощі перекладу й конструювати речення у перекладі відповідно до норм мови і жанру перекладу. Зрозуміло, що перекладач повинен бути добре обізнаним з граматичними особливостями вихідної та цільової мов, основами теорії перекладу взагалі та науково-технічного перекладу зокрема, а також із перекладними відповідниками у галузі граматики та лексики, перекладацькими трансформаціями, способами перекладу різних мовних та мовленнєвих явищ. Все це становить частину загальної компетенції перекладача, яка, звичайно, значно ширша від означеної нами. Для перекладача науково-технічної літератури особливо важливе знання предмета перекладу -- він повинен орієнтуватися у тій предметній галузі, до якої належить призначений для перекладу текст. Під час перекладу потрібно правильно зрозуміти зміст речень, смислові відношення між реченнями та значення метатекстових елементів, що беруть участь в організації тексту. Природно, що найбільший комплекс граматичних проблем

перекладу пов'язаний із розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних елементів, що є безпосередніми носіями предметної інформації.

5. Як відомо, англійська і українська мови належать не тільки до різних гілок індоєвропейської родини мов (перша — до германської, друга — до слов'янської), а й до різних структурних типів мов: перша — переважно аналітична мова, де граматичні відношення у реченні передаються вільними граматичними морфемами, а друга — флективна мова, де граматичні значення й відношення передаються за допомогою зв'язаних граматичних морфем -- флексій. Саме розбіжності в будові мов, у наборі їхніх граматичних категорій, форм та конструкцій і становлять першу велику групу граматичних труднощів перекладу. Так, в українській мові немає артиклів, герундія, часових форм дієслова груп Continuous та Perfect, складних підметових та додаткових інфінітивних конструкцій, а в англійській мові -- дієприслівників, категорії роду іменників і прикметників тощо. Певні відмінності існують у побудові речення: на відміну від української мови, де група підмета нерідко може міститися після групи присудка, в англійській мові порядок головних членів речення значно фіксованіший, що може вимагати перебудови речення при перекладі.

Друга група граматичних труднощів перекладу пов'язана з різним обсягом змісту подібних у двох мовах форм і конструкцій. Так, форма теперішнього часу дієслова-присудка в українській мові відповідає за своїм змістом англійським відповідним формам Present Indefinite, Present Continuous та частково Present Perfect, а форма родового відмінку українського іменника може відповідати за своїм граматичним значенням англійській прийменниково-іменниковій конструкції "of + N" або формі загального відмінку іменника в препозиції до іншого іменника.

Третю групу граматичних труднощів перекладу складають ті граматичні явища мови тексту оригіналу, що мають відмінні від відповідних граматичних явищ мови перекладу функціональні характеристики: наприклад, форми однини і множини іменника наявні і в українській, і в англійській мовах, однак форми конкретних іменників можуть не збігатися (англійське evidence вживається тільки в однині, але може перекладатися формою і однини, і множини).

Ще одна група граматичних труднощів перекладу складається з тих граматичних явищ, що мають різні частотні характеристики в англійській та українській науково-технічній літературі. Так, у першій частотність форм пасивного стану дієслова-присудка значно більша, ніж у другій, тому в перекладі такі форми нерідко доводиться замінювати на форми активного стану. Такі труднощі викликані розбіжностями у мовностилістичних нормах текстів мовами оригіналу й перекладу.

Певні труднощі для перекладачів-початківців становлять граматичні омоніми -- формально тотожні граматичні форми або конструкції, що мають різне граматичне явище (наприклад, дієслово *to do* може вживатися як допоміжне дієслово у заперечувальних та питальних реченнях, дієслово-репрезентант попереднього дієслова та як смислове дієслово).

6. Ще одна група граматичних труднощів перекладу пов'язана з особливостями вираження членів речення у двох мовах, насамперед підмета і присудка. Наприклад, в англійській мові є так звані "формальний підмет" й "формальний додаток", неможливі у структурі українського речення. Тільки незначна частка англійських та українських висловлювань має ідентичну синтаксичну структуру та порядок компонентів і тільки у такому випадку англійські висловлювання можуть перекладатися відповідними українськими висловлюваннями без застосування граматичних трансформацій. Такий переклад називається "дослівним" або "послівним". Його слід відрізнити від граматично буквального перекладу, який є дослівним перекладом граматичної форми або синтаксичної конструкції, що порушує граматичні норми мови перекладу та/або жанрово-стилістичні норми науково-технічної літератури. Граматичний буквалізм призводить не тільки до порушення норм мови перекладу, а й до різних викривлень у передачі смислу оригіналу. Наприклад, у граматично буквальному перекладі речення "A new element will be discovered sooner or later" *"Новий елемент буде відкрито раніше чи пізніше" спостерігається порушення норм функціонування порівняльних форм прислівників: в українській мові у подібних випадках вживається форма позитивного, а не порівняльного ступеня ("рано чи пізно"). А наступний буквальний переклад викривляє смисл оригіналу і порушує деякі граматичні норми української мови, згідно з якими, зокрема, дієприкметниковий зворот не може вводитися сполучником, а анафоричний присвійний займенник повинен мати форму "свій", а не "його": While

taking part in the discussion he advanced his famous theory. *Коли беручи участь у дискусії, він висунув його відому теорію. (Треба: "Саме під час цієї дискусії він висунув свою знану тепер теорію").

Дослівний переклад відбувається послідовно з першого слова речення до останнього. Він не виключає вилучення артиклів та певних лексичних трансформацій, якщо внаслідок їх застосування структура й порядок членів речення, що перекладається, не змінюються:

This is the phenomenon of diffraction. Це — явище дифракції.

It is one of the basic questions of any science. Це є одним з головних питань будь-якої науки.

7. Саме для того, щоб уникнути неадекватного буквального перекладу ("граматичного буквализму"), і потрібно застосовувати перекладацькі граматичні трансформації, внаслідок яких буквальний переклад адаптується до норм мови перекладу та стає адекватним. Граматичні трансформації спричиняються різними чинниками. Зокрема, причинами таких трансформацій є:

- 1) Різниця у способах передачі інформації англійським і українським реченням: те, що в одній мові передається лексичними засобами, в іншій мові може виражатися граматичними засобами. Так, наприклад, попередність однієї дії іншій у минулому в англійській мові позначається формою Past Perfect дієслова-присудка, а в українській мові -- словами або словосполученнями ("раніше", "перед цим", "до того" тощо).
- 2) Відсутність в одній з мов певних граматичних явищ, форм або конструкцій. Наприклад, в українській мові артиклі, герундіальна форма дієслова, формальний додаток ("it"), а в англійській мові -- родові форми іменників та прикметників, форми відмінків числівників.
- 3) Необов'язковість вираження граматичної інформації в одній з мов (наприклад, в українській мові граматично не виражена інформація про те, що дія в теперішньому часі відбувається у момент говоріння (англійська дієслівна форма Present Continuous).
- 4) Різниця у представленні змісту речення поверхневою структурою (наприклад, в англійській мові складна інформація у додатку може виражатися у вигляді складного додатку Objective Infinitive).

5) Особливості сполучуваності й функціонування слів у словосполученнях і реченнях (наприклад, через особливості сполучуваності прикметника administrative словосполучення administrative efficiency не може перекладатися як "адміністративна ефективність" і повинне перекладатися як "ефективне управління").

8. Під граматичною перекладацькою трансформацією розуміється зміна граматичних характеристик слова, словосполучення або речення у перекладі. Розрізняють п'ять основних видів граматичних трансформацій: пермутація (перестановка), субституція (заміна), додавання, вилучення та комплексна трансформація. Перестановка -- це граматична трансформація, внаслідок якої змінюється порядок слів у словосполученні або реченні. Наприклад, в українському реченні сполучне слово "однак" звичайно стоїть на початку речення, тоді як в англійській мові його відповідник however може вживатися й у середині та наприкінці речення; іменник-означення в англійській мові може перебувати в препозиції, перед означуваним іменником (theory construction), тоді як в українській мові іменник-означення звичайно стоїть після означуваного іменника ("побудова теорії").

Перестановки нерідко супроводжуються іншою граматичною трансформацією — заміною, внаслідок якої змінюються граматичні ознаки словоформ (наприклад, замість форми однини у перекладі вживається форма множини), частин мови (наприклад, інфінітив у перекладі трансформується в іменник), членів речення (наприклад, додаток перетворюється при перекладі в підмет) та речень (наприклад, просте речення перетворюється на складне або навпаки):

Much work has been done on the problem. З цієї проблеми написано багато праць.
Brakes must be applied to stop a car. Щоб зупинити автомобіль, необхідно застосувати гальма.

This year has seen many great discoveries. У цьому році відбулось багато великих відкриттів.

Крім цього, при перекладі можуть застосовуватися також заміни слова словосполученням, словосполучення -- реченням, низки речень -- одним складним реченням і навпаки:

I shall discuss those points in greater detail. Я розгляну ці положення докладніше.

This is true also for the language used in the scientific area of culture. Це вірно також і для мови, яка використовується в науковому дослідженні культури.

This is what makes them meaningful. Саме це й робить їх значущими.

Einstein, too, confessed the same admiration for ancient geometry. Ейнштейн також зізнавався, що й він теж був захоплений геометрією древніх.

The conference was a veritable summit meeting. Only Bohr was conspicuously absent. Ця конференція була справжньою зустріччю у верхах, і лише Бора там явно бракувало.

Kepler set out to unify the classical picture of the world, one which was split into celestial and terrestrial regions, though the concept of a universal physical force, but when this problem did not yield to physical analysis, he readily returned to the devices of a unifying image, namely, the central sun ruling the world, and of a unifying principle, that of all-pervading mathematical harmonies. Кеплер намагався зробити єдиною класичну картину світу, що до цього було розділено на небесну і земну сфери. Для цього він використав поняття загальної фізичної сили. Та коли ця проблема не піддалася фізичному аналізу, він невдовзі повернувся до механізмів об'єднуючого образу, в центрі якого — сонце, що панує над всім світом, та об'єднуючого принципу всюдисущих математичних гармоній.

Додавання -- це граматична трансформація, внаслідок якої в перекладі збільшується кількість слів, словоформ або членів речення. Наприклад, у наступних перекладах словоформи applications та introduces перекладається сполученням двох слів:

There are many different applications of this material. Цей матеріал застосовується у багатьох різних галузях.

The mutual effect introduces a complex change. Перехресний вплив призводить до появи комплексних поправок.

Додавання використовується при перекладі іменників (intricacies "складні проблеми та заплутані питання"), прикметників (recurrent "що періодично повторюється"), дієслів (to solve "знаходити вирішення"), прислівників (theoretically "у теоретичному плані"), субстантивованих прикметників (the intracellular "внутрішньоклітинне середовище"), слів інших частин мови та словосполучень (data rates "швидкість передачі даних").

Вилучення -- це така граматична трансформація, внаслідок якої в перекладі вилучається певний мовний елемент (нерідко це плеонастичне слово, словоформа, член або частина речення):

The explosion was terrible while it lasted. Вибух був жахливий.

This is a very difficult problem to tackle. Це дуже складна проблема.

Комплексна граматична трансформація включає дві або більше простих граматичних трансформацій, наприклад, коли під час перекладу одночасно здійснюються перестановка та додавання:

The motor was found to stop within 2 seconds. Виявилось, що електромотор зупиняється протягом двох секунд.

Оскільки граматики тісно пов'язана з лексикою, значна кількість перекладацьких трансформацій має змішаний характер, тобто при перекладі відбуваються одночасно лексичні та граматичні зміни. Такі лексико-граматичні трансформації називаються змішаними і складаються з розглянутих вище граматичних трансформацій та різного роду лексичних трансформацій (генералізація, специфікація, контекстуальна заміна тощо). Наприклад, у наступному перекладі застосовано граматичні трансформації заміни герундія на іменник та форми однини іменника research на форму множини "дослідження" і лексичні трансформації контекстуальної заміни прислівника heavily на "широко", прийменника in на прийменник "при" та займенника I на займенник "ми":

In identifying these features I relied heavily on previous research. При визначенні цих ознак ми широко використовували попередні дослідження.

Вміння та навички перекладацьких трансформацій становлять істотний компонент компетенції перекладача, і тому їх виробленню та правильному застосуванню слід надавати належної уваги. Застосування трансформацій у перекладі має спрямовуватися на адекватну передачу смислу оригіналу та враховувати норми мови перекладу.

Обов'язково використовуються трансформації при перекладі відсутніх в українській мові граматичних явищ англійської мови.

Завдання Визначте, коли при перекладі наступних речень можливий дослівний переклад, а коли потрібно застосовувати граматичні трансформації, з'ясуйте характер необхідних трансформацій та перекладіть їх:

1. This account of scientific procedure is not wrong. 2. But is this correct ? The answer is no. 3. A simple example will suffice to prove it. 4. To illustrate, consider a concept such as force. 5. They seem unlikely to yield to rational study. 6. These four main tasks are of course related. 7. The discovery I speak of came about in a dramatic way. 8. During this period there seems to have occurred an important event in the field. 9. For this purpose, three things had to be done. 10. There are enough leads to permit plausible speculations on this subject. 11. But another possibility has suggested itself more and more insistently. 12. To be sure, observation is now often carried out at the output of a complex of devices. 13. But it turns out that Newton at one time was on the verge of going further. 14. The case is the origins of the special theory of relativity. 15. The region below or above this plane, if it exists at all, might well be a muddy realm. 16. Perhaps, Millikan speculated, there was merit in J. J. Thompson's theory. 17. An approach of this sort will be presented here. 18. There are, he reports, five strategies of research. 19. Scientists generally have been reluctant to discuss frankly this state of affairs. 20. This advice is, of course, exactly counter to that of many other scientists, historians, and philosophers of science. 21. There are, of course, well-known rules, and I need remind you of them only briefly. 22. It is at this point that the writings of Hoffding and Kierkegaard most evidently overlap with the teachings of William James. 23. I thank Dorothy M. Livingston for having drawn this reference to my attention. 24. It is appropriate to make a few general comments about the approach. 25. Though, admittedly, this is not a fully predictive deductive explanation. 26. At this point, it is valuable to follow Hyme's critique of Short's model. 27. Not surprisingly, the orientation of the monograph is in large measure theoretical. 28. Here, too, the results quite clearly identify which of the explanations are not tenable. 29. What is of crucial importance here is that no single event can be characterized in these terms. 30. On this analysis the theses should be contradictory, but they seem to me not to be. 31. Before going any further, we should consider one possible defense of Bred's argument. 32. But the theory may be worth constructing, the

data worth finding. 33. Actually formulating the required notion is not easy. 34. These are all conceived to be alternate manifestations of the phenomenon. 35. A new conclusion will now have to be formulated on the basis of Figs. 21, 22, and 25. 36. The approach would have been enhanced by a broader perspective -- a drawing back to look at the context in which the issues are framed. 37. In the light of the above remark, I find it somewhat difficult to say that I remain skeptical about Perry's general approach. 38. But over-all, the comprehensive description, internal consistency and high level of analysis make it clear that this is a fine piece of scientific work. 39. One needs a theory of science like that of L. Laudan, for whom the goal of science is not solely the solving of empirical problems, but also of conceptual ones. 40. Induction can never arrive at predictions in the strongest sense of the word, i.e. at logical deductions that can be falsified. 41. The Hegting algebra, in its turn, may be embedded into a Boolean algebra, of which it is a retract. 42. Priority arguments were invented independently by Friedberg (2) and Muchnik (3) to solve Pist's Problem. 43. Notice that this has nothing to do with ontological problems. The same considerations apply to fictitious objects. 44. He concludes, unsurprisingly, with the claim that the evidence exhibited supports B rather than A. 45. Few, if any, theories or empirical investigations in the field appear sufficiently related to the present area to permit extrapolation of testable hypotheses. 46. What was apparently not noticed for many years was that these kinds of application of the principles were in fundamental conflict. 47. Leaving aside the power and simplicity of the theory, I must briefly resume the problem. 48. In fact, given the assumptions implicit in this analysis, several of Crow's general conditions seem to give just the wrong results. 49. What made his work meaningful to Newton was surely that in his physics he was concerned with a real world. 50. In fact, this attitude is one reason why science has grown so rapidly since the early part of the seventeenth century. 51. His historic taste is, however, what one would expect of thinkers who at heart are purifiers and counterrevolutionaries. 52. The test seems poorly founded -- because it deals with a different level of "consciousness" than that with which Trample was concerned. 53. Proponents of the accounts which she attacks may also resent the fact that so few of her criticisms are genuinely constructive. 54. So, after all, we seem to be in a more or less isotropic and homogeneous in a most simple and symmetric world. Or at least the style of thought has made it easier to entertain the new model. 55. The choice of allowable analytical systems is in principle also very large. 56. The suspicion arises that the properties we assign to light are to some degree the properties of the boxes through which light has to find its way. 57. In the meantime, the careful attention to disorderliness has yielded new simplicities. For

the observation of the stars has provided data for an entirely different view of the Earth, the Sun, and the solar system. 58. First, I have introduced new conceptual tools, above all that of the "thematic" content of science, a dimension quite apart from the empirical and analytical content. 59. The truth of the matter is by no means clear at this stage, and it would be valuable if he could put forward arguments -- especially new arguments -- for his particular view. 60. As typically throughout, he provides sound expositions and reasonable critiques, but we do not conclude with a best account -- or even, in some cases, establish that the concept under criticism is salvageable. 61. Therefore, it is preferable on general methodological grounds to retain the theory unless there is compelling empirical evidence to the contrary. 62. I suspect no such theory could avoid difficulties analogous to those I have outlined without utterly losing its claim to rank as a theory of this type. 63. These two areas are tightly linked, given this theory, for it is claimed (with supporting evidence) that the proper characterization of the domains is to be made in terms of multilayered structures. 64. The phenomena that we have now been considering lend further support to this conclusion (unnecessary support, in that the earlier observations suffice to establish the conclusion). 65. However, as Schlesinger readily admits, it is still "not a theory, in that it directly yields testable predictions"; it is a loose formulation which has the obvious methodological disadvantage of not being easily refutable. 66. While it can certainly be argued that Helmholtz presently held a realist position towards laws of nature, I want to underline significant aspects of his epistemology that indicate a quite sceptical stand towards the realist thesis. 67. Regrettably, this normal inconvenience is exacerbated by the merely complete lack of page numbers in citations of references; this makes it extremely difficult for the reader to check specific points or to add to the information given.

II. Переклад присудка

1. Часові форми дієслова

1.1.1. У підрядних реченнях часу та умови форми Present Indefinite, Present Continuous та Present Perfect перекладаються формою майбутнього часу дієслова-присудка:

Unless a more explicit definition of the difference is given, such dilemmas will remain. Якщо ця різниця не отримає чіткішого визначення, такі проблеми будуть залишатися невирішеними.

If we permit this analysis, the charge can fairly be laid that we are cheating. Якщо вдається до такого аналізу, то нас закономірно звинуватять у тому, що ми підтасовуємо факти.

1.1.2. У деяких випадках (зокрема, в метамовленнєвих реченнях) форма Present Indefinite може мати значення майбутнього часу і перекладатися відповідною формою:

In the next chapter I briefly consider major results. У наступній главі будуть коротко розглянуті головні результати.

1.2. Форма Present Continuous звичайно перекладається формою теперішнього часу, однак у деяких випадках при перекладі цієї форми необхідно додавати слова та словосполучення "нині", "зараз", "на цей час" тощо, які конкретизують часове значення:

The method is receiving marked attention. Цьому методу зараз надають багато уваги. The reader gets an uneasy feeling that metaphors are taking over the argument. У читача складається неприємне враження, ніби в цьому випадку аргументацію заступають метафори.

Definite proof to that effect is lacking. На цей час відсутні переконливі докази наявності такого ефекту.

Зрозуміло, що в тих випадках, коли в англійському реченні присутні відповідні обставини часу (now, at present, presently тощо), перелічені вище слова та сполучення слів додатково в український переклад не вводяться:

Evidence is now mounting that the object undergoes a sort of reverse process. Нині з'являється все більше даних про те, що цей об'єкт зазнає певного роду зворотних змін. It might be possible to obtain a great deal of information that is presently lacking in this field. Можна, ймовірно, здобути й більшу кількість даних, що на цей час відсутні в цій галузі знань.

1.3.1. Форма Present Perfect Active перекладається в основному двома способами -- або формою минулого часу, якщо англійська форма позначає дію, яка завершилась у минулому, але її наслідки наявні у теперішньому, або ж формою теперішнього часу, якщо англійська форма позначає дію, що почалась у минулому і триває в теперішньому:

Smith 1993 has drawn a similar conclusion; our analyses are basically compatible. Сміт (1993) дійшов подібного висновку, і результати наших аналізів в основному збігаються. I have tried to highlight the difference between the two objects. Я спробував висвітлити різницю між цими двома об'єктами.

Some critics have questioned the validity of her methodology, noting that her analysis was based on unsystematic observation and intuition. Деякі критики ставлять під сумнів правильність її методики, відзначаючи, що її аналіз базувався на несистематичному спостереженні та інтуїції.

Other publications, however, have continued, wholly or in part, the tradition with which Jorjes took issue. Однак інші публікації продовжують повністю або частково ту традицію, що її поставив під сумнів Джорджес.

1.3.2. Форма Present Perfect Passive звичайно перекладається складним номінативним присудком, який складається з дієслова "бути" (що у теперішньому часі не вживається) та пасивного дієприкметника минулого часу або формою минулого часу дієслова-присудка:

Several charges against Lowe (1990) have been raised. Проти положень Лоуї (1990) висунуто кілька заперечень.

A somewhat similar approach has been developed in Kamp's recent work. Дещо схожий підхід розроблено у недавній праці Кемпа.

This view has recently been challenged by proponents of a structural analysis. Цей підхід прихильники структурного аналізу поставили під сумнів.

1.3.3. Форма Present Prefect Continuous звичайно перекладається формою теперішнього часу дієслова-присудка. Іноді для відтворення тривалості дії, позначеної такою формою, в переклад може вводитися прислівник "вже":

Evidence for the Big Bang hypothesis has been accumulating for two decades. Дані на користь гіпотези про "Великий вибух" накопичуються вже два десятиліття років.

They have been dealing with this thorny problem for many years. Вони вивчають цю надто складну проблему вже багато років.

1.4. Форма Past Perfect звичайно перекладається формою минулого часу дієслова-присудка. Іноді для чіткої вказівки на те, що дія, позначена цією формою, передувала у минулому іншій дії, в переклад доцільно вводити відповідні слова або словосполучення ("до цього", "раніше" і т.ін.):

It was surprising for us to find this, for such substances had not been known to occur in nature. Ми були дуже здивовані, з'ясувавши це, адже раніше не було відомо, що такі речовини зустрічаються в природі.

Особливо важливо позначати таким чином попередність у минулому однієї дії перед іншою при перекладі форми Past Perfect у тому випадку, коли мова йде про пріоритет відкриття тощо:

Two years ago they suggested that this could be done, as had been suggested in the same year by the Austrian group of researchers. Два роки тому вони висловили припущення, що це можна зробити, але таке ж припущення було висловлено раніше групою австрійських дослідників.

1.5. Форма Future Perfect перекладається формою майбутнього часу дієслова-присудка. Іноді для чіткості вказівки на те, що дія, позначена такою формою, відбудеться у майбутньому раніше від іншої дії, у переклад можуть вводитися відповідні слова або словосполучення ("вже", "на той час" і т.ін.):

Before Miller's group begins their experiment, we will have obtained our first results. Поки група Міллера розпочне свій експеримент, ми вже матимемо свої перші результати.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір адекватного способу перекладу часових форм дієслів-присудків:

1. Definite proof to that effect is lacking. 2. Evidence is mounting up that the bacteria may undergo some kind of transmutation. 3. The spherical joint is becoming more and more useful in the construction of glass equipment. 4. I do not want to suggest that the distinction I am making is an easy one to maintain in all cases. 5. In the next chapter, I first outline a framework developed of the results' interpretation. 6. This value may be subject to refinement when analyses are complete. 7. As further evidence for this restriction I examine below other processes that have been shown to be non-dominant. 8. I argue in the following two chapters that this structure is one means by which tenable interpretations are sustained. 9. A completely new conclusion must be formulated which considers all valid models. 10. In the next chapter I demonstrate that this problem cannot be solved along these lines. 11. I mention now another category of facts never integrated in the field -- perhaps because they are too precise ! 12. It seems that some kind of statistical method might be helpful, provided a representative body of instrumental data gathered becomes available. 13. In this final section I summarize some of what I take to be my more significant conclusions. 14. What I am suggesting is that this is not necessarily a consequence of the impact. 15. For that reason, in the next chapter I concentrate only on a subset of the variables. 16. In the following, I first briefly describe the major arguments made by this approach, point out what I see as defective with those arguments, and then proceed to argue why the separation of the two categories is impossible in the analysis. 17. The absence of major theoretical issues which are being contested makes these chapters somewhat dry reading. 18. It seems to me that Earl is here introducing the wrong distinctions and omitting the right ones. 19. A team of scholars at the University of Nancy is preparing a more detailed analysis of these problems, so we may look forward to the results of their investigations. 20. This problem has been later acknowledged by Peters, but it has not been taken up by him in any significant way. 21. This view has come under considerable criticism. 22. My effort to do just that has led to two conclusions. 23. First, this approach has led to a highly coherent and (I hope) revealing analysis. 24. No critical experiment has been reported up to now. 25. Another such argument has been advanced by Kostler (1992). 26. There have been several attempts to put these arguments on a quantitative basis. 27. These assertions have engendered a lively debate, and many less than critical scholars have accepted their conclusions enthusiastically. 28. This idea has been implemented in various ways. 29. This

theory, and every hypothesis which contributed to it, have been subjected to extensive criticism. 30. I have not attempted, in this article, to offer even a brief overview of the analytic methodology and techniques. 31. This astute observation has, unfortunately, been ignored by subsequent researchers. 32. However, as we have demonstrated, these apparent restrictions all follow from a more general constraint. 33. In this study, I have not hesitated to use techniques and ideas that are presently outside the range of this analysis. 34. Unfortunately, he commits the same error that other theoreticians have made since the conception of the theory: he does not apply the same cautionary procedures to "internal" evidence. 35. He has in fact misunderstood my position on both of these questions, in spite of quite explicit statements in the passages to which he referred. 36. We have made this assumption throughout; and it can be tested empirically in a sufficient number of instances for us to accept it as valid. 37. This framework has attracted many researchers to this day, and the influence can be most clearly seen in the works of Taller (1989, 1991a, 1991b, 1993), which directly apply and advocate this approach. 38. Of course, this is an old problem to which there has been no satisfactory solution; our analysis is no worse than any other in this regard. 39. He has chosen not only to disagree with these views of foreign scholars; he has chosen not to represent their views at all. 40. Theorists have typically attempted to meet the challenge of new problems in those different and opposing ways. 41. In his eagerness to use whatever stone comes to hand, he has taken contradictory positions, has made careless errors in interpreting (and even in quoting) other authors. 42. The shortcomings of her analysis of this problem and the different aspects of the problem have been discussed carefully by Lang (1994). 43. Finally, I observe that the data which I have discussed here show to be completely untenable the familiar proposal of Frey (1991). 44. They had been through with their series of experiments by the end of 1990. 45. In 1968 Altier and Franck pointed out the importance of that solution, but Crane had suggested it in the same year. 46. It is the study of Thorne (1992) that has yielded the most fruitful results. 47. Such studies have been done, for example, by West (1994).

2. Узгодження часових форм

1.1. При перекладі англійських форм минулого часу у підрядних додаткових реченнях слід мати на увазі дію відсутнього в українській граматиці правила узгодженості такої форми з формою минулого часу дієслова-присудка головного речення. Тому форма Past Indefinite або Past Continuous у таких підрядних реченнях перекладається формою теперішнього часу, форма Past Perfect -- формою минулого часу, а форма Future-in-the-Past -- формою майбутнього часу:

The experimenter first made sure that the subject knew all the rules of the experiment.

Експериментатор насамперед пересвідчився, що піддослідний знає всі правила експерименту.

Richards (1995) pointed out that similarity of attitude towards the two objects could account for some errors. Річардс (1995) відзначав, що деякі помилки можна пояснити подібністю ставлення до цих двох об'єктів.

In one experiment teachers were asked to indicate students who were experiencing considerable difficulty in English. В одному з експериментів учителям запропонували вказати тих студентів, які відчують значні труднощі у вивченні англійської мови.

It was hypothesized that this contrast would have been one of the easiest for the younger pupils to identify. Було висунуто гіпотезу, що учням молодших класів таке протиставлення визначити буде зовсім нескладно.

But soon I found out that this kind of work had already been done by Oates (1989). Але незабаром я встановив, що таку роботу вже виконав Оутс (1989).

1.2. Правило узгодження форми дієслова-присудка у підрядному додатковому реченні із формою минулого часу дієслова-присудка в головному реченні може не виконуватися, і тоді форма дієслова-присудка в підрядному реченні перекладається відповідною формою українського дієслова-присудка:

Recently, Johnson and Madgedy (1994) found that undergraduates prefer metaphors that are easily described. Нещодавно Джонсон і Маджеді (1994) встановили, що студенти віддають перевагу тим метафорам, які легко описати.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильність відтворення часових форм дієслів-присудків у підрядних додаткових реченнях:

1. He claimed that Gibbs (1989) had earlier suggested such a solution. 2. The investigators noted that the two variables had three levels. 3. We learnt that the results reported by these scientists were erroneous. 4. They concluded that his ongoing project was also a failure. 5. In Larson (1992) he agreed with Jabrdon that the analysis was hard to take seriously for other reasons. 6. He showed that it was 02 that had the most similarities to 05. 7. The originators of the theory argued that it was essential to take such relations as primitives. 8. According to the procedure, pupils were told to indicate whether each sentence was correct or incorrect. 9. The experimenter explained that the child would hear the animals' names. 10. The 10-year-olds knew why they felt "something was wrong" with the sentences. 11. Results shoed that the relative frequencies were significantly different. 12. Their results demonstrated that such an event could have happened even before the date. 13. Friesen (1993) insisted that this class of variation had already been studied, presumably by Kuiken (1991). 14. The subjects were told that the names would be read in numerical order. 15. The experimenter asked pupils how they would "fix up" the sentences given. 16. He suggested that comprehension in such cases is a matter of "grasping the simplest relation". 17. Thus we predicted that preschoolers would show mainly similarity confusions in a memory task. 18. To avoid bias, the child was told that he would meet some new names of animals. 19. The results of the study indicated that increases and decreases of intensity were accompanied by similar changes in rates of movement. 20. Pupils in grade 4 were told that they would be given sentences with a blank line to the left of each. 21. It was hypothesized that both frequency and intensity are positively related to perceived speech rate. 22. Fedron and Bond (1993) argued that the alternative explanation could be accepted. 23. Finally, they pointed out that the duration of the stimuli was the same across and within groups. 24. Moreover, a study of Follman, Merica and Silverman (1995) seemed to indicate that neither the direction nor the order of the categories significantly affects the reliability of a scale or the mean yields. 25. Earlier, I thought that we could drop the third analysis (summarized in 7) from consideration. 26. As Faltz (1988) rightly pointed out, it would have been much better to use another term. 27. In my personal communication with him I had to admit that I refuted the claim that he attributed to me. 28. They failed to remember that any choice among alternative analyses may imply a choice among alternative general theories. 29. The most thorough study of this variation that I know is by Eblands (1989: 82-89), who found that 25b was impeccable for everyone, but some

researchers rejected 25c. 30. The ancient Greek philosophers reasoned that matter was made up of infinitely small particles.

3. Форми наказового способу дієслова

Проста (синтетична) форма наказового способу дієслова-присудка може перекладатися кількома способами.

1.1. В інструкціях, вказівках і т.ін. вона перекладається неозначеною формою дієслова або формою наказового способу другої особи множини:

In practice you must proceed as follows: 1) switch the set on, 2) give it time to worm up, 3)adjust to one of the frequencies. Практичні дії повинні бути такими: 1) увімкнути прилад, 2) дати йому прогрітися, 3) настроїти на одну з частот.

Do not apply brakes suddenly. Не гальмуйте різко.

Remove ice by application of hot water. Усуньте лід, застосовуючи теплу воду.

Ця форма наказового способу перекладається також неозначено-особовою формою дієслова:

Assemble the pipes in the following order: set the pipe with the inspection hatch on the hood, and bolt the pipe flange to the hood. Труби монтують у такій послідовності: трубу з оглядовим люком установлюють на кожух і її фланець кріплять до кожуха болтами.

1.2. У реченнях метатекстового характеру (що звичайно регулюють перебіг комунікації) форма наказового способу перекладається формою першої особи множини майбутнього часу:

Consider first the following claim. Розглянемо спочатку наступну тезу.

Take as an example MacIntire's account of Weber's theory. Розглянемо, наприклад, аналіз Макінтайром теорії Вебера.

Note that the principle makes no claims about the relationship of the constituents to one another. Зауважимо, що цей принцип не містить жодних вказівок на зв'язки компонентів між собою.

1.3. Аналітичні форми наказового способу перекладаються звичайно одним із трьох наступних способів.

1.3.1. Модель "let + іменник-додаток + інфінітив" перекладається сполученням "(не)хай" з формою майбутнього часу, словами "припустимо, що ..." та формою теперішнього або майбутнього часу дієслова-присудка у складі підрядного з'ясувального речення:

Let T be a complete theory in a small language L. Припустимо, що T -- повна теорія, викладена досить обмеженою мовою L (або: Нехай T буде повною теорією, викладеною досить обмеженою мовою L).

Let this be written as (7). Хай це буде записано як (7).

Із запереченням ця модель перекладається моделями "'не дозволяйте' + неозначена форма дієслова", "'не дозволяйте, щоб' + форма умовного способу" та "'стежте/пильнуйте, щоб' + 'не' + форма умовного способу":

Do not let this difference exceed the set limits. Не дозволяйте цій різниці перевищувати встановленої межі.

Do not let this happen in an arbitrary way. Не дозволяйте, аби це відбувалось довільним чином.

Do not let them differ greatly. Стежте за тим, щоб вони істотно не відрізнялися.

1.3.2. Модель "Let me + інфінітив" перекладається як "'дозвольте мені' + неозначена форма дієслова" або "'хочу/слід' + неозначена форма дієслова", а іноді — формою першої особи множини майбутнього часу

Let me conclude with a few observations concerning adequate laboratory facilities.

Дозвольте мені закінчити кількома спостереженнями щодо належного лабораторного устаткування.

Let me repeat that computers are of prime importance for this field of research. Хочу повторити, що для цієї галузі досліджень комп'ютери мають першочергове значення.

Let me state the question in a slightly different way. Поставимо питання дещо по-іншому.

1.3. Модель "Let us + інфінітив" звичайно перекладається формою першої особи множини наказового способу або майбутнього часу дійсного способу:

Let us attempt to place the evidence we have detailed here into a more coherent framework. Спробуймо помістити дані, що були викладені вище, у чіткішу теоретичну перспективу. Let us observe, furthermore, that the hypothesis receives support as well from the results shown in Table 7. Зауважимо, крім того, що ця гіпотеза підтверджується також результатами, наведеними у таблиці 7.

Завдання Перекладіть речення, визначивши форму наказового способу та адекватний спосіб її перекладу:

1. Consider a class K of finite structures. 2. Do not endeavor to stop the process. 3. Refer to Model of Fig.2. 4. Consider now a purely qualitative rule. 5. Take another case. 6. Observe that there is no repetition here. 7. Consider the implications of these assumptions. 8. Suppose, however, that there were three alternatives. 9. Suppose that it is true. 10. Note that this raises a further question. 11. On this point, see Schmerling (1993). 12. Notice that our earlier intuition is not necessarily wrong. 13. Notice that it is not necessary for both of these conditions to be met. 14. Let K be a regular cardinal. 15. Let f be a variable ranging over the interpretation of functions. 16. Suppose further that we propose the following general definitions. 17. Note that the test can be useful even when its basis is poorly understood. 18. As a final motivation here, for the usefulness of the analysis, compare (20) and (21). 19. If a dispute arises, re-formulate the project to eliminate the problem. 20. Suppose we adopt a hierarchical relationship between the two subtheories by fiat, such that the second presupposes the existence of the first. 21. Notice that we do not attempt to constitute something novel here. See Appendix A for a complete explanation of the statistical methods used in this test. 22. Let $b(n)$ denote the total number of non-isomorphic structures. 23. Let us tabulate and briefly analyze the problem to be met. 24. Let us summarize briefly the characteristic features of tunnel diodes. 25. In conclusion, let me summarize what has been done. 26. Let me start by giving an analogy. 27. Let me conclude with one more example. 28. Let us consider problem a) first. 29. Let us see how this force acts in the abstract. 30. Let us begin by examining these "Writings" in detail.

31. Let us suppose that this is the case. 32. But let us assure for the sake of argument that Cole is right in this matter. 33. Next let us deal with each hypothesis and generalization in turn. 34. Let us set down two requirements for the adequacy of the analysis. 35. Let us now examine more closely the findings of the third statistical test with respect to each of our four parameters. 36. Let us recall that at least a century and a half had to pass before the Copernican view of our local universe was established.

4. Форми пасивного стану дієслова

1.1. Форми пасивного стану дієслова-присудка перекладаються кількома способами залежно від лексичних та синтаксичних характеристик речення:

1) однією з трьох неозначено-особових форм дієслова (форма третьої особи множини, зворотна форма на "-ся" та форма на "-но" або "-то"):

A number of theoretical issues are also discussed. Обговорюється також низка теоретичних питань.

No proof of this assertion was offered. Не запропоновано жодного доказу цього положення.

This is not backed up by any large amount of supporting evidence. Це не підтверджено хоч якоюсь значною кількістю позитивних даних.

However, this definition is rejected because it is too broad. Однак це визначення відкидається, тому що воно занадто широке.

Few books in the field have been so largely awaited as this. Публікація мало якої книжки з цієї галузі знань очікувалася з таким нетерпінням, як цієї.

The graph is then redrawn on conventional orthogonal coordinates. Потім графік перекреслюється на звичайних ортогональних координатах.

Коли форма пасивного стану перекладається неозначено-особовою формою третьої особи множини, підмет англійського речення може перекладатися іменником у непрямому відмінку:

At the next step the computer is given orders. На наступному етапі рахівнику задають програму.

2) неозначеною формою дієслова (особливо в умовних підрядних реченнях):

If X is put zero, Eq.1 simplifies in the following way. Якщо X прирівняти до нуля, то рівняння (1) спрощується наступним чином.

If this approach is adopted, spectacular results can be expected. Якщо застосувати цей підхід, можна отримати дивовижні результати.

3) формою активного стану дієслова-присудка (іноді з певними синтаксичними трансформаціями, зокрема, з перетворенням додатку англійського речення у підмет українського речення), коли агент дії, позначеної присудком, виражений у додатку:

The same facts are repeated by Aarsley. Ті ж факти повторює Аарслі.

A similar observation is made by Lichtenberk. Подібне спостереження робить і Ліхтенберк.

Precisely this form of argumentation is used by Schachter 1993. Саме цей спосіб аргументації використовує Шектер (1993).

An alternative analysis was proposed by Rosenbaum 1995. Альтернативний аналіз запропонував Розенбаум (1995).

За такого способу перекладу порядок слів не змінюється, а змінюються їхні синтаксичні функції: підмет стає додатком, а додаток з прийменником by — підметом.

Коли в англійському реченні у функції підмета вжито непрямий прийменниковий додаток відповідної активної конструкції, в перекладі прийменник виноситься на початок речення:

This classification is not referred to in the subsequent text. На цю класифікацію в подальшому тексті не робиться жодних посилань.

A spurious argument that is often advanced or at least hinted at appears in Forbe's discussion. В аналізі Форба виявляється хибний аргумент, що часто висувається або, принаймні, на який нерідко натякають.

1.2. Якщо присудок у пасивній формі займає в англійському реченні кінцеву позицію, при перекладі порядок слів нерідко змінюється: присудок міститься перед підметом (докладніше про зміни порядку слів у перекладі див. 2-ий параграф Розділу VIII):

Our hidden parameter is ignored here. Тут не розглядається один прихований параметр. In each section, important scholars are quoted and examples are presented. У кожному розділі цитуються важливі праці відомих авторів і наводяться приклади.

1.3. Пасивний інфінітив у складі модального дієслівного присудка звичайно перекладається неозначеною формою дієслова (переклад таких присудків докладніше розглядається у параграфах 7-9 цього розділу):

Three points about this analysis must be added. Слід додати ще три зауваження з приводу цього аналізу.

Several objections can be raised about the proposal. Проти цієї пропозиції можна висунути кілька заперечень.

1.4. Пасивну форму дієслова-присудка слід відрізнити від її граматичного омоніма -- складного номінативного присудка, вираженого сполученням дієслова be з (ад'єктивованим) дієприкметником II. Способи їх перекладу дещо відмінні, бо, на відміну від пасивної форми, згадане словосполучення позначає не дію, а стан (про переклад цього виду складного номінативного присудка див. параграф 6 цього розділу).

Завдання Перекладіть речення, попередньо визначивши адекватний спосіб перекладу форм пасивного стану дієслів-присудків.

1. This point will be taken up below. 2. This is represented symbolically in (25). 3. Two such theoretical frameworks will be discussed now in some detail. 4. The formulae proposed here can be discussed, criticized, and revised. 5. Unfortunately, no conclusive evidence can be

provided in this respect. 6. Some of the chapters in the book are co-authored. 7. The terms are then exemplified, but they are not further defined. 8. Both these counterproposals are taken up in Ch. 7. 9. Some supporting empirical evidence has been provided for the theory. 10. Since then, the theory has been modified by various groups. 11. The present format was maintained in order to facilitate comparison with Table 2. 12. This is not mentioned in Scoot 1991, but clearly indicated in McMurdy 1993. 13. The relevance of this fact for our argument will be discussed shortly. 14. This conclusion is disputed by many scholars.

15. This straightforward explanation is nicely corroborated by two facts. 16. Once these two postulates are realized, the theory becomes vacuous. 17. Preference is given to contributions of general theoretical and methodological interest. 18. All ratings were averaged and submitted to statistical analysis. 19. This methodology is adopted in many works. 20. The Perlmutter approach has already been criticized. 21. What has been said so far can be summed up in two central points. 22. This and many related problems will be ignored in the present paper. 23. New applications of the theory are being explored in many fields. 24. The possible significance of this limitation will be considered in Part II. 25. These studies were followed by much research in the area. 26. This solution is of course allowed by various theories. 27. The reader is referred to original studies for further details. 28. Such structures have been argued for by Halitsky 1994, among others. 29. The problem was taken up by McCormick (1989). 30. In the brief review that follows, the wealth of evidence provided by such processes will only be hinted at. 31. This preliminary sketch is followed by a careful methodological analysis. 32. The relevant data have first been brought to notice by Wilfred. 33. European research is almost totally ignored by the author. 34. Only a part of the topics covered can be highlighted in this review. 35. Natural selection is usually thought of as arising simply from the external environment. 36. Not all eventualities can be provided against. 37. There is a certain amount of adjustment so that this can be taken care of. 38. The nature of the problem is such that the empirical approach still has to be largely relied upon. 39. In more recent models this solution cannot be maintained. 40. These characteristics can all be related to one basic conceptual scheme. 41. Such a model can in turn be constructed only in relation to an explicit formal theory. 42. This predictability is best explained by our analysis. 43. Several proposals to this effect have been made. 44. These concepts are defined and are referred to constantly throughout the chapter. 45. This position is held by Kenstowicz and Pyle (1989) and Guerssel (1990). 46. The present paper is meant as a contribution to this debate. 47. Similar explanations can be offered for the integrity of other units. 48. This conclusion is supported by

evidence from other sources. 49. Tannen's material is limited, and some of her points have been made more powerfully elsewhere. 50. This expectation is not fulfilled, as the percentages in Table 6 show. 51. My arguments will be couched in standard terms; essentially no new theoretical devices will be introduced. 52. This theory, as proposed by Griffith 1992, is here formalized, expanded, and then tested. 53. No such investigation can be properly begun until fundamental conceptual confusions are cleared away. 54. Articles submitted to the Journal are not expected to be written in an academic style or to follow academic conventions. 55. it must be emphasized that by "non-empirical" Itkonen does not mean "unrigorous" or "unscientific". 56. It seems that further research is needed before any predictions about future change can be made. 57. Thus one constantly has the sense that the book's points are suggested or claimed, but not truly made. 58. No evidence of the second kind is cited in this paper, however, evidence of the third kind is given by Haas. 59. As regards the empirical data for which the theory is meant to account, the following principles will guide the selection. 60. Nearly all the standard terminology and symbolism is defined, explained and illustrated with unusual lucidity and precision.

5. Форми непрямих способів дієслова

1.1. Більшість форм непрямих способів мають в англійській мові переважно подібні значення і тому перекладаються формою умовного способу (досить часто у складі підрядного речення, що вводиться сполучником "щоб" чи "аби"):

Such an analysis would permit the testing of the hypothesis. Такий аналіз дозволив би перевірити цю гіпотезу.

One might of course disagree with him on various points of detail. Зрозуміло, можна було б не погодитися з ним щодо різних конкретних положень.

Nothing which so good a scholar might write on these matters would be completely devoid of interest. Все, що такий цікавий вчений міг би написати з приводу цих проблем, становило б певний інтерес.

However, it is not the details that are of concern here -- and I should soon be out of my depths if they were ! Однак у центрі моєї уваги не окремі конкретні деталі -- я б дуже швидко втратив глибину аналізу, якби звертав на них увагу.

I would have welcomed more of the insightful quotations, for they would have helped to build a rich sense of the problem. Я тільки вітав би залучення більшої кількості цікавих корисних цитат, адже вони допомогли б повніше і краще усвідомити суть проблеми.

I wish scientists of all viewpoints could read and consider this point. Бажано, щоб учені різних поглядів могли ознайомитися з цією тезою й розглянути її.

The only way 22d would be possible would be is it were itself listed. В єдиному випадку (22d) було б можливе — коли б воно само було у списку.

It might have been more efficient to give the comparative tables in each chapter. Можливо, ефективніше було б подати порівняльні таблиці у кожній главі.

It is unlikely that he would have sanctioned the present publication. Малоймовірно, щоб він дав дозвіл на цю публікацію.

We might require that an optimality analysis be descriptively adequate. Ми можемо висунути вимогу, щоб аналіз оптимальності був описово адекватним.

But if that be the case, then how could these highly abstract principles possibly be learnt inductively. Але коли б це було так, тоді як насправді можна було б вивести індуктивно ці вельми абстрактні принципи ?

In return, Portas suggested I document the details. У відповідь Порташ зажадав, аби я задокументував усі ці дрібні деталі.

1.2. Іноді форма непрямого способу може перекладатися неозначеною формою дієслова:

A resolution proposed that the young researcher be appointed as a consulting engineer. У рішенні пропонувалося призначити цього молодого дослідника інженером-консультантом.

If a thermometer be placed in a container of hot water, it might break. Якщо термометр помістити в посудину з гарячою водою, він може тріснути.

He proposed that a procedure be developed for the purification of a series of standards. Він запропонував опрацювати метод очищення низки зразків.

1.3. У тих випадках, коли форму непрямого способу вжито після слів, що передбачають певну ступінь нереальності (наприклад, після дієслів to hope, to suggest, to doubt, to assume, to suppose, to think і т.ін. та відповідних іменників), після безособових речень it

is (un)likely, it is probable тощо та після модальних прислівників possibly, probably, perhaps і т.ін., вона може перекладатися формою майбутнього або теперішнього часу дійсного способу:

Possibly this substance would decompose even more readily. Можливо, ця речовина розкладатиметься ще легше.

In the hope that this would yield promising results, we carried out several important experiments. Сподіваючись, що це принесе багатообіцяючі наслідки, ми провели кілька важливих експериментів.

the possibility that the particle wander the whole of the distance by t may be neglected.

Можливістю того, що ця частка пройде всю цю відстань за час t , можна знехтувати.

(Про переклад форм непрямих способів would, might та could див. розділ про переклад складних модальних присудків).

1.4. У складних підрядних реченнях з головним реченням типу I wish непряма неперфектна форма, що вживається для висловлювання жалю з приводу того, чого немає, перекладається формою теперішнього часу з заперечувальною часткою "не":

We wish many scholars would regard this proposal. На жаль, багато вчених не розглядають цю тезу.

I wish scholars from newly independent states attended the conference. Шкода, що у цій конференції не беруть участі вчені з нових незалежних держав.

Перфектна форма непрямого способу у подібних випадках вживається для позначення того, чого насправді не було, і перекладається формою минулого часу з часткою "не":

The supporters of the theory wish it had been preferred over other theories. Прихильники цієї теорії жалкують, що їй не було віддано переваги порівняно з іншими теоріями.

Якщо форму непрямого способу вжито із запереченням, то вона позначає те, що насправді відбувається або відбувалося:

I wish I had not put my signature to the review. Жаль, що я поставив свій підпис під цією рецензією.

1.5. Необхідно мати на увазі деякі особливості перекладу форм Subjunctive I та II у підрядних реченнях. У складнопідрядних реченнях, де присудок головного речення виражений дієсловами to require, to suggest, to request, to urge і т. ін. або якщо в них наявні відповідні іменники, ці форми перекладаються формою умовного способу у складі підрядних речень, що вводяться сполучником "щоб" чи "аби":

Nothing in the main proposal of this paper requires that such simplifications be made. У головній тезі цієї статті немає нічого такого, що б вимагало застосування таких спрощень.

Ordinarily, a small error is expected in a result, but it is desired that there should be no mistake. Звичайно, очікується невелика похибка в результаті, проте бажано, аби не було жодних помилок.

Після виражень оцінки, думки, почуттів тощо неперфектна форма перекладається формою теперішнього часу, а перфектна -- формою минулого часу:

It is therefore all the more regrettable that the present book should be written in such ungainly and obscure language. Тому ще прикріше, що ця книга написана такою неоковірною і незрозумілою мовою.

It is unfortunate that Croom helms should have agreed to publish such a poor reference work. Шкода, що видавництво "Крум Гелмс" погодилося видати таку незадовільну довідкову працю.

У деяких випадках існують досить сталі відповідники форми Subjunctive I:

Suffice it to say that there are a number of arguments that converge. Достатньо сказати, що висувається кілька досить подібних аргументів.

This observation has been recognized by all scholars, be they Japanese or not. Це спостереження було визнане всіма вченими, і японськими, й іншими.

1.6. Безсполучникові умовні речення, де форма непрямого способу вживається для позначення дій, що не відбулися, і які починаються дієсловами *should, had, were*, перекладаються сполучниковими реченнями, що вводяться сполучниками "якщо" та "якби" і містять форму умовного способу або теперішнього чи майбутнього часу дійсного способу.

Were test data available, the calculation of the parameters would be made from these data. Якби були наявні дослідні дані, на їх підставі можна було б зробити розрахунки цих параметрів.

Should the falling body stop, all friction would disappear. Якщо тіло, що падає, зупиниться, то будь-яке тертя зникне.

Had the checking up of the data not taken so much time, we should have completed our work long ago. Якби перевірка даних не відібрала так багато часу, ми б вже давно закінчили нашу роботу.

Слід мати на увазі, що підрядні умовні речення, що вводяться безсполучниково, можуть розташовуватися й перед, і після головного речення. Від цього способи їх перекладу не змінюються:

Such a focus might have been more illuminating, had he been treated not as a pioneer researcher, but as an exponent of an essentially philosophical approach. Доцільнішим йому було б зосередити увагу саме на цьому, якби його вважали не дослідником-новатором, а виразником, по суті, цілого філософського напрямку.

Про переклад речень з інверсією їх частин див. параграф 12 цього розділу.

Завдання Перекладіть речення, визначивши форму непрямого способу та адекватний спосіб її перекладу:

1. If there were no friction, we could not even walk. 2. In many cases air may be treated as if it were an ideal fluid. 3. The Earth behaves as if it were a large magnet. 4. I would disagree on some minor points. 5. Without the Sun there would be no light, no heat, no energy of any kind. 6. If she were to rewrite her work, she might well handle more questions. 7. A model-

theorist would have to include the features in a full specification of a model. 8. I wish I could say that his account is an unqualified success. 9. A full analysis would have to bring much other evidence to bear. 10. What sort of data would support one position over the other? 11. If this could be shown, then the theory could still be maintained in a modified form. 12. Life could not exist on the Earth but for the heat and light which it receives from the Sun. 13. The laws of mechanics predict that a lead ball would fall to the Earth at the same rate as an iron ball. 14. If the Earth stayed in one place in its orbit, day and night would not change in length. 15. We all realize that if it were not for the friction between our shoes and the floor, we could not walk. 16. It would be useful to remember that the greater the vacuum, the more efficient the rocket becomes. 17. In the early twenties the suggestion that pictures could be transmitted even by wire would have seemed fantastic to many people. 18. Unless this is appreciated, it would seem to me to be impossible to give a proper account of even such common, though not universal, categories. 19. This approach would have the following consequences. 20. The approach I favour would look as follows. 21. It would have been interesting to learn more about this approach. 22. This would be fine, if she did not claim to have an answer to the other problem. 23. Very few theoreticians would have found such a conclusion acceptable. 24. Ladefeld's work would have benefited from more careful editing. 25. I would have been happier if the experimental evidence had been better presented. 26. I am unconvinced of the reliability of this kind of test; but even if the wets were theoretically valid, the results presented here are less than conclusive. 27. If we were to take the latter fact as evidence of independent systems, it would be exceedingly difficult to explain the first two facts. 28. Such an approach has certain advantages of principle, though it remains to see how it would work in practice. 29. But to give an idea of the analysis that will be assumed, a few remarks would be useful. 30. If I were more knowledgeable about the history of science -- then perhaps I would have appreciated this work more. 31. Should there have been such a sequence, my analysis would have predicted something different. 32. Another of his analytical statements would have benefited from more detailed justification. 33. If that had been the case, the existence of type D would have constituted a serious problem for the approach. 34. If the whole effect were to be traced to this cause, then our assumption would have been correct. 35. My personal preference would have been for a book containing fewer quotes, but more information on other topics. 36. Lewis should have been encouraged to standardize the types of comparisons made, so that more of the tables would be directly comparable. 37. L. Hossler might have pursued this question in order to complete her generally thorough approach to all

sides of the problem. 38. Indeed, more factors could have been admitted. 39. At first glance, this possibility might seem odd. 40. Should the engine fail, the airplane would have to make a forced landing. 41. Should we determine that 4a is significant, we may well formulate a hypothesis to account for it in other terms. 42. Were it the case that any combination of lines were possible, as in Fig. I, then we would also expect non-existent alterations. 43. I wish Miller had developed these claims further. 44. It is interesting that we should find the error here. 45. The results obtained in the present study would not have been interpretable without the detailed findings of earlier studies. 46. If this were an active principle, then it should have created the structure of Figure 5. 47. Again, one wishes that he had paid greater attention to the implications of the proposal. 48. What is remarkable about a structure like 36, however, is that it should exist at all. 49. This suggests that Kay's criticism is potentially valid in this domain as well, should it ever be subjected to our analysis. 50. But this is clearly not generally true, as should be the case if the problem were due only to this factor. 51. It is desirable that the selection of such an important component be made with considerable care. 52. The demand is that all measurements be made very accurately. 53. It is surprising that a scholar of Dimen's eminence should have encouraged the publication of this collection. 54. I suggest that we have two levels to consider. 55. It is desirable that the experiment be finished in time. 56. The editors request that squib authors limit themselves to a maximum of five double-space pages. 57. It is necessary that this be done in the same kind of reaction. 58. All that matters is that the resulting configuration be compatible with point 24. 59. More ambitiously, we might require that an analysis should be procedurally realistic. 60. A few other constraints have been proposed in the literature which require that inalterability be stipulated. 61. Had the first satellite been placed into a much higher orbit, it would have been of far less use, as the point of greatest interest is the manner in which its movement is affected by drag.

6. Складний номінативний присудок

Складний номінативний присудок складається з дієслова-зв'язки to be та номінативного елемента (іменника або іменникової групи, прикметника, дієприкметника II, інфінітива або герундія).

1.1. У плані перекладу складний номінативний присудок, що складається з особової форми дієслова *to be* та дієприкметника II, слід відрізнити від його граматичного омоніма -- пасивної форми дієслова, оскільки перший перекладається відмінними від другого способами. Звичайно цей вид номінативного присудка перекладається таким же присудком, що складається в українській мові з особової форми дієслова "бути" та активного дієприкметника доконаного виду або пасивного дієприкметника минулого часу:

One of the arguments is flawed but can easily be corrected. Один з аргументів є хибним, але його можна легко виправити.

The answer is closely linked to the explanation I gave earlier. Відповідь тісно пов'язана з поясненням, яке я навів вище.

At that time those problems were extremely complicated. У той час ці проблеми були надзвичайно складні для вирішення.

Several proposals to this effect have been made, among which Kantor's analysis is best known. Щодо цього було висловлено кілька пропозицій, найбільш відома з яких — аналіз, запропонований Кантором.

Such conclusion will be unwarranted. Такий висновок буде необґрунтованим.

1.2. У функції предикатива як компонента складного номінативного присудка інфінітив вживається з такими дієсловами-зв'язками, як *to be*, *to remain* тощо і перекладається неозначеною формою дієслова (іноді з часткою "ще"), а дієслово *remain* перекладається як "залишається" або "потрібно":

It remains to be shown that the principle I have used has independent justification.

Залишається показати, що використаний мною принцип має незалежне обґрунтування.

These revisions in the theory remain to be explicated. Потрібно ще експлікувати ці зміни у теорії.

Інфінітив у реченнях з дієсловом-зв'язкою *to be* може перекладатися двома способами: як іменник і як неозначена форма дієслова:

My aim here is not to defend or attack this proposal. У цьому випадку я не маю на меті захищати або нападати на цю тезу.

The goal of any sampling is to make it representative. Мета формування будь-якої вибірки — досягнення її репрезентативності.

Перфектний інфінітив у складному номінативному присудка вживається досить рідко. Він звичайно перекладається особовою формою минулого часу у складі підрядного присудкового речення:

The book's great merit is to have made accessible in English a well-developed alternative theory. Великим достоїнством книги є те, що завдяки їй англomовний читач зміг ознайомитися з добре опрацьованою альтернативною теорією.

У сполученні з дієсловами seem, appear тощо перфектний інфінітив перекладається особовою формою минулого часу, а перекладним відповідником вказаних дієслів виступає, як правило, парентетичне дієслово "здається":

They seem to have missed the notion of multiple causality. Вони, здається, обминули поняття множинної каузальності.

This point seems to have been overlooked by researchers. На це дослідники, здається, уваги не звернули.

1.3. Герундій у складному номінативному присудку може перекладатися іменником або неозначеною формою дієслова:

Her main interest seems to be in listing and classifying data. Її головний інтерес полягає, здається, у перелічуванні та класифікації даних.

One of the ways in which an object can be salient is by having been mentioned in a previous conversation. Один із способів виокремити об'єкт -- це попередньо згадати його у розмові.

В окремих випадках герундій-предикатив може перекладатися особовою формою дієслова-присудка:

The way in which she reaches this conclusion is by showing there is no constant property of contexts. Вона доходить висновку так: показує, що не існує постійної характеристики контекстів.

Герундіальний зворот (тобто, сполучення займенника або іменника з герундієм) у функції предикатива складного номінативного присудка перекладається підрядним предикативним реченням, що вводиться сполучною фразою "те, що":

A central problem with the book lies in its not being clearly aimed at a particular audience. Головний недолік книги — те, що вона не призначена конкретно для якогось певного кола читачів.

1.4. Складні номінативні присудки з прикметниками на -able/-ible у функції предикатива перекладаються наступними способами:

1) складним або простим номінативним присудком:

An occasional bit of carelessness in the research design is observable. Помітна деяка недбалість у опрацюванні програми дослідження.

The usefulness of these correlations is questionable. Корисність цих кореляцій сумнівна.

The point proved debatable, and I will not return to it. Це питання виявилось досить суперечливим, отже я не буду більше повертатися до нього.

2) складним модальним дієслівним присудком з "можна":

The structure is thus uninterpretable. Таким чином, цю структуру інтерпретувати неможливо.

The result is expressible in terms of elementary functions. Цей результат можна виразити засобами елементарних функцій.

3) іноді неозначеною формою дієслова, особливо якщо такі прикметники модифіковані прислівниками readily "швидко, охоче", easily "легко" і т.ін.:

Factors 4 and 5 are not readily interpretable. Чинники 4 та 5 визначити не так легко.

4) іноді підрядним присудковим реченням, що вводиться словами "такий, що", і має складний дієслівний присудок з "можна":

The bibliography is extensive; the index, useful and usable. Бібліографія у книзі досить велика, предметний покажчик корисний, ним зручно користуватися.

The author concludes that this issue might prove undecidable. Автор робить висновок, що це питання може виявитися таким, що його не можна вирішити.

1.5. Займенник-замінник one у складному номінативному присудку звичайно перекладається іменником, який він заміщує, при цьому підмет англійського речення замінюється на займенник "це":

This book is one that can be safely ignored. Це книжка, якою можна знехтувати і нічого не втратити при цьому.

Іноді цей займенник може перекладатися як "(це) якраз той":

One of these hierarchies contains all the various types of units. Another is the one that concerns us here. Одна з цих ієрархічних структур містить усі типи різних одиниць, а інша — та, що наразі цікавить нас.

Коли займенник має лівостороннє означення (наприклад, прикметник), він, як правило, не перекладається:

This notion is not a difficult one to understand. Це поняття не важке для розуміння.

The disadvantage of this technique is one of complexity. Недолік цього методу полягає у його складності.

1.6. Займенник-замінник that (those) у функції предикатива перекладається іменником, який він заміщає:

For some scholars the problem is that of its proper definition. Для деяких учених ця проблема є проблемою його належного визначення.

It is apparent that the principle employed here is that of opposing entities. Очевидно, що принцип, застосований тут, — це принцип єдності протилежностей.

Завдання Перекладіть речення, визначивши вид складного номінативного присудка та адекватний спосіб його перекладу:

1. This assumption appears unsound. 2. I find this entirely counterintuitive. 3. This is in contradiction to the beliefs of other investigators. 4. In the absence of varying data, the error may remain fixed. 5. Such a restructuring can be thought of as coming about automatically. 6. The new approach appeared hopeful at first. 7. These data must be considered as being largely approximate. 8. However, the author seems ignorant of a large body of work on these subjects. 9. As a result of all this, I found myself compelled to continue the formal descriptive approach. 10. On page 157 Sidney Jourard is quoted as saying that "we begin life with the world presenting itself to us as it is". 11. The circularity of this procedure is apparent, and the crucial question is left unanswered. 12. On the other hand, theories of the second sort seem threatened by circularity from at least two directions. 13. Fleish's article may be seen as having contributed to increased interest in the study of this object in two ways directly, and, perhaps, in a third way indirectly. 14. The situation is more complicated for the other object. 15. Li's discussion points out a number of important facts that are not widely known. 16. These problems are extremely complicated, and I shall not pursue them here. 17. Since the various contributions have no connection among them, the subtitle of the book is unjustified. 18. These analyses presented are justified in great detail; alternatives are discussed and compared always with copious exemplification. 19. One more point remains to be made with respect to the proposal. 20. This notion still remains to be explained. 21. Testing laboratories and suitable materials remain to be identified. 22. The purpose of this paper is to present a new argument against Schmidt's theory. 23. The objective of all this is simply to provide an overview of the available approaches. 24. His purpose is to give research a shove in the direction of a more general framework. 25. My purpose is to present enough material for discussion to illustrate the procedures and techniques involved. 26. The main reason for omitting it here is to simplify the presentation; it remains to be seen whether this analysis can be justified empirically. 27. A more conservative approach would be to weaken the principle

only where necessary. 28. Their solution is not to correct the problem, but to attribute it to special circumstances. 29. The goal now is to manage four factors so that their interactions are reasonably accounted for. 30. The major task for the future, then, will be to determine whether his material justifies the reported correlations. 31. It remains to be seen to what extent these "born-again" and as yet relatively unconstrained approaches will be incorporated into the theory. 32. But several points of detail remain to be treated, and we shall do this directly before returning to the main theme in Section 3 below. 33. It is in articulating issues associated with that base that this volume is most valuable. 34. This question is a vicious circle, and at present is far from being solved. 35. It was, in fact, in researching this pattern that we discovered the more general pattern discussed in our 1992 presentation and ultimately published with modifications in 1995. 36. The reverse problem is that of showing similarities between each of these objects. 37. Electrophilic reagents are those which seek electrons. 38. His methods are those of Dewell (1989). 39. The proposal that has gone the furthest and which is currently the most accepted is that of Gibson and Raposo. 40. The criteria of preselection are those which assure that the subject matter of this science should contribute to moral education. 41. Another level is that of public science, where the discourse is more unambiguously understandable, being predominantly about phenomena and analytical schemes. 42. Such mechanisms would be those that they pompously call "alternative theories", and which they praise for "empirical adequacy" and "explanatory power". 43. There are two kinds of harmony: namely those in sense phenomena, as in music, and in "pure" harmonies such as are "constructed of mathematical concepts". 44. The second argument of Kimball is also attackable, but this time on empirical rather than theoretical grounds. 45. This pattern is simply desirable within our theory. 46. Such a solution is clearly unworkable in our case. 47. Is the hypothesis generalizable for domains for which it was not intended? 48. This is probably explainable in terms of general principles. 49. Many of the basic properties of the relations and functions are provable. 50. Such attempts are surely speculative, but they are hardly avoidable in the long run. 51. However, even in this weakened form this view is desperately indefensible. 52. We address the question of how much of the theory is provable. 53. We also show precisely how much of each principle is provable in these systems. 54. Occam's Razor Principle appears to be applicable here. 55. Second, statistical claims will become testable, since we now have a data base collected of the questions it will be used to answer. 56. Butter's conclusion is that the data are "in general not interpretable in any simple way, con or pro". 57. I have little to contribute on this point, except to note that the connection

is explainable in either direction. 58. Perhaps the real issue is how generalizable Maynor's claims are outside of her research site. 59. Subject to these limitations (and reservations stated below), Rijksbaron's admirably clear presentation will prove very serviceable. 60. But partly it resulted as well from a lingering feeling that the experiment was, for the time being at least, simply "undoable" -- too nebulous and unsystematizable to admit formalization. 61. Instead, he directs his considerable critical skills against those who have presented theories which are sufficiently explicit to be refutable. 62. Brestan may be right that the problem represented by the proliferation of models will be solvable only by evaluating now how each model might be realized. 63. He hoped the condition of generality might be formulable so, that, given two alternative descriptions, the shorter one would always be the one of maximum generality as well. 64. This possibility seems to have been assumed by some researchers. 65. In conclusion, I hope to have demonstrated that this outlook and its principles and techniques can be valuable tools toward better understanding other issues. 66. This seems to me to have been the position of the founders of this science, and no cogent reason for modifying it has been offered. 67. The issue was further considered in a recent article which, however, does not seem to have contributed to the argument in any substantial way.

7. Складні модальні присудки з must, have to і should

Складний модальний дієслівний присудок складається з модального дієслова (або його еквівалента, наприклад, to have to, to be to тощо) та інфінітивної форми іншого дієслова.

1.1.1. Дієслово must має значення повинності й сильного припущення У значенні повинності модальне дієслово must у складі присудка, що містить простий інфінітив активного стану, перекладається сполученням слова "повинний" ("повинен") з неозначеною формою дієслова або, у випадку сполучення must з інфінітивом пасивного стану, словом "слід", "потрібно", "має" або "необхідно" з наступною неозначеною формою дієслова:

We must still, however, face the problem of the lack of negative evidence. Ми повинні, однак, вирішувати проблему відсутності негативних даних.

The editor must bear responsibility for the plethora of typographic errors, incomprehensible passages, unidentified quotations and poor organization of the monograph. Відповідальність за безліч друкарських помилок, незрозумілих місць, цитат без посилань і незадовільну структуру цієї книги повинен нести редактор.

Several points must be made now. Тут потрібно зробити кілька зауважень.

Several additional objections must be raised. Необхідно висловити ще кілька заперечень.

У значенні сильного припущення must вживається і з неперфектним, і а з перфектним інфінітивом. Must у таких випадках передається модальними парентетичними словами "(цілком) певно/вірогідно", неперфектний інфінітив -- формою теперішнього часу дієслова-присудка, а перфектний інфінітив -- формою минулого часу:

The reason for this must be just here. Певно, причина цього полягає саме в цьому.

The pilot experiment must have been unsuccessful. Пілотний експеримент, цілком імовірно, був невдалий.

The evidence of Jokar (1992) indicates that the principle must play only a limited role as a universal constraint. Дані Джокара (1992) свідчать про те, що цей принцип, напевно, відіграє лише незначну роль універсального обмеження.

The difference must be quite subtle. Ця різниця, цілком імовірно, досить незначна.

this must have been an immensely time-consuming project for a single researcher. Певно, це був, як для одного дослідника, надзвичайно трудомісткий дослідницький проект.

He must have finished his experiment. Він, напевно, вже скінчив експеримент.

1.1.2. Синонімом модального дієслова must є to have to, що позначає зумовлену обставинами повинність. У сполученні з простим інфінітивом активного стану це модальне дієслово перекладається словами "мусити", "доводитися", "слід" та "повинний":

A device suitable for this measurement has to have high sensitivity and stability. Пристрій для таких вимірювань мусить мати високу чутливість та стабільність.

Any approach will have to take account of this problem. Будь-який підхід повинний враховувати цю проблему.

One has to put this tentatively, because many of the proposals are rather vague. Це слід формулювати тільки як робочу гіпотезу, тому що багато цих положень досить нечіткі. He has to select among many alternatives, and, consequently, in Lettier's terms, he must "know how to disregard many things". Йому доводиться вибирати тільки один з багатьох варіантів і, отже, говорячи словами Летьєра, він повинен "знати, як не зважати на багато що".

При перекладі have to словами "мусити" та "повинний" не відбувається, як правило, синтаксичної перебудови речення, тоді як у випадку його перекладу словами "слід" та "доводитися" англійське особове речення трансформується в безособове (див. останні два приклади).

У сполученні з простим інфінітивом пасивного стану have to перекладається словами "необхідно", "потрібно", "слід" та "доводитися" у складі безособового речення:

This theory had to be rejected on the ground that it is not capable of interpreting the whole range of data. Цю теорію довелось відкинути, оскільки вона нездатна інтерпретувати весь набір даних.

It has to be admitted that the conclusion does not always seem to be a logically inevitable one. Доводиться визнати, що цей висновок не завжди видається логічно неминучим.

1.2.1. Присудок, виражений сполученням модального дієслова should з простим інфінітивом, перекладається звичайно присудком, що складається з слова "повинний" та неозначеної форми дієслова:

This work should be of interest to many scholars. Ця праця повинна зацікавити багатьох вчених.

The above remarks should not belittle the value of the book. Наведені вище зауваження не повинні применшити цінності цієї книги.

The danger of such a method of generalization should be obvious. Небезпека такого методу узагальнення повинна бути очевидною.

However, these two phenomena should not be thought of as entirely distinct. Однак ці два явища не повинні розглядатися як повністю відмінні.

Присудок, виражений сполученням should з інфінітивом пасивного стану перекладається присудком, вираженим сполученням слова "варто", "потрібно", "необхідно", "слід" або "доводиться" з неозначеною формою дієслова у складі безособового речення:

Several things should be noted about this analysis. Варто зазначити кілька моментів щодо цього аналізу.

At least three such relations should be distinguished. Необхідно розрізняти щонайменше три таких відношення.

1.2.2. Присудок, що складається з should та перфектного інфінітива, перекладається присудком, вираженим сполученням "варто", "слід", "потрібно" або "необхідно" з "було б" та наступною неозначеною формою дієслова:

The reference should have been to Hock (1992). Варто було б зробити посилання на працю Гока (1992).

But this chapter should have been shortened and used as part of the introduction. Проте цю главу варто було б скоротити і використати у вступі.

В>Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на з'ясування значень та адекватного способу перекладу складних модальних присудків з must, should та have to:

1. These facts must be expected to produce variation. 2. Hence, this approach must be wrong. 3. To begin with, some general assumptions must be made. 4. This latter process must have coincided timewise. 5. This intuition is very strong, and somehow it must be explained. 6. It must have been an exciting and rewarding symposium. 7. Clearly, there must have been good reasons for this fundamental change. 8. The process of their decay must have been very gradual but constant. 9. The evolution of such a state must have been substantially motivated by the need to preserve information content. 10. The exact import of Maloney's claims must be established and tested, and the range of data expanded to cover other system types. 11. It should follow that (37-40) are anomalous. 12. Proponents of such theories should read this book. 13. Two points in connection with (13) should be noted. 14. No theoretical significance

should be attached to the term. 15. The hypothetical character of all these formalisms should now be clear. 16. Further studies should include analysis of both of these sets of features. 17. It should be clear that this is not a counterexample to the general principle that we have proposed. 18. Why should the discussion of a scientific theory be constrained by a national boundary ? 19. These theoretical reservations should not detract from the real achievements of the article.

20. All such approaches are perfectly legitimate; the question is whether one relatively slim volume should try to represent a wide range of approaches. 21. One should note the recent rise of attention to these questions. 22. Someone should have edited the style of the non-native users of English. 23. Of course, new evidence might prove that this model should be changed or replaced. 24. The availability of this important collection should serve to stimulate considerable interest in structuralism. 25. These results should be of interest to all those who are interested in hypothesis formation. 26. We argue that such resources should be seen as relevant. 27. This test is most unreliable; it should never, I think, be used as the sole criterion for a classification, though it can support a classification established on other criteria. 28. My main complaint is with the editors, who should have done more to link the authors' contributions to questions and issues that lie at the center of the debate. 29. He had to base his speculations on some new theory, since no conventional theory was available to support his views. 30. The individual data instrumentation, of which there may be one or two hundred, have to be carefully installed, calibrated, and documented. 31. Whether Harris' positive contribution should be abandoned, or whether some of his negative remarks should be modified, is a decision each of his readers will have to make. 32. We frequently have to make do with this sort of thing in an undeveloped stage of a discipline, and the impressions of sensitive trained observers are by no means to be taken lightly.

8. Складні модальні присудки з may, might, can і could

1.1. Присудок, виражений сполученням may з неперфектним інфінітивом активного стану перекладається кількома способами залежно від значення дієслова may:

1) парентетичним прислівником "можливо" з формою майбутнього часу дієслова-присудка:

It may be helpful to illustrate this by some simple diagrams. Можливо, буде корисно проілюструвати це кількома простими діаграмами.

We, therefore, may have to accept that there are basic functions. Нам, можливо, доведеться погодитися з тим, що існують базові функції.

2) сполученням форми теперішнього часу дієслова "могти" з неозначеною формою дієслова:

It may well be that this structure is not necessary. Цілком може бути, що ця структура зайва.

This restriction is greater than it may seem. Це обмеження значно більше, ніж може здатися.

This may prove to be a serious flaw in his argument. Це може виявитися серйозною вадой його аргументу.

1.2. Присудок, виражений сполученням may з неперфектним інфінітивом пасивного стану, перекладається звичайно сполученням слова "можна" з неозначеною формою дієслова:

She does not deny that other interpretations of the same data may be made. Вона не заперечує, що можна й по-іншому інтерпретувати ці ж дані.

Other examples may quite easily be constructed. Досить легко можна сконструювати й інші приклади.

1.3. Присудок, виражений сполученням may з перфектним інфінітивом, перекладається сполученням парентетичного слова "можливо" з формою минулого часу дієслова-присудка:

The correlations may have been lowered in part. Ці кореляції, можливо, були почасти занижені.

He may have underestimated both the complexity and the theoretical interest of these branches of science. Він, можливо, недооцінив і складності, і теоретичного значення цих галузей науки.

1.4. Речення з однорідними присудками "may or may not + Infinitive" перекладаються складносурядним реченням, компоненти якого з'єднуються сполучником "а", причому перший компонент є стверджувальним, а другий -- заперечувальним реченням:

This may or may not be a historical fact. Це може бути історичним фактом, а може, й ні.
This may or may not be an alternative.. Це може бути альтернативою, а може, й ні.

2.1. Дієслово might позначає менш реальне припущення, ніж may, але при перекладі цю особливість семантики дієслова might досить важко або ж недоцільно передавати, тому часто might як частина складного модального присудка перекладається подібними до may способами. Зокрема, присудки з might перекладаються:

1) формою теперішнього часу дієслова "могти" у сполученні з неозначеною формою дієслова:

Such an account might be observationally inadequate. Такий аналіз може бути неадекватним з точки зору спостереження.

How might we go about arguing in favor of such a view? Як ми можемо аргументувати таку точку зору?

2) сполученням "можна" з неозначеною формою дієслова (часом — із введенням парентетичного слова "вірогідно" або "мабуть"), особливо при перекладі неозначено-особових та безособових речень:

One might attempt to circumvent the difficulty. Можна спробувати обійти це ускладнення.
It might be possible to rescue the overall argument by eliminating reference to this point.

Мабуть, можна врятувати всю цю аргументацію, якщо вилучити посилання на цю тезу.

I realize that my critique might be interpreted as personally aimed at O'Connor; but this is not at all my intention. Я свідомий того, що мою критику можна інтерпретувати як скеровану особисто проти О'Коннора, але це зовсім не входило у мої плани.

2.2. Присудок, виражений сполученням *might* з перфектним інфінітивом, перекладається сполученням форми умовного способу дієслова "могти" з неозначеною формою дієслова або ж парентетичним "можливо" у поєднанні з формою умовного способу дієслова-присудка як перекладного відповідника англійського перфектного інфінітива:

Sorensen *might well have allowed* more space for explanations and examples, particularly "negative" data telling us what cannot occur. Соренсен міг би відвести більше місця для пояснень та прикладів, насамперед — для "негативних" даних, які дозволяють нам визначати, чого не може бути.

Indeed, as Last states, an appropriate subtitle for his book *might have been* "The Road to Disillusionment". Дійсно, варто погодитися з Ластом у тому, що для цієї книги був би цілком доречний підзаголовок "Шлях до розчарування".

Wider scrutiny of previous work, as well as the adoption of an adequate framework, *might well have led to* a more significant contribution. Широкий критичний огляд попередніх праць, а також запровадження адекватної теоретичної основи, можливо, дозволили б зробити значніший внесок.

But today we know they did not possess methods and motivations that *might have enabled* them to succeed. Але сьогодні ми знаємо, що вони не мали тих методів і стимулів, які б, можливо, дозволили їм досягти поставленої мети.

3.1. Присудок, виражений сполученням модального дієслова *can* з неперфектним інфінітивом, може перекладатися а) сполученням "можна" з неозначеною формою дієслова, б) формою теперішнього часу дієслова "могти" з наступною неозначеною формою дієслова та в) формою теперішнього або майбутнього часу дієслова-присудка:

If no criterion is given, the analysis *can hardly be falsified*. Якщо відсутній будь-який критерій, то такий аналіз навряд чи можна піддати сумніву.

Similarly, the approach itself *can be attractive* to a researcher. Так само й цей підхід може бути для дослідника привабливим.

We can see that this is not true. Ми переконуємося, що це неправильно.

But how can he tell this, if there is no ground for comparison? Але як він може знати про це, адже немає жодних підстав для порівняння?

We cannot enter this debate here. Ми не будемо вступати тут у дискусію.

Присудок з can може також перекладатися простим дієслівним або номінативним присудком (іноді з часткою "невже") у випадку вживання в питальних та заперечувальних реченнях, де модальне дієслово can вжито для виразу сумніву:

We do not have any reason to say that the process can last so long. Ми не маємо підстав стверджувати, що процес триває так довго.

but can it be true? Але невже це вірно

3.2. Присудок, виражений сполученням cannot (help) but + Indefinite Infinitive, перекладається формою теперішнього часу дієслова "могти" з обрамлюючим (подвійним) запереченням і наступною неозначеною формою дієслова:

I also cannot help but point out that the author makes too many claims, some patently false. Я також не можу не відзначити, що автор висуває занадто багато положень, причому деякі з них заздалегідь неправильні.

3.3. Складний модальний присудок, виражений сполученням can з перфектним інфінітивом, звичайно перекладається сполученням парентетичних слів "можливо", "ймовірно" або "навіть чи" з формою минулого часу дієслова-присудка:

There can have been few scientific disciplines whose leading theoretician was an anarchist.

Навіть чи існувало багато таких наукових дисциплін, де провідним теоретиком був би анархіст за поглядами.

J. Ross can have finished the experiment by that time. На той час Дж. Росс, можливо, вже закінчив експеримент.

3.4. Присудок, виражений сполученням could з простим інфінітивом, перекладається наступними способами:

а) присудком, що складається з "можна" та неозначеної форми дієслова (для позначення меншої, у порівнянні з can, вірогідності дії можуть вводитися парентетичні прислівники "ймовірно", "вірогідно" тощо):

Evidence in our favor could come from a variety of sources. Дані на нашу користь можна отримати з різних джерел.

Other such comparisons could be made. Можна, ймовірно, навести й інші подібні порівняння.

б) присудком, вираженим формою теперішнього часу дієслова "могти" у сполученні з неозначеною формою дієслова (особливо коли англійський інфінітив має форму активного стану):

The nation's energy crisis could lead to serious recession. Енергетична криза у країні може призвести до глибокого економічного спаду виробництва.

в) присудком, вираженим формою минулого часу дієслова "могти" у сполученні з неозначеною формою дієслова або сполученням "можна було" з неозначеною формою дієслова:

Scientists could not explain the phenomenon at that time. У той час вчені не могли пояснити цього явища.

We could see that the method is not universal. Можна було пересвідчитися, що цей метод не є універсальним.

3.5. Присудок, виражений сполученням could з перфектним інфінітивом, звичайно перекладається такими способами:

а) присудком, вираженим формою умовного способу дієслова "могти" у сполученні з неозначеною формою дієслова (коли could позначає нереалізовану у минулому можливість):

Asprit could actually have made a further criticism of these reductive approaches by drawing attention to the work of Curtis 1992 and others. Фактично Аспрі міг би висловити й інші

критичні зауваження щодо таких редукціоністських підходів, повернувши увагу до праці Кертца (1992) та інших праць.

What else could have caused him to posit this ? Що ще могло б примусити його постулювати це ?

б) присудком, вираженим сполученням "можна було б" з неозначеною формою дієслова (коли інфінітив вжито у формі пасивного стану):

Many other examples of the failure of the theory could have been given. Можна було б навести й багато інших прикладів неспроможності цієї теорії.

в) парентетичним прислівником "можливо" у сполученні з формою минулого часу дієслова-присудка:

Ronson (1993), for one, could have obtained such results. Наприклад, Ронсон (1993), можливо, й отримав такі результати.

г) фразою "навіть чи" у сполученні з формою умовного способу дієслова-присудка як відповідника перфектного інфінітива (особливо у заперечувальних та питальних реченнях):

In the paper I discuss one respect in which Russell's accomplishment could not have been improved upon. У статті обговорюється той один аспект досягнень Рассела, який навіть чи було б перевершено.

Завдання Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу складних модальних присудків з may, might, can та could:

1. The point may still seem a trivial one.
2. He may have stopped his experiment.
3. The argument against the proposal may continue.
4. The dichotomy may seem somewhat artificial.
5. Though these definitions may appear naive, they are sufficient for the purpose at hand.
6. Because of these limitations the book may not be the ideal text for its intended audience.
7. One may be motivated by the simple desire to persuade an interlocutor.
8. There may be a

predisposition to initiate this process. 9. This may simply be because this is itself not amenable to summarizing in any rational terms. 10. This may or may not be a useful idea, but it is very different from McLowe's proposal. 11. Aristotle and the Stoics may have held analogous views. 12. Indeed, the reader may well have noticed that I have not been absolutely consistent in my own use of the term. 13. This concludes our discussion of how the devices mentioned at the beginning of this chapter may be shaped and used. 14. One final example of this method may be of interest. 15. Ultimately, she may have achieved her rather modest goal: to provide some ideas and material for those who teach the discipline. 16. It is plausible to suggest that this may have played some role in the development of this field of knowledge. 17. We might approach this by asking first, what is metalanguage good for ? 18. It might be well to consider these claims as an introductory problem. 19. As one might guess, these topics are highly interdependent. 20. But Figure I does not conform as well as one might wish to the hypothesis. 21. The directing theory might have profited from attention to previous studies. 22. He often finds it possible to propose a set of frames that might have produced these data. 23. This then raises the question whether counter-examples to the principle might fit into a well-defined class. 24. Many scholars might have wished to see somewhat less space devoted to the tables, and more to an in-depth discussion of the problem. 25. But we cannot afford to be incurious in this case. 26. This kind of analysis can be shown by a diagram like 41. 27. We will convert mean scores to percentages so that the studies can be compared. 28. Can we gain from the application of this procedure ? 29. His observations can be summarized in terms of three main functions. 30. Unfortunately, it is not clear that Au's findings can be used to refute Bloom's claims. 31. One cannot help but wonder if the popular press would have found more fault with his general material. 32. This cannot be conclusively proven at this time; but the data are suggestive. 33. One cannot but admire the boldness with which the author presented a vision that flouts almost every orthodoxy. 34. The domain hypothesis is admittedly too strong: can it be modified so it will work ? 35. However, at least two major shortcomings of this approach can be ascertained. 36. Our analysis makes available certain generalizations that either cannot be captured or clearly resist formulation under Pertol's analysis. 37. But you cannot distinguish a step function from a smooth curve by examining only two points! 38. Thus a single argument cannot be used to support opposing conclusions. 39. The timing of the monograph's publication could not have been better. 40. Jones argues that these facts could easily be accommodated within his theory. 41. These parameters are conceptually distinct, and could be analyzed separately. 42. Thus, perhaps we could also expect to find some resistance

to this task. 43. We could ask how this activity could ever be so successful. 44. It is hard to see how all the properties and relations for any domain could be known in advance. 45. From the results of this brief study it could be argued that this relation involves a number of other factors. 46. Occasionally, I was led to conclude that shorter, clearer statements of techniques could have been provided. 47. It is unfortunate that an English translation of the monograph could not have been published instead of an uncorrected reprint of the original. 48. In fact, Aulden could actually have reviewed more from the theory-driven literature available before 1994 (the date of his preface) than he does. 49. The contributions contain fewer original ideas and exhibit less fruitful discussion than could have been expected.

9. Складні модальні присудки з will, would, need і ought to

1.1. Складний модальний присудок з дієсловом will перекладається сполученням слів "хотіти", "можна", "варто", "могти" або "слід" з неозначеною формою дієслова:

It will be noted that the sensitivity of the device is not very high. Варто зауважити, що чутливість цього пристрою не дуже висока.

We will limit our discussion to the types of components having the larger number of failures. Ми хочемо обмежити наше обговорення тими типами компонентів, що мають більшу кількість відмов.

The level to which deterioration can fall will be called the design level. Рівень, до якого може відбутися погіршення, ми можемо назвати розрахунковим рівнем.

Це модальне дієслово може мати значення неминучості дії, позначеної наступним інфінітивом, і в такому випадку не перекладається, а присудок у перекладі має форму теперішнього часу або часу присудка оригіналу. Іноді в разі необхідності позначення неминучості дії до перекладу можна вводити відповідні прислівники — "неминуче", "обов'язково" тощо:

Such processes will not develop under the above circumstances. Такі процеси не відбуваються за згаданих вище умов.

The reader will have observed that the majority of the examples I have discussed are of two types. Читач, безперечно, помітив, що більшість обговорюваних нами прикладів належить до двох типів.

1.2. Складний присудок з модальним дієсловом *would* та неперфектним інфінітивом звичайно перекладається наступними способами:

а) формою минулого часу дієслова "хотіти" або "бажати" у сполученні з неозначеною формою дієслова:

He would not accept that the mechanism could not operate. Він ніяк не хотів погодитися з тим, що цей механізм не може працювати.

б) парентетичним словом "вірогідно", "ймовірно" або "мабуть" з особовою формою дієслова як відповідника англійського інфінітива:

The researchers who deal with this phenomenon would not be the only ones to expect a breakthrough in the field. Дослідники, які займаються цим явищем, мабуть, не єдині, хто чекає прориву у цій галузі.

This would then have the following solution. Ймовірно, це має наступне вирішення.

в) особовою формою дієслова або прислівником "безперечно", "неминуче" чи "обов'язково" та особовою формою дієслова-присудка, якщо *would* має значення неминучості дії, позначеної наступним інфінітивом:

This would be less noticeable in dark regions. Це, безперечно, менш помітно у темних регіонах.

It is our hope that the method would make it possible to obtain new results. Ми сподіваємося, що цей метод дозволить здобути нові результати.

г) формою теперішнього часу дієслова "могти" у сполученні з неозначеною формою дієслова:

Such a solution would seem simplistic to some of my colleagues. Таке вирішення декому з моїх колег може видатися спрощеним.

Слід мати на увазі, що в американському варіанті англійської мови *would* часто використовується замість *should* і в такому випадку перекладається особовою формою дієслова "могти".

2.1. Складний присудок з модальним дієсловом *need* звичайно перекладається словами "потрібно", "мусити", "слід" або "доцільно" у сполученні з неозначеною формою дієслова, якщо *need* вжито з інфінітивом у формі активного стану, та словом "повинний" з неозначеною формою дієслова, якщо *need* сполучається з інфінітивом у формі пасивного стану:

The reader needs at least to be able to assess whether an error derives from an author or from the author's sources of data. Читач повинен щонайменше зуміти оцінити, чи це є помилкою самого автора, чи вадю джерела його даних.

The analysis needs to be supplemented by an appropriate model. Аналіз необхідно доповнити відповідною моделлю.

Thus, the discrepancy between her results and Bloom's needs to be explained in some other way. Таким чином, розходження між її результатами та результатами Блума потрібно пояснити якимось іншим чином.

Згаданий присудок у заперечувальних реченнях перекладається словами "недоцільно", "немає потреби" і т. ін. у сполученні з неозначеною формою дієслова:

One need not introduce one more notion. Недоцільно (немає потреби) вводити тут ще одне поняття.

2.2. Складний присудок з модальним дієсловом *ought to* перекладається предикативним словом "повинний" у сполученні з неозначеною формою дієслова:

Although Muysken has frequently held back from the conclusions that a work such as this ought to reach, he has focused on interesting facts from an intriguing perspective. Хоча

Муйскен часто утримується робити висновки, що їх повинна містити така праця, як ця, він, проте, зосереджується на розгляді цікавих фактів з перспективної точки зору.

Завдання Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу складних модальних присудків з дієсловами will, would, ought to та need:

1. Readers of this journal will be familiar with Hyme's book on this subject. 2. The assumptions defining this approach will not be familiar to most researchers, so a brief summary is in order. 3. One approach would be through examining discrepant facts. 4. The data obtained would enable one to confirm or refute with some confidence this hypothesis. 5. I would suggest that it is implausible. 6. For a strong focus on these issues, one would have to consider the important contributions of British science. 7. However, what if the evidence, contrary to what this author would predict, reflected a "general cultural proclivity". 8. I would further suggest that this idea is presumably highly implausible. 9. Hence, they would have to be handled by a different rule. 10. Finally, I would like to disagree mildly with one aspect of the editor's goal. 11. It would be interesting to repeat this experiment in another geographical area. 12. A theoretical reformulation would not undermine the significance of the results in this paper. 13. We would like to think that this is one of the more fruitful potential arenas in which this original concept could be put to work in the future. 14. This needs to be viewed as an inherent quality. 15. These structures need to be considered in order to integrate this model with other adequate models. 16. This opposition emerging from so much research needs to be discussed in detail. 17. We certainly need to assume some kind of consensus to account for data such as the cross-class argument.

10. Складний модальний присудок з to be to

1.1. Складний модальний присудок з модальним дієсловом to be to звичайно перекладається сполученням "бути повинним" з неозначеною формою дієслова, коли to be to вжито з інфінітивом у формі активного стану, та словами "слід", "необхідно",

"потрібно", "доводиться" тощо у сполученні з неозначеною формою дієслова, якщо to be to вжито з інфінітивом у формі пасивного стану:

Several centuries later, such theory is to be expected. Через кілька століть вже слід очікувати на появу такої теорії.

The data collected were to serve as a basis for assessing the accuracy of mathematical models.

Зібрані дані мали б слугувати основою для оцінки точності математичних моделей.

It is to be hoped that there will be more studies in this direction. Слід сподіватися, що у цьому напрямку будуть провадитися подальші дослідження.

Opinions vary somewhat on how this structure is to be defined. Існують дещо відмінні думки щодо того, як потрібно визначати цю структуру.

These values are to be obtained with utmost precision. Ці величини слід вирахувати з максимальною точністю.

1.2. У сполученні з пасивним інфінітивом модальне дієслово to be to може також перекладатися словом "можна":

How is the decline to be explained? Як можна пояснити таке падіння?

Particularly good examples of this are to be found in Haines (1993). Особливо вдалі приклади цього можна знайти у праці Гейнза (1993).

What is one to say of this approach? Що можна сказати про цей підхід?

How is the place of alternation to be found? Як же можна знайти місце альтерації?

1.3. В деяких випадках to be to перекладається відповідною оригіналу часовою формою дієслова "хотіти":

Other kind of knowledge is extremely important if we are to understand and interpret the data.

Надзвичайно важливо мати й іншого роду знання, якщо ми хочемо зрозуміти й інтерпретувати ці дані.

Obviously, if such generalizations are to have any value, other phenomena must be analyzed.

Зрозуміло, якщо ми хочемо одержати такі узагальнення, потрібно проаналізувати й інші явища.

1.4. В деяких випадках (особливо у заперечувальних реченнях) дієслово to be to у складному модальному присудку перекладається як "належить", "випадає", "доводиться" тощо:

Unfortunately, these plans were not to be realized. На жаль, цим планам не довелося збутися.

Universal agreement concerning the problem is yet to be reached. Загальної згоди щодо цієї проблеми ще належить досягти.

1.5. Зауважимо, що складний модальний присудок з be to не слід плутати зі складним номінативним присудком, де to be є дієсловом-зв'язкою, а предикатив виражений інфінітивом:

The purpose of this paper is to avoid this consequence. Стаття має на меті уникнути такого небажаного наслідку.

2.1. Окремо варто зупинитися на перекладі англійських речень моделі "This is not to + Infinitive", що передаються українською мовою реченням моделі "Цим я не хочу + неозначена форма дієслова":

This is not to minimize the difficulty of the situation. Цим я не хочу применшувати складність ситуації.

This is not to criticize the approach, only to suggest a new one. Цим я не хочу піддати критиці означений підхід, а хочу лише запропонувати новий підхід.

This is not to say that this type does not exist. Цим я не хочу сказати, що цього типу не існує.

Оскільки це — модель заперечувального речення, в окремих випадках у переклад необхідно вводити заперечувальний сполучник "однак" або "проте":

This is not to say that the book does not present a kind of argument. Проте цим я не хочу сказати, що книга не містить жодної аргументації.

This is not to say that all such changes are teleological. Однак це не означає, що всі такі зміни мають телеологічний характер.

2.2. Слід мати на увазі, що підмет у реченнях цієї моделі може бути виражений не анафоричним займенником *this*, а підрядним підметовим реченням:

What I have said is not to deny that Fromm and Mitchell are right. Сказане вище не заперечує правоти Фромма і Мітчела.

Зауважимо, що коли підмет у перекладі семантично узгоджується з присудком (як у наведеному прикладі), то тоді інфінітив може перекладатися відповідною особовою формою дієслова, у нашому випадку — "заперечує".

Завдання Перекладіть речення, визначивши, чи має дієслово *to be* модальне значення:

1. The latter approach is therefore to be preferred. 2. However, the increased complexity of the theory is to be desired. 3. The same idea is to be found in Anderson 1994. 4. We will show that much is to be learned by overcoming this neglect. 5. Footnotes are to be used only for substantive observations. 6. Some explanation is surely to be found for this not uncommon situation. 7. In fact, as this collection of articles makes clear, such a claim is not to be made. 8. It is to be hoped that the current interest of scholars in his work will be stimulated. 9. The value of his research is certainly not to be underestimated. 10. It is hard to see how we are to be convinced of the nature of this principle. 11. However, it is difficult to tell why his theory is to be preferred over possible alternative formulations. 12. Despite these flaws, the paper is to be recommended, even for readers not particularly interested in the theory per se. 13. Analogous remarks are to be made about similar arguments. 14. This involves showing that the fact in question was necessary and inevitable -- that it was to be expected. 15. The variety of empirical methodologies which Gerhardt brings to bear is certainly to be commended. 16. Nevertheless, the editors are to be credited for putting together studies which represent the diversity of current research. 17. Carrington is to be commended for his persistence, and to be congratulated on the technically polished form of the final book. 18. I am indebted to Alan Prina for the observation that if this convention is to be maintained universally, then the analysis above must be modified. 19. This program was to furnish validation data for

theoretical models. 20. Such a view is to be found, for example, in such influential writings as Davidson's and Dummett's. 21. However, the differences between these approaches are to be resolved. 22. Randomness is not to be positively defined, but is a theoretical tool that one poses and adopts in so far as its use helps to understand scientific facts. 23. This is not to disagree with his central contention. 24. This is not to say that there are no exceptions. 25. This is not to say that such facts cannot be described by a simple procedure. 26. This is not to say that no agreement as to the details of the process has been reached. 27. This is not to say that the paper does not contain interesting comments and insights, but it promises more than it delivers. 28. This is not to deny, of course, that he is absolutely correct in this respect. 29. This is not to say that historians' work can be approached without caution. 30. This is not however to say that discovering a rule would be a matter of finding anything like the method. 31. This is not to deny the obvious value of the collection, but only to clarify its objectives.

11. Фразеологічний присудок

1. Фразеологічний присудок, що складається з дієслова широкої семантики та конкретизуючого іменника, звичайно перекладається простим дієслівним присудком, хоч у деяких випадках у перекладі можна використати відповідний фразеологічний присудок:

Studies of the Earth and its atmosphere make wide use of electronics to measure and record data. У дослідженнях Землі та її атмосфери для вимірювань і реєстрації даних широко використовується електроніка.

Use is made in this case of an additional device. У цьому випадку використовують додатковий пристрій.

Reference is made to an analysis by Dr. Probst. Робиться посилання на аналіз д-ра Пробста.

Mention was earlier made of the advantages of the approach. Раніше вже відзначалися переваги цього підходу.

No conclusion is drawn from this fact. З цього факту не робиться жодних висновків.

2. Серед фразеологічних присудків, що перекладають переважно універбами, тобто однослівними дієсловами, можна назвати наступні: to take place "відбуватися", to give rise (to smth.) "викликати (щось), призводити (до чогось)", to make mention (of smth.) "згадувати (щось)", to give consideration (to smth.) "розглядати, враховувати (щось)", to keep/bear in mind "пам'ятати, враховувати", to make reference (to smth.) "посилатися (на щось)", to take advantage (of smth.) "скористатися (чимсь)", to make use (of smth.) "використати (щось)", to give consideration (to smth.) "розглядати (щось)", to give account (of smth.) "описувати, аналізувати (щось)" тощо.

До фразеологічних присудків, що звичайно перекладають відповідними українськими фразеологічними присудками, належать, зокрема: to bring into use "почати використовувати", to go into play/to come into action "вступати у дію", to take part "брати участь", to make emphasis (on smth.) "робити наголос (на чомусь)", to take into account "брати до уваги", to set into motion/to put into operation "вводити у дію", to pay attention "звертати увагу" тощо.

3. Необхідно мати на увазі, що іменник у таких фразових дієсловах може використовуватися в англійському реченні у функції і додатку, і підмета:

Use is made of some powerful explanatory techniques. Використовуються деякі потужні прийоми пояснення.

this fact is made use of very often in argumentation. Цей факт дуже часто широко використовується у аргументації.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір адекватного способу перекладу фразеологічних присудків:

1. This point was made to me by Robert Harms. 2 Some mention should be made of the potential causes. 3. The possibility of the company's going bankrupt should always be kept in mind. 4. We must first make clear the way we are going to use these two important terms. 5. In developing rules and regulations, care must be taken to insure that the conditions are not changed. 6. The point that has just been made is often presented as if it were a damaging point of criticism against my theory. 7. No mention is made of his earlier work on the subject. 8. His

proposal makes sense only in that case. 9. In his "Discourse on Method" Decartes made a similar point. 10. For reasons that I will detail at the close of the paper, I think she fails to make a fully convincing case for her proposed approach. 11. The original goal of this work was to make a case for the position that it is not accidental that generalizations must often be made in more general terms.

12. Інвертований присудок

1.1. В англійській науково-технічній літературі присудок або частина присудка можуть зазнавати інверсії, тобто виноситися у позицію перед підметом на початок речення. У багатьох випадках у перекладі зберігається порядок слів оригіналу, незалежно від того, яка частина присудка знаходиться у реченні перед підметом:

а) інверсія предикативу складного номінативного присудка:

Perhaps, worse is the lack of information on the procedure. Можливо, гіршим є те, що відсутні відомості про методику.

Implicit in this assumption is another assumption about what is "simple". Неявно вираженим у цьому припущенні є інше припущення про те, що означає саме слово "простий".

Of special interest should be the first article in Chapter II. Особливий інтерес має становити перша стаття у главі II.

б) інверсія дієприкметника II дієслівної форми пасивного стану:

Also treated are such matters as theory construction and methodology. Розглядаються також такі питання, як побудова теорії та методика дослідження.

Represented here are Hall's early scientific interests. Тут представлено ранні наукові зацікавлення Голла.

в) інверсія простого присудка:

Next comes M. Poole's article. Далі йде стаття М. Пула.

г) Інверсія дієприкметника І дієслівних форм Continuous:

Rounding out the volume is a topically-indexed, annotated list of 456 references. Завершує книгу бібліографія з 456 позицій та предметний покажчик.

д) інверсія допоміжного дієслова had форми Subjunctive II:

Had this material been examined from this viewpoint, the regularities that he discovers would probably have gone unnoted. Якби цей матеріал був досліджений з такої точки зору, закономірності, що він їх встановлює, залишилися б, можливо, непоміченими.

1.2. Нерідко інверсія присудка або його частини супроводжується емпатичним виділенням обставини або/та заперечення:

Nowhere can we see such rapid progress as in computing technologies. Ніде більше не спостерігається такого швидкого прогресу, як у комп'ютерних технологіях.

Only then can such classes be determined. Лише тоді можна визначити такі класи.

2.1. Окремо варто зупинитися на перекладі інвертованого з метою емфазі предикатива у підрядних допустових реченнях, коли предикатив винесено у позицію перед підметом або навіть перед сполучниками as, though, however тощо, які у таких випадках перекладаються як "хоч" або "хоч який би". У перекладі предикатив зберігає свою позицію на початку речення у випадку вживання останньої сполучної фрази:

Such a principle, strange as it may seem, is championed in one form or another by certain scholars. Такий принцип, хоч він і може видатися досить дивним, обстоюють деякі вчені.

We have to mention some figures, uncertain as some of them are. Потрібно навести деякі дані, хоча окремі з них є непевними.

Small as the molecules are, they can be divided into still smaller particles. Хоч якими б малими не були молекули, їх можна розщепити на ще менші частки.

2.2. Якщо у таких підрядних реченнях вжито катафоричний займенник *it* у функції підмета, то цей займенник перекладається відповідним іменником, а іменник, у свою чергу -- відповідним займенником:

Useful as it is, the book has two general shortcomings. Хоча ця книга й корисна, вона все ж має два загальних недоліки.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір адекватного способу перекладу інвертованої частини присудка або всього інвертованого присудка:

1. Most conclusive were the results of the training phase. 2. Underlying this study are the following assumptions. 3. Too restrictive are definitions of many of the notions. 4. Probably the most interesting is the monograph's introduction. 5. Missing, unfortunately, is a list of the journals cited in the bibliography. 6. So powerful were his arguments that no scientist has ever attempted to answer them. 7. Also interesting is the consideration of methodological issues. 8. Also curiously missing is much discussion of the educational implication of the study. 9. Worth noting is the fact that such an adaptation pattern was also observed in other cases. 10. Noteworthy among these are the discussions of major differences in the theories. 11. But even more important is that it is often difficult to figure out what domains are relevant. 12. Better, though still flawed, is a definition of the major concept of the study. 13. Equally important, Luce suggests, are a number of other considerations. 14. More puzzling is his approval of this attack on scientists whom he, at least, views as wittgensteinians. 15. Implicit in this statement of Seal's position is the distinction between the two kinds of facts. 16. Following the appendix is a bibliography, extensive, though not annotated. 17. More curious than the presumed theoretical innocence of this analysis is the nature of the explanations it produces. 18. Symptomatic of this fact is the recent conference in Glasgow. 19. Of more immediate relevance to our work are recent studies of Lark (1991, 1992). 20. Still to be worked out was the question of exactly how and where this proposal could fit in the hypothesis. 21. Unfortunately, the solution, attractive as it looks, suffers from several shortcomings. 22. But in no way does it approach the book under review in depth, scope, or insight of coverage. 23. Working under hard conditions were all the early students of this new field. 24. Self-evident as this may be, the idea may unfortunately be too subversive to gain acceptance. 25. Never

could this process be expected to take place under these conditions. 26. Science is a continuing process and at no stage can one say that one's knowledge is complete and final. 27. Only then could he show that this set of genes would be unlikely to survive sexual recombination. 28. Grouped under this topic are very diverse questions. 29. Presupposed here will be the general form of the theory of Clark (1993). 30. Particularly missed is an entry for the main term. 31. Contained in this part are diverse creative pieces and several letters written to editors of journals. 32. Of particular interest are the articles which offer new theoretical formulations. 33. Perhaps of greatest methodological interest are articles by Whinnon, by Bailey and Maroldt, and by Hall and Pam. 34. Among these is the possibility of doing away with the cycle as a mode of application. 35. First comes the additional platitude I promised. 36. Then followed the discovery of a new element. 37. Next comes a survey of 274 items. 38. Among the items they missed are three interesting older works. 39. Along with this minor difficulty is the more fundamental problem. 40. And then along came Wilhelm Scherer who tried to dismantle the achievements of Gross. 41. This requires more than mere acceptance of the need for the device, important though this is. 42. However unfashionable this position may be at any given time, it is one in which he can take comfort. 43. However, valuable as these descriptions are, traditional approaches are deficient in that they leave unexpressed many basic regularities with which they are concerned. 44. It should be emphasized that this ad hoc marking, primitive as it seems, is superior to other devices. 45. As engaging and compelling as I found their arguments in the earlier mentioned respects, I nevertheless feel it remains somewhat unclear as to how the reader is to relate these axioms to the other "constitutive dimensions". 46. Paradoxical as this may seem at first glance, internal considerations may provide significant support for this conclusion. 47. But, genuine though this problem is, his theory itself is neutral, and has a value quite apart from particular answers to it. 48. This dry definition, accurate as it is, does not fully suggest the importance of what it conveys. 49. Coupled with this hypothesis was another one carried over from the nineteenth century. 50. Noteworthy is the result obtained during the Second World War. 51. Representative of this school, among others, were the seventeenth-century Cambridge Platonists. 52. Presented here is a critical examination of this confused and confusing body of literature which goes back to an article published a century ago by Moritz Trautmann. 53. But more bothersome is the use of the term "standard" itself, which the authors take for granted and leave undefined. 54. Not until James Hutton came forward with his view, was uniformitarianism conclusively established as a fundamental principle. 55. Also apparent from these writings is the profound

early influence Cassius Kayser had on his work. 56. Perhaps too easily lost on the nonspecialist reader will be the value and significance of the last claim. 57. Following his Introduction to the Second Edition of the book are several forewords and comments written between 1941-1945. 58. Appended below is a list of some objects categorized according to the criteria discussed above. 59. Only when a clear body of information is available can we move across and apply this procedure.

13. Підрядне присудкове речення

1. Підрядне присудкове речення міститься звичайно після дієслова-зв'язки to be (або to become та ін.), що перекладається як "полягати у тому, що", "бути тим, що", "це те, що" і т. ін. Підрядні присудкові речення приєднуються до головного речення сполучниками that "що", whether/if "чи", who "хто", what "що", whose "чий", whom "кого, кому, ким", which "який" та ін. Підрядні присудкові речення звичайно перекладаються підрядними присудковими реченнями:

The question that needs to be debated is whether this is really a confusion. Питання, яке необхідно обговорити, полягає в тому, чи це є дійсно наслідком плутанини.

The only limitation is that they must be identical. Єдине обмеження полягає в тому, що вони повинні бути тотожними.

Друга половина перекладу сполучної фрази whether or not розташовується у кінці підрядного речення:

The question is whether or not the unit will stand the test. Питання полягає у тому, чи витримає випробування цей блок, чи ні.

2. Складнопідрядні речення з підрядним присудковим слід відрізнити від речень з конструкцією логічного виділення моделі "This is + підрядне речення", які перекладаються, як правило, простим реченням (докладніше про переклад таких речень див. 1-ий параграф розділу VIII).

Завдання Перекладіть складнопідрядні речення з підрядним присудковим реченням, звертаючи увагу на вибір адекватного способу перекладу сполучників:

1. The real issue is whether or not we can raise this question. 2. Perhaps the most surprising thing about Pankias' article is that it has not been written before. 3. A question, then, is whether there is a small number of basic categories. 4. A disadvantage of this array is that its use is limited. 5. One important point to remember is that air speed must be very high. 6. One reason for that is that this characteristic is constant. 7. The reason is that an alternative hypothesis is not available. 8. Reinhart's argument is that the difference is less straightforward to explain. 9. The important thing to note is that significance of a signal depends on many factors. 10. The question, then, is which of our four analyses is produced by the best theory. 11. At any rate, his main claim is that all these evolutionary accounts are "explanatory sterile". 12. As to theory, the main problem with his analysis is what is left unsaid. 13. The only apparent virtue of the ideal model is that it is different from the four studied. 14. One problem, however, is that interesting and important phenomena are occasionally given only brief mention. 15. Riemsdijk's proposal is that what are generally thought of as German adjectives are not really adjectives. 16. A basic question to ask about this book, then, is whether that suggestion holds water. 17. The fundamental tenet of empiricism is that all non-analytic knowledge is derived from experience alone. 18. The importance of this observation was that it led to a number of interesting explanations of seemingly unrelated phenomena. 19. The second claim is that my treatment is the best one, given the devices this theory makes available. 20. Once again, the issue is not whether this is technically feasible, but whether there is any independent motivation for the assumption on which it rests. 21. The crucial question is, therefore, whether we are dealing with a universal and unique process that generates a unique type of pattern. 22. My point is not that Bright's dimensions are wrong, but that we do not know if they are right. 23. One of the basic arguments advanced for the use of the method is that it is the only procedure which assures a definite outcome. 24. One specification for the desired product is that the design be completed in such a way that it will conform to certain government standards.

III. Переклад підмета

1. Формальний підмет there

1.1 В англійській мові є особливий формальний підмет *there*, що вживається у сполученні з дієсловом *to be* та деякими іншими дієсловами і заміщає смисловий підмет, який звичайно міститься після дієслова-присудка. Формальний підмет *there* не має відповідника в українській мові й тому не перекладається окремо від дієслова-присудка та смислового підмета:

Unfortunately, there are other instances of this type of argumentation. На жаль, є й інші приклади подібного роду аргументації.

Конструкція *there is/are* звичайно перекладається відповідною часовою формою дієслова "бути" або "існувати", але іноді при перекладі можуть використовуватися й інші дієслова із семантикою буття або місцезнаходження. До перекладу може також вводитися прислівник "тут":

There has been very little experimental work in this area. У цій галузі існує дуже мало експериментальних праць.

There are reasons to be skeptical about this. Тут є підстави сумніватися у цьому.

And since they move in different directions, there is a clash. А оскільки вони рухаються у протилежних напрямках, то (тут) відбувається зіткнення.

Іноколи доводиться переставляти на початок речення обставину, як у першому з наведених прикладів.

1.2 Зустрічаються випадки, коли конструкція *there is/are* перекладається предикативами "відчутний", "помітний" тощо:

There is a relatively strong emphasis on the pretheoretical side of the problem. Тут досить відчутний наголос на дотеоретичний бік проблеми.

1.3 За наявності заперечення ця конструкція перекладається присудками "немає", "відсутній", "не буде" тощо:

There obviously is no unanimity on this point. В цьому питанні явно відсутня одностайність.

There is no reason to assume that they show a specific relation. Немає підстав припускати, що між ними існують якісь особливі стосунки.

There will be no serious stability problems in this case. У такому випадку не буде жодних серйозних проблем щодо стабільності.

1.4 Якщо смисловий підмет виражений віддієслівним іменником, то конструкцію *there is/are* можна перекладати дієсловом, від якого утворений іменник:

There is no mention of relevant research here. Відповідні дослідження тут не згадуються.

There are minor variations from one computer to another. Один комп'ютер мало чим відрізняється від іншого.

2.1. Як згадувалося вище, формальний підмет *there* може вживатися з іншими дієсловами у функції присудка, зокрема з *exist, stand, remain, lie* тощо у формі активного стану та з *observe, describe, find* і т.ін. у формі пасивного стану. У таких випадках *there* не перекладається:

There has been described in the literature equipment which records the results numerically in tabular form. У літературі описується устаткування, що фіксує результати у формі числових таблиць.

There exists a sharp line of demarcation between these two phenomena. Між цими двома явищами існує чітке розмежування.

2.2.. Формальний підмет *there* може утворювати суб'єктний предикативний інфінітивний зворот (про його переклад див. параграф 13 розділу III) з дієсловами *seem, happen, appear* тощо у формі активного стану, що перекладаються парентетичними словами “здається”, “мабуть” та ін.:

Furthermore, there appears to be no evidence for the type of structure Knowles proposes.

Крім того, здається, немає даних на користь існування структур того типу, про який йдеться в Ноулза.

That is, there seem to be no proper generalizations that are correctly studied in terms of this distinction. Іншими словами, здається, немає належних узагальнень, що правильно викладені з урахуванням цієї розбіжності.

3. Слід мати на увазі, що складні дієслівні та номінативні присудки можуть розщеплюватися смисловим підметом, і тому необхідно правильно визначати присудок:

There is a special point to be made about the references to primary source material.

Необхідно окремо розглянути посилання на матеріали першоджерел.

We know that there are numerous movements observable, sometimes at high speeds. Ми знаємо, що можна спостерігати численні рухи, іноді на досить високих швидкостях.

Завдання Перекладіть речення з формальним підметом *there*:

1. There is much that is right in this account. 2. And there are a few errors of fact here.
3. There is indeed very little to be said about this position. 4. There is also a partly annotated bibliography and an index. 5. There is no reason why this cannot be made explicit. 6. There are a number of reasons to rule out this possibility. 7. There is little hint, however, of what this move will amount to. 8. We hypothesize, however, that there was such a stage. 9. There are several problems with this objection. 10. There are two problematic issues here. 11. But there is an error in this section, caused in part by the approach. 12. There is a third, somewhat less salient argument against this analysis. 13. There are two serious problems with this proposal. 14. Finally, there are methodological issues to address. 15. There is also the vexing problem

of circularity: how do we know what is relevant? 16. These papers show that currently there are more issues than answers. 17. There has been a revolution in the technology of observation in the last couple of decades. 18. There may be compelling reasons for rejecting such an interpretation, but none is mentioned in the paper. 19. There are a number of problems with this idea, independent of its peculiar implementation. 20. Moreover, there seems to be a problem in the use of this term itself. 21. There exists an obvious alternative analysis of these examples. 22. But there would have to be some other mechanism for dealing with the optional positions. 23. But how adequate is this assessment? There seem to be two points regarding this position that are worth questioning. 24. There remain to be noticed two or three other points. 25. So far as I know, there is absolutely no disagreement over these judgments. 26. There appears to be a need for more investment of resources into developing more effective research techniques. 27. There follow a relatively brief conclusion, two copious bibliographies, plus a two-column index. 28. However, there exists an alternative analysis (Paul Crank, class lectures, spring 1994). 29. There is no such method and there is not likely to be any (at least in our lifetime). 30. As usual, there is something for everyone in this theoretical framework. 31. In any event, there is a glaring inconsistency involved in rejecting this possibility. 32. But there is no comparable summary treatment of the other side of the question. 33. There is an index of names in the monograph, but none of terms or of topics. 34. In view of its importance, there have been surprisingly few experimental investigations of the issue. 35. In particular, there appear to be no grounds for the thinking that the alternatives to the approach offer a clearly superior solution to the fundamental problem.

2. Неозначений займенник one

Речення з неозначено-особовим підметом one звичайно перекладаються одним із трьох способів:

1) безособовим реченням:

If, for some reason, one wishes to avoid this, it is, of course, possible. Якщо з якоїсь причини бажано уникнути цього, то це, звичайно, можливо.

In examining data on reliability, one can discount unusual failures. Розглядаючи дані щодо надійності, можна знехтувати особливими випадками відмов.

Безособове речення при перекладі вживають особливо тоді, коли англійське речення містить у присудку модальне дієслово:

One must ask what predictions follow from such an analysis. Слід запитати, які ж передбачення випливають з такого аналізу.

3) неозначено-особовим реченням:

Further evidence emerges when one considers other patterns. Коли розглядаються інші моделі, з'являються нові дані та докази.

One frequently wonders whether a particular idea is Rijkswarons' or someone else's. Інколи спадає на думку: то чия ж це ідея — Рейксварона чи когось іншого?

When one sees a table his memory automatically introduces previous experience with tables. Коли бачиш таблицю, то автоматично використовуєш свій попередній досвід користування таблицями.

One sorely misses references to Eckland's 1992 seminal work. Тут особливо відчуваєш відсутність посилань на фундаментальну працю Екланда (1992).

Завдання Перекладіть речення з займенником one у функції підмета:

1. One might try to defend this claim. 2. One could simply accept this symmetry. 3. One can hardly disagree with this research strategy. 4. One could not, however, expect to find a major contribution here. 5. As one might guess, these topics are highly interdependent. 6. Moreover, one must doubt the representativeness of the data. 7. One could go further than this and claim just the opposite. 8. Rejecting this view, one can argue that these features construe the event. 9. The data were quantified and, one assumes, submitted to statistical testing. 10. One is not required to know much about the theory before reading it. 11. Passing now to criticism, one regrets that the author often lapses into social-science jargon. 12. One is naturally led to wonder how these changes are taking place. 13. One must note all the exceptions, even if one

defers their consideration for later study. 14. One does not need to be a believer in this theory to feel that some useful information has been lost here. 15. However, if one wanted to remain skeptical or agnostic on particular points, I think this is simply the best one can do. 16. One can set out from the facts that are more or less certain, gradually moving onto more speculative ground. 17. One must conclude that Frolej, as editor, was either unaware of these projects, or that he tacitly condoned their suppression. 18. All this adds to our data base; and for this, one is grateful. But one also looks forward to attempts to write more relevant accounts. 19. One can only wish Mustakojaa luck, since it will be a giant accomplishment if he actually solves the problem. 20. One can hardly object to this as a sort of first approach. 21. One must be very careful in drawing conclusions from these data, however. 22. The author offered explications of his methods; but they are brief and one is left to figure out his conceptual methodology. 23. Prichard's hypothesis and procedures are thought-provoking, and one can have little quarrel with his use of statistics. 24. For scientific purposes and for policy decisions one wants to know which variables enter into causal mechanisms affecting other variables. 25. However, when the two techniques yield the same conclusion, one can be more confident that the conclusion is warranted.

3. Займенник it

Слід розрізняти кілька різних вживань займенника it у функції підмета: особове it "він, вона, воно", вказівне it "це" та безособове it (формальне it, що окремо не перекладається).

1. Переклад особового займенника it не повинен викликати особливих утруднень, якщо пам'ятати, що він може вживатися анафорично і замінити попередній іменник, причому займенник може бути відділений від такого іменника не тільки окремими словами, а й реченням(и), і їхнє співвідношення не стільки граматичне, скільки логічне:

This value is of significance since it introduces an equivalent error of up to 0.4% throughout the range. Ця величина важлива, оскільки вона вводить еквівалентну помилку у 0,4% по всьому діапазону.

The possible effects upon the equipment, in case it is not maintained according to schedule, must be given careful consideration. Необхідно ретельно розглянути можливі впливи на устаткування у тих випадках, коли воно не обслуговується за графіком.

The paper describes an automatic device used to make rapid statistical tabulations. The operations that it performs are those which in general take the greatest amount of time. У статті описується автоматичний пристрій, що швидко укладає статистичні таблиці. Він звичайно виконує найбільш трудомісткі операції.

2. Безособове it не має перекладного відповідника і окремо не перекладається.

2.1. Речення з безособовим it та дієсловом-присудком у формі пасивного стану перекладаються безособовим реченням:

It is shown to be the case. Демонструється, що це дійсно так.

Early in this program it was decided to incorporate new techniques. На початку виконання програми було вирішено використати нові методики.

2.2 Речення з it та складним дієслівним присудком перекладаються безособовими реченнями з "можна", "треба", "необхідно", "слід" тощо:

It cannot be expected that the solution to the problem of reliability will soon be achieved. Не варто очікувати, що буде швидко знайдено розв'язання цієї проблеми.

It may appear that the information is distorted. Може здатися, що ця інформація викривлена.

2.3 Речення з it у сполученні з дієсловом-присудком у формі активного стану (appear, happen і т.ін.) звичайно перекладаються безособовим або неозначено-особовим реченням:

It seems certain that the device should possess excellent characteristics. Видається безперечним, що цей пристрій повинний мати відмінні характеристики.

It will suffice here to give a description of operational requirements. Тут буде достатньо навести опис робочих вимог.

2.4 Конструкція логічного виділення певного члена речення з it (It is ... that / which / where...) перекладається, як правило, словом "саме":

It was Hinds who proposed this approach. Саме Гайндз запропонував цей підхід.
It is this solution that avoids confusing the two objects. Саме таке рішення дозволяє уникнути нерозрізнення цих двох об'єктів.

3. Іноді формальний підмет it перекладається обставиною "з цього", "цим" і т.ін., зокрема, тоді, коли він вживається з дієсловом-присудком follow:

It follows from Bernoulli's theorem that where the velocity is higher, the pressure is lower. З теореми Бернуллі випливає висновок: що вища швидкість, то менший тиск.

Подаємо переклади деяких подібних поширених фраз: It appears that... "Складається враження, що ..." або "Здається, що..."; It happens that... "Трапляється так, що ... / Виявляється, що ..."; It turns out that... "Виявляється, що ..."; It takes ... to do smth. "Потрібно ..., щоб зробити щось".

4. Інфінітив у складному підметі з it (It ... for + Infinitive) перекладається або особовою формою дієслова у складі простого речення, або умовною формою дієслова у складі підрядного речення, що вводиться сполучником "щоб":

It is usual for any new hypothesis to be preceded by other related proposals. Будь-якій гіпотезі звичайно передують кілька інших пов'язаних з нею ідей.

It is important for all my colleagues to understand this basic issue. Важливо, щоб усі мої колеги зрозуміли цей основний момент.

5. Речення зі складним підметом з it (It ... to have ...+ Infinitive / Participle II/ Adjective) перекладаються одним із наступних способів:

а) складнопідрядним реченням, де головне речення є відповідником конструкції It + дієслово-присудок, а підрядне речення - відповідником конструкції to have + іменна група + Infinitive:

It is hoped to have time in the near future to start such a series of experiments. Сподіваємося, що у найближчому майбутньому буде час здійснити таку серію експериментів. (Як правило, інфінітиву to have відповідає дієслово "бути" або "мати").

б) простим реченням, де конструкція "it + присудок" передається предикативним словом ("можливо", "важливо" і т.ін.), а смисловий підмет -- неозначеною формою дієслова:

It is possible to have these parameters measured. Ці параметри можливо виміряти. (Тут інфінітив to have не перекладається).

в) Participle II у смисловій частині складного підмета може перекладатися особовою формою дієслова (іноді у складі підрядного речення, що вводиться сполучником "щоб" або "що"):

It is possible to have the situation with equipment supply remain unaffected. Можливо, (що) ситуація з постачанням обладнання залишиться незмінною. (Тут інфінітив to have окремо не перекладається).

Завдання Перекладіть речення з займенником it у функції підмета, попередньо визначивши його лексико-граматичний клас:

1. It follows that the properties of the existential closure relationship govern the fruitfulness of the method. 2. It is this step which essentially determines the form of the system and the magnitude of the derived units. 3. It is next to impossible to convey here even an approximate impression of the essence and range of this brilliant, content-packed volume. 4. It is in these terms that choice is built into the argument: choice exists in a range of alternatives in any interaction. 5. It follows from these considerations that nothing remains of Seliger's

redundancy reduction principle: it turns out to be a pseudo-principle. 6. It is difficult to evaluate the hypothesis, because the exact goal of analysis is never made fully explicit. 7. It is unlikely that those reviewers who found aspects of that work objectionable for a variety of reasons will encounter anything here to make them happier. 8. The theory challenges the foundational principles of the discipline -- it shifts attention to minor social processes. 9. But it would be fallacious to pretend that providing a description would be enough. 10. It remains the data rather than the hypothesis that counts. 11. It can thus be seen that the expressions are not equivalent. 12. It would be hard to exaggerate the importance of the scholarly tradition represented by Kant. 13. Again it is easy to see here a foreshadowing of current debates on the structure of the Universe. 14. I think the answer is that the principles have such broad applicability that it can be scary to experience their explanatory power. 15. This is a paradoxical technology because, although it functions electronically, its mode of data processing is sequential and analytical. 16. It can be argued that the development of the mathematical tools made manifest the separation of the senses in science. 17. Computer time is the most abstract notion of time ever incorporated into a machine -- it represents the final triumph of the Western European view, in which time itself becomes a commodity, a resource to be worked.

18. Rationality cannot be equated to logicality, it cannot be separated from feeling and intuition. 19. It is a privilege, actually, to be asked to even attend this conference. 20. It is truly amazing how much privacy you can get for yourself if you spend all your time with computers.

4. Анафоричні займенники this/these, that/those

1 Займенник this майже завжди перекладається як "це", а займенник that нерідко перекладається так само і значно рідше — як "ось" та "він":

This has somewhat confused the picture. Це дещо заплутало всю картину.

That must be quite appropriate. Це, певно, буде зовсім доречним.

That is where we differ greatly. Ось де між нами є великі розбіжності.

Іноді this може перекладатися як "цим", "цьому" тощо:

This is not to say that the property is not crucial. Цим я не хочу сказати, що така ознака не істотна.

This completes the proof of the theorem. Цим завершується доведення теореми (або: На цьому завершується доведення теореми).

2 Форма множини *these* звичайно перекладається як "це" і рідше — як "такі", "ось" та "вони":

These are promising approaches. Це — перспективні підходи.

These are some of the points I wanted to make. Ось деякі моменти, що їх я хотів відзначити.

These are some of the demerits of the new approach. Такі деякі недоліки цього нового підходу.

These derive partly from the Freudian notion of the unconscious. Вони почасти випливають із фрейдівського поняття несвідомого.

3 Форма множини *those* перекладається як "те", "це" або "вони":

Those were only the first steps of the outstanding scholar. То були лише перші кроки цього видатного вченого.

Those were insufficient proofs. Це були недостатні докази.

Those rely heavily on ad-hoc devices. Багато в чому вони спираються на випадкові засоби.

4 Парентетична фраза *that is* перекладається як "тобто", "інакше кажучи", "іншими словами" і т.ін.:

Elsewhere I have argued that there is no such phenomenon. That is, it can never take place. У іншому місці я доводжу, що такого явища не існує, інакше кажучи, воно взагалі не може трапитися.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на переклад займенників this/these, that/those:

1. This suggests that Maynor's argument may be wrong. 2. This brings us to our final consideration. 3. This has the same effect. 4. This fulfills Jock's condition. 5. This is what Smith refers to as sharing. 6. That is very unlikely. 7. That is not true. 8. Again, this is a matter to which we return later. 9. That, too, has unnecessary implications. 10 These occur on an expanding free surface. 11. These are serious restrictions to the commercial use of many similar materials. 12. These, however, are precisely the unique attributes of the Deity. 13. We now turn to other cases of reduction. These are of various types. 14. They can use other new techniques, although these are rather costly. 15. This is a study of a specific instance, although based on less detailed observations. 16. This is what we expect in all similar situations. 17. These have split the process into two varieties. 18. This is further evidence, then, for the revised condition formulated in Chapter 2. 19. These are mistakes of the vagueness of research purposes. 20. This has been corroborated in an empirical study conducted at Bar Ilan University. 21. Only practice can teach the division of a pilot's efforts between the instruments. This varies in different maneuvers. 22. This is due to the following reasons. 23. That is the term used by only a few researchers. 24. That is, there is a quantitative and qualitative variation.

25. This is, of course, a correct result, and if we integrate to obtain the long-term behavior, that, too, will be correct. 26. This is why it is useful to introduce another concept. 27. But these are vague speculations which must be motivated much more carefully. 28. This led him to some conclusions and assumptions that cannot in fact be maintained. 29. I will also ignore here other constructions. These may also be analyzed as lacking surface characteristics. 30. I realize that my critique might be interpreted as personally aimed at Laird: this is not at all my intention. 31. Reed-Hill [35] has also shown how Schmidt factors vary for {1121} and {1122} types of zirconium. These would be nearly the same for titanium. 32. The principal categories of the theory are examined in turn. Two of these are related to my theory. 33. Technically complete working groups within the divisions are the sections. These range in size from 20 to 100 persons. 34. Several departures from the rule have been registered. These are assumed to be negligible. 35. The lateral movements are unique and these have been calculated by Rossi (1993). 36. During this thermomechanical processing, changes occur in both chemistry and structure, and these alter the stability of austenite. 37. Nevertheless, it will be useful to begin

this survey with those processes that are in fact associated with the elimination of dislocations. These are of two distinct types. 38. There are two other factors which have retarded the use of this technique. The first of these is the reluctance of designers to use ultrahigh-strength steels. 39. This is all the more remarkable, given that this position represents a fundamental change from the position taken by him in his earlier formulation of his theory. 40. This is not to deny that any judgments we make about the adequacy of a total system are highly fallible. 41. This was not simply a matter of the belief of the prematurity of attempting such a theory. 42. Up to the present time over 1000 failed components have been examined and individual reports filed. These are classified and filed under various headings.

5. Займенник-замінник one

1. Займенник-замінник one у функції підмета перекладається звичайно іменником, який він заміщує, або не перекладається взагалі (особливо коли він має означення):

Construction joints are needed to limit the length, height and volumes of individual monoliths. The vertical ones are used as part of a system of crack control. Робочі шви необхідні для обмеження довжини, вишини та обсягу окремих монолітів. Вертикальні робочі шви використовуються як частина системи запобігання розтріскуванню.

2. Займенник-замінник one перекладається також як "він", "той" або "такий" (передусім у тих випадках, коли йому передує означений артикль the):

No serious difficulties are foreseen in the construction of the machine, if one were desired. Не передбачається жодних серйозних труднощів у створенні цієї машини, якби її захотіли зробити.

The Platon's problem appears to be concerned with three elements. The one that modern science still deals with is the "facts" of observation. Платонівська проблема, здається, пов'язана з трьома питаннями. Те, яке все ще вирішує сучасна наука — це питання "фактів" спостереження.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на способи перекладу підмета one:

1. While solving a number of problems, the new one creates a few others. 2. No serious difficulties are foreseen in the construction of a projection stereoscope, if one were desired. 3. There are different kinds of propositions. The ones concerning logic and mathematics are analytical propositions. 4. These discoveries brought him the world fame. Especially revolutionary was the one made in 1959. 5. There are several unequal alternatives. The one with the least efforts solution is very difficult to pursue. 6. This hypothesis, if one is to be advanced, will extend the principle to all branches of physics. 7. The choice of allowable analytical systems is in principle also very large. There are, for example, tight ones which are very powerful. 8. The observer knows from past experience that if two objects subtend the same solid angle with respect to the eye, the one which is farther away must be the larger. 9. There are clearly difficulties here that we might well discuss. The first one is that the empirical matters of fact in modern science are not simply "observed", but are nowadays more and more obtainable only by way of a detour of technology. 10 These two structures are the obvious candidates; some much less obvious ones are surveyed in Larson 1994, and Larson adds an interesting (and influential) one to the range of possibilities. 11. This is an easy question to ask, if one is to be asked within this framework. 12. Another example of evidence, an early one, comes from Einstein's article on relativity published in 1907. 13. We are witnessing here an old conflict, one that has continued throughout the development of the sciences.

6. Неозначено-особовий підмет, виражений особовими займенниками we, you і they

Займенники we, you, they, якщо вони мають неозначену референцію, звичайно не перекладаються, а речення з такими займенниками-підметами в перекладі є безособовими або неозначено-особовими:

We must define our objective. Потрібно визначити нашу мету.

They have found that this can give rise to overheating. Встановлено, що це може призвести до перегрівання.

We know, of course, of many such cases. Відомо, звичайно, багато таких випадків.

As you have already noticed, the process is irreversible. Як можна було помітити, цей процес незворотній.

Слід розрізняти неозначено-особове та особове вживання цих займенників (в останньому випадку займенники-підмети обов'язково перекладаються).

Завдання Перекладіть наступні речення, попередньо визначивши, чи є займенники we, you, they неозначено-особовими, чи ні:

1. We started by noting an anomaly in the principle. 2. They have played fast and loose with many theoretical concepts. 3. To answer this, you need to be clear exactly what a process approach is. 4. We can place the following requirements on our theory. 5. You need also to bear in mind that some of the techniques do indeed need lots of preparation. 6. We may ask why there is a favoring of maximal interpretations. 7. We can see, then, how Banfield's analysis is not completely adequate. 8. We have said that the principle induces more informative interpretations. 9. As we can appreciate in Figure 2, it is nigh impossible to jump from premise 1 to premise 3. 10. First, we must attend to a long-standing anomaly in the Kuhnian paradigm.

11. Every time we come across this kind of situation, we will be faced with the same problem.

12. What can we conclude from these attempts at definition ? 13. We need, therefore, an explanation of how this is possible.

7. Герундій

1. Герундій у функції підмета міститься звичайно на початку речення і досить часто супроводжується залежними від нього словами (зокрема, іменниками-додатками до нього), утворюючи герундіальну підметову групу. Герундіальні групи у функції підмета, на відміну від обставинного звороту з дієприкметником І, не відокремлюються від решти речення комою, отож за формальними ознаками такі конструкції перекладати не можна.

У такій функції проста (синтетична) форма герундія звичайно перекладається іменником (часто — віддієслівним іменником) або неозначеною формою дієслова у функції підмета:

Describing such structures is thus essential to a comprehensive program of research. Таким чином, опис цих структур є суттєвою складовою програми всебічного дослідження. Accumulating data is obviously not an aim in itself. Накопичення даних — це, зрозуміло, не самоціль.

Mere listing eleven properties is, of course, only a step towards an analysis. Простий перелік одинадцяти властивостей — це, звичайно, лише один крок на шляху здійснення аналізу.

Reading the book is pleasure esthetic and intellectual, so brilliantly does it interpret Leibniz's opinion. Читати цю книгу — задоволення і естетичне, і інтелектуальне, адже в ній так блискуче роз'яснюється думка Лейбніца.

Meeting this restriction may involve a not insignificant change in the position. Для того, аби виконати цю вимогу, потрібні будуть, можливо, значні зміни у зайнятій позиції.

2. Іноді сама герундіальна форма може не перекладатися:

Providing an unequivocal definition of the notion is not easy. Чітке визначення цього поняття — справа нелегка.

There is every reason to believe that taking such a radical position was necessary in a pioneering publication meant to proclaim the advantages of the new theory. Є всі підстави вважати, що подібна радикальна позиція була необхідна у такому новаторському виданні, призначеному проголосити переваги цієї нової теорії.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір адекватного способу перекладу герундія:

1. Picking the correct terminology to refer to each of the rival methods is no easy task. 2. Proposing such a characterization will be the first order of our business. 3. Clarifying what counts as a "construction" would improve Costakis' analysis considerably. 4. Accepting this

approach entails giving up analyses proposed by Kozma and Vaster (1993). 5. As will be seen below, taking a rule of thumb as an absolute guide can lead to all sorts of conceptual tangles. 6. Summing up, it appears that assigning a special function to the object under investigation does not solve the problem. 7. We believe that offering even a partial or open answer to the questions will benefit both the theory and practice of our method. 8. Providing argument against those circulating in favor of the hypothesis became the best-known occupation of many University Departments. 9. Specifically, explaining the data in terms of these principles may purchase internal homogeneity and consistency in the picture at the expense of their perhaps wider significances. 10. Heating the gas increases the speed of its molecules. 11. Translating from one language to another has been accomplished by computer. 12. Overheating an engine is prevented by providing a cooling system. 13. Launching a satellite is done by firing it from a multistage rocket. 14. Landing on Mars and getting home again is a problem which will be solved within the next ten years. 15. Landing on a celestial body that has no atmosphere can only be done by means of retrorockets. 16. Measuring any quantity means comparing it with an accepted unit for that quantity and finding out how many times larger or smaller it is than that standard unit. 17. Cutting back this newly unleashed excess of theoretical power would give rise to a crop of unsatisfying stipulations of the very phenomena that deserve clear and revealing explanation. 18. Such considerations deserve attention; however, passing over them now will not detract from our general exposition of the hypothesis.

8. Інфінітив

A. Простий інфінітив

1.1. Прості форми інфінітиву у функції підмета можуть перекладатися:

1) неозначеною формою дієслова у функції підмета, особливо коли присудок містить інфінітив:

To affirm the superiority of one approach over another, in God's truth fashion, is to take an extreme position. Безапелятивно стверджувати зверхність одного підходу над іншим -- означає займати крайню позицію.

2) іменником у функції підмета, особливо тоді, коли в англійському реченні вжито простий або складний дієслівний присудок:

To violate this integrity in analyzing such elements would gravely weaken the theory.

Порушення такої цілісності аналізу подібних елементів серйозно послабило б теорію.

But to do so quite undermines the program of giving patterns in other terms. Але такий крок повністю руйнує програму опрацювання моделей на інших засадах.

3) інфінітивною конструкцією у функції обставини мети, особливо коли присудок англійського речення виражений дієсловом із значенням потреби, вимагання і т.ін.:

To make these arguments valid requires an extra premise in each case. Для того, аби зробити цей аргумент дійсним, у кожному з випадків потрібні додаткові засновки.

Unfortunately, to tie the various parts of the work together would have required a much better grasp of abstracting than Hallender demonstrates. На жаль, для того, щоб зв'язати різні частини цієї праці в одне ціле, потрібно було б краще, ніж це демонструє Голлендер, володіти процесом абстрагування.

1.2. У реченнях із формальним підметом it та смисловим підметом-інфінітивом останній звичайно перекладається неозначеною формою дієслова:

It is easy to see why such a method is attractive. Неважко зрозуміти, чому такий метод приваблює.

It seems reasonable to assume that this tendency will continue. Слушно припустити, що така тенденція збережеться.

Б. Прийменникова інфінітивна конструкція (for + NP + Inf.)

2.1 Речення з цією конструкцією зазнають під час перекладу наступних лексико-граматичних трансформацій: перше місце (підмета) займає іменник, вжитий після прийменника *for*, безособовий зворот (*it is + Adj.*) перетворюється у прислівник, а інфінітив трансформується в особову форму дієслова-присудка:

Thus, it is erroneous for Cooperman 1992 to refer to the construction as complex. Куперман (1992) помилково називає цю конструкцію складною. (Можливий також інший варіант перекладу: Куперман помиляється, коли називає цю конструкцію складною).

2.2. У випадку інтродуктивного безособового звороту *it is (im)possible* з наступним прийменниковим інфінітивним зворотом переклад передбачає такі трансформації англійського речення: іменник після прийменника *for* стає підметом, а безособовий зворот і інфінітив становлять модальний дієслівний присудок:

Suppose, however, it is possible for matter to become very dense. Припустимо, однак, що матерія може стати дуже щільною.

Ще один спосіб перекладу полягає у перетворенні англійського речення з такою конструкцією у складнопідрядне речення зі з'ясувальним підрядним, що вводиться сполучником "щоб", де безособовий інтродуктивний зворот стає головним реченням, а інфінітивна конструкція -- підрядним реченням, тоді як інфінітив трансформується у форму умовного способу дієслова-присудка (особливо у випадку таких інтродуктивних зворотів, як *it is important, it is necessary* тощо):

It is important for a theory to be well-grounded. Важливо, щоб теорія була достатньо обгрунтованою.

Завдання Перекладіть наступні речення, звертаючи увагу на способи перекладу інфінітиву у функції присудка:

1. To emphasize this point was the only aim of my argumentation. 2. How to reach his aim was his task for the future. 3. To consider a third case is equivalent to deciding this question. 4. For him to understand this was an ultimate task. 5. To see their role in science is an aim worth pursuing. 6. For him to solve the problem was no simple matter. 7. To show whether any such associations do or do not exist is a task of another time. 8. Where to place the mechanisms of discontinuity was still very puzzling for Millikan. 9. To accept Planck's theory means, in my view, to throw out the basis of our theory of radiation. 10. It may become necessary for that research team to reassess their data. 11. It is possible for liquid water to be cooled below its freezing point and remain in liquid form. 12. By intensive experiments, it is possible for a researcher to obtain outstanding results. 13. It is astonishing to find that even this truism has recently been challenged. 14. It is not possible for contamination to occur here. 15. It is necessary for him to conduct further research. 16. It is more important for us to understand the basic issue. 17. Such examples are so frequent that it becomes difficult to follow the discussion. 18. To understand why Newton may have done this is of importance if we want to understand the cost of having so long been the philosophical heirs of the victorious side in the seventeenth-century quarrel concerning what science should be like. 19. To call light either a wave phenomenon or a particle phenomenon is impossible: in either case, too much is left out. To call light both a wave phenomenon and a particle phenomenon is to oversimplify matters. 20. To produce bold hypotheses is not the same as to present equations which are as far as possible true and quantitatively correct correspondents of the phenomenal world. 21. For a mature scientist to find in his work the need for abandoning his cherished and ingrained preconceptions, the very basis of his previous work, in order to fulfill the dictates of quantitative experience was perhaps one of the greatest sacrificial acts of modern science, equivalent in recent scientific history to the agony of Max Planck.

9. Груповий підмет

В англійській науковій мові досить широко вживаються речення з поширеною групою підмету, де присудок міститься у самому кінці речення. Група підмета звичайно поширюється атрибутивним словосполученням, означувальним підрядним реченням, применниково-іменниковим сполученням, дієприкметниковим зворотом і деякими

іншими означеннями. У всіх подібних випадках при перекладі присудок звичайно вноситься на перше місце в українському реченні:

Two types of output structures have been used. Використані два види вихідних структур. Additional facilities for performing certain arithmetic operations are provided. Надаються додаткові пристрої для виконання певних арифметичних операцій.

Attempts to compare the observations with various existing theories designed to account for the propagation as a scattering process have been made. Зроблені спроби порівняти дані спостереження з різними існуючими теоріями, призначеними для пояснення розповсюдження як процесу розсіювання.

Reliability of performance of typical systems is estimated. Оцінюється надійність роботи типових систем.

Завдання Перекладіть речення, визначивши місце групового підмета у перекладі:

1. A brief discussion of some examples taken from Table VII follows. 2. The sensitivity of these results to the methods of analysis was explored in several ways. 3. In the sections that follow their conclusions and the results of several other investigators are reviewed. 4. Like the empirical tests, several completely different approaches to the problem seem to be evolving. 5. Current opinion on the way scientific theories are constructed is by no means unanimous. 6. Much more stringent constraints than the requirement of formal consistency associated with formalist philosophies are posed here. 7. The considerations involved in designing these steels, their limitations, and some of the steps that have been taken to overcome these limitations, are reviewed. 8. Various formalizations of the vicious circle principle as well as the point at which the continuum is impredictive are discussed. 9. Various open problems, especially whether a natural condition may be added so as to eliminate the anomaly, yet preserve everything else, are tackled here. 10. On the other hand, looking from the point of view of extra-logical knowledge representation, the clear distinction between assumptions and extra-logical axioms seems very natural. 11. The results of a program extending over the last four and one-half years to investigate the nature and characteristics of high-loss regular VHF propagation by means of the lower ionosphere are proposed. 12. The merely approximate agreement between the observed astronomical facts and the scheme laid out in the "Mysterium Cosmographicum" is no longer satisfying. 13. The role of non-classical logics in recent

attempts to reformulate scientific and commonsense theories in such a way as to avoid even the appearance of the assumption of the existence of abstract entities will be surveyed. 14. The existence, nay, the necessity, at certain stages, of entertaining such unverifiable and unfalsifiable, and yet not quite arbitrary, hypothesis is an embarrassing conception which did not and does not fit into a purely positivistically oriented philosophy of science. 15. I want to stress that the development of such additional programs is by no means unwanted. 16. Some of the problems encountered in the application are described, and a method of optimizing the parameters of specific materials is discussed. No detailed technical discussion is presented. The application of these capacitors to various types of circuitry is briefly indicated.

10. Розщеплений підмет

Розщеплений підмет — це підмет, що складається з іменника та його правостороннього означення, відокремленого від іменника присудком. Таке означення може бути виражене прийменниково-іменниковим словосполученням, інфінітивом, дієприкметниковим зворотом та підрядним означувальним реченням. У перекладі присудок українського речення звичайно ставиться перед іменником і таким чином утворюється цілісна група підмета:

The possibilities thus appear to exist for constructing efficient computer-based analyses.

Таким чином, здається можливим опрацювання ефективних аналітичних процедур за допомогою комп'ютера.

Examples are presented of results obtained in that experiment. Наводяться приклади результатів, одержаних у тому дослідженні.

An attempt was used to prevent distortion. Було зроблено спробу запобігти викривленню. Within the past few years, a number of arguments have been made supporting the new theory. Протягом кількох останніх років висунуто низку нових аргументів на користь цієї нової теорії.

Two possible analyses have been proposed which are adequate on an observational level.

Запропоновано дві можливі аналітичні процедури, адекватні на рівні спостереження.

No general method is available yet that comes even close to solving this problem. Ще немає жодного загального методу, який дозволив би наблизитися до вирішення цієї проблеми.

Головне при перекладі розщепленого підмету -- це точна його ідентифікація і, зокрема, відокремлення його від обставинних словосполучень, які йдуть за присудком. Таке синтаксичне явище не притаманне українській мові, і тому послівний переклад речень із розщепленим підметом призводить до порушення синтаксично-стилістичних норм української мови.

Завдання Перекладіть речення, точно визначивши розщеплений підмет:

1. However, no indication is given of the optimum mode. 2. Since Lange presented his hypothesis, many studies have been carried out on this issue. 3. Numerous articles have appeared dealing with this intricate problem. 4. An example is given below of an algorithm that was developed to acquire necessary data. 5. A very powerful computer can be constructed which can solve intrinsic mathematical problems. 6. More specifically, a rapid procedure is required which can be used to assess formability requirements. 7. Finally, a workability concept will be demonstrated that combines forming limits with the analysis. 8. A discussion is given of the possibilities for application of this type of propagation to communication systems. 9. An expression can be obtained which approximates these characteristics over the operating range of interest. 10. Simple formulae were derived that allow high-accuracy internal calibration. 11. Data are given on gamma and illumination considerations. 12. Conclusions are drawn for the study of the role of explanation in science. 13. A simple construction is described which can be used to predict the onset and termination of the instability. 14. Doubt has been expressed regarding the reliability of the data. 15. Detailed studies have been performed by Peters and Ritchie (1993) on the definition of formal constraints on the process. 16. It is worth mentioning that a whole domain of the field exists which adheres to the standard procedures of empirical science. 17. The account I have offered of this phenomenon is in some ways rather remote from traditional discussions. 18. A new approach is needed combining much broader perspective with a detailed empirical analysis. 19. A similar line may be traced that relates the trajectory of the time to the trajectories of S 1 and S 2. 20. In recent books and papers the question has been again and again raised whether

this approach can contribute to the general theory. 21. A number of deformation techniques have been used including extrusion. 22. Apart from an early paper by R.S. Stockmann (1986), not much has been written that could suggest ways of handling the phenomenon. 23. But the question would remain whether the solutions are real, and hence whether the theory is empirical in the sense of making truly disconfirmable predictions. 24. It is conceivable that ceiling effects may come into play that could suggest ways of handling the problem. 25. The suspicion arises that the properties we assign to light are to some degree the properties of the boxes through which light has to find its way. 26. Few data are available regarding pure metals. 27. In addition, more information is required on multi-axial instability criteria. 28. Finally, examples were given of commercial parts that have been thermoformed from superplastic sheet. 29. Very close ties were shown between these characteristics and the behavior of the alloy. 30. Today again, two alternative descriptions merit consideration, generally parallel to those discussed by Wells thirty years ago. 31. Guidelines have been published for the design and manufacture of superplastic components. 32. In discussing applications, those examples will be presented wherein they have either been incorporated into production, or where, although still in the laboratory, they demonstrate potential applications. 33. Investigations have been concluded which indicate that a new generation of materials with greatly improved and consistent properties can be provided through controlled orientation. 34. The nine stimuli were recorded such that preceding each was the original segment that served as the standard with which each of the nine stimuli was to be compared.

11. Агентивний неживий підмет

1. В англійській мові досить широко використовуються речення з агентивним підметом, вираженим неживим іменником, та дієсловом-присудком, що позначає дії, які звичайно виконуються живою істотою (людиною). В українській мові такі речення вживаються значно менше, тому при перекладі застосовуються певні трансформації синтаксичної структури речення. Підмет англійського речення часто трансформується в обставину, а присудок може відтворюватися в українському реченні безособовим зворотним дієсловом:

The book earned him his M.I.T. Ph.D. in 1959. Завдяки цій книзі він отримав ступінь доктора у Масачусетському технологічному інституті в 1959 році.

Notes, references, and index show scholarly care. У примітках, посиланнях та покажчику виявляється наукова ретельність.

Recent years have seen a healthy upsurge of interest in this field. Останніми роками значно зріс інтерес до цієї галузі.

This chapter summarizes the major points of the study. У цій главі підсумовуються головні результати дослідження.

Milroy's study demonstrated that this model is capable of revealing intricate patterns. Мілрой у своєму дослідженні показав, що така модель здатна виявити складні внутрішні структури.

2. Такі речення можуть перекладатися також без зміни структури, якщо це не суперечить нормам української мови:

Space precludes adequate discussion of other points in the article. Обмежений обсяг праці не дозволяє розглянути інші положення цієї статті.

Qualitative analysis detects substances. Якісний аналіз дозволяє встановити наявність речовин.

The study illustrates specific ways of dealing with this problem. Дослідження показує конкретні шляхи вирішення цієї проблеми.

Завдання. Перекладіть речення з агентивним неживим підметом, визначивши, чи потрібно змінювати їх синтаксичну структуру:

1. This paper presents a complete table of such values. 2. An insertion approach therefore yields numerous exceptions. 3. The table lists the following data. 4. The last decade has seen a variety of mixed blessings in the area of foreign language education. 5. The paper offers a critical review of a series of experimental studies. 6. The early 1970-ies saw the rise of interest in this aspect of the problem. 7. Table II gives the average ratings and their standard deviations. 8. A conference held at the University of New Hampshire in October 1994 produced this book. 9. Table I summarizes the results. 10. Such a solution must, as far as I can

see, take account of the following facts. 11. Chapter 3 reviews the basic theoretical and methodological assumptions and practices of the research. 12. The last few decades have witnessed a surge of interest in research on methodological issues. 13. This paper will selectively survey some recent proposals concerning methodological approaches. 14. Results strongly suggest that these observations do not match commonly held perceptions. 15. In addition, some of the papers develop and demonstrate new concepts and ideas based on his thought. 16. This study reports one aspect of an experiment carried out on a thousand informants. 17. Results reveal that female informants are never at a loss for derogatory words to describe people, particularly males. 18. This approach asserts that in some speech communities complex patterns of social network relations often develop among subgroups to demarcate them from other subgroups. 19. The present study employed survey methodology similar in many respects to the work of Konrad. 20. Subsequent studies in this vein of research tended to corroborate these general findings. 21. Further research might better address the definitional challenges. 22. The model places its emphasis on explaining the sociocultural processes. 23. Most chapters of the book hold the question of experience in methodological abeyance.

12. Імпліцитний підмет

У деяких реченнях англійського наукового стилю, передусім у метатекстових і парентетичних, підмет може бути відсутній, але його досить легко можна вивести з контексту (як правило, це займенник *it*). Звичайно такі речення перекладаються безособовими реченнями без підмета:

As has already been illustrated, Banfield has no way of accounting for the interpretation. Як уже було показано, Бенфілд не може жодним чином пояснити цю інтерпретацію. As has been shown earlier, this is one of the most important characteristics. Як було показано вище, це — одна з найважливіших характеристик.

Завдання Перекладіть на українську мову, звертаючи увагу на те, як можна передати речення з відсутнім підметом:

1. As is generally true of conference volumes, the quality of these papers is uneven. 2. As is evident from the discussion in the preceding sections, we need efficient numerical procedures. 3. As is often the case with conference papers, several of the contributors report on research in progress. 4. As is typical of this school, the papers are short on theory and long on description. 5. As might be expected, there have been innumerable minor and several major revisions of Rolls' work since 1989. 6. As is obvious from the preceding discussion, her arguments against my approach are not only naive, but are also based on an incorrect interpretation of the basic fact. 7. As is typical of that period, the approaches combine keen insight with a certain lack of rigor and precision. 8. As will become clear in Section 2, there are several restrictions on the theory. 9. Finally, there is the analysis of the individual scientist's thematic presuppositions that motivate and guide his research, as amply discussed above. 10. They can not refer to a specific expression previously used -- as appears clearly in the following paragraph. 11. As seems usual with works of this kind, there is no apparatus at all, and even the references in the text itself are rationed penuriously. 12. As will be argued in the next section, it should be possible to use prerecorded data derived from computer simulations to test the overall system performance. 13. As can be seen from this short discussion, data analysis of the large-scale tests requires a significant effort before comparisons between the model and the large-scale tests are possible.

13. Суб'єктно-предикативний інфінітивний зворот

1. З точки зору перекладу розрізняють два види суб'єктних предикативних інфінітивних зворотів: з формою активного та формою пасивного стану дієслова-присудка.

Речення з пасивною формою дієслів think, expect, show, see, find, argue, know, mean, consider, regard, report, believe, hold, suppose, note, presume, claim, admit, interpret та ін. перекладаються складнопідрядним реченням з додатковим підрядним, де головне речення складається з неозначено-особової форми дієслова-відповідника (у відповідному часі) особової форми англійського дієслова-присудка, а підрядне речення

— із підмета, що відповідає підмету англійського речення, та особової форми дієслова-присудка, яка відповідає інфінітиву англійського речення:

The data have been admitted to be incorrect. Визнано, що ці дані неправильні.

Such diffusion is presumed to have occurred in many cases. Вважають, що така дифузія відбувалась у багатьох випадках.

Як можна бачити з прикладів, при перекладі слід звертати особливу увагу на форму англійського інфінітива — простий (неперфектний) інфінітив звичайно перекладається формою теперішнього часу, а перфектний інфінітив -- формою минулого часу дієслова-присудка підрядного речення:

Still they can hardly be said to have formulated a true scientific theory. І все ж навряд чи можна стверджувати, що вони сформулювали дійсно наукову теорію.

The term "model" is held to have important normative significance. Вважається, що термін "модель" має важливе нормативне значення.

Необхідно також враховувати часову форму англійського дієслова-присудка і відповідно перекладати інфінітив:

This was noted to be confined almost entirely to peripheral portions. Було помічено, що це майже цілком (було) обмежено периферійними ділянками.

The two processes are seen to be triggered off by each other. Видно, що ці два процеси започатковуються один одним.

2. Коли суб'єктний предикативний інфінітивний зворот вжито у підрядному реченні, його переклад дещо відмінний від вказаного вище способу. У таких випадках особова форма англійського дієслова-присудка звичайно трансформується в парентетичне речення або фразу, а інфінітив — в особову форму українського дієслова-присудка:

A rough idea of what is thought to be taking place in this case is given by the formula below.

Приблизне уявлення про те, що, відбувається, на думку дослідників, у даному випадку, дає наступна формула.

A teleological explanation is one in which some development is logically argued to require the prior emergence of some other development. Телеологічне пояснення -- це таке пояснення, де певна подія передбачає, як логічно стверджується, існування якоїсь іншої попередньої події.

Подібним чином перекладається й друга з двох однорідних суб'єктних предикативних інфінітивних конструкцій, тоді як перша конструкція перекладається звичайним способом:

The result is believed to be novel, and is found to be in agreement with the experiment. Вважають, що цей результат новий і, як з'ясувалося, відповідає дослідним даним.

3. Речення, де вжито суб'єктний предикативний інфінітивний зворот з активною формою дієслова-присудка (happen, appear, see, prove, turn out, be likely, be certain, be sure тощо), перекладаються способом, відмінним від наведених вище:

Neither proposal is likely to work. Малоімовірно, щоб якась із цих пропозицій виявилася слушною.

The investigation is likely to produce good results. Це дослідження, цілком імовірно, дасть добрі результати.

The attempt is not likely to yield an entirely satisfactory result. Ця спроба навряд чи дасть цілком задовільний результат.

This discovery is certain to lead to important insights. Це відкриття, безумовно, призведе до отримання важливих результатів.

This hypothesis turns out to be the single most persuasive one. Ця гіпотеза, виявляється, є єдиною найбільш переконливою з усіх.

So, there appear to be two choices. Отже існує, виявляється, два вибори.

This observation seems to be confirmed by the possibility of 2a. Це спостереження, здається, підтверджується можливістю існування 2a.

This argument seems to me to be valid. Мені здається, що цей аргумент переконливий.

In short, the theorists appear to be faced with a dilemma. Коротше кажучи, виявляється, що теоретики стикаються тут із дилемою.

Underwater television has proved to be an important aspect of the research. Підводні відеозйомки виявилися важливою частиною дослідження.

Як можна помітити, існує два основних способи перекладу таких конструкцій:

1) особова форма англійського дієслова-присудка трансформується в парентетичне слово (вираз), а інфінітив — в особову форму українського дієслова-присудка;

2) особова форма англійського дієслова-присудка перетворюється у головне речення ("малоймовірно", "мені здається" тощо), а інфінітив трансформується в особову форму дієслова-присудка у підрядному додатковому реченні.

Особливої уваги потребує вибір адекватної часової форми дієслів-присудків у перекладі: якщо в англійському реченні вжито присудки *be (un)likely*, *be (un)certain*, *be sure* та подібні, в перекладі вживається, залежно від способу перекладу, або форма майбутнього часу, або форма умовного способу; якщо в англійському реченні вжито інший присудок (*seem*, *appear*, *turn out*, *prove* та подібні) у формі теперішнього часу, у перекладі також вживається форма теперішнього часу.

Слід також мати на увазі, що у цьому звороті перфектний інфінітив перекладається формою минулого часу дієслова-присудка:

This area really seems to have come to the fore in recent years. Ця галузь досліджень, здається, дійсно вийшла останніми роками на перший план.

The course for further research appeared to have been firmly set. Напрямок подальших досліджень, здавалося, вже був чітко визначений.

No English-language publication of this book seems to have appeared or to be planned. Здається, не вийшло та й не планується жодного видання цієї книги англійською мовою.

Якщо дієслово-присудок англійського речення має додаток, що вводиться прийменником *by*, то такі сполучення присудка і додатка перекладаються за допомогою парентетичних фраз "на думку", "за даними", "як показав (виявив, встановив, описав)" тощо:

The material was found by A. Ginzburg (1990) to show high activity. Як встановив О.Гінзбург, цей матеріал виявляє велику активність.

The results were interpreted by Brown (1989) to be insufficient to draw any substantial conclusions. На думку Брауна (1989), цих результатів недостатньо для того, аби зробити якісь вагомні висновки.

The evidence was considered by G. Framm to imply the existence of some barriers. На думку Дж. Фрамма, ці дані вказують на існування певних бар'єрів.

4. Необхідно відзначити особливості вживання та перекладу інфінітива дієслова be, коли він сполучається із прикметником, дієприкметниками I або II, виконуючи допоміжну функцію. В англійських реченнях він може бути відсутнім у складі звороту, тому й у перекладі в певних випадках він не обов'язковий:

This field of research appears (to be) more promising. Ця галузь досліджень видається більш перспективною.

The signal output is shown (to be) directly coupled to the transformer input. Показано, що вихід сигналу безпосередньо з'єднано з входом трансформатора.

Завдання Визначте суб'єктно-предикативний інфінітивний зворот та перекладіть наступні речення:

1. The examples are not as clear or obvious as they are claimed to be. 2. The answer appears to be positive. 3. Two major reasons seem to have been involved. 4. There appears to be no improvement in the process. 5. Great care appears to have been taken in the preparation of the experiment. 6. An analogous pattern of changes seems to exist in other spheres as well. 7. Many contemporary theoreticians seem to have been caught here in an insoluble dilemma. 8. These cases do not seem to have been discussed from exactly this perspective in the literature. 9. His system appears to have three aspects. 10. Consider two examples which appear to be quite typical. 11. The two sets of forms appear to be mutually exclusive as functionally analogous. 12. But scholarship such as this appears to have minimal practical impact. 13. Such an account appears to describe the facts well. 14. Unless he has massively misrepresented the data, his proposed solutions appear to be statistically well-grounded. 15.

Thomas appears to have been the first to focus attention on this type of process. 16. The work appears to be a collection of largely independent topics in search of an overall theory. 17. The material appears to have been undated, although selectively, since the conference. 18. The text appears to have been prepared by non-native speakers of English, which results in some linguistic oddities. 19. Controversies regarding his four hypotheses are certain to arise. 20. The subjects were more likely to have been exposed to external influence. 21. Considering such cases in isolation is likely to lead to an ad-hoc solution. 22. Other influences are likely to have been as important, if not more so. 23. This is most likely to have happened in the first experiment. 24. But such facts seem to be only a small minority. 25. Once again, opinion seems to be divided. 26. The conditions seem to have been poorly chosen. 27. In general, Olson's arguments seem to go around in circle. 28. However, Karlinen's claim seems to me to be false. 29. This seems to be a logical extension of the theory. 30. The third analysis does not seem to be taken seriously nowadays by anyone. 31. Berwick's criticism seems to present great potential damage to his theory. 32. There seems to be little new here, since the basic results have already been published by Finch. 33. The most honest answer to the first question seems to be that the matter is unresolved. 34. Beginning with Anderson and Jones 1986, every year seems to have offered at least one volume in the field. 35. Consequently, the hypothesis as a whole is likely to have only a marginal impact on this important research area. 36. This book is likely to capture the sympathies and imaginations of scholars for many years to come. 37. That suspicion is unlikely to be lulled by anything less than the old successful synthesis across the different research traditions. 38. Because of their importance and because the theories are less likely to be familiar, I will devote more space to those papers. 39. This observation has been interpreted to point to new facts. 40. A reviewer is expected to have criticisms and I have a few. 41. The paper can nonetheless be said to contribute to the exploration of the hypothesis. 42. This scientific community has been reported to be remarkably homogeneous. 43. Tableau method has been shown to be an efficient theorem proving device. 44. They can also be said to constitute a specific category of their own. 45. This argument is held to be analogous to Hirt's argument against this level of representation. 46. This fact as well was argued to fall out from independent principles. 47. This rule is believed to hold good for other cases as well. 48. But this hypothesis has been shown to be incorrect. 49. This process was later found to be general. 50. This type of task is known to be sensitive to other factors. 51. The list is not meant to be exhaustive. 52. This will be shown to have some empirical and conceptual

advantage. 53. This turns out to be the wrong question for the following reason. 54. But in fact these guesses turn out to be incorrect.

55. This may prove to be a serious flaw in his argument. 56. This may well turn out to have a real basis. 57. Many of the borderline problems may turn out to be definable within one and the same medium. 58. The book will undoubtedly prove to be the most useful reference tool for any type of research in this area. 59. Greene's varying positions on this question prove to be highly instructive in this respect. 60. This state of affairs appears to have led Stokewell and his followers to give up practically all complicated descriptions. 61. There seem bound to be systematically very different choices. 62. To be more precise, the whole paradigm of the change as presented above does not seem to have been reported and discussed yet. 63. Finally, Grackle often seems to have accepted other writers' summaries of research areas without himself reviewing the primary literature. 64. I assume that by this they mean that these structures are complicated and therefore cannot be expected to occur figuratively.

14. Підрядне підметове речення

Підрядні підметові речення вводяться сполучниками *that, if whether*, сполучними словами *who, what, which, how, where, why, when* та деякими іншими.

1. Підрядні підметові речення, які вводяться сполучником *that*, перекладаються звичайно підрядними додатковими або, значно радше, підметовими реченнями, які вводяться сполучником "що":

That this should have an influence on the process is well known and documented. Добре відомо і чітко задокументовано, що це повинно мати вплив на процес, що розглядається.

That this is so can be seen from many facts. Багато фактів підтверджує, що це так.

That this prediction is correct is demonstrated below. Нижче показується, що це передбачення правильне. (Або: Що це передбачення правильне, показується нижче.)

That this is a mistake has already been noted above. Вище вже вказувалося, що це помилка. (Або: Що це помилка, вже вказувалося вище.)

2. Підрядні підметові речення, які вводяться сполучними словами who, what, which, how, where, why, when та in., можуть перекладатися підрядними підметовими реченнями, які вводяться сполучними фразами "те, що", "той, хто", "те, чому", "те, коли" тощо:

Which approach one adopts is irrelevant to the present discussion. На перебіг дискусії не впливає те, який підхід приймається.

What I have said runs counter to a number of prevailing assumptions. Те, що я сказав, суперечить низці домінуючих нині припущень.

Hence, how metatheory is conceived varies with what is meant by theory. Отже, те, як будується метатеорія, залежить від того, що розуміють під теорією.

In what respect they vary will be examined presently. Нижче буде проаналізовано (те), яким чином вони змінюються.

Іноді такі речення можуть перекладатися підрядним присудковим реченням, яке вводиться фразою "ось що":

What really makes them different is their specific mode of existence. Особливий спосіб існування -- ось що дійсно робить їх відмінними.

Складнопідрядні речення з підрядним підметовим реченням можуть перекладатися простим реченням, де англійське підрядне речення трансформоване в словосполучення:

What is provided is mainly an overview of the literature. Головним чином тут подається огляд літератури.

What follows is, then, a summary of the issues raised in individual papers. Отже, далі подається зведення піднятих у окремих статтях питань.

3. Підрядні підметові речення, яке вводяться сполучником whether, перекладаються підрядним означувальним реченням, що вводиться сполучником "чи":

Whether it is true is a question to which we shall return. До питання про те, чи це правильно, ми повернемося нижче.

Whether this hope is justified can be decided only by examining the results. Питання про те, чи це сподівання виправдане, буде вирішено тільки на підставі аналізу результатів.

4. Підрядні підметові речення, які вводяться сполучною фразою the fact that, перекладаються підрядним підметовим реченням, що вводиться сполучною фразою "той факт, що":

The fact that this is qualitative research and not quantitative statistical research does not justify such overlap of variables. Той факт, що це -- якісне, а не кількісне статистичне дослідження, не виправдовує такого накладання змінних одна на одну.

Коли підрядне підметове речення вводиться сполучною фразою whether or not ("чи ..., чи ні"), то в перекладі друга частина цієї сполучної фрази виноситься в кінець підрядного речення:

Whether or not they are aware of these differences is more difficult to assess and was not tested in the present study. Чи вони свідомі цих розбіжностей, чи ні — визначити важко і тому це не перевірялося у нашому дослідженні.

Завдання Перекладіть наступні речення, визначивши найбільш адекватний спосіб перекладу підрядних підметових речень:

1. What the point seems to come to is this. 2. Just what that relation is is taken up below in Section 3. 3. What is not clear is her attitude toward the arguments. 4. What constitutes a strategy will be discussed below. 5. That this is so is proved as follows. 6. That this is the case is shown in Table 2. 7. How all these fit in the overall framework is clear. 8. What this principle does, in effect, is to construct paradoxes at levels of representations. 9. What extreme cases like this show is that we need to rethink our last claim. 10. What is needed to make this approach workable is a thematic analysis. 11. What I have done here is merely state that there is a problem about such a relation. 12. What we most emphatically cannot do is to rely on traditional analyses. 13. What remains to be briefly mentioned is the role of these units. 14. What is needed, however, is an attitude toward the object of study which matches the structure of that object. 15. What demonstrations are offered often fail to convince; and the

assertions are very hard to evaluate. 16. What I shall say in this brief final section is extremely tentative. 17. What Fauconnier does not do is explain why cases of this sort show the need for constructing multiple patterns. 18. What the problem is precisely, where it is to be situated and how it is to be solved are very much left in the dark. 19. What I can and will argue is that this analysis is part and parcel of a comprehensive descriptive framework. 20. What these suggestions amount to is exactly the same finding that it is at the heart of the current proposal. 21. What this technique gives us is an indirect, symptomatic approach as a substitute for an unavailable account. 22. But whether this can be true is a question difficult to answer. 23. Whether or not such cases are frequent is not the problem we are discussing now. 24. Whether much would be left of the field if this were done is not certain. 25. Whether the equations we set up are empirically correct is another matter. 26. That this is so will perhaps be clearer if we present the argument more formally. 27. That such dubious and ad hoc notions as metarules are involved is an obvious weakness of the theory. 28. That these substances possess these properties is, one would suppose, known from empirical investigation. 29. That such a variety of effects follows from our single hypothesis is strong confirmation of its values. 30. That the outcome of the project as a whole is unsatisfactory results from the timidity of its planners in extending their own basic assumption. 31. That this is not so will become clear in Section 3, where the term is given a precise definition. 32. That he does not provide an adequate definition of "operator" does not necessarily mean that there is none. 33. That a work as wide-ranging as this should leave much to be desired in the way of small details is perhaps inevitable. 34. That this is indeed an interesting question is documented by a large number of publications, quite a few of them recent.

III. Переклад додатка

1. Формальний додаток one

Структурною особливістю англійського речення є вживання з певними дієсловами-присудками обов'язкового формального додатка one (що позначає людину) перед

інфінітивом. До таких дієслів належать, зокрема, allow, permit, lead, enable тощо. Оскільки в українській мові таке синтаксичне явище відсутнє, то формальний додаток, виражений неозначеним займенником one, не перекладається, тобто випускається в перекладі:

This would allow one to compare the two realizations. Це б дозволило порівняти дві зазначені реалізації.

This consideration should itself lead one to reject the analysis. Саме лише це міркування дозволяє відкинути такий аналіз.

2. Формальний додаток it

1 Ще однією структурною особливістю англійського речення є вживання після дієслів make, deem, feel, find, take та деяких інших і перед прикметниками possible, necessary, difficult, hard, clear, easy, appropriate, evident, impossible тощо формального додатка, вираженого займенником it, що служить для представлення наступного смислового додатка, який звичайно виражений або інфінітивним словосполученням, або підрядним з'ясувальним реченням. Оскільки в українській мові подібного синтаксичного явища немає, формальний додаток it не перекладається:

It is curious that Froley does not deem it necessary to defend this assumption. Цікаво те, що Фролі не вважає за необхідне захищати це припущення.

I find it hard to believe that all three motives do not play a part in any such case. Мені важко повірити, що всі ці три мотиви не відіграють хоч найменшої ролі в подібних випадках.

This analysis makes it difficult to accept Baron's conclusion. Цей аналіз показує, що з висновком Барона навряд чи можна погодитися.

However, I take it as a working principle that such a comparison is a reasonable approach.

Однак я приймаю як робочу гіпотезу, що таке порівняння є методично доцільним.

Слід мати на увазі, що іноді не перекладається й дієслово-присудок; у такому випадку вся конструкція з формальним додатком може перекладатися одним тільки предикативом ("важко", "легко" тощо).

2. Формальний додаток *it* не слід плутати із смисловим додатком, вираженим особовим анафоричним займенником *it*, що заміщує певний попередній іменник. Одним із показників такого смислового додатку *it* може бути відмінне від вживання формального додатку *it* синтаксичне оточення (наприклад, якщо після *it* стоїть не прикметник, а іменникова група або якась інша частина мови). Смисловий додаток *it*, виражений анафоричним займенником, перекладається, як відомо, займенниками "він", "вона", "воно":

Though I disagree with much in this paper, I expect to find it a useful reading assignment.

Хоча я й не погоджуюсь багато з чим у цій праці, мені все ж здається, що вона може виявитися корисною для завдань зі самостійного читання.

These features of the book make it a very useful reference tool. Ці аспекти книги роблять її дуже корисною довідковою працею.

Завдання Перекладіть речення, визначивши, чи є *one* або *it* формальним додатком.

1. This allows one to reject the hypothesis. 2. The varieties strike one as being quite different. 3. This leads one to regard two problems. 4. This allows one to conclude that the claim is wrong. 5. Such considerations cannot lead one to disregard some essential facts. 6. Our technique has the advantage of enabling one to study them during actual reactions. 7. An analysis such as this permits one to do away with an unnecessary constraint. 8. This would allow one to compare the surface realizations of different features. 9. Secondly, the hypothesis allows one to explain some newly discovered phenomena. 10. I find it easier to accept this proposal. 11. Shifty frameworks make it difficult to reach firm conclusions. 12. I find it hard to agree with Wilson's claim. 13. This makes it possible to offer some tentative answers to these vexed questions. 14. The scope of the book will make it of interest to those who are delving into other work in this framework. 15. I find it difficult to envision a situation where the claim could be tested. 16. These procedures made it clear that the sample can respond to a large number of stimuli. 17. Harris' philosophical position is vague, which makes it difficult to interpret some of the statements. 18. Modern methods of calculation make it possible to explore the potential-energy surfaces. 19. Putnam does not make it altogether clear what governs our practice when this occurs. 20. These data make it possible to construct a clearly

oversimplified model to account for this increase. 21. There is an approach which makes it possible to quickly obtain quantitative as well as qualitative information about the system. 22. In light of these comments I feel it appropriate to note that this is not a work that makes for easy reading by either a general or specialist audience. 23. The main reason for omitting it here is to simplify the presentation; it remains to be seen whether this analysis can be justified empirically. 24. These results make it evident that the foundations of mathematics cannot be expressed in the form of another mathematical theory. 25. But whereas researchers had earlier felt it incumbent upon themselves to provide reasonably rich fragments of the theory, somehow this necessary work was never carried on in the new areas. 26. As noted earlier, a reader without much background in the field might find it hard to enter the stream of thought presented in the paper, and might have to do some outside reading. 27. I find it hard to believe that any but the most compulsive buyers will think this monograph a necessary adjunct to their libraries. 28. It is only reasonable that his type of analysis will make it possible to state the type of generalizations that his theory takes to be significant. 29. Along the way, I will try to point out places where indeterminacy of frameworks makes it impossible or difficult to evaluate arguments. 30. Thanks must go to Leland George, Jim Harris and John McCarthy, whose suggestions have made it a better article than it might otherwise have been. 31. It is interesting to note that these facts about the relation make it fundamentally different from the left connection in the light of the distinction made in Bressar (1994).

3. Займенник-замінник one

Цей займенник у функції додатка перекладається наступними способами:

1) у формі однини (one) -- вказівними займенниками "той, такий, така, таке", а в формі множини (ones) -- займенниками "ті, такі" (насамперед тоді, коли до них відноситься підрядне означувальне речення):

The systems studies were then substituted by ones which had not been investigated. Потім ці системи були замінені тими, що раніше не досліджувалися.

The specimens also include ones which were found previously. Серед зразків є й такі, що були знайдені раніше.

2) іменником, який цей займенник заміщує:

This receiver can be compared to one which uses superheterodyne. Цей приймач можна порівняти з приймачем, де використовується супергетеродин.

3) іноді one(s) може не перекладатися, тобто вилучатися в перекладі:

The best approximation is given by a large flat screen and the worst by a small curved one. Найкраще наближення забезпечується великим плоским екраном, а найгірше -- малим викривленим.

Завдання Визначте спосіб перекладу займенника-замінника one у наступних реченнях та перекладіть їх:

1. This result may resemble one attained in an earlier study. 2. This reactor exceeds even the one with the highest output. 3. This crystal is very similar to the one used in a reference oscillator. 4. The disadvantage of this technique entails one of application. 5. All the frequencies must be adjusted to one of the lowest level. 6. But it is a point distinct from the one Munro is making. 7. Of all the solutions possible we support the one arrived at independently. 8. As for the equations above, we do not consider a single one to be adequate. 9. Such considerations may develop into ones of cost and efficiency only. 10. The result reminds one of a didactically oriented (and thus far more useful) version of "Current Trends" series. 11. Among all the samples we chose the one in which the applied voltage is met by the voltage induced. 12. We've learned of the dangers of such elementalistic divisions. Let's examine this one. 13. This question is relevant to another one, namely, how it helped expel some metaphysical propositions. 14. This suggested analysis is similar to one made by Susan Steele several years ago. 15. As far as the systems analyzed are concerned, we prefer ones which give rise to ordinary linear differential equations with constant coefficients. 16. By a point contact transistor, we mean one in which the transistor is constructed by applying to metal pressure contacts to semiconductor material of a single conductivity type.

4. Займенники-замінники that/those та these

Ці займенники у функції додатка перекладаються:

1) іменником, який вони замінюють:

The importance of the data is augmented by that of the conclusions. Важливість цих даних підкріплюється важливістю висновків.

2) вказівними займенниками "той, та, те, ті" (насамперед тоді, коли вони мають при собі підрядне означувальне речення):

While there are different classes of failures, we must first analyze those which can be anticipated. Хоч існують різні класи пошкоджень, спочатку потрібно проаналізувати ті, що їх можна передбачити.

3) займенник these може перекладатися особовим займенником у відповідному відмінку:

For the sake of simplicity, we treat these as the same properties. Дещо спрощуючи, ми будемо вважати їх однаковими властивостями.

4) іноді дані займенники-замінники можуть не перекладатися:

His evidence is less convincing than that of the Americans. Його дані менш переконливі, ніж згаданих американців.

Завдання Визначте способи перекладу займенників-замінників that, these, those та перекладіть речення:

1. The procedure was identical to that of Study I. 2. These results are also consistent with those of Bowerman (1989b). 3. Lowe's findings are not directly comparable with those of Hartmann. 4. My analysis conflicts with that of Shrivell (1991). 5. For the most parts, the tables resemble those found in Hull 1992. 6. This shows a pattern similar to that suggested by Gillegan's work. 7. The present theory thus embodies a generalization similar to that of Gaster (1993). 8. Heath's approach in this article is somewhat different from that of other chapters. 9. Krauzmayer's data are thus earlier than those of Bruno Schweizer's studies of 1969. 10. With a few exceptions, his examples follow those that are by now well known to many scholars in the field. 11. In some instances, the detail of a study provided by Lundt in the text do not match that in his accompanying table. 12. Furthermore, Fasold's own contributions are clearly differentiated from those of others. 13. These values compare favorably with those of standard

oscillators. 14. My findings differ only slightly from those of other authors. 15. Thus, if I compare Blot's bibliography to that of Scalise 1990, the total number of common items is eight. 16. I would like to examine here an aspect of Kruger's discussion which distinguishes his position from that of other researchers. 17. The plan of the current book follows that of the parent book -- a cyclic presentation, first of the general framework and essential concepts and categories. 18. The approach has three aspects, that of general theoretical principles, that of known results and conclusions, and that of the basically known, but now refined, experimental method, and the computational procedure.

5. Інфінітив

1. У функції додатка простий інфінітив перекладається звичайно неозначеною формою дієслова:

But O. Tosi also takes care to avoid the extreme positions and exaggerated claims that have sometimes been associated with the techniques. Але О. Тосі разом з тим намагається уникати крайнощів і гіперболічних тверджень, що іноді пов'язуються із цими методичними прийомами.

У функції додатка до предикативного прикметника інфінітив також перекладається неозначеною формою дієслова:

Such an analysis is particularly hard to justify. Такий аналіз особливо важко виправдати. Although the distinction is difficult to make precise, it is impossible to deny. Хоча це розрізнення важко зробити точнішим, однак із ним неможливо не погодитися.

В перекладі, варто зауважити, предикативний прикметник перетворюється на прислівник.

2. У науково-технічній літературі інфінітив у цій функції вживається не дуже часто. Інфінітив може перекладатися особовою формою дієслова-присудка або сполученням

слова "можна" з неозначеною формою дієслова у складі з'ясувального підрядного речення, що вводиться сполучником "що":

Very few publications do not pretend to contribute to a theory or to a change of theory.

Досить мало публікацій не претендує на те, що вони становлять внесок до теорії або якимось змінюють теорію.

One should not, however, expect to find a major theoretical contribution here. Не варто, однак, очікувати, що тут можна знайти значний теоретичний внесок.

3. Пасивний інфінітив може перекладатися формою умовного способу дієслова-присудка у складі з'ясувального підрядного речення, яке вводиться сполучником "щоб":

Nevertheless, Durie has plenty of data and good arguments, and his account deserves to be taken seriously. Втім, у праці Д'юрі багато даних та солідних аргументів, і його аналіз заслуговує на те, щоб до нього ставилися серйозно.

The researcher cannot afford to be too narrowly specialized. Дослідник не може дозволити собі мати надто вузьку спеціалізацію.

4. Перфектний інфінітив перекладається, як правило, формою минулого часу дієслова-присудка у складі підрядного з'ясувального речення, яке вводиться сполучником "що":

We do not claim yet to have found the ideal social class model. Однак ми не стверджуємо, що знайшли ідеальну модель суспільного класу.

We hope to have contributed to solving the problem. Сподіваємося, що ми зробили свій скромний внесок у вирішення цієї проблеми.

Farelli believes to have proved the point. Фареллі вважає, що він довів цю тезу.

I hope in the above discussion to have made the point that the author provides a novel, thought-provoking account. Сподіваюсь, у викладеному вище аналізі мені вдалося показати, що автор [рецензованої книги] пропонує новий підхід, який стимулює думку.

Завдання Визначте способи перекладу інфінітиву у наступних реченнях та перекладіть їх:

1. The alternative is easy to state. 2. Today this kind of practice is easy to develop. 3. Such data are, of course, easier to obtain. 4. The answer to this question remains more difficult to reconstruct. 5. Clear evidence is, in fact, difficult to find. 6. It appears that some general claims mentioned in Sec.4 may be difficult to maintain. 7. This possibility is more difficult to puzzle out than the first. 8. It is a feature of such works that their generalizations are by no means obvious or easy to discover. 9. We cannot claim to have discovered all and only the features of the object. 10. The author of the paper claims to have been the first to arrive at such a conclusion. 11. We still have a long way to go before we can claim to have solved this problem. 12. He therefore chose to neglect two ruling kinds of evidence. 13. He therefore did not need to know of Lorenz's paper of 1904. 14. Nowe has managed to provide a full-bodied logical system that accomplishes all of the following objectives. 15. Debate over this and other issues has been slow to get off the ground. 16. Put like this, the notion is not difficult to grasp. 17. Factors 4-5 are more difficult to interpret than the first three. 18. The results of this integrated research are hard to find. 19. So many topics are covered that the main thread is very hard to follow. 20. But the direct link between theory and analysis is difficult to substantiate. 21. However, such differences are difficult for a scientist to accept. 22. Limitations of space make it impossible for a comprehensive survey to be offered here, but three examples will be adduced below. 23. Furthermore, she offers an explanation for these problems that seems reasonable and easy to accept. 24. Forbes does not claim to have achieved the goal of banishing relativism, but claims rather to have laid out a series of challenges, empirical or otherwise, to have clarified a number of issues, and to have presented a serious alternative.

6. Об'єктний предикативний інфінітивний зворот

Такі звороти дуже широко вживані в англійській науково-технічній літературі. Вони перекладаються переважно п'ятьма наступними способами.

1. Коли цей зворот -- "складний додаток" -- вжито після дієслова у формі наказового способу або коли присудок англійського речення, де вжито цю конструкцію, виражений такими дієсловами, як show, find, expect, consider, establish, assume, believe, estimate, know та под., речення з такими конструкціями перекладаються

складнопідрядним реченням із підрядним з'ясувальним реченням, де англійському інфінітиву відповідає особова форма дієслова-присудка:

Assume the hypothesis to be correct. Припустимо, що гіпотеза вірна.

One cannot expect a complicated problem like that to be solved in a year or so. Не варто сподіватися, що така складна проблема вирішиться вже десь через рік.

Both experiments revealed the rated dimensions to be highly interrelated. Обидва експерименти показали, що розрахункові параметри дуже сильно пов'язані між собою.

2. Коли "складний додаток" з інфінітивом вжито у реченні з дієсловом-присудком, що виражає бажання, вимогу, рекомендацію тощо, інфінітив перекладається формою умовного способу дієслова у складі з'ясувального підрядного речення, яке вводиться сполучником "щоб":

I do not want this criticism to be misunderstood. Я не хочу, щоб цю критику інтерпретували не так, як я її виклав.

Indras clearly wants this book to serve as a contribution not only to metatheory, but also to the general philosophical study of the nature of causality and causal explanation. Індрас, певно, хоче, щоб ця книга стала внеском не тільки до метатеорії, а й до загальнофілософського вивчення природи причинності і методології причинного пояснення.

У деяких подібних випадках інфінітив може перекладатися також іменником:

This may require a series of experiments to be carried out. Це може потребувати проведення серії експериментів.

3. Коли інфінітив представлений дієсловом be з наступним іменником, прикметником або дієприкметником, він може не перекладатися:

Some researchers will find the article to be densely packed with theoretical concepts. Деяким дослідникам може здатися, що стаття занадто переобтяжена теоретичними поняттями.

I believe the following generalization to be valid for other objects. Я вважаю наступні узагальнення вірними й для інших об'єктів.

4.Складний додаток моделі "have (get, force тощо) + Object + Infinitive" перекладається або каузативною конструкцією, де дієслову have відповідає дієслово "примусити", а інфінітиву -- неозначена форма дієслова, або з'ясувальним підрядним реченням із сполучником "щоб", причому дієслово have не перекладається або перекладається інфінітивним словосполученням "зробити так", а інфінітив перекладається формою умовного способу дієслова:

The researcher wants to have the apparatus work under any conditions. Дослідник хоче (зробити так), щоб апарат працював за будь-яких умов (або: Дослідник хоче примусити апарат працювати за будь-яких умов).

5. Складний додаток моделі "for+Object+Infinitive"(так званий "прийменниковий інфінітивний зворот"), вжитий із присудком, що виражає вимогу або дозвіл, у перекладі трансформується таким чином, що відповідником інфінітива стає іменник:

The current instruction calls for the results to be sent to the third storage register. Поточна команда вимагає передачі результатів до третього регістру пам'яті.

Завдання Визначте адекватний спосіб перекладу об'єктного інфінітивного звороту та перекладіть речення:

1. I find such a methodology hard to accept. 2. I found this argument to be quite confusing. 3. We proved this suggestion to be wrong. 4. Investigations of the circuit show it to have several errors. 5. I will assume his discussion of the issue to be basically correct. 6. We take a word to be a conventionalized sound-meaning correspondence. 7. Foliast did not expect other scholars to support his solution. 8. The operation of this particular device left much to be desired. 9. The editorial work also leaves much to be desired: at least thirty references are missing in the book. 10. Consider these surfaces to be photosensitive. 11. Nevertheless, he failed to get me to agree to his proposal. 12. The United Nations General Assembly declared the use of unclear weapons to be a direct violation of the UN Charter. 13. I have never heard him deny this fact. 14. Space does not permit all the various factors to be illustrated here. 15. We cannot expect

such empirical observations to greatly advance our knowledge of fundamental physical processes. 16. I find all these accounts to be lacking in crucial respects, and suggest that only a theory-driven approach is likely to be satisfactory. 17. One must either explain the generalization or, as I have tried to do, show it to be a false generalization. 18. Thus, we do not consider this alternative interpretation of the data to constitute a serious problem for our position. 19. Whereas I would never advocate that we simplify and therefore misconstrue the complexity of the situation, I think experts need to consider clear, straightforward ways of presenting the issues if they want others to benefit from their understanding.

7. Об'єктний предикативний дієприкметниковий зворот

Речення з конструкцією "have + іменник + дієприкметник" звичайно перекладають реченням, де підмет англійського речення трансформовано в обставину, іменник, який входить до складу звороту — у підмет, дієприкметник II — у присудок, а дієслово have взагалі окремо не перекладається:

The theory of atomic structure developed by Bohr has the electrons distributed around the nucleus in orbits. За теорією атомної структури, що її розробив Бор, електрони розташовуються на орбітах навколо ядра.

Завдання Перекладіть речення з об'єктним предикативним дієприкметниковим зворотом:

1. The larger air-cooled engines have the cylinders arranged radially.
2. A colliding molecule may have an atom or two knocked out of it.
3. Some airplanes have engines installed in wings.
4. This structure has two elements inserted into slots.
5. The list has all the items arranged alphabetically.
6. This transformer has its primaries connected in series.
7. This approach does not have a single solution found to be true.
8. A full account of the problem must have two more points included.
9. The conference had many papers focused on major issues in the field.
10. Machines of many types have their operations controlled by a computer.
11. An atom

which has one or more of its electrons raised to a higher than normal energy level is said to be in excited state.

8. Герундій

Герундій у функції додатка перекладається:

1) прийменниково-іменниковим словосполученням або (віддієслівним) іменником:

She is right to say that this is a topic that needs discussing in greater detail. Вона має рацію, стверджуючи, що ця тема заслуговує на докладніше обговорення.

This hypothesis seems to me particularly worth exploring. Ця гіпотеза, мені здається, безперечно заслуговує на дослідження.

2) неозначеною формою дієслова:

Space limitations prevent me from commenting on the other papers. Брак місця не дозволяє мені прокоментувати інші статті.

This article has succeeded in demonstrating the relationship of the three major types of comparative work. Автору цієї статті вдалося продемонструвати зв'язок цих трьох типів порівняльних праць.

His arguments are worth considering. Варто розглянути його аргументи.

3) особовою формою дієслова у складі підрядного з'ясувального речення:

I have to confess to not understanding this. Я мушу визнати, що не розумію цього.

We wish to thank both these scholars for sharing with us their expertise. Ми хочемо подякувати цим двом ученим за те, що вони поділилися з нами своїми вміннями і знаннями.

Still, it would hardly be fair to criticize him for not doing what he never intended. Проте навряд чи було б справедливим критикувати його, що він не робить того, чого ніколи не мав на меті зробити.

Завдання Перекладіть речення з герундієм, визначивши адекватний спосіб його перекладу:

1. Two things are worth mentioning about this analysis. 2. But the monograph is well worth reading. 3. I am wary of setting up an entirely new notion. 4. To correct the mistake requires no more than drawing the same distinction. 5. I am grateful to M. Brook for bringing these facts to my attention. 6. This account requires saying that such a position is obligatory. 7. Space limitations prevent me from describing this procedure in detail. 8. But the theory may be worth constructing, the data worth finding. 9. We are actually interested in comparing one group of contrasts with another. 10. It is worth recalling in this connection Hill's remark. 11. The chapter is particularly persuasive in countering this claim. 12. We are thus in an unusual position of having little to gain from this new source. 13. But most importantly, it also risks obscuring the fruits of an explanatory strategy. 14. This is precisely what the computer designers have succeeded in doing. 15. Although the preceding facts support this possibility, other considerations caution us against exaggerating it. 16. The logic of my attack in this chapter and the last commits me to rejecting Strawson's treatment. 17. He proposed several other explanations as well, which space limitations prevent me from discussing. 18. Thanks are due to two anonymous reviewers for bringing these examples to my attention. 19. If we regard an object's having been mentioned as a way of its being salient for purposes of reference, why should we not regard another alternative ? 20. I propose handling all the examples I shall give in this chapter along similar lines. 21. The difficulty is rather that circumstances normally prevent this situation from arising. 22. The author might consider eliminating these sections and expanding the others. 23. The case against this claim is strengthened by our finding such further counter-examples. 24. Ignoring the specifics, it is worthwhile highlighting the major questions addressed by the authors. 25. I regret having to say this, since the book is far ahead of anything else that has been written on the topic. 26. On the whole, the contributors have succeeded in providing a broad, if patchy, overview of the problem they deal with. 27. This is an example of a case where the authors' deliberate decision to avoid discussing the issue leads to undue simplification of data. 28. These questions are worth raising, because Kray is right in assuming that rules may be optional or obligatory. 29. The editors of this volume have succeeded in bringing together an excellent collection of thirty seven essays written by leading scholars in a wide range of fields. 30. In

the light of these and similar questions, one might despair of being able to assess his treatment without a tremendous amount of preliminary, and fundamental, work.

9. Інвертований додаток

При перекладі речень з інвертованим додатком порядок слів може залишатися незмінним або ж змінюватися за рахунок перестановки додатка в позицію після присудка:

This I believe I have already shown not to be the case. Вважаю, я вже показав, що це не так.

This we do in the following way. Це ми робимо наступним чином.

To this we shall now turn. Тепер ми звернемося до цього.

This he uses to account for aberrant facts. Він використовує це для пояснення незвичайних фактів.

Завдання Визначте в наступних реченнях інвертований додаток і перекладіть їх:

1. This identification I very strongly deprecate. 2. These he treated in terms of alteration. 3. This I call the Principle of Cross-Category Harmony. 4. This I will term alternation. 5. To this it may be objected that not all data have been examined. 6. That this can be true I cannot readily deny. 7. This they call Kepler's first criterion of reality. 8. This proposal Rogers puts forward rather vigorously but conclusively. 9. This again for my part I deprecate, since it would seem to commit both Alston and myself to a particular view. 10. The three items of the title of this piece I view as inevitably connected and urge that we apply the first of them to the problems of the other two. 11. Whether his individual arguments are successful I will leave up to the reader, though I find some a little shaky. 12. In the opening section he reviews a number of arguments of Rossi against Plough's analysis. Four he rejects as invalid or inconclusive. 13. Vacuum tubes are able to shift the frequency of a wave. This they are able to do by an electric "beat" action. 14. There is always a temptation in such analytical matters to

go to an opposite extreme. This I shall seek to avoid. 15. To the question "How lawful is the Universe?" we can only answer that we don't know for sure; but we assume it to be at least as lawful as our best current theories show it to be.

10. Підрядне додаткове речення

Англійське підрядне додаткове речення приєднується до головного речення сполучниками та сполучними словами that "що, хто", who "хто", whom "кого, кому", what "що", when "коли", where "де, куди", how "як", why "чому", whether "чи" та ін.:
We must define now how the function changes with temperature. Зараз потрібно визначити, як функція залежить від температури.

It must be established whether the failures are gradual. Треба встановити, чи є відмови апаратури поступовими.

Сполучна фраза whether or not перекладається як "чи ..., чи ні":

It is difficult to see whether or not this is true. Важко встановити, чи це правильно, чи ні.
But nobody can hold for sure whether or not the process degrades. Але ніхто з певністю не може стверджувати, чи цей процес затухає, чи ні.

Необхідно пам'ятати, що деякі підрядні додаткові речення в англійській мові можуть приєднуватися до головного речення безсполучниково, і в таких випадках у перекладі слід відновлювати сполучник на підставі характеру підрядного речення:

I believe his analysis encompasses a sufficiently broad spectrum of data to be useful for the present research. Я вважаю, що його аналіз охоплює широкий набір даних, і тому він може бути корисним для цього дослідження.

Завдання Визначте підрядні додаткові речення у наведених нижче складнопідрядних речення та перекладіть їх, звертаючи увагу на порядок слів та переклад сполучників:

1. Indeed, he maintained that the introduction rules alone are sufficient for this purpose. 2. But I hypothesize that they might not detect the anomaly. 3. We then will examine what happens when we add certain restrictions. 4. It is still unknown what happens in the absence of the extra assumption. 5. We may ask why there is this favoring of maximal interpretations. 6. Consider now what the third thesis would have looked like before the substitution had occurred. 7. It remains to be seen whether this is true. 8. It also turns out that exhibiting the distinctions for this example raises two interesting questions. 9. The intention here is to show how such an apparatus can greatly help us understand and generalize some of the deduction calculi. 10. It is even hard to tell whether or not Abercrombie approves of this position. 11. But first I need to show why the state of affairs represented in Table 1 is incompatible with the principle. 12. At this point it is possible to review how my analysis explains the problems posed in the introduction. 13. Finally, let us consider how far Laird succeeds in developing a theory that is describable as an effective procedure. 14. It remains an open question whether this problem has an adequate algorithm. 15. We can now ask if the predictions made by this analysis are valid or not. 16. The descriptive devices we have presented do not exhaust what is necessary for a theory. 17. I have been arguing in this chapter that there is in fact no justification for doing this. 18. Williams takes each of these criticisms in turn and explains in detail why it is unwarranted. 19. I reject this proposal because such an analysis requires what appears to be a largely ad hoc mechanism. 20. Their solution differs from the one proposed here in that it is by far simpler. 21. It would be interesting to see whether this prediction can be verified by experiment. 22. It remains to be seen how successful the new orientation will be in unravelling this problem. 23. I am not certain whether this will appeal to Marxist scholars who would have liked to have a brief introduction. 24. Many critics wonder if the primary source of data is also the main (or only) source of explanation. 25. This accounts for why all the papers address at least to some extent the issues raised by our paper. 26. For this reason alone, one wonders whether the directing theory has been properly chosen. 27. Paulston's own position has to do with what she considers important areas of research, and with her theoretical framework. 28. Like every other science, this field can only be judged by whether it explains what needs to be explained, and how well. 29. To make matters worse, faulty experimental design and imprecise analysis made what little data are presented of questionable value. 30. I will briefly describe what these changes were and then discuss whether they are the sort of changes that the claim would lead us to expect. 31. Further study

may determine whether my proposal has merit , or whether we should invoke other devices available in current

IV. Переклад детермінантів речення

Детермінант речення -- це такий особливий означувальний член речення, що відноситься до всього його складу, поширює його в цілому і не пов'язаний з жодним окремим членом речення.

1. Прислівники на -ly

1. Значна частина прислівників на -ly, що вживаються у багатьох випадках як короткі еквіваленти безособових речень *it is admitted that ...*, *it is supposed that ...* тощо, характеризуючи ставлення автора до інформації, яку він передає, перекладаються як головні безособові речення у складі складнопідрядних речень:

Reputedly, highly satisfactory is the method of isolation employed by Gireau but not yet fully described in the scientific literature. Вважають, що досить задовільним є метод виділення, застосований Жиро, однак він ще не досить повно описаний у науковій літературі.

Clearly, a characterization on the basis of exclusively such criteria does not satisfactorily define the notion. Зрозуміло, що подібна характеристика на підставі виключно вказаних критеріїв незадовільно визначає це поняття.

Hopefully, such studies will be further enriched by more extensively incorporating other questions. Слід сподіватися, що такі дослідження будуть надалі збагачуватися за рахунок ще ширшого залучення до розгляду інших питань.

Not surprisingly, the answer is no. Не дивно, що відповідь у цьому випадку негативна.

2. Прислівники на -ly можуть також перекладатися парентетичними словами і висловами (в тому числі й такими, що вводяться сполучником "що"):

This solution is seemingly difficult to achieve. Таке вирішення, вірогідно, знайти важко.

And, more fundamentally, it is expressed in terms of this approach. І, що важливіше, воно формулюється в термінах цього підходу.

A tentative solution could supposedly be found. Ймовірно, є можливість знайти попереднє рішення.

3. Можливий переклад прислівників-детермінантів за допомогою умовних підрядних речень, які вводяться сполучником "якщо", або дієприкметниковим зворотом:

More generally, there is a theoretical objection to this approach. Якщо брати ширше, то до цього підходу є теоретичні заперечення (Беручи ширше, до цього підходу є теоретичні заперечення).

Strictly, he implicates the difficulties in the solution. Якщо говорити по суті, при такому вирішенні він передбачає певні труднощі.

Завдання Перекладіть речення, визначивши спосіб перекладу прислівників на -ly:

1. Here, oddly enough, Lehrer seems to agree. 2. Not surprisingly, many earlier treatments cite these as central examples. 3. Unsurprisingly, (a) is not acceptable in any framework. 4. Remarkably, the empirical findings suggest the opposite. 5. Strikingly, most of the effects follow automatically. 6. Admittedly, it is much harder to keep one's thinking straight in the case of metalinguistic expression. 7. Oddly, there is not even a passing reference to the work of Edward Hall. 8. Crucially, then, the indication principle becomes superfluous because all its effects follow from broader principles. 9. Informally, there are the reasons why such constructions form a special class. 10. Interestingly, all of Aron's faults are of omission. 11. Paradoxically, the analysis uses a latter-day version of the method. 12. Presumably the claim would be even further cast into doubt by another examination. 13. Importantly, this argument does not apply to our treatment. 14. More specifically, there is nothing unusual about the notion. 15. Clearly, attention to history must be extremely selective. 16. More importantly, Krashen suggests possible solutions for certain mysteries in research findings. 17. More ambitiously, we might require that an analysis should be procedurally realistic. 18. Strictly, I have only considered the unavailability of the Fregean way of discerning a connection. 19. However, intriguingly, the approach advocated here would have the virtue of excluding another class of nonexistent formations. 20. Most notably, the theorem has been proved only

in part. 21. Surprisingly, these results can be shown to be mostly independent of his doctrine. 22. More specifically, we consider such theories strictly positive inductive definitions. 23. Clearly, there are many aspects that should be critically discussed. 24. Necessarily, the author is forced to ignore the large body of research. 25. More generally, one wants a solution in which this will be taken account of. 26. Importantly, they play a special role in this scientific paradigm. 27. Pretheoretically, such a solution envisages a matching of properties. 28. Typically, the program began with the graph. 29. Similarly, the approach itself can be attractive to a researcher. 30. Conceivably, they might be survivals of early traces. 31. Objectively, no two constituents of a substance are ever identical down to the smallest detail. 32. Additionally, it is estimated that many more researchers appreciate this approach. 33. In sum, and less tentatively, the analysis leads us to conclude the following. 34. Somewhat surprisingly, only two of the 21 papers are actual reports from on-going projects. 35. Annoyingly, the book is poorly edited, with spelling mistakes, typographical errors and inconsistent use of participant names across articles and appendices. 36. Ironically, however, there is a good, and generally accepted, likelihood that Aristotle's works were never meant for publication. 37. Significantly, these deficiencies can in large measure be traced directly to the one-dimensional nature of the theory.

2. Інфінітивні парентетичні речення

1. В англійській мові інфінітивні речення часто вживаються як метатекстовий парентетичний коментар до наступного речення. Вони, як правило, мають ініціальну позицію і відокремлюються від головного речення комою. Залежно від семантики інфінітива та парентетичного речення, загалом може бути кілька способів перекладу таких інфінітивних речень-парентез (зауважимо, що в українській мові неозначеній формі дієслова така функція невластива, хоч у деяких випадках англійські інфінітивні парентетичні речення можуть перекладатися відповідними українськими реченнями, що вводяться сполучниками "якщо" або "коли"):

To take up the second major issue, however, there is disagreement about some results.

Однак якщо звернутися до другого головного питання, то тут є розбіжності думок щодо деяких результатів.

To schematize, the proposal is like that in Figure 15. Якщо викласти схематично, то вирішення матиме такий вигляд, як зображено на мал. 15.

2. Такі інфінітивні речення можна перекладати парентетичним словом або висловом ("як приклад", "іншими словами" тощо), особливо коли інфінітивне речення — непоширене:

To illustrate, let us take another case. Як приклад, візьмемо інший випадок.

To conclude, I can strongly recommend this carefully written book for its rich data base. Як висновок: дуже раджу прочитати цю ретельно написану книгу з її багатою емпіричною базою.

To put it another way, the evidence in para 2 does not support Atlas' s radical move. Іншими словами, дані, наведені у другому параграфі, не свідчать на користь такого радикального вирішення, яке запропонував Атлас.

3. Парентетичні інфінітивні речення перекладаються також дієприкметником або дієприкметниковим зворотом, що може супроводжуватися фразою "можна/слід сказати" та под., насамперед коли парентетичне речення — поширене:

So, to sum up so far: the inference is not valid. Отже, підсумовуючи, можна сказати, що цей висновок неправильний.

To summarize, then, I have made the following proposals. Отже, підсумовуючи, перелічимо висунуті нами пропозиції.

To conclude these remarks, it should be pointed out that the analysis being offered here is more or less counterpart of the analysis put forth by Halst (1983). Завершуючи ці зауваги, відзначимо, що запропонований тут аналіз є певним аналогом аналізу, зробленого Галстом (1983).

4. Англійським інфінітивним парентетичним реченням в українській мові можуть відповідати парентетичні речення з присудком у формі майбутнього часу 1-ої особи множини :

To select just one of many quotes which makes this clear, Hawkins 1987:5 comments as follows on the earlier 1985 paper. Наведемо лише одну з багатьох цитат, що прояснює це: Гокінз (1987:5) так коментує ранішу працю.

To cite only one example, Herst (1989) observed that the approach is untenable. Наведемо лише один приклад: Герст (1989) зауважив, що цей підхід не витримує критики.

To take a clear-cut case, it can be proved only by a combination of methods. Візьмемо ясний випадок: це можна довести тільки за допомогою кількох методів.

5. Інфінітивні парентетичні фрази можуть також перекладатися підрядним умовним реченням, що вводиться сполучником "якщо", та номінативним реченням, яке відділяється двокрапкою:

To briefly review the results of this section, the analysis posits a symmetrical system. Якщо стисло викласти результати цього розділу, то наш аналіз базується на симетричності системи.

To give just one example, the author spends roughly twelve pages describing this process. Один лише приклад: на опис цього процесу автор витрачає приблизно дванадцять сторінок.

6. Парентетичні метатекстові інфінітивні фрази у кінці речення на кшталт "to say nothing of ..." перекладаються дієприкметниковими зворотами:

Most of these problems are scarcely understood, to say nothing about their solution. Поки що бракує достатнього розуміння більшості з цих проблем, не кажучи вже про їхнє вирішення.

Іноді такі фрази перекладаються фразами типу "гірше того":

To make matters worse, in several places he reports experimental results without citation.

Гірше того, в деяких місцях він повідомляє результати експериментів, не посилаючись на джерела.

Завдання Визначте способи перекладу парентетичних інфінітивних фраз та перекладіть речення:

1. To summarize the findings: the data weaken the claim made by Keenan. 2. To simplify somewhat, this depends on situation and no rule is any longer necessary. 3. To put it differently, the process appears to take place even if the conditioning is absent. 4. To paraphrase Hayes' definition, a representation is built in three steps. 5. To begin with, Pullon (1989) notes two reasons to object the availability of such descriptions. 6. To recapitulate, this section has dealt with only one part of the theory. 7. To illustrate, the total process may result in the change of structure. 8. To conclude, Gumpress offered an account that is genuinely theory-based. 9. To summarize, there are difficulties with all three possible analyses. 10. To restate this, the analysis was not designed to entail an answer. 11. To summarize these remarks, we seem to have the following situation. 12. To sum up, there are two types of result that recommend this analysis. 13. To put it bluntly, what is restricted to one cannot be further restricted. 14. To sum up, this is a fairly well-organized collection of articles, covering a broad range of topics. 15. To put it simply, he has almost entirely ignored most important issues. 16. To begin with, what is the nature of the correlations among the four dimensions? 17. To cite only one example, there is the problem of the object's position. 18. To begin with, let us turn briefly to the matter of their inner mechanisms. 19. To quote her first page: "The approach offered in this work is quite different". 20. To quote Sperber 1989, "Galbright's proposal would relieve the theory of the problem of defining". 21. To take a familiar example, if one segment assimilates to another with respect to place, we can show this by spreading all of the features. 22. To mention just one symptom of this process: the concepts in question do not need explicit definitions. 23. The problems involved are rather complicated: I cannot even list them completely, to say nothing of an adequate solution. 24. The monograph shows very clearly -- to return to the opening theme of the review -- how much the theory can "buy" for the practicing researcher. 25. To conclude this commentary: Hilstein and Rickert are too concerned with generalized abstract issues and particularized mechanical details.

3. Інші парентетичні елементи

1. Парентетичні слова на початку речення звичайно перекладаються відповідними словами та висловами:

Worse, he provides virtually no support for his key equation. Гірше того, він майже ніяк не підкріплює своє головне рівняння.

More importantly, he made the discovery during his University years. Ще важливіше те, що він зробив це відкриття, навчаючись в університеті.

Again, one can imagine circumstances where this does not work. Знову ж таки, можна уявити обставини, де це не спрацьовує.

Unfortunately, this point is not well developed. На жаль, ця пропозиція недостатньо опрацьовано.

First, some preliminary remarks need to be made. По-перше, необхідно зробити кілька застережень.

Finally, there are three points established by Bedrosian and Beck (1990), which are a good example of what is implied. Нарешті, існують три встановлених Бедросяном і Беком (1990) факти, які дають можливість чітко зрозуміти, що мається на увазі.

2. Парентетичні фрази на початку або всередині речення звичайно перекладаються відповідними парентетичними словосполученнями:

In conclusion, then, the evidence seems to support our theory. Отже, підсумовуючи, можна сказати, що дані, здається, підтверджують нашу теорію.

In brief, there are many ways to tackle this problem. Коротко кажучи, існує багато способів вирішення цієї проблеми.

3. Корисно знати переклади деяких фразеологічних парентетичних словосполучень і речень. Так, речення моделі "as far as + NP + is concerned" перекладаються як "що стосується ...", речення "as it were" — "так би мовити", "needless to say" — "зайве казати, що" і т.ін.:

Now, as far as his influence on my own theoretical development is concerned, it certainly was great. А що стосується його впливу на мій особистий теоретичний розвиток, то він, безперечно, був значний.

Needless to say, Einstein's friends from earlier days sometimes had to be informed of his change of outlook in a blunt way. Зайве казати, що іноді й перших друзів Ейнштейна доводилося без будь-якої підготовки інформувати про зміни в його поглядах.

Even those who think of themselves as Mach's opponents hardly know how much of Mach's views they have, is it were, imbibed with their mother's milk. Але ті, хто вважають себе опонентами Маха, навряд чи знають, як багато поглядів Маха вони, так би мовити, всмоктали з молоком матері.

4. При перекладі деяких інтерпозитивних парентетичних речень необхідно мати на увазі, що в англійській мові вони можуть вводитися безсполучниково. Це не характерно для української мови, тому у перекладі потрібно вживати сполучник ("як" та деякі інші):

The main stumbling block, we know well, will be the tolerability of war. Головною перешкодою, як добре відомо, є те, що люди при звичаються до воєн.

Maxwell's original work, Fopple reports, is too difficult, and it has mistakes or incompletenesses. Оригінальна праця Максвелла, як відзначає Фоппл, дуже важка для розуміння і містить помилки або ж незавершені положення.

Astronomy, we see, is not pursued properly, if one studies only corrections of the calendar or other measurable details. Астрономія, як неважко збагнути, не може вважатися справжньою наукою, якщо вона буде обмежуватися вивченням лише коригування календаря або іншими незначними вимірюваннями.

В окремих випадках інтерпозитивне парентетичне речення трансформується в перекладі у головне речення складнопідрядного речення з підрядним додатковим:

This, he concludes, is the inductive method, the fundamental method of the entire modern era. Він робить висновок, що таким є індуктивний метод -- головний метод усієї сучасної доби.

Simplicity, it should be recalled, is characteristic both of the state of theory in antiquity and of the desired state of theory in the future. Нагадаємо, що простота -- це характеристика і стану теорії в античності, і бажаного стану теорії в майбутньому.

Завдання Визначте характер парентетичних елементів у реченнях та перекладіть їх:

1. They, it would appear, are not striving for new solutions. 2. Neither approach, as it happens, offers much insight. 3. In the end, this book probably reflects the current state of the field quite well. 4. Science, it must be remembered, was not Kepler's original destination. 5. In sum, then, it seems clear that the author has demonstrated no clear distinctions. 6. As far as the structure of a logical system is concerned, the distinction between assumption and axiom may not seem essential. 7. Again, if such an approach can be made to work, my book could be seen not as a total rejection of this notion. 8. Incidentally, I am somewhat surprised that Bombard does not refer more to the work both of Hodge and Lieuv 1988. 9. Clearly, much more work needs to be done on these interesting data. 10. In general, this book fails to be of academic interest or scholarly value. 11. As has become clear, I hope, it is necessary to evaluate fully the material from which the information is taken. 12. Secondly, and not unrelated to our teaching of undergraduates, there is the lack of a mnemonic for our own continuing understanding of what our life's interest is. 13. In short, the definitions are at least strange and scarcely conform to ordinary usage. 14. To be sure, the dream of portraying with an earlier kind of simplicity a more highly developed state of science is, and always has been, in an important way doomed to failure. 15. But, popular opinion holds, until the facts support such a position, any hypothetical statement is to be held scrupulously with open-minded skepticism. 16. To be sure, the separations between the nine components I have cited are not hard and fast. 17. Balzmannn, he says, has written an exposition of Maxwell's theory and nothing better of its kind can be done. 18. The former, it is often said, does not preempt fundamental decisions on intuitive or aesthetic grounds. 19. The right path, these men seem to say, is, in science as well as in all mythically driven activities, from the past through the unfolding present into a regained state of the past. 20. In essence, Bohr still hoped for the resolution between opposites by attending to an area where quantum theory and classical mechanics yield to each other. 21. It was indeed his professor Weber, who, Besso reports, said once to Einstein, "You are a clever fellow! But you have one fault: one can't tell you anything, one can't tell you anything !" 22. The motivation is, as it were, a longing to establish again an uncomplicated situation, a situation in which experience is dealt with in terms of one or a few large unities rather than detailed particulars.

23. Second, these models should not be identified with neural models. 24. That is, they characterize (in terms of beliefs) what information a cognitive system has about its environment. 25. As has already been illustrated, Dry has no way of accounting for my results. 26. According to Banfield, Kierkegaard's existentialism was rooted in German Romanticism. 27. In other words, his paper of 1990 was indeed one of a number of contributions by many different authors in the general field of the electrodynamics of moving bodies. 28. In his essay in Schlipp's collection, Reichenbach reverts to the same points, but they are, as it were, only preludes to the conclusion that "it is the philosophy of empiricism, therefore, into which Einstein's relativity belongs".

V. Переклад обставин

1. Прислівники на -ly

1. В англійській науковій і технічній мові за допомогою суфікса -ly утворюється переважна більшість прислівників і від якісних, і від відносних прикметників, тоді як в українській мові утворення прислівників від останніх можливе лише в окремих випадках. Тому досить часто при перекладі прислівників на -ly у функції обставини доводиться застосовувати їх заміну на відповідне словосполучення:

There are now many case histories of people who have been ex[posed occupationally to low doses of radiation. Нині вже зареєстровано багато випадків захворювання людей, які зазнали опромінення малими дозами радіації під час роботи.

Most devices are hydraulically actuated. Більшість пристроїв працює на базі гідравлічного приводу.

2. Англійські прислівники на -ly, утворені від відносних прикметників, часто перекладаються словосполученнями "з (означеної) точки зору, в (означеному) плані", "що стосується..." та под.:

Functionally, of course, there are important differences. У функціональному плані є, зрозуміло, значні розбіжності.

Regardless of how efficiently the program works, it is functionally correct if it produces correct results. Незалежно від того, наскільки ефективно працює програма, з функціональної точки зору вона правильна, якщо видає правильні результати.

Historically, this research tradition became established early in this century. В історичному плані ця дослідницька традиція встановилася на початку нинішнього сторіччя.

Methodologically, the above studies show the way to more reliable statistical evidence. З методологічної точки зору згадані вище дослідження вказують шлях до одержання надійніших статистичних даних.

Спільним у багатьох випадках перекладу прислівників є те, що в українській мові їм за змістом відповідають прикметники у прийменниково-іменникових словосполученнях (напр., theoretically - в теоретичному плані).

3. Деякі прислівники на -ly перекладаються відповідними українськими прислівниками:

It is not surprising that in most such discussions nothing was said about the criteria of preselection of scientific themes which are inevitably at work in scientific decisions. Не дивно, що у більшості таких дискусій нічого не говорилося про критерії попереднього відбору наукових тем, що ними обов'язково керуються у прийнятті наукових рішень. We realize the same point also when we think of all the "phenomena" which at any time are not simply admitted into science -- for example, heat and sound in Galileo's physics. Це ж положення стає актуальним тоді, коли ми згадуємо всі ті "явища", яким у будь-який час важко потрапити до науки -- наприклад, тепло і звук у фізиці Галілея.

Завдання Визначте спосіб перекладу прислівників на -ly у наступних реченнях та перекладіть їх:

1. Technically the book is very well done.
2. Our first aim is simply to see their role in science.
3. Logically this is not correct.
4. Formally, separation is achieved by making use of signed formulas.
5. Methodologically, two aspects of Dorth's work are worthy of note.
6. Historically,

Olson is inclined, here and elsewhere, to attribute great influence to Luther. 7. Empirically, the theorem has a number of interesting consequences. 8. Contextually, Takeuti's justification of transfinite induction is questionable. 9. The radioisotope iodine-131 behaves chemically just like stable iodine-127. 10. Scientifically, never had physics offered greater tasks and required better brains than now. 11. Theoretically, it is not expected to become part of the extra-logical axioms. 12. This organ, however, cannot be reached surgically without great risk and difficulty. 13. Galilean-Newtonian physics defined "force" quite differently. 14. Methodologically, all the empirical studies share a commitment to the study of raw materials. 15. Valid counterexamples would have to come from a nonliterate culture. Historically, these are hard to come by for obvious reasons. 16. Sociologically, scientific progress during periods of rapid advance in the first two decades of this century was somewhat different for experiment and for theory. 17. Methodologically, the most prominent feature of this collection is the extent to which the rich laboratory is being utilized to test current theoretical innovations. 18. Thus Bertrand Russell speaks of cases "where the promises of science turn out to be a set of pre-suppositions neither empirically nor logically necessary". 19. The themata actually used in science are now largely left implicit rather than explicit. 20. And occasionally a great scientific theme disappears from view, or a new theme develops and struggles to establish itself -- at least for a time. 21. To understand fully the role of a hypothesis or a law has in the development of science, we need to see it also as an exemplification of persistent scientific motifs. 22. The concept of force has empirical meaning because forces can be qualitatively discovered and, indeed, quantitatively measured by, say, the observable deflection of solid bodies. 23. And if we look carefully, we can find even among the most hard-headed philosophers and scientists a tendency to admit the necessity and existence of non-contingent dimension in scientific work. 24. This is the plane of public science, of fairly clear conscious foundations. Here a measure of public agreement is in principle easy to obtain, so that scientists can fruitfully cooperate or disagree with one another, can build on the work of their predecessors. 25. Thus too, Sigmund Freud in "Moses and Monotheism", after surveying the overwhelmingly unfavorable evidence standing against the central thesis in his book, would say in effect, "But one must not be misled by the evidence". 26. Of this no one has spoken more eloquently and memorably than Galileo when he commented on the fact that to accept the idea of a moving Earth one must overcome the strong impression that one can "see" that the Sun is really moving.

2.1 Інфінітив у функції обставини мети

1. У цій функції інфінітив широко вживається в англійській науково-технічній літературі. Існує два основних способи перекладу інфінітива у цій функції:

1) "(для того,) щоб/аби" + неозначена форма дієслова:

To illustrate the scope of this problem, consider the set of possible salient scales. Щоб з'ясувати масштаб цієї проблеми, розглянемо набір можливих характерних співвідношень.

To be successful, an explanation must also be reasonable. Пояснення, аби бути правильним, повинно також бути прийнятним.

2) "для/з метою" + іменник (звичайно, однокореневий з неозначеною формою дієслова):

To achieve this goal, a new approach is adopted. Для досягнення цієї мети обирається новий підхід.

To account for this fact, one might adopt another approach. З метою пояснення цього факту доцільно застосувати інший підхід.

У функції обставини мети інфінітив може вводитися сполучниками *in order* та *(so) as* і перекладається українською мовою як "щоб/аби" + особова форма дієслова:

Few works offer such a wealth of detail as to demand re-reading; fewer still have such poor indexing as to require it. Небагато праць подає таку велику кількість докладної інформації, щоб вони заслуговували на перечитування. Ще менша кількість праць має такі погані показники, що краще б їх не було взагалі.

2. Інфінітивна конструкція *for + NP + Infinitive* у функції обставини мети звичайно перекладається підрядним обставинним реченням мети, яка вводить сполучниковою фразою "для того, щоб" і де безпосереднім перекладним відповідником інфінітива виступає форма умовного способу дієслова-присудка:

For this argument to work, we need to know the exact statement of the relevant rules. Для того, щоб цей аргумент спрацював, потрібно знати точне формулювання відповідних правил.

So for subtle negative evidence to solve Baker's problem, it is necessary to consider additional assumptions. Отже, для того, щоб проблема Бейкера була вирішена на підставі незначних негативних даних, необхідно розглянути додаткові припущення.

Слід зауважити, що іноді вказана інфінітивна конструкція може вводиться сполучниковою фразою in order:

In order for any process to take place, it is necessary for the system to pass through what is known as an activated state. Для того, щоб відбувся будь-який процес, необхідно, аби ця система пройшла через стадію, відому як "активований стан".

2.2 Інфінітив у функції обставини наслідку

1. Вживання інфінітива у цій функції слід відрізняти від інфінітива у функції обставини мети. Інфінітив у функції обставини наслідку звичайно перекладається одним із двох наступних способів:

1) неозначеною формою дієслова, що вводиться сполучником "щоб" або "аби":

Such examples are too numerous to be treated as exceptions. Таких прикладів занадто багато, аби трактувати їх як виняток.

Yet Johnson's perspective on theory construction is too new to be without problems. Та підхід Джонсона до побудови теорії занадто новий, щоб бути безпроблемним.

2) особовою формою дієслова-присудка (як правило, із запереченням) у складі сурядного речення, яке вводиться сполучником "і", або приєднального підрядного речення, яке вводиться сполучником "що":

Counts for this subcategories were too low to allow generalization. Числові дані для цих субкатегорій були недостатні, що не дозволило зробити певні висновки.

Such descriptions are far too superficial to account for the complex process. Такі описи занадто поверхові і не можуть пояснити цей складний процес.

They teamed with Fred Lukoff in 1956 to publish the first truly pioneering analysis in the field. Вони об'єднались у 1956 році з Фредом Лукоффом і опублікували цей перший дійсно новаторський для цієї науки аналіз.

2. Інфінітивна конструкція з прийменником for у функції обставини наслідку перекладається підрядним реченням ступеня, що вводиться сполучником "щоб", де безпосереднім відповідником інфінітива виступає форма умовного способу дієслова-присудка:

The suggestion is both attractive and interesting but the work is not sufficiently advanced for any definite opinion of its validity to be formed. Ця ідея приваблива й цікава, проте праця ще не такою мірою завершена, щоб можна було сформувати хоч якусь певну думку про її правильність.

2.3 Інфінітив у функції обставини ступеня

Інфінітив у цій функції слід відрізнити від інфінітиву у функції обставини наслідку, адже способи їх перекладу можуть бути різними. Є два основних способи перекладу інфінітива у функції обставини ступеню:

1) неозначеною формою дієслова, що вводиться сполучником "щоб" чи "аби":

Part I of the book, though, contains enough observations, ideas and claims to satisfy any number of reviewers. та все ж частина I цієї книги містить достатньо спостережень, аби задовольнити будь якого рецензента.

2) особовою формою дієслова-присудка у складі сурядного речення, яке вводиться сполучником "і", або у складі приєднувального підрядного речення, яке вводиться сполучником "що":

We believe, however, that the data are by now sufficiently clear to allow definitive answers to the questions raised above. Однак ми вважаємо, що ці дані тепер уже достатньо чіткі і

дозволяють формулювання точних конкретних відповідей на поставлені вище запитання.

I believe Lenk's analysis encompasses a sufficiently broad spectrum to be useful for the present research. Я вважаю, що аналіз Ленка охоплює достатньо широке коло питань і тому корисний для нашого дослідження.

There are plenty of further puzzles, but the idea is, I trust, clear enough to allow us to proceed. Тут є ще й інші досить загадкові положення, та все ж основна ідея достатньо ясна і це дозволяє нам продовжити виклад.

Завдання I Визначте функцію інфінітива та способи його перекладу у наступних реченнях і перекладіть їх:

1. Unfortunately, the present stimulus set was too restricted to allow evaluation of this possibility. 2. They would have needed an extreme case of tunnel vision not to have seen the passage. 3. When the data base is expanded to include other, less frequent instances, the analysis encounters a serious problem. 4. To avoid confusion, it would be desirable to use a different term. 5. The main trouble with Olson's essay, I conclude, is that the basic terms are simply too vague and ill-defined to base an argument on. 6. Articles are limited in length (mostly about 20 pages), but are generally long enough to allow for full exposition by the authors. 7. For present purposes, then, the question is not important enough to merit a full examination. 8. Six alternatives have been discussed in turn; but only three are sufficiently congruent with relevant considerations to be entertained seriously. 9. In effect, Brown has set out to extend the research goals and methods of Kay. 10. Not all topics of current interest are discussed in these two volumes, but enough are covered to make the book a valuable addition to the literature. 11. J. Bybee has here tied together all her sources, with some new ideas of her own, to come up with an extremely provocative work. 12. These questions are provocatively raised, and Koch's sketch of an answer is concrete enough to illuminate at least the beginning of the course which such research might take. 13. I wish to raise some objections to the approach Abbott takes for granted, and to defend what I believe to be the basic insights of the theory. 14. The list may not be complete; but it is at least long enough to draw some fairly clear conclusions. 15. Our data are sufficient to rule out this hypothesis. 16. The edition appeared in time to be noticed here and there by C. O. Brimk. 17. Few, if any, psychological

theories or empirical investigations appear sufficiently related to the present area to permit extrapolation of testable hypotheses. 18. As I shall show below, the formal approach advanced by the theory is too restricted to account for the patterns of distribution. 19. However, second and third readings have convinced me that work in this much neglected area is important and challenging enough to deserve closer attention. 20. The pattern that emerges is that the only factors which correctly predict anything are too specific to serve as the basis for a theory, and the more general factors are too inconsistent. 21. Whereas the previous generation of researchers produced only one wide-read work in the field (Halbert 1987), the present generation has Hall (!994), popular enough to have merited a paperback reprint.

Завдання II Перекладіть речення, звертаючи увагу на переклад інфінітивної конструкції з прийменником for у функції обставини:

1. But for operational rules to be lost, they must first be introduced. 2. For the explanation to work, it is essential that the process not undergo the same rule. 3. For this to be a very firm result, we would need to set up and test some hypotheses about the differences. 4. Further, for this argument to have any bearing on the choice between his analysis and her alternative, we also need all this information for the alternative analysis. 5. For this possibility to be realized, it is necessary to add two more points. 6. But for this to be done appropriately, we need a more powerful formalism. 7. So, for historical statements, like those in physics, to have meaning, they should be formulated only relative to a specifiable framework. 8. And for a final assault on the problem to be successful, we must make this assumption, even if reluctantly. 9. He agreed that for Kaufmann's calculations to be free of error, he should find out whether there was an unsuspected systemic error. 10. For this to be understood adequately, we shall from Section V on seek the answer in more appropriate documents. 11. For ions to be formed, a considerable amount of energy must be given to the parent atoms. 12. For combustion to be rapid, the fuel and oxidant must be quickly mixed. 13. In order for a proton or neutron to have the nucleus, much energy is required.

3. Дієприкметник I та дієприкметниковий зворот

1. У функції обставини дієприкметник активного стану (дієприкметник I), що вживається, як правило, із залежними словами, перекладається особовою або неозначеною формою дієслова-присудка у складі підрядного обставинного речення (яке приєднується сполучниками "коли", "якщо", "оскільки" та ін.), активним дієприкметником та прийменниково-іменниковим словосполученням

Putting these points together, we are confronted with the following problem. Якщо брати всі ці пропозиції разом, то виникає наступна проблема.

Drawing on Elworthy 1987, Ikalainen 1989, and other sources, he argues that this is not true. Спираючись на Елворті (1987), Ікалайнен (1989) та інші джерела, він намагається довести, що це неправильно.

Bearing these rather obvious principles in mind, we can now eliminate the first of our four analyses. Маючи на увазі ці досить очевидні принципи, ми можемо тепер відмовитися від першого з чотирьох запропонованих аналізів.

Some of the other articles are much shorter, being originally conference papers. Деякі інші статті значно коротші, оскільки спочатку вони були тезами конференції.

Іноді (насамперед у випадку using) дієприкметник I може не перекладатися:

The theorem is proved using quite unusual methods. Теорема доводиться досить незвичними методами.

This theory is here formalized, expanded and then tested using data drawn from other sources. Тут ця теорія формалізується, розвивається і потім перевіряється даними з інших джерел.

2. У деяких випадках (зокрема, коли дія, позначена дієприкметником I, не менш важлива, ніж дія, позначена дієсловом-присудком) дієприкметник I краще перекладати не дієприкметником, а особовою формою дієслова у складі підрядного означувального речення або однорідним до дієслова-присудка дієсловом, яке приєднується сполучником "і", "а" або "та":

The nature of the solar particle radiation needs to be explored out to distances of many Earth radii, calling for the use of satellites in excentric orbits. Природу випромінювання

сонячних часток необхідно дослідити на відстанях, які дорівнюють багатьом радіусам Землі, а це потребує використання супутників на ексцентричних орбітах.

3. Якщо дієприкметниковий зворот вводиться сполучниками when, while та ін., його не обов'язково перекладати підрядним обставинним реченням — можна застосувати також і два інші згадані вище способи перекладу:

When substituting the density (4) into (2), we arrive at the following expression. Якщо підставити щільність (4) у (2), то отримаємо наступний вираз (Або: “Підставивши щільність (4) у (2), отримаємо наступний вираз” чи “Шляхом підстановки щільності (4) у (2) отримують наступний вираз”).

While working to isolate polonium, the Curies discovered a second radioactive element, calling it “radium”. Працюючи над виділенням полонію, подружжя Кюрі відкрило ще один радіоактивний елемент

4.1. Дієприкметникові звороти, які вводяться сполучником as і слідує за присудком, перекладаються підрядним означувальним реченням (яке приєднується сполучниковою фразою "як такий, що", де відповідником дієприкметника I виступає особова форма дієслова-присудка):

These constructions are traditionally analyzed as involving controlled deletion. Традиційно ці конструкції аналізуються як такі, що включають контрольоване вилучення

4.2. Дієприкметниковий зворот, який вводиться сполучниковою фразою other than, перекладається зворотом з неозначеною формою дієслова, що вводиться сполучниковою фразою "замість того, щоб":

Other than dividing the book in 3 parts, the editor provides the reader with little help in using or interpreting it. Замість того, щоб розділити книгу на 3 частини, редактор мало чим допомагає читачеві у її використанні або розумінні.

4.3. Дієприкметникові звороти зі сполучниками while та thus перекладаються дієприслівниковими зворотами зі сполучними фразами "в той же час" і "таким чином",

“в свою чергу “ відповідно або приєднувальним підрядним реченням, яке вводиться сполучником "що":

These studies are all the more valuable for their inclusion of details of methodology and statistical procedures, thus facilitating replication in similar situations. Усі ці дослідження ще цінніші завдяки включенню до них методологічних подробиць і статистичних методик, що в свою чергу сприяє відтворенню експериментів у подібних обставинах. The present study provides a framework that avoids the restrictions listed above, while taking advantage of the strengths of quantitative analysis. У цьому дослідженні подано теоретичну основу, де відсутні вказані вище обмеження і в той же час використано переваги кількісного аналізу.

4.4. Дієприкметниковий зворот, що вводиться фразою far from, звичайно перекладається дієприслівниковим зворотом, якому передує фраза "зовсім не/аж ніяк не":

Not surprisingly, there is a lot of new machinery. Far from being a shortcoming, this is evidence of the breadth and depth of the undertaking. Не дивно, що тут є багато нових технічних рішень. Аж ніяк не будучи недоліком, це, навпаки, є свідченням широти і глибини цього проекту.

5. Перфектний дієприкметник I (звичайно вживається із залежними словами) перекладається, як правило, дієприслівником доконаного виду (із залежними словами):

Having pointed to the phenomenon, Darscal should not have contented himself with a partial description. Вказавши на це явище, Дарскал не повинен був задовольнитися його частковим описом.

Having defined the notions of focusing and defocusing, I now repeat my claim. Визначивши поняття фокусування та дефокусування, я ще раз сформулюю тепер свою тезу.

Завдання Перекладіть наступні речення, звертаючи увагу на особливості перекладу дієприкметника I та зворотів із ним:

1. Considering the breadth of the book's coverage, its treatment of detail is impressive. 2. Analyses were carried out using the procedures described earlier. 3. This is traditionally analyzed as containing two components. 4. These differences were explored further, using regression analysis. 5. But, lacking explanation, let us concede the fact, and seek an appropriate representation for it. 6. On the whole, B. Harley does well interpreting her findings in terms of existing hypotheses. 7. Then we will offer our own account, giving first a sketch of other traditional accounts which influenced our work. 8. Even granting that folk psychological accounts are theoretical, they are not candidates for elimination. 9. However, assuming that the remaining cases have generally been reported accurately, such criticisms can do little to damage the argument. 10. Taking into account these two impressive gaps, the volume of abstract discussion is out of all proportion with the arbitrary selection of the data. 11. But bearing in mind all the above, the volume still contains several interesting and stimulating contributions. 12. This remark is particularly important, being the empirical basis of the fundamental structural dichotomy. 13. This necessarily sketchy chapter is amply documented, enabling a reader unfamiliar with a particular hypothesis to find original sources. 14. Considering the flaws of logic and methods employed in this investigation, I suspect that some of the more modern empiricists might be able to help. 15. Her analysis seems fully compatible with one which I have advocated independently, starting from radically different premises. 16. Having emphasized this, we must still ask what kinds of possibility exist for this proposal. 17. Having argued against just such analyses, I remain reluctant to abandon the view set out in Hirsch 1993. 18. Having sketched the major features of Payne's system, I would like now to discuss briefly the one assumption in it that strikes me as being of questionable usefulness. 19. Having reached an understanding of these facts, it is appropriate to place them in historical perspective. 20. Invoking an impressive array of material and reviewing recent (and not so recent) literature, he has attempted to formulate a theoretical approach descriptive of the over-all structure. 21. Having presented this material, McMordick argues as follows. 22. Having proposed and justified the analysis, I will examine its implications for the theory. 23. Having established this framework, they go on to examine various patterns. 24. Having distinguished twelve dimensions, he singles out three as the most important. 25. Having accounted for the facts on the first column of Table I, we are left with the data in the second column. 26. Having examined this manner of expression or description, we may now turn to a survey of arguments for it, including some already noted. 27. Having surveyed some of the

difficulties with these proposals, she recapitulates and endorses arguments by McGregor, Morgan and Binnick.

28. Having made this assumption, we immediately face the problem of deciding on a plausible set of actual figures to represent these dimensions. 29. Having developed these categories, she proceeds to offer a technical definition for his construct. 30. Before closing, I would like to make another suggestion. 31. First, when using such an approach, it is necessary to try to decide exactly when certain changes were completed. 32. Nevertheless, while conceding these weaknesses, the reader must recognize a solid achievement, comparing favorably with the better-heeded studies in the US. 33. Hydrogen's heavy isotope has both a proton and a neutron, making its mass number 2 instead of 1. 34. Two similar characterizations of the method are amended providing an axiomatic justification for this paradigm of possible reasoning. 35. The partial ordering of sets is not elementarily definable with these parameters implying that the theory is undecidable. 36. This result answers some open questions in Spencer (1992), making minor corrections to his results. 37. The penetration of neutrons through the iron was found to be markedly different, depending on whether the iron was magnetized or not. 38. In this work, we provide a presentation of classical logic in a natural deduction style making a clear distinction between extra-logical axioms and assumptions. 39. Certain natural radioactive elements were found to be chemically inseparable, suggesting that their external structures are identical though their nuclei differ. 40. A separate compressor must be inserted in the nuclear reactor in order to circulate the coolant gas, resulting in additional mechanical complexity and further loss of thermal efficiency.

4. Дієприкметник II і дієприкметниковий зворот

1. У функції обставини дієприкметник II звичайно вживається із залежними словами, утворюючи дієприкметниковий зворот, який відокремлюється від головної частини речення комою. Такі звороти можуть перекладатися:

1) обставинним (і, рідше, умовним) підрядним реченням, де безпосереднім відповідником дієприкметника II виступає особова форма дієслова-присудка:

Considered individually, the claims are not particularly convincing. Ці твердження, якщо їх розглянути кожне окремо, не особливо переконливі.

2) дієприкметниковим зворотом:

Taken together, these widespread instances of scholarly impropriety quash any impulse to scrutinize the book for redeeming qualities. Розглянуті разом, ці поширені випадки наукової недобросовісності пригнічують будь-яке бажання аналізувати книгу у спробах знайти позитивні моменти, які б могли компенсувати згадані вади.

She notes, based on admitted guesswork, that the modifications are about twice as frequent as the alterations. Вона зауважує, спираючись, як сама визнає, на здогадки, що модифікації вдвічі частіші за зміни.

3) в окремих випадках іменником:

When explored, this subject turned out to have numerous representations. Дослідження виявило, що цей об'єкт має численних репрезентантів.

2. Якщо дієприкметникові звороти вводяться сполучниками (when, if, although тощо), в таких випадках вони звичайно перекладаються відповідними підрядними реченнями, де безпосереднім відповідником дієприкметника II виступає неозначено-особова форма дієслова-присудка:

Although still not properly understood, internal factors of this type have been more thoroughly explored than external constraints. Внутрішні чинники цього типу, хоча вони все ще не зовсім зрозумілі, досліджені глибше, ніж зовнішні обмеження.

If asked to recommend a book which is up-to-date, sensitive to topical issues and well-edited, I would suggest Sipple 1993. Якби мене попросили порекомендувати книгу сучасну, актуальну та гарно видану, я запропонував би монографію Сіппла (1993).

Часова форма дієслова-присудка у підрядному реченні тотожна, як правило, формі дієслова у головному реченні.

Дієприкметникові звороти зі сполучником *as* звичайно вживаються для посилань і дієприкметник часто перекладається формою минулого часу дієслова-присудка:

As discussed above, these constructions are not perfect. Як уже йшлося в обговоренні вище, ці конструкції не довершені.

As previously seen, the external factor is not decisive here. Як ми бачили раніше, зовнішній чинник тут не вирішальний.

3. Перекладаючи дієприкметникові звороти, особливо коли вони не вводяться сполучником, потрібно точно проаналізувати характер їх семантичних відносин із головною частиною речення, тому що від правильності такого аналізу залежить адекватний вибір виду підрядного речення у перекладі. Іноді дієприкметникові звороти можуть бути не тісно пов'язані з головною частиною речення, і тоді їх краще перекладати сурядним реченням, яке приєднується до попереднього речення безсполучниково або сполучником "і":

Aimed mainly at newcomers to this area, the book is divided into three parts. Книга призначена переважно для новачків у цій галузі; вона поділена на три частини.

Завдання Перекладіть речення, визначивши способи перекладу дієприкметника II та відповідних зворотів:

1. *Looked at from this angle, the pieces are all seen to differ.* 2. *Taken on its own terms, the approach is a total failure.* 3. *Boiled down to essentials, Rohle's rule looks like this.* 4. *Forced to choose, Newton preferred God to Leibnitz.* 5. *When tested at 22 degrees, they exhibited maxima varying slightly from each other in height.* 6. *Impressed by the way in which the theory is underdetermined by his evidence, one will be led into rational speculation.* 7. *Taken together, the previous studies strongly suggest that the differences occurred in descriptions.* 8. *Having not quite found the mechanical gears of the Universe, he could at least give its equations of motion.* 9. *While not directly involved in the writing of my thesis or this book, Carlos Yorio contributed significantly to my intellectual development.* 10. *Based on his results, Atteridge suggested that the Contractor could not make any changes in the nature of the work.* 11. *Taken collectively, the two curves were known as the Keele-Goodwin curves.*

12. Taken together, they have in fact formed the dominant image of Jefferson as agrarian democrat. 13. Based on published accounts known to the present authors, a great deal of effort has been expended in developing a fundamental understanding of the factors responsible for enhanced formability.

5. Звороти зі сполучними словами given та granted, утвореними від дієприкметника II

Слід мати на увазі, що деякі дієприкметники II перейшли до слів інших лексико-граматичних розрядів. Серед них, зокрема, сполучники provided "за умови, якщо", granted "зважаючи на; враховуючи; за умови, якщо дійсно" та прийменник given "за наявності; з урахуванням; з огляду (на те, що); беручи до уваги; зважаючи на; якщо (враховувати,що)":

Granted this limitation, Guimier's bibliography must nevertheless be regarded as a welcome and useful resource. Зважаючи на це обмеження, бібліографію Гім'є все ж варто розглядати як потрібне і корисне джерело інформації.

Granted these notions, we can readily describe the objects as designating sets of interconnected entities. Беручи до уваги ці поняття, ми легко можемо описати ці об'єкти як такі, що означають набори взаємопов'язаних сутностей.

Given the potential benefits of the principle, it would be unwise to reject hastily such attempts to restrict the theory. Враховуючи потенційні переваги принципу, було б нерозумним поспішно відкидати такі спроби обмеження теорії.

But, given the purpose of some analysts, this is no restriction at all. Але якщо враховувати мету деяких авторів аналізів, то це зовсім ніяке не обмеження.

Given assumption 5a above, negative data can provide the answer. Беручи до уваги наведене вище припущення 5a, на підставі негативних даних ми можемо отримати відповідь на це.

Завдання Перекладіть речення з граматикалізованими дієприкметниками given та granted і визначте способи їх перекладу українською мовою:

1. Given that, I believe that each of his specific claims is seriously flawed. 2. Given this, it can be easily resolved. 3. Given these problems, this book will not be on anyone's "must" list. 4. This coincidence of facts is predictable, given the analysis above. 5. Given this descriptive richness, we are left with a final question of validity. 6. Given that I believe that each of her specific claims is seriously flawed, my overall assessment might come as a surprise. 7. Otherwise, given any set of inferences, we can just invent an ad hoc maxim. 8. However, given our assumptions, it is clear that it is impossible to form a coherent idea. 9. Given what was said above, such tests are important, if the theoretical enterprise is to advance. 10. For, given the tendency of "conjunction buttressing" there will be a tendency to assume that they are coreferential. 11. Given the amount of extremely interesting formal work, it is difficult to accept Villiard's call for the change of methodology. 12. Given a choice between such a theory and the analysis of the type I have described, how would one choose between them? 13. Given the general direction of the principle, we can expect that compression will lead to stereotypes. 14. Given the potential implications of these findings, a replication study was conducted. 15. Granted that the relationship between theory and evidence is complicated, such a notion of pure inductive inquiry still seems self-deceptive or naive. 16. Given these considerations, it is possible to form the following hypothesis. 17. Given a choice between such a theory and an entailment analysis of the type I have described, how would one choose between them? 18. The omission is understandable, given the poor documentation of these aspects in Carrier (1979). 19. The obvious answer, given our hierarchical view of functions, is that this constraint applies to another category. 20. Given the general neglect of the area, it is perhaps not surprising that much of the exploration of this terrain has been carried out by researchers in related fields. 21. This still seems to me a fairly innocuous and widely accepted statement, given the distinction made here between faith and explicit knowledge. 22. Given this foregrounding, we can see that the bulk of research in this area has been essentially taxonomic. 23. Given the fact that the research failed to find any correlation between model and attitude, it is difficult to understand why the authors would go to the trouble of proposing a new model at all. 24. Given the results in the two experiments reported above, we can make clear predictions of similarity effects. 25. Given the nature of this branch of science, the line between description and advocacy is often very fine.

6. Герундій та герундіальний зворот

1. У функції обставини герундію з залежними від нього словами звичайно передують прийменник або прийменникове сполучення (on, upon, after, before, beyond, for, apart from, instead of toward, in without тощо). Існує кілька способів перекладу таких сполучень з простим герундієм, незалежно від прийменника, який вводить його (за деякими винятками, що розглядатимуться нижче):

а) прийменниково-іменникове сполучення:

The problem for a theory is to allow this possibility without violating basic principles.

Проблемою для теорії є врахування цієї можливості без порушення головних принципів.

This is an important point, to which we will return after considering the papers individually.

Це важливий момент, до якого ми повернемося після окремого розгляду кожної статті.

Two basic methods exist for achieving a positive result. Для досягнення позитивного результату існує два основних методи.

This may be achieved by applying another procedure. Цього можна досягти шляхом застосування іншого методу.

Instead of using the Clark method they employed a more complex methodology. Замість застосування методу Кларка вони використали складніші методи.

A committee has been established for the purpose of coordinating research efforts. З метою координації дослідницьких зусиль було створено комітет.

They have discussed this problem with a view to elucidating controversial issues. Для з'ясування спірних питань вони провели обговорення цієї проблеми.

б) дієприслівник недоконаного або доконаного виду

In discussing these changes, she inevitably focuses on the question of methodological validity.

Обговорюючи ці зміни, вона кожного разу зосереджує свою увагу на питанні адекватності методології.

We may simply note that this is so, without going into details. Не вдаючись у подробиці, можна просто констатувати, що це саме так.

This can be achieved by making the equipment more durable. Цього можна домогтися, зробивши устаткування витривалішим.

On finding that the apparatus was working badly, they discontinued their experiment.

З'ясувавши, що прилад працює погано, вони припинили дослід.

In deciding whether to accept a manuscript for publication, the member of the Academy may overrule a negative review. Вирішуючи питання про прийняття рукопису, член Академії може рекомендувати її до друку навіть за наявності несхвального відгуку про рукопис.

In writing this review, I profited from correspondence with Robert Randall. Готуючи цю рецензію, я скористався листуванням з Робертом Рендоллом.

This may be obtained only by applying novel methods. Цього можна досягти тільки застосовуючи новітні методи.

2. Прийменниково-герундіальні звороти можуть також перекладатися підрядними обставинними реченнями, де відповідником герундія виступає особова форма дієслова-присудка:

There are certain rules that we all follow, without normally being conscious of them. Існують певні правила, яких дотримуються всі, хоч звичайно не усвідомлюють їх.

Without writing a book at least as long as Penfield's, I cannot deal with every bit of argumentation. Всю аргументацію Пенфілда можна розглянути, якщо тільки написати таку ж за обсягом книгу, як його.

In choosing between these two approaches, we need to have available other facts. Для того, щоб вибрати один з цих двох підходів, потрібно мати в розпорядженні й інші факти.

Moreover, by dropping that requirement, we strengthen our explanation. Більше того, якщо ми відмовимося від цієї вимоги, то тільки підсилимо наше пояснення.

Besides being very involved, this procedure is very costly. Окрім того, що ця методика дуже складна, вона ще й вимагає великих коштів.

Before proceeding with this problem it is desirable to consider the following equations.

Перед тим, як продовжити розгляд цієї проблеми, бажано розглянути наступні рівняння.

3. Герундіальний зворот з прийменником *without* перекладається звичайно дієприслівниковим зворотом, якому передує заперечувальна частка "не", або особовою формою дієслова-присудка із залежними словами, якому передує сполучник "і":

Since then, I have identified myself loosely as a theorist, without committing myself to any one particular model in that framework. З того часу я вважаю себе теоретиком (у ширшому значенні терміну), не приєднуючись до будь-якої конкретної моделі в цих теоретичних рамках (або: "... і не приєднуюсь до будь-якої конкретної моделі в цих теоретичних рамках").

4. Герундіальний зворот із прийменником *before* перекладається переважно підрядним обставинним реченням, що вводиться сполучною фразою "перед тим, як", де безпосереднім відповідником герундія виступає особова форма дієслова-присудка, або прийменниково-іменниковим словосполученням:

Before going on to consider the point, I consider some arguments against other treatments of the subject. Перед тим, як продовжити розгляд цієї тези, я розгляну деякі аргументи проти інших трактувань цього предмета.

Before considering this, I should perhaps make one or two comments on the above quotations. Перед розглядом цього питання слід, мабуть, зробити одне-два зауваження з приводу наведених вище цитат.

5. Іноді герундій з попереднім прийменником може перекладатися іменником у непрямому відмінку без прийменника:

The journal seeks to aid in strengthening international scholarship and cooperation in this field and from time to time will carry a set of articles reflecting the state and interest of research in a specific country or region. Журнал має на меті допомогти розвитку світової науки та міжнародного співробітництва в цій галузі і періодично публікувати серії статей, що відображають стан і характер досліджень у певній країні чи у певному регіоні світу.

6. Коли прийменниково-герундіальні сполучення вживаються після предикативного прикметника, герундій може перекладатися особовою формою, відповідною за часовою характеристикою контексту:

Boretsky has been largely successful in achieving his goal. Борецький в основному досяг своєї мети.

7. Звороти з перфектним герундієм можуть вводитися прийменниками after, on тощо і в такому разі перекладаються дієприслівниковими зворотами або підрядними обставинними реченнями, які вводяться відповідними сполучними словами:

After having provided the background in Chs.2-4, he devotes the next five chapters to more specific problems. Описавши теоретичні підвалини дослідження у главах 2-4, наступні п'ять глав він присвячує розгляду більш конкретних проблем.

A notable feature of the presentation is the absence of reference to particular theories, even when dealing with data which have figured prominently in recent theoretical discussions.

Помітною рисою викладу є відсутність посилань на конкретні теорії, навіть тоді, коли розглядаються дані, що займали важливе місце у нещодавніх теоретичних дискусіях.

Завдання Визначте способи перекладу герундіальних зворотів у наступних реченнях і перекладіть їх:

1. In trying to spell these notions out, we rapidly get into deep theoretical water. 2. In developing a full-fledged theory, we should not restrict our data, 3. In presenting a case for this analysis, I need first to establish some formal points. 4. In making this claim, I am in effect reverting to the more open position I first proposed in 1989. 5. The principle goes far toward constraining the theory. 6. Science is best learned through "doing science" and history through "doing history". 7. The second theory was given preference due to its being based on more recent data. 8. He then tests the theory's feasibility by making a small-scale "working model". 9. Scientists often describe events by constructing a mathematical model. 10. By expanding now on these issues, we hope to clarify our method. 11. Very often authors use the term without making it clear in what sense it is to be taken. 12. But we can make a fair

amount of progress without questioning the assumptions. 13. The considerations just given show that you can't really raise questions about frameworks without fixing analyses. 14. Furthermore, I will assume, without arguing for it at this stage, that there is an intrinsic connection between the two phenomena. 15. In discussing the statistics, Bower uses the term "frequency" more or less interchangeably with "percentage". 16. The author briefly describes the criteria used in categorizing the information. 17. In saying this, I am not arguing against the validity, or the significance, of principles, such as those posited by Golfes. 18. Many will find this approach helpful for familiarizing themselves with the research in these areas. 19. This book may go a long way toward making explicit connections between theory and practice. 20. But before this can be attempted, the ground must be cleared by providing a historical perspective. 21. One might then elaborate the hypothesis by expanding the set of relevant characteristics. 22. In general, experimental evidence is surprisingly sparse, but Joklas adds to this evidence by presenting two experiments. 23. In fact, it is not clear whether by framing her research questions Liu was even testing for the same thing as Ford. 24. Before turning to this, I should perhaps make one or two comments on the above quotation. 25. Let me summarize those ideas by introducing the notational abbreviations of Figure 6. 26. But we can deduce the relevant principle by selecting one which is simple and not in conflict with the other. 27. I would like to conclude by emphasizing the methodological significance of such studies. 28. I shall begin by arguing against the strongest version of the hypothesis. 29. Most of the contributors are quite skillful in bringing us up to date on the classification issues. 30. Therefore, the analysis in its usual form is observationally inadequate, in predicting only two readings for (14). 31. Before doing this, however, I should make a few remarks about the sort of evidence I have been using. 32. Before discussing the numbers in these figures, let me clarify two points of presentation. 33. Before summarizing the discussion in this section and going on to my conclusion, we must briefly consider three minor alternative hypotheses. 34. After reviewing the definition of Principle C in Ch. 2, we will evaluate experimental results from a number of studies that provide suggestive evidence for Principle C. 35. Without entering into any detailed discussion of the explanations proposed, I hope to have suggested the complexity of the question before presenting the study undertaken in Los Angeles. 36. In a small space, Sommerstein manages to survey most of the arguments pro and con abstract analysis, without adding any fuel to the fire. 37. This can be done, however, without committing oneself to the strong form of the hypothesis that he attempts to defend. 38. The author's overall plan was to begin with an outline of a general theory, "then to flesh out the

theory by applying it to a variety of specific topics and problems.” 39. While the book raises some interesting theoretical issues and presents interesting cases, it is more successful in asking questions than in answering them. 40. In this connection, but without making any claim for the generality of the principle, I have been consistently checking my proposals for analysis. 41. Without attempting any detailed justification of these analyses, I note that the constructs enable us to elucidate their contrasts. 42. In considering Schane's methodological postulates, Froucard examines briefly and superficially the following topic. 43. In considering this limited documentary evidence, however, we should bear in mind several mitigating considerations. 44. Doane very successfully avoids the danger of fragmentation, inherent in covering a variety of topics.

7. Інвертована обставина

1. У перекладі інвертована обставина, що вживається у реченнях із інвертованим присудком, може залишатися на початку речення або ж переставлятися в його кінець:

In Table II are the values of the relevant correlations. Величини відповідних співвідношень подано у таблиці II.

Out of an impressive bibliography which runs to 162 entries and is still growing, they chose 92 items. Із вражаючої своєю обсягом бібліографії, що містить 162 позиції і все ще поповнюється, вони вибрали 92 праці.

Below are some observations which seem to confirm the claim. Нижче наводяться деякі спостереження, що, здається, підтверджують це положення.

Оскільки в англійській мові така інверсія може застосовуватися для емоційного виділення обставини, то в перекладі така емоція звичайно передається лексичними засобами (словами "саме", "досить", "дуже"), що передують обставині:

Herein lies the essence of his claim. Саме в цьому полягає суть його пропозиції.

Rarely is the content of these differences made explicit. Але зміст цих розбіжностей експлікується досить рідко.

2. Інверсія обставини в англійському реченні інколи супроводжується інверсією присудка або його частини (особливо у випадку інверсії (not) only, not until тощо). В перекладі місце обставини може зберігатися, а присудок може розташовуватися перед підметом:

Only once is there any mention of the over-all organization of the theory. Лише один раз згадується певним чином загальна структура теорії.

Not until Newton made his famous discovery did scientists realize the significance of this law. Лише коли Ньютон зробив своє добре відоме відкриття, вчені досягнули значення цього закону.

У деяких випадках only може перекладатися в таких реченнях як "дуже" або "зовсім":

Only rarely may one disagree with Briske's interpretations. Зовсім рідко можна не погодитися з інтерпретаціями, що їх подає Бріске.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на переклад інвертованих обставин:

1. Below are selected examples of both types of situation. 2. In Table IV are entered the relative rates. 3. Below are abstracts of the 1991-1992 programs of the annual meetings of the Society. 4. In the first category are the studies of Alport et al., and Cooper et al. 5. Not only are there clear counterexamples to certain claims. 6. Nowhere is the lack of breadth of reference more telling than in this section. 7. Below is given a preliminary list -- preliminary because the list can be expanded considerably. 8. Not only is Heath's book a gold mine of information, but it also has a poetic quality. 9. Below are paraphrased three other arguments that were cited as evidence for Reich's over Miller's approach. 10. Only then will we begin to be able to give a truly explanatory account of the phenomenon under study. 11. Against these values of terminology must be set the likely damage to our subject of persisting with terms that are outmoded or obscurantist. 12. At the heart of his work is the belief that what underlies rational thought is not logic but the ability to construct, manipulate, and evaluate mental models. 13. Not only is there a highly questionable factual basis of the claim, but the claim itself has some odd and expensive consequences. 14. In only a few studies have frames been used in an attempt to predict actual data; and in these, there is often a variety of simple

alternatives to this account. 15. Only in the third experiment was there any significant relationship at all, and that accounted for less than ten per cent of the variance. 16. Only by such precision of terminology would it remain transparent that what was at issue was a process and not a state. 17. Not only is it the most thorough survey of the topic to date, but it makes a series of claims. 18. Not only have we seen this distinction to be false, however, but in the last section we saw something more.

8. Абсолютна конструкція з дієприкметником I

1. При перекладі таких конструкцій певне значення має розташування конструкції — на початку речення чи в його кінці. Слід також мати на увазі, що дана конструкція може вводитися прийменником *with*. Переважно застосовуються такі способи перекладу ініціальних абсолютних зворотів:

1) підрядним обставинним реченням (вводиться сполучниками "оскільки", "якщо" або "коли"), де безпосереднім відповідником дієприкметника I виступає особова форма дієслова-присудка:

This being so, the correct conclusion seems to be as follows. А коли це так, то правильним буде такий висновок.

With the amplitudes and frequencies varying, this separation is to some extent arbitrary.

Оскільки величини амплітуди та частоти змінюються, такий розподіл є певною мірою довільним.

This being the case, there is no reason for the features to be included here. Оскільки це так, то немає жодної підстави включати сюди ці ознаки.

2) словосполученням (зокрема, у випадку наявності в українській мові сталого відповідника англійського дієприкметникового звороту):

Clearly, other things being equal, a theory that gives the practitioner some valuable leads is to be preferred to one that does not. Зрозуміло, що за всіх інших рівних умов перевагу слід віддати теорії, яка дає експериментатору певні важливі підказки, а не тій, що їх не дає. Grind's efforts notwithstanding, this dimension is far less describable in terms of fixed rules. Попри зусилля Грайнда, цей аспект описаний значно менше з точки зору конкретних правил.

2. Прикінцеві абсолютні звороти з дієприкметником І перекладаються звичайно одним із чотирьох наступних способів:

1) сурядним реченням (яке вводиться сполучником "і", "але" або "та"), де безпосереднім відповідником дієприкметника І є особова форма дієслова-присудка:

Since then, there have been few supporters of the theory, a notable exception being Javerson (1989). З того часу прихильників цієї теорії було вже небагато, та примітним винятком є Джейверсон (1989).

The bureau's technical staff consists of seventeen technical divisions, each covering a particular technical field. Технічний штат бюро складається з сімнадцяти спеціальних підрозділів, і кожний з них займається певною технічною галуззю.

2) підрядним обставинним реченням (вводиться сполучниками "оскільки", "причому", "хоча", "якщо", "коли", "де" тощо), де безпосереднім відповідником дієприкметника І виступає особова форма дієслова-присудка:

France, Germany, Hungary, Italy and Ukraine are the countries represented at the conference, with Germany having the most participants. На конференції представлені Франція, Німеччина, Угорщина, Італія та Україна, причому Німеччина має найбільше представництво.

The following are schematic examples of the placement of D, with capital letters representing words. Нижче подано схематичні приклади розміщення D, де заголовні літери позначають слова.

Thus, the critical standpoint would no longer be seen as opposed to a relativistic view, relativism itself being redefined. Таким чином, ця критична позиція не може надалі

розглядатися як протилежна релятивістській точці зору, адже й сам релятивізм визначається по-новому.

The nucleus is made up of neutrons and protons, the number of protons being equal to the number of electrons. Ядро складається з нейтронів і протонів, причому кількість протонів дорівнює кількості електронів.

There is a great deal of repetition in this slender work, with the same basic items appearing over and over again. У цій тоненькій праці є багато повторень, коли одні й ті ж головні питання спливають знов і знов.

3) окремим реченням (приєднується до попереднього асиндетично), де безпосереднім відповідником дієприкметника I є особова форма дієслова-присудка:

We succeeded in getting Mr. Joffa's and Mr. Elton's opinions on this question, the former being a scientific worker of a well-known laboratory and the latter, director of a large plant. Нам пощастило дізнатися думки п. Джоффи та п. Елтона з цього питання. Перший — науковий співробітник відомої лабораторії, а другий — директор великого заводу.

4) підрядним означувальним реченням:

They therefore constructed a number of arguments, the most compelling being modeled after Hobst's argument. Тому вони опрацювали низку аргументів, найпереконливіший з яких було побудовано за схемою аргументу Гобста.

Four different lists of stimuli were used, with a given subject seeing only one of the lists.

Використовувалися чотири різних списки стимулів, з яких кожний піддослідний міг бачити лише один.

3. Перекладаючи абсолютну конструкцію, слід передусім точно визначити її функцію і характер семантичного зв'язку з головною частиною речення. Від цього значною мірою залежить правильність вибору способу її перекладу.

3.1. Окремо необхідно розглянути переклад абсолютних номінативних конструкцій, де відсутній дієприкметник being або інший дієприкметник, що його легко визначити з контексту.

Згадані конструкції можуть вводитися прийменником with, і тоді вони перекладаються наступними способами:

1) зворотами з дієприслівниками недоконаного виду, що в перекладі виводяться з контексту:

With such principles in mind, we can return to (33-34), and attempt an explanation. Маючи на увазі такі принципи, ми можемо повернутися до (33-34) і спробувати дати їм пояснення.

With all this in mind, I can now state the results of my ultimate analysis. Маючи все це на увазі, я можу наразі викласти результати свого остаточного аналізу.

With those structures in hand, the correct form corresponding to "b" can be generated.

Маючи ці структури, можна продукувати правильну форму, що узгоджується з "b".

2) зворотами з дієприслівником доконаного виду, що встановлюються за допомогою контексту:

With all those caveats about the data, let's look at the results. Розглянувши ці проблеми з даними, проаналізуємо тепер результати дослідження.

With this as a background, we turn now to consider the items individually. Виклавши це як основу аналізу, зараз ми звернемося до розгляду кожного з пунктів окремо.

3.2. Ініціальний зворот моделі "NP + aside" перекладається як "Якщо відкинути (не брати до уваги) + П":

These quibbles aside, the book provides a good introduction to the subject for nonspecialists. Якщо не брати до уваги ці незначні зауваження, то можна сказати, що ця книга є гарним вступом до предмету для неспеціаліста.

Частіше вживається кінцевий абсолютний номінативний зворот, який може перекладатися сурядним реченням, що вводитья сполучниками "і" або "але", а також окремим реченням, що безсполучниково приєднується до попереднього речення, причому відсутня дієслівна форма відтворюється згідно з контекстом:

There are many exceptions, each with its own special reason. Є багато винятків, і кожний з них має свою особливу причину.

There are a number of formal devices which might be used, none of them very satisfactory.

Існує низка формальних прийомів, що їх можна використати, але жодний з них не є достатньо задовільним.

But I have two criticisms, the first somewhat minor, the second more important. Я маю два критичних зауваження: перше — незначне, а ось друге значно важливіше.

Такі звороти можуть перекладатися також підрядним обставинним або означувальним реченням, де відсутня в оригіналі дієслівна форма відновлюється у перекладі у вигляді особової форми дієслова-присудка:

The result since 1979 has been a plethora of studies and monographs, many of them by authors represented in this collection. Внаслідок того, починаючи з 1979 року з'явилась безліч досліджень і монографій, автори багатьох із яких представлені в цій збірці.

At the outset, there have been numerous interesting observational studies, some of them on a grand scale. Почнемо з того, що існують численні цікаві спостережні дослідження, причому деякі з них виконано з широким розмахом.

Прикінцеві конструкції, які вводяться прийменником with, перекладаються такими ж способами, що й розглянуті вище безприйменникові звороти:

The completeness question is analyzed, with constructivity in mind. Питання повноти аналізується з урахуванням поняття "конструйованість".

Of the nineteen articles, fourteen are in English, with the remainder in German and French. З дев'ятнадцяти статей чотирнадцять написано англійською мовою, а решта -- німецькою і французькою.

Then two accounts of the difference are developed, with special attention to their different empirical consequences. Потім подаються два аналізи цієї розбіжності, причому особлива увага надається їхнім різним емпіричним наслідкам.

Завдання Визначте вид абсолютної конструкції та адекватний спосіб її перекладу і перекладіть речення:

1. All other things being equal, one would assume that the latter solution is more plausible. 2. This being the case, there is no reason for the feature to be included as well in the vocabulary of the theory. 3. Other things being equal, hyperbolic partial differential equations are more amenable to numerical work than elliptical ones. 4. The book's presentation and design are extremely clear, with the introductory chapter justifying the methodology used. 5. This being so, one cannot say that the change which actually occurred is explained by the structural pressure, but only that there is a causal correlation between them. 6. There were, then, nine pairs of experimental stimuli, with each pair consisting of a standard stimulus segment followed by a transformed segment. 7. I have tried merely to bring out some of the issues that arise in the confrontation of the contributors, each grappling with a knotty problem. 8. The merit of this analysis would be appropriately demonstrated only by comparison with competing analyses, the main one being that of Hoard's 1993 study. 9. The stimuli in List I were randomized, a single randomization being use for all subjects. 10. Furthermore, we must also recognize that the functions are organized hierarchically, with relatively general functions subsuming relatively particular ones. 11. The last twenty years have seen a revival of the earlier interest in the collection of texts as data, with new possibilities stemming from the ready availability of tape-recording technology. 12. I will just, this review threatening to become as long as the book under review, point to a few formulations I see as of particular concern to the readers. 13. In fact, the theory has been taken in well over a dozen different directions, with its proponents differing among themselves over many fundamental questions.

9. Абсолютна конструкція з дієприкметником II

1 Абсолютні конструкції з дієприкметником II вживаються в англійській науково-технічній літературі і на початку, і в кінці речення й перекладаються дещо відмінними від абсолютних конструкцій з дієприкметником I способами. Ініціальні звороти перекладаються такими способами:

1) зворотами з дієприслівником доконаного виду:

That said, I must take issue with several points raised by Drumfit. Сказавши це, я мушу критично розглянути кілька тез, що їх висунув Драмфіт.

The experiment carried out, we started a new investigation. Закінчивши експеримент, ми почали нове дослідження.

Таким же способом можуть перекладатися абсолютні конструкції, що вводяться прийменником with:

With these matters cleared away, we can now move on to discuss the questions of definitions. З'ясувавши ці питання, ми можемо перейти тепер до обговорення проблем дефініцій.

2) підрядним обставинним реченням, де безпосереднім відповідником дієприкметника II виступає особова форма дієслова-присудка:

With the values of A derived from data of Table X, $k = 4:24$. Якщо значення A брати з таблиці X, то $k = 4:24$.

With just the assumptions and analysis presented in this article, it will be obvious to the careful reader that there would seem to be no account of other aspects. Коли вже викладено припущення та аналіз, уважному читачеві стане зрозумілим, що, здається, не може бути пояснення інших аспектів.

2. Прикінцеві абсолютні конструкції (з прийменником with та без нього) звичайно перекладаються підрядним обставинним реченням, яке вводиться сполучниками "коли", "причому", "якщо" тощо, або окремим реченням, яке приєднується до попереднього речення безсполучниково (іноді сполучниками "а", "і"). Безпосереднім перекладним відповідником дієприкметника II в таких випадках виступає особова форма дієслова-присудка:

The monograph is organized in three parts, with the data presented in a separate series of tables. Монографія складається з трьох частин; дані викладені окремо у низці таблиць.

Eight workshops were held, each oriented towards a different topic in data administration.

Було проведено вісім семінарів, і кожний з них було присвячено одній із проблем управління даними.

Eq.22 is simply a rearrangement of Eq.20, with summation substituted for integration.

Рівняння (22) є просто перебудованим рівнянням (20), причому в ньому замість інтегрування застосовано сумування.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на способи перекладу абсолютних конструкцій з дієприкметником II:

1. Each section of the research group subdivides its working program into an aggregation of projects, each headed by a project engineer having full technical responsibility for his/her work assignment. 2. Suppose you sit down with pencil and paper and center your attention on a problem that needs an answer, such as adding a set of figures on an income tax form, with the figures all listed in front of you. 3. The introduction is a useful overview of recent developments in the field, with the main emphasis placed on work within the variationist paradigm. 4. Such studies have been criticized for both methodological and technical reasons, but with the two curiously lumped together. 5. Blaylock has done valuable work by collecting the material presented in his comparative tables; with the errors corrected, they will remain as a very useful reference work. 6. Now, with "grossest constituent analysis" defined as a precise way to determine what is contained in a variable, we will look more closely at what it means by "an item of the same category" in principle. 7. This considered, there arises the same question of whether we should allow for one or more than one solution. 8. With these difficulties understood, I should next like to ask whether two of the functions are in fact significant notions. 9. The monograph is relatively up-to-date, with much of the post-1985 scholarship included. 10. These quibbles dealt with, I can now enjoy myself in enthusiastically recommending this brilliant, personally-toned (a la Korzybsky) monograph to all scholars.

10. Абсолютна номінативна конструкція

1. Абсолютні номінативні конструкції, де відсутні дієслівні форми, можуть приєднуватися до головної частини речення прийменником *with* і розташовуватися й на початку, і в кінці речення. Такі звороти, передусім ініціальні, можуть перекладатися дієприкметниковою конструкцією:

With that in mind, it is worth looking at some of the exceptionally high values. Пам'ятаючи про це, варто розглянути деякі з особливо значних величин.

These speculations aside for the moment, we consider the description of (33). Облишивши тимчасово ці міркування, розглянемо наразі опис (33).

Прикінцеві конструкції можуть також перекладатися сурядним або окремим реченням, а іноді — й підрядним реченням:

The volume consists of three essays, the first an introductory outline, the second an empirical investigation. Книга складається з трьох частин. Перша частина — це вступний огляд проблеми, а друга — емпіричне дослідження.

Theirs is the classic work of early period, with its emphasis on using notation. Їхня праця — це класичне дослідження раннього періоду, де наголос робиться на використанні умовної системи запису.

2. Іноді абсолютні номінативні конструкції (особливо ті, що вводяться прийменником *with*) перекладаються підрядним мотивуючим або іншим реченням:

With this layer between two electrodes, the only permissible solution of the equation is an exponentially decaying plane wave. Оскільки між двома електродами міститься такий шар, то єдиним можливим рішенням рівняння буде експоненціально згасаюча пласка хвиля.

With R_x in the circuit, there will be only one half-cycle. Коли R_x знаходиться у ланцюгу, буде тільки один напівперіод.

3. В окремих випадках абсолютні номінативні конструкції можуть перекладатися словосполученням:

The first conference a failure, another forum of specialists was decided upon. У зв'язку з невдачею першої конференції було вирішено провести ще одну зустріч фахівців.

Завдання Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу абсолютних номінативних конструкцій:

1. There are a number of formal devices which might be used, none of them very satisfactory. 2. Space does not permit a discussion of the other contributions, some quite valuable. 3. This is a collection of 31 reprinted articles, all in English. 4. I will provide three such demonstrations, each from a slightly different point of view. 5. The present paper derives from two sources -- one indirect, the other direct. 6. With generalization (10) in mind, our next step is to refine the notion which we have been alluding to. 7. With these methodological preliminaries out of the way, let us turn now to the specific task of applying projection techniques. 8. Several methods for estimating the sensitivity of a model to its variables are available, each with its advantages and disadvantages. 9. With these principles in hand, we can interpret the rules as giving the full range of basic patterns. 10. One analysis is presented below -- but with complicated interactions like these, there are bound to be several alternatives. 11. This study will touch on a variety of topics, a few in some detail, several quite superficially and none exhaustively. 12. The length of the contributions ranges from 8 to 32 pages, with most of the papers about 20 pages in length. 13. This paper is further marked by a profusion of terminology, with no serious attempt at its systematization. 14. With the spectacular development of modern logic fresh in their minds, philosophers were anxious to use their new creation to analyse philosophical problems. 15. Major emphasis is on the first alternative, with arguments along the following lines. 16. With this in mind, we can now consider the actual formulation of two laws. 17. With this consideration of Strang as a prologue, let us take up other methodological issues. 18. With these considerations in mind, let us look at the main ideas behind this theory. 19. The analysis proposed here is built on only two concepts, both of them straightforward and non-theoretical. 20. With this distinction in mind, we can now describe the task of metatheory. 21. Analogies aside, McCormick's proposal does suggest that this is the case. 22. With that theoretical model in mind, let us face the question presented by the hypothetical creation of matter. 23. With its wealth of data and their skillful interpretation, this study testifies to his excellent training and to the modern continuation of the proud tradition of Austrian science.

11. Еліптичні підрядні речення

1. До еліптичних підрядних речень відносяться іменникові та прикметникові групи і конструкції з дієприкметником II, що вводяться сполучниками *whether, whether ... or not, when, as, if, unless, though, once, although, while* і т. ін. або іноді безсполучниково. Такі еліптичні конструкції звичайно перекладаються підрядними обставинними реченнями:

This matter, if pursued, would lead us into an examination of the problem that is beyond the scope of this article. Це питання, якщо продовжити його розгляд, може привести до аналізу проблеми, який виходить за межі завдань цієї статті.

The results of such restrictions, whether self-imposed or not, can be seen in the book here and there. Наслідки таких обмежень, незалежно від того, чи вони добровільно обрані, чи ні, можна бачити у книзі повсюди.

Whether called Marxists or Popperians, Feminists or Postmodernists, these different groups share some theoretical commitments. Ці різні групи, незалежно від того, чи вони марксиста або прихильники Поппера, фемініста або постмодерніста, мають щось спільне у своїх теоретичних позиціях.

When combined, the representations create a complex computer code intended to give an estimate of expected behaviour. Ці репрезентації, коли їх об'єднати, утворюють складний комп'ютерний код, що може допомогти в оцінці очікуваної поведінки.

Therefore his analysis, right or wrong, is simply a realization of the standard theory, once equivocations of terminology are removed. Тому його аналіз, чи правильний він, чи ні, є, якщо тільки усунути неясність термінології, просто реалізацією стандартної теорії.

This chapter clears away so much rubble that, even taken alone, it amounts to a significant contribution. У цій главі розчищається стільки завалів, що вона, навіть якщо взяти тільки її одну, сама по собі становить значну працю.

This dialectic interplay between data and theory, although the ideal goal, is difficult for him to sustain, for two reasons. Цю діалектичну взаємодію емпіричних даних і теорії, хоча вона й становить ідеальну мету, йому важко підтримувати з двох причин.

Here our grounds are shakier because less explicit. Тут наші позиції менш певні, тому що викладені менш чітко.

His claims, if correct, provide crucial evidence of any sort against the existence of such phenomena. Його положення, якщо вони дійсно правильні, є вирішальним надійним аргументом проти існування таких явищ.

The forthcoming observations, however tentative, are meant to provide no more than an introductory insight into the problem. Наступні спостереження, хоча вони можуть видатися досить побіжними, мають на меті дати лише деякі ключі до вирішення цієї проблеми.

We shall examine a particular adaptive system which, while perhaps not typical, serves to illustrate the ideas involved. Ми розглянемо конкретну адаптивну систему — можливо, нетипову, але все ж таку, що може проілюструвати відповідні положення.

Як можна зауважити, при перекладі еліптичних підрядних речень відбуваються такі лексико-семантичні трансформації, як введення підмета і присудка, перестановка підрядного речення та додавання лексичних одиниць.

2. Іноді еліптичні підрядні речення можуть перекладатися прийменниково-іменниковими словосполученнями:

This is definitely a step backward, if compared with Gant's view. Це, безумовно, крок назад порівняно з точкою зору Ганта.

3. В окремих випадках еліптичні речення перекладаються дієприкметниковим зворотом:

When in orbit, a satellite uses solar energy. Перебуваючи на орбіті, супутник використовує сонячну енергію.

4.1. Еліптичні підрядні речення моделей "Whatever + NP", "No matter what/how + Adjective" та "However + Adjective" перекладаються двома способами -- або як "хоч яким би + прикметник + був" та "Незалежно від + іменник":

Whatever the reason, the expectation is not fulfilled. Хоч якою б не була причина, ці очікування не виправдалися.

However negligible our progress with the special case of an analysis, we can oppose to the extreme vagueness of the requirement. Хоч якими б незначними не були наші успіхи в особливому випадку аналізу, ми все ж можемо виступати проти надзвичайної нечіткості цієї вимоги.

4.2. Еліптичне підрядне речення If any (anything) перекладається як "якщо ('він' або 'такий') + (взагалі) + дієслово-присудок ('бути', 'існувати' і т.ін.)":

Possible objections, if any at all, can be easily countered. Можливі заперечення, якщо взагалі вони можуть виникнути, легко спростувати.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на способи перекладу еліптичних підрядних речень:

1. When explored, this species turned out to have numerous representatives. 2. Below I will consider the impact of such arguments, if successful, on Naturalism. 3. If true, this point would be remarkable. 4. The method of study, while usual, is not exemplary. 5. Unless otherwise indicated, all examples come from our data base. 6. This, if correct, instantiates pattern (36). 7. Where possible, examples of the methods will be cited, but no attempt at a thorough review is contemplated. 8. When not satisfactory, the model may either be revised or rejected, depending on the seriousness of inadequacy. 9. The correlations, shown in Table II, while somewhat high, lie for the most part in the same range as that observed for item attributes. 10. When made precise and fully accurate, the argument strongly supports this view. 11. Once normalized, the repeatability of a given measurement ranged from excellent to poor. 12. It might, I think, be said that philosophical writings in the analytical tradition are more accessible to laymen, whether or not initially more interesting to them. 13. Though

trivial in nature, these infelicities pose a distinct problem for the student -- who, less able to recognize these as mere editorial slips, may often be confused. 14. As Putnam points out, the theory coincides in certain respects, though arrived at independently, with views of Kripke 1987. 15. Both characteristics have to do with keeping different kinds of facts separate; if emulated, they could help us avoid debates at cross-purposes. 16. But, if possible, it would be highly desirable to have some more objective method for tapping the intuition of researchers. 17. One major problem of the article, though hardly the only one, is obsolescence (except for one added paragraph, the paper is identical with a draft circulated in early 1987). 18. This paper outlines an approach which, if fully developed, may offer an integrated methodological and philosophical perspective on cognition. 19. In fact, this description, whatever its intuitive suggestions, has no strict meaning. 20. If you introduce a term which you think may not be familiar to some readers, give a short definition (if necessary, in a note at the end of the article). 21. Let us now take up a little more systematically, however briefly, the various processes that their research has established. 22. The foregoing arguments, if correct, seem to suggest this. 23. Whatever the theoretical argument developed, the student may always securely fall back on the solid data base provided. 24. We now present a further problem for the analysis given to this point; suggest a mechanism for its solution, and show that this mechanism, if adequate, will obviate the need for a procedure. 25. I want to propose a general solution. If proposed for just one approach, it is likely to be ad-hoc. 26. Whatever the ontological significance of the psychological correlatives (arguably) entailed by the relation, they in no way threaten the autonomy of psychology as a special science. 27. The copious material covered by the research might, if analytically treated, have filled a dozen volumes, and actually the arguments of the author are based on about 170 bibliographical items. 28. Whatever the complex ties of the task and given however many available strategies, the process would have to take place in time. 29. Many of their critiques have been so defensive in approach that, whatever the strength of their argumentation, they have left the reader with the feeling that, flawed though it may be, no viable alternative exists to Choudhuri's approach. 30. Though invisible in themselves, ultra-violet rays can be utilized in the production of light. 31. Once in space, the vehicle moving at high velocity requires no further propulsion to stay aloft. 32. Although a medium-small star, the Sun is over a thousand times as massive as Jupiter. 33. When at its greatest distance from the Earth, Mars is about half as bright as the Polar Star. 34. Although a theoretical possibility, the nuclear rocket motor is not likely to be used within the next few years. 35. No matter how complicated, the problem of space

navigation is expected to be finally solved. 36. Galileo proved that objects fell at the same speed whatever their weight. 37. When visible, sunspots are the most interesting objects on the solar surface. 38. No matter how complex the machine, it is always made up of standard simple machines.

12. Еліптичні підрядні речення, що вводяться сполучником if

1. Еліптичні підрядні речення if any, if anything, if at all, if ever тощо звичайно перекладаються умовними підрядними реченнями на кшталт "Якщо (взагалі) це має місце", "Якщо (взагалі) такий є" або "а то й (нема) жодного":

There are very few scholars, if any, who follow this old method. Є дуже мало вчених, якщо взагалі такі є, хто використовує цей застарілий метод.

Several researchers have recently noted that few, if any, absolute differences exist between the two processes. Кілька дослідників нещодавно зауважили, що існує мало розбіжностей, якщо взагалі вони є, між цими двома процесами.

Now, if at all, does this threaten our unified account? Як це загрожує (якщо взагалі можна про це говорити) нашому комбінованому аналізу?

Little, if anything, is new in the approach. Є дуже мало нового, а то й взагалі немає, у цій книзі.

Якщо if anything стоїть на початку речення, то звичайно перекладається як "у будь-якому випадку":

If anything, the evidence seems to point to a mild sort of stable convergence. У будь-якому випадку, дані, здається, вказують на слабкий стан стабільної конвергенції.

2. Еліптичні підрядні речення можуть також перекладатися словами "майже", "взагалі" тощо:

Very little, if anything, could be advanced to the defense of his theory. Майже нічого не можна було висунути на підтримку його теорії.

Such extreme heights are seldom, if ever, necessary. Такі надмірні висоти необхідні взагалі рідко.

3. Конструкція *if either* перекладається як "якщо не обидва":

But which, if either, of these two explanations is correct? Але яке, якщо не обидва, з цих двох пояснень правильне?

4. До еліптичних підрядних речень належать і конструкції моделі "if + Adjective/Participle II", що перекладаються допустовим підрядним реченням "хоча й (+ підмет) + присудок":

This is a careful if somewhat cumbersome definition which R. Norrick uses to distinguish the objects. Це ретельне, хоча й дещо незграбне визначення, яке Р. Норрік використовує для розрізнення цих об'єктів.

The format of the comprehensive work is lucid, even if somewhat inconvenient. План цієї всеохопної праці ясний, хоча й дещо незручний.

5. Конструкція "if only + Inf." перекладається як "хоча б тільки для того, щоб + неозначена форма дієслова":

In a book of this kind, we have to make a certain number of assumptions, if only to get started. У книзі такого роду потрібно прийняти кілька певних припущень, хоча б тільки для того, щоб мати з чого почати.

6. Заперечувальна модель "if not + Adjective/Participle II" перекладається як "якщо (взагалі) не + прикметник" або "а то й + прикметник":

There are also a number of controversial, if not questionable, points which Culicover presents as givens. Висловлюється також низка суперечливих, якщо не сумнівних, положень, які Куліковер подає як загальноприйнятні.

7. Заперечувальна модель "if not + Noun" перекладається як "а то й + іменник" або "а, може, й + іменник":

Concrete hardens a few days if not weeks. Бетон застигає кілька днів, а то й тижнів.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на способи перекладу еліптичних підрядних речень, що вводяться сполучником if:

1. If anything, it would be to advantage of the researchers to continue their experiment. 2. Only a steady adherence to the principle, if anything, can prevent a wrong solution. 3. Few, if any, aspects of the theory have received as much attention as this one. 4. Very little news, if any, came out of that secret laboratory. 5. The committee will decide what report, if any, is to be submitted to the Government on this measure. 6. What kind of relation, if any, exists between these phenomena. 7. Given this approach, they can count on few, if any, interesting results. 8. If anything, this indicates a significant change in their positions. 9. It is hoped that data on the magnetic field, if any, may be made available. 10. There is little, if any, additional material. 11. Few, if any, of these texts can be localized and dated definitely. 12. In the last analysis, our theoretical discomfiture, if any, must yield to the facts. 13. This good, if somewhat mechanical, procedure may seem all too familiar to researchers. 14. It is arguable how much, if indeed any, of this variability can or need be incorporated into the model. 15. What, if any, is the relationship between children's babbling and early words ? 16. Many scientists now consider the hypothesis overdrawn and unsupported (if not unsupportable) in its strongest formulation. 17. The processes are described unsystematically and anecdotally, if at all. 18. Confounding the entire problem is the fact that few, if any, of these models have been formulated with sufficient care to allow the ascertaining of empirical differences. 19. Little, if anything, is new in S. Suleiman's monograph. 20. The notion to which I am appealing here has a rich, if brief, history. 21. What is controversial is what, if anything, of significance about ethics can biology inform us about. 22. Other researchers have taken different, often conflicting (if not internally inconsistent) positions. 23. Thus, the fact that the present account does not offer a unitary explanation speaks, if anything, in its favor. 24. I found that book extremely stimulating and original, if occasionally exasperating. 25. As a

synthesis for the general public, the volume is well conceived, and persuasively if not always accurately executed. 26. If anything, the imbalance between the factors should go the other way, since the first one profoundly influences the latter one. 27. The main thesis is quite correct, and Kripke's strategy for dealing with the problems that gave rise to the notion is well-conceived, if not wholly novel. 28. There is obviously a general correlation, even if no necessary connection, between the two sets of results. 29. The term "significant generalization" has been generally assumed to have a special technical, if poorly understood, sense in the theory. 30. The term has meant different things for different people working in the vigorous (if somewhat unwieldy) interdisciplinary field of study that goes by this name. 31. The most stimulating reading here (certainly the most intellectually taxing, if not always insightful) is provided by J. Harris' paper. 32. Though Atkinson does not explore the application of this criterion in detail, he assumes that all the accounts he examines do satisfy it, if only implicitly. 33. This world of beliefs and attitudes is shown to be centered around stable -- even if vague -- notions of culture, nation and state.

13. Підрядні обставинні речення

1. Підрядне обставинне речення звичайно приєднується до головного речення сполучниками: after "після того, як", albeit "хоча", as "оскільки; бо; коли", as long as "поки; за умови, що", as soon as "як тільки", as though "ніби", before "до того, як", but for "якби не", except that "за винятком того, що", even though "навіть якщо", for "бо; оскільки", given (that) "за умови, що", in case "у випадку, якщо", in order (that) "для того, щоб", in spite of "не дивлячись на", lest "щоб ... не", notwithstanding "незважаючи на те, що", now that "тепер, коли", on condition (that) "за умови, що", on the ground (that) "на тій підставі, що", provided (that) "за умови, що", providing that "якщо тільки", seeing (that) "з огляду на те, що", since "оскільки; з того часу, як", so as "щоб; аби", so long as "якщо", so that "(так) щоб", supposing (that) "якщо", unless "якщо тільки ... не", until "поки ... не", no matter how "як би ... не", no matter what "що б не", no matter when "коли б не", no sooner ... than "щойно тільки ... як", whereas "тоді як", whilst "поки; тоді як" і т. ін.:

Whereas most treatments focus on a single dimension, she ferrets out a variety of functions. Тоді як більшість аналізів зосереджується на одному аспекті, вона досліджує різноманітні функції.

In as much as the choice signals both certain social facts and psychological states, a boundary between the two disciplines seems problematic. Оскільки вибір пов'язаний і з певними соціальними фактами, і з психологічними станами, встановлення межі між цими дисциплінами проблематичне.

Загалом переклад обставинних підрядних речень не становить значних труднощів (за винятком деяких видів умовних речень): найголовніше — правильно зрозуміти смислові стосунки між головним і підрядним реченнями, тому особливо важливо знати всі значення англійських підрядних сполучників та їхні українські відповідники.

2.1. Підрядні обставинні речення можуть вводитися сполучником *that*, який у таких випадках має значення "(для того,) щоб":

These generalizations are sufficient that one might be tempted to propose the following overall generalization. Цих узагальнень достатньо для того, щоб можна було спробувати запропонувати наступне комплексне узагальнення.

2.2. Сполучник *while* може мати значення "хоч", і в такому випадку речення, яке він вводить, звичайно перекладається підрядним допустовим реченням:

It should be noted at this point that while I adopt Banfield's terms, I take a different approach from Banfield. Тут слід зауважити, що, хоч я й приймаю термінологію Бенфілда, мій підхід відмінний від його підходу.

While such empirical observations may have their uses, we cannot, however, expect them greatly to advance our knowledge of the process. Хоча такі емпіричні спостереження можуть знайти певне застосування, однак не можна очікувати, що вони значно примножать наші знання про цей процес.

2.3. Сполучна фраза *in that* перекладається як "тим, що", "тому, що", "оскільки", "настільки, наскільки", "в тому розумінні, що":

Crother's style of exposition differs from that of Harris, in that Crother assumes the reader to be familiar with the data. Стиль викладу Крозера відмінний від стилю Гарріса <І.тим, що Крозер вважає, що читач знайомий з цими даними.

It is an empirical discipline in that it is based on field work. Це емпірична дисципліна, оскільки вона базується на польових дослідженнях.

Завдання Визначте вид обставинних підрядних речень та перекладіть наступні складнопідрядні речення:

1. I will briefly restate some of my earlier arguments, as they are essential for the position I take here. 2. Once we understand this, the question of a definition which resolves all cases loses some of its salience. 3. As long as we ignore the problem, it will not go away.. We must face it, if only to put it behind us. 4. Inasmuch as the experiment reported here represents a replication and extension of that study, it is worth describing the latter in some detail. 5. Just as individual scholars are motivated to achieve a distinct identity, so disciplines ultimately seek to define a clear area of study in which they are supreme. 6. Finally, even if his central argument is justified, does his proposal advance our knowledge ? 7. While Dry may agree on this point, this is not to say that he agrees on other points. 8. While my approach to these issues differs from Banfield's very little in my analysis hinges on this difference. 9. This work was supported in part by a grant from the Social Sciences and Humanities Research Council of Canada, and was completed while I was a fellow of la Fondation Comorgo, Cassis, France. 10. But until this question has been settled, we also can't be sure that it is possible in principle to define the functions configurationally. 11. This approach has now been made central to the analysis, whereas it was only mentioned as an alternative in the original formulation. 12. Some scholars seem to object to correlational studies just because they typically handle large amounts of quantified data. 13. Whether or not any one would be inclined to try the modification, it would help only in a few cases. 14. Since I take this point to be established, I simply mention a few relevant studies here which have presented particular fetching examples. 15. Further, I show that this solution has additional desirable consequences, in that it extends naturally to an appropriate description of other cases. 16. In any event, the investigation of such problems is of interest in that, in certain domains at least, it leads to

sharper delineation of the objects. 17. Grimshaw and Rosen's study represents an attractive advance in that it attempts to control empirical factors. 18. Heney's data base is also inadequate in that it constitutes neither a random nor representative sample. 19. This is a serious flaw in his argument, for he disregards other factors. 20. However, the debate was dropped as more and more problems were discussed. 21. Their definitions would be more precise as more items in the system are studied and contrasted with those already extracted. 22. According to the program of preventive maintenance, the vast majority of tubes are replaced before a failure occurs. 23. The equipment could not be used until the necessary drawings for fabrication could be obtained. 24. Unless a detailed analysis can be made, the only recourse is to construct the apparatus and try it out. 25. Such an evolution is only possible if time is plentiful. 26. Now that we have explored how the procedure expresses its results for linear elements, let us see how it works for nonlinear elements. 27. Supposing that if the thesis is false, then we have non-trivial cognitive powers. 28. While interpretation has received wide attention in recent years in philosophy, the more specific question of the nature of the interpreter has been almost ignored. 29. When we do this, we find that quantum particles theory is more amenable to such an interpretation than we might have expected. 30. Just as a printed image vanishes if we focus too closely on the dots that make it up, so the fork asymmetry is invisible below a certain level of physical detail. 31. The argument is invalid in just the same way as Leibnitz's argument is.

32. But if the separability principle is to be maintained, we cannot just say that Einstein would have been right and Bohr wrong. 33. When a notion of theory-world isomorphism is allied to this conception, we have the basic framework for Einsteinian concepts of intelligibility, objectivity and completeness. 34. It is a relatively narrow domain and, although it carries social information, it is not itself usually considered social information. 35. Thus, if the locality principle is accepted, Einstein was wrong and Bohr right. 36. As the model proposed is not in any obvious way related to or a product of the research preceding it, it is difficult to believe the author's claim that it came about as a result of the research.

VI. Переклад означення

1. Неозначений артикль a(n)

1. У більшості випадків неозначений артикль, який виконує суто граматичну функцію, не перекладається. Коли ж він має певне додаткове смислове навантаження, то перекладається наступними способами:

1) числівником "один" (зокрема, коли неозначений артикль стоїть перед іменником, що позначає одиницю виміру, марку приладу, вузла, деталі тощо, або перед назвами агентів фізичного, хімічного та інших процесів, такими як "молекула", "атом" і ін.):

An excerpt from his book will give some indication of the approach followed in his own school and in those that were founded under his influence. Одного витягу з його книги буде достатньо, щоб дати певне уявлення про підхід, що практикується його школою і школами, які виникли під його впливом.

The reaction resulted into a complex molecule. Внаслідок реакції утворилася одна складна молекула.

2) невизначеними займенниками "будь-який" та "якийсь" або прикметниками "певний", "відомий”:

It is just a form of coding. Це просто певна форма кодування.

3) вказівними займенниками "той", "такий" (насамперед коли іменник, до якого відноситься артикль, має означення у формі підрядного речення):

It is a world that by its very definition we hardly know how to describe. Це такий світ, який за визначенням нам важко зрозуміти і описати.

This is a kind of answer that I reject. Це така відповідь, якої я не сприймаю.

4) словами та висловами "новий", "ще один", "такий як", "постать на кшталт" і т.ін.:

I suspect that another Marie Curie, a Kepler, even a Roger Bacon would not be damaged by more help, or by the availability of cooperative research facilities for those inclined to use

them. Здається, новій Марі Кюрі, новому Кеплеру ба навіть новому Роджеру Бекону не завадили б більша допомога у дослідженнях або ж можливості спільного використання устаткування, якого вони потребують.

2. Перекладаючи іменникові групи з неозначеними артиклями, слід пам'ятати, що підмет, виражений такою групою, є центром повідомлення у реченні, і тому у перекладі потрібно застосовувати перестановку підмета в кінець речення, що відповідає закономірностям розподілу смислової інформації в українському реченні:

A look at the procedure employed by Stiff will suffice to evaluate her approach. Досить одного погляду на методику, що її використала Стіфф, аби оцінити її підхід.

Завдання Визначте, чи має неозначений артикль додаткове смислове навантаження у наступних реченнях та перекладіть їх, звертаючи увагу на способи передачі значень неозначеного артикля:

1. A problem, however, emerges from these assumptions. 2. At this point, though, an objection can be raised. 3. An example will illustrate some of these new concepts. 4. In a sense, of course, this is not a matter for argument. 5. First, a note on directionality. 6. The point is that there is a difference in this case. 7. Such an analysis is possible. 8. He has suggested that a solution might be to treat them as important. 9. A second, more compelling, argument can be made for the two independent claims. 10. This book appears at a time, when certain tensions are emerging between these two rather different approaches. 11. A way for retaining that assumption would be to saturate inherent properties from adherent ones. 12. It is a likely candidate for a general principle of the theory -- a question that must be resolved in any event. 13. Of course, it takes a Yakov Malkiel, with his expertise, to perceive the value of their approach. 14. I take this as indirect evidence that we should not adopt a convention of the sort proposed by Shenin. 15. Given that such rules are fairly common and natural, it would seem undesirable to have a theory which must express them rules as rules as complex as 56. 16. There is a marvelous overabundance of energy and dedication evident in such a scientist, in a Kepler or a Gauss no less than in a Mozart. 17. And, lastly, one is likely to perceive an aura or atmosphere surrounding such a person's actions and expressions, which sets him apart in a way difficult to define. 18. In the very first sentence of the paper, there is a term that

attracts our attention, especially now that we have become sensitized to it by our previous discussion of polarities. 19. We can now choose for the detailed study a concrete example by means of which to find further hints on how the scientist's personal characteristics interacted with his scientific work. 20. This leads the author to speak of a resistance to change, rather than to question the very notion of a process of simplification. 21. Yet, he continued to make some of the most seminal contributions to the field for a quarter of a century from 1905 on, with rarely a year going by in which he did not publish an article on this subject. 22. This prepares us for the discovery that indeed the Kanton Schule of Aarau was first founded in 1802 by democratic patriots, reportedly acting in the spirit of Pestalozzi -- just a year after the publication of Pestalozzi's manifesto. 23. But I do not find these books very helpful for understanding the life or the work of a Fermi or an Einstein and even less for discerning how his personality and his scientific achievements interact.

2. Означений артикль the

Як і неозначений артикль, означений артикль у багатьох випадках безпосередньо не перекладається, оскільки має суто структурно-граматичну функцію. Однак у деяких випадках значення означеного артикля необхідно передавати у перекладі. Це робиться звичайно наступними способами:

1) займенниками "цей", "(ось) такий" (коли означений артикль має вказівну функцію):

The argument is unconvincing. Цей аргумент непереконливий.

Then the question arises. Тоді виникає ось таке питання.

2) займенником "всі (ці)", зокрема, тоді, коли означений артикль вжито перед іменником або символічним знаком у множині:

This is true if the p's are complex. Це правильно в тому випадку, коли всі p — комплексні.

The many possibilities opened up by the solution were not availed of. Не вдалося скористатися всіма тими можливостями, які виникли завдяки такому вирішенню.

Завдання Визначте, чи має означений артикль додаткове смислове навантаження і перекладіть речення:

1. I refer the reader directly to the sources. 2. The two points of view are quite distinct. 3. McCloskey (1993) argues against the principle. 4. One might imagine that the two halves reinforce each other. 5. The rule can be formalized as follows. 6. The same rationale underlies the two other experimental techniques. 7. However, as I will show below, the phenomenon is quite widespread. 8. The fact that this system comes close to ours in many respects is then noteworthy. 9. The fact that this formalism works perfectly is a novelty and a point of theoretical interest in itself. 10. There are still difficulties that must be overcome before the method can be generally useful. 11. No one in the field can afford to overlook the paper. 12. The two proposals are compatible, despite first appearances. 13. It is the difference in their structure that causes the difference in their behaviour. 14. No fully adequate analysis of all the facts yet exists. 15. To my knowledge, it is the most general solution available that fits the data. 16. The difference between the three approaches is summarized in Table II. 17. The test has two problems, one minor and one major. 18. The fact that the situation is so rapidly changing is important to my argument. 19. The prediction follows from rather minimal assumptions about how rules apply to form. 20. The point may be put in terms of our earlier separation of the two senses of the term. 21. The technique has several advantages. 22. The crucial assumption of the analysis is amply justified by the data. 23. Thus, the two questions we began with are simultaneously answered. 24. The difference is immaterial, in the context of the discussion. 25. There are a few uncertainties in Brand's discussion of the principle. 26. I shall refrain from discussing here the numerous results of recent research, which have not found their way into either Garde's or Hall's account. 27. The distinction between the two classes is not always clear-cut, but it is intuitively recognizable in the examples that I have just given. 28. The murkiness of the data suggests that they cannot stand as a clear counterexample. 29. Although their proposal is of great interest, it is not clear to what extent the new theory overcomes the objections made above to the older one. 30. We have argued that the data have an important bearing on a number of issues in the two lines of research mentioned above. 31. The history of the field should have served as a model for present-day

theoreticians. 32. The author compares the two theories and evaluates the differences against the background of previous work in the field. 33. It will turn out, I believe, that one or the other of the two views may be correct. 34. The two works were done quite independently, and with different motivation. 35. The fact that this is qualitative and not quantitative statistical research does not justify such overlap of variables.

3. Прикметник

1. Варто відзначити деякі складні випадки перекладу окремих видів прикметників у функції означення. Складні прикметники з -high, -wide, -long, що позначають габарити, перекладаються правостороннім означенням з відповідним іменником "вишина", "ширина", "довжина":

The bar may be three-meter-long. Балка може бути довжиною 3 метри.

Деякі правосторонні прикметники зберігають у перекладі свою позицію:

These values vary inversely for "h" odd and for "h" even. Ці величини змінюються зворотно пропорційно для "h" непарних і для "h" парних.

Прикметники зі значенням збільшення, зменшення тощо можуть перекладатися іменниками:

This requires a much higher speed. Це потребує значнішого збільшення швидкості.

Прикметник most перекладається як "більшість":

Most computers are equipped with a number of magnetic tape units. Більшість комп'ютерів обладнано цілим рядом блоків із магнітними стрічками.

2. Якщо прикметник вжито в сполученні з іншим словом-означенням, то такі атрибутивні групи можуть перекладатися підрядним означувальним реченням:

The most creep resistant ceramics have the lowest mechanical shock resistance. Кераміка, що має найбільший опір повзучості, характеризується найнижчим опором механічному удару.

3. Якщо в українській мові прикметник у функції означення характеризує безпосередньо наступний іменник, в англійській мові він може характеризувати іменник опосередковано, позначаючи якість іншого об'єкту, наприклад, *supersonic spending* "витрати на будівництво надзвукових літаків", де *supersonic* фактично стосується ознак літака, а не витрат.

Необхідно пам'ятати, що широта семантичних зв'язків між прикметником-означенням та означуваним іменником в англійській мові значно більша, ніж в українській мові, тому, зрозуміло, не всі словосполучення моделі "Adjective + Noun" перекладаються відповідною українською моделлю "прикметник + іменник", наприклад, *European peace* "мир у Європі", *early introduction* "введення на початковій стадії" і т.ін.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на переклад прикметників:

1. Most components on the market are rated with respect to load and operating temperature. 2. Next he accepted the postulate, in natural accord with the contemporary caloric theory of heat, that each gas particle is surrounded by a sphere of caloric fluid. 3. We find a very large discrepancy between documentable history of science on the one hand, and, on the other hand, the popular history found in the writings of eminent scientists and some philosophical analysts. 4. Most components on the market are rated with respect to load and operating temperature. 5. But now, on the other side, it could be said that what the disputed case has in common with the undisputed cases of falsity is far more important than the differences between them. 6. A false empirical statement is simply any empirical statement whatever which fails for factual reasons. 7. Second, I want to dispel the illusion that the issue of controversy can be speedily settled, one way or the other, by a brisk little formal argument. 8. What we have, in the enthusiastic defence of one theory or the other, is a symptom of

difference of direction of interest. 9. This modification to the theory, though easy and graceful, will scarcely seem adequate. 10. This suggests a direction in which we might look for the missing principle of choice in the case of our previous examples. 11. It is easy to see why the relevance of these factors should have been overlooked by those philosophers, including myself. 12. I want to suggest that this picture is not so far wrong as one might suppose and that strange as this may seem, some of the things we have said are not foreign to this picture. 13. For this very reason it is not necessary, and at any moment of time it will never be desirable or possible to put all the new ideas into a single volume.

4. Прикметники з суфіксом -able/-ible

1. Прикметники з суфіксами -able/-ible мають пасивне значення і перекладаються за семантичною моделлю "що можна/може + неозначена форма дієслова": movable > "що може пересуватися" > "пересувний" (movable installation "пересувна установка"); explainable > "що можна пояснити і зрозуміти" > "зрозумілий" (explainable mistakes "зрозумілі помилки").

Такі прикметники звичайно перекладаються двома основними способами:

- 1) прикметниками: separable "роз'ємний", attainable "досяжний";
- 2) підрядним означувальним реченням: measurable "що можна виміряти", "що вимірюється"; obtainable "що можна отримати", "що отримується".

2. У реченні прикметники на -able/-ible вживаються частіше за все у функціях означення та предикатива (іменної частини присудка). У функції означення вони перекладаються переважно двома вказаними вище способами:

The unavoidable conclusion is that no totally satisfactory analysis of this phenomenon will be possible. Неминучий висновок полягає в тому, що абсолютно задовільний аналіз цього явища провести неможливо.

If this is so, we have an interesting and testable hypothesis. Якщо це так, то ми маємо цікаву гіпотезу, яку можна перевірити.

I have found the book well-produced, very readable and based on a good body of data. На мій погляд, книга гарно видана, вельми читабельна і побудована на достатній кількості даних.

This question raised a host of problems not solvable in traditional theories. Це питання викликало безліч проблем, що їх не можна розв'язати в межах традиційних теорій.

Завдання Визначте, чи можна перекласти прикметники на -able/-ible прикметниками та перекладіть речення:

1. It is a viable model with theoretical implications which suggest workable approaches. 2. More knowledgeable readers will profit from this exceptionally full account. 3. In this field there are several distinguishable, and more or less well-known, theories. 4. This seems a defensible position, especially in an introductory textbook. 5. The advocacy of this model is perhaps the most questionable feature of his entire approach. 6. This explanation is speculative because it is based on untested (but not untestable) hypotheses. 7. We do not claim to have a demonstrable explanation for this treatment. 8. Brown is in effect fitting his contentious but testable hypothesis into a larger and untestable theoretical framework. 9. Each study leaves a sizable set of data which not only remains unexplained, but also seems totally inexplicable in terms of any palpable criteria. 10. E. Durfcaez has written a serviceable book, but its title promises much more than it actually delivers. 11. And the alternative formulations will employ formalisms of unquestionable necessity. 12. We need here a workable approach. 13. His "indefensible" position cannot be easily shattered. 14. The protagonists in this debate share a common tacit assumption, namely, that "an unfalsifiable" theory can be falsified. 15. In his experiment Dr. Olson seems to have made one unforgivable mistake. 16. He was unable to find an interpretation of Planck's constant in visualizable form. 17. This might be the time when one can still hope to find supportable evidence. 18. We need not specify which features embody norms in terms of a theory, we may never hear, if in fact these are not theoretically specifiable features but only practically available ones. 19. These are the two basic issues Tobin addresses in his highly readable book, which will attract a wide readership as surely as it will separate readers into strong supporters and strong critics.

5. Прикметник та прикметникове словосполучення як правостороннє означення

1. Прикметник у функції правостороннього означення перекладається звичайно прикметником — лівостороннім означенням:

The choice of method is often dependent upon the resources available and the model being analyzed. Вибір методу часто залежить від наявних ресурсів та характеру аналізованої моделі.

В окремих випадках деякі з таких прикметників, насамперед available, можуть взагалі не перекладатися:

There is little information available on the composition of the matter. Щодо складу цієї речовини інформації мало.

2. Прикметник - правостороннє означення неозначених та заперечувальних займенників перекладається, як правило, прикметником-правостороннім означенням:

The rationale for thinking that evolutionary biology has something interesting to say about ethics lies in the empirical fact that human beings have evolved to become what they are through the influence of natural selection and other factors. Підставою для думки про те, що еволюційна біологія може сказати щось цікаве про етику, є той факт, що сучасна людина сформувалася під впливом природного відбору та інших факторів.

3. Прикметникове словосполучення — правостороннє означення може перекладатися наступними способами:

1) правостороннім прикметниковим словосполученням:

A final caution should be given to the reader unfamiliar with the approach. Нарешті, ще від одного слід застерегти читача, незнайомого з цим підходом.

On the basis of examples like these, Okutsu 1994 expressed a view consonant with the stance of the approach. На підставі прикладів, подібних наведеним, Окуцу (1994) висловив думку, співзвучну суті цього підходу.

2) лівостороннім прикметниковим словосполученням:

The formation of terminology adequate to the description of these objects appears to be imperative for future research in the field. Формування відповідної цьому описові термінології видається дуже важливим для розвитку досліджень у цій галузі.

The evidence available today demands closer scrutiny. Наявні на сьогодні дані потребують ретельнішого аналізу.

3) підрядним означувальним реченням:

Useful comparisons can be made between some of the findings in the book and data easily available from the Archive. Можна зробити цікаві порівняння деяких результатів із цієї книги з даними, які неважко знайти в архіві.

He has had an impact very difficult fully to grasp, but to put it in some sort of intellectual tradition, I've tried to think through where he fits in Western thought. Він здійснив вплив, який дуже важко повністю збагнути, але для того, щоб пов'язати це з якоюсь науковою традицією, я зробив спробу визначити місце його творів у думці Заходу.

Завдання Перекладіть правосторонні прикметники і прикметникові словосполучення, визначивши адекватні способи перекладу:

1. The part is made in a manner similar to that shown in Figure 24. 2. This is an interesting area worth exploring in depth. 3. Levi had essentially three theoretical options open to her in which to formalize her insights. 4. But we obtained only slightly better results, not sufficiently accurate for most purposes. 5. Among the analytic tools already available, factor analysis has been now frequently used, but various alternatives are available. 6. The data might also be interpreted in a manner somewhat different from that proposed above. 7. We have managed to construct formal theories that are both very elaborate in outline and, within certain restricted areas, highly detailed in specific. 8. Conclusions very similar to those presented here were

arrived at by Krechmar independently of me and slightly earlier than I arrived at them. 9. The various examples I have given indicate how a data base largely independent of theoretical apriorisms can be built. 10. The lack of concrete data is a problem common to many papers in the volume, and is acknowledged by Beardsmore in his introduction. 11. A second problem, predictable from such a narrow topic, is repetition among the various contributions in the presentation of background information. 12. On the basis of the degree of agreement with experiment, we conclude that there are now theoretical tools available that will permit more detailed studies. 13. An argument exactly parallel to the one given in Section 2.3 will show that the counterproposals presented there cannot handle these facts in a satisfactorily universal way. 14. Both folk psychology and information processing in cognitive psychology are to be eliminated in favor of a theoretical framework more compatible with developments in the neurosciences. 15. More important for our purposes to note is his ability of visualization, evident in his haunting thought experiment of the lightbeam. 16. The style of thinking necessary at the outset is quite different from working, for example, through the machinery of a formalism such as characterizes the work of a Sommerfeld. 17. These are the resources not available now to natural science in explaining the behaviour of things having no intentions, purposes, or plans or having inadequate ones. 18. This is the only language available to us, but a language that may well mislead rather than reveal. 19. He had the ability to make clear visualizations of experimental situations crucial in his task of penetrating to the relativity theory.

6. Прикметники, утворені від особових імен (прізвищ) за допомогою суфікса *-(i)an*

1. Такі прикметники перекладаються в основному трьома вказаними нижче способами:

1) особовим іменем у родовому відмінку:

It would be extremely hard to explain this on Gricean principles. Було б надзвичайно важко пояснити це на підставі принципів Грайса.

It is evident that M. Deneckere is in basic sympathy with the Crocean approach. Очевидно, що М. Денекер в основному солідаризується із підходом Кроче.

2) словосполученнями на кшталт "у душі + прізвище", "в рамках + прізвище", "на підставі + прізвище":

A Bernullian account might run as follows. Опис у душі Бернуллі мав би наступний вигляд.

This is a curiously Vygotskyan statement, which rounds out nicely the argument which Pellegrini began. Це — твердження надивовиж у душі Виготського, що гарно підсумовує аргументацію, започатковану Пеллегріні.

3) прикметниками, утвореними на основі прізвища за допомогою суфікса "-ів/-ов" або суфікса "-івськ/-овськ" (особливо коли такий прикметник є частиною складного терміну):

These are the so-called Cartesian coordinates. Це так звані декартівські координати. A Bayesian decision should be employed here. Тут слід застосувати байєсівське рішення.

2. Зауважимо, що омонімічні таким прикметникам іменники перекладаються іменниками з суфіксами "-янець", "-евець" або сполученням слів "прихильник", "прибічник", "послідовник" із прізвищем:

My second and third points concern two responses a Lewisian might make to the argument. Мої друга і третя тези стосуються двох закидів, що їх могли б зробити щодо цього аргументу послідовники Льюїса.

Russell was a hegelian until 1898. До 1898 року Расселл був гегельянцем.

Завдання Перекладіть наступні речення, визначивши, від якого прізвища утворено прикметник:

1. The Bernalian model also was subsequently revised. 2. Here, I am applying the Fabrean model. 3. What is genuinely Darwinian in darwinism? 4. Johnson avoids Piagetian

terminology for the most part. 5. The methodology of this research is basically Labovian. 6. Non-Fregean logic was created by Suszko. 7. A Wittgensteinian analysis can, at best, be only descriptive. 8. Hullian psychology departed from Skinnerian in many ways. 9. He would not probably have accepted an essentially Jespersenian view. 10. Thus, a Fregean does not define the conditions under which an object satisfies the predicate (52). 11. And shouldn't the strongest forms of Whorfian relativity be true. 12. It is especially ironic that Chomskyan linguists also claim that this is not worth thinking about. 13. Allan's theory falls within a Gricean framework, spelled most recently by K. Back. 14. Can Platonic structuralism be recast in the guise of a mathematical theory. 15. Recently, G. Hellman, an Aristotelian structuralist, objected to Platonic structuralism. 16. In many ways, though, the book is written as a compendium of Givonian thinking. 17. If we bear in mind the limitations of the Dokean framework, this book is a rich source of data. 18. This attenuates the Saussurean doctrine of the arbitrariness of sign. 19. This, of course, sets the problem in a somewhat Dummettian framework. 20. By Gricean principles, these might be construed as suggesting another solution. 21. Indeed, Korber's main thesis is that his work formed a "disciplinary matrix" or Kuhnian paradigm for later generations of scholars. 22. Fermatian arithmetic can be defined as a Robinsonian theory plus bounded induction with one limit ordinal, namely 0.

7. Іменник як лівостороннє означення

1. Оскільки в українській мові іменник не вживається у функції лівостороннього означення, англійські словосполучення моделі Noun + Noun перекладаються різними способами, за допомогою різних лексико-синтаксичних трансформацій:

1) прикметником-лівостороннім означенням:

This means that our title problem merges into the very large methodological problem. Це означає, що наша головна проблема є частиною великої методологічної проблеми. However, I wish to refer to my recent survey article on this subject rather than repeat it here.

2) правостороннім означенням-іменником у родовому відмінку:

But the benefits of rapid data collection are not limited to the study of unstable complexes.

Але переваги швидкого збирання даних виявляються не лише при дослідженні нестабільних комплексів.

The Brown and Wesley experiment need not be reported here in any great detail. Тут немає потреби докладно переказувати експеримент Брауна і Веслі.

У відповідності з нормами української мови іноді у таких випадках доводиться вводити додаткові слова:

There is also a nine-page bibliography and a very helpful 17-page index of topics and authors.

Є також бібліографія обсягом дев'ять сторінок і дуже корисний покажчик тем і авторів обсягом 17 сторінок.

3) правостороннім означенням-іменником у інших (ніж родовий) непрямих відмінках (нерідко з прийменником):

The Type I error data pose a new, unexpected threat to the claim. Дані про помилки першого типу становлять ще одну, досить несподівану, загрозу для такого вирішення.

4) підрядним означувальним реченням:

Unfortunately, the history people have not of late been talking with the theory people. На жаль, останнім часом люди, які займаються історією, не спілкуються з тими, хто займається теорією.

Хоча в англійській мові іменник-означення має звичайно форму однини, в перекладі іменник-означення не обов'язково повинен бути у формі однини:

This is, in sum, the sort of "least effort" analysis in the best traditions of the theory.

Резюмуючи, можна сказати, що це щось на кшталт аналізу із “докладанням найменших зусиль” у найкращих традиціях цієї теорії.

2. Іменник у формі присвійного відмінку у функції означення звичайно перекладаються правостороннім означенням-іменником у формі родового відмінку:

The Bureau's technical staff consists of ten specialists. Технічний штат цього бюро складається з десяти фахівців.

У деяких випадках для розкриття смислу сполучення іменника у родовому відмінку з означуваним іменником у перекладі доводиться додавати необхідні за смислом слова:

The scope of Jones' references to Scott is particularly impressive. Кількість посилань на Скотта, що їх робить Джоунз, особливо вражає.

Chesterman's comparison allows him to illustrate clearly the difference. Зроблене Честерманом порівняння дозволяє йому чітко проілюструвати цю розбіжність.

Завдання Визначте адекватний спосіб перекладу іменників у функції лівостороннього означення і перекладіть речення:

1. One will describe this as theory construction. 2. This is an excellent "state of the art" paper. 3. The same applies to the model output. 4. Another component of the two-model theory is Handry's axiom. 5. Kimura and Weiss proposed the term "stepping-stone model". 6. Each step in the data reduction process contributes to the accumulated uncertainties. 7. This book is a substantially revised version of my 1992 University of Toronto Ph.D. dissertation. 8. The one-page introduction makes no effort to place the contributions in a research context. 9. From this point of view, the 9-page briefly annotated bibliography is particularly useful. 10. Likewise, Hall's 1990 biography of Bloomfield contains just two peripheral references to Jacobs. 11. It is fair to say that Caldwell now seems to occupy a minority position with regard to these issues. 12. In this paper I urge a further significant advantage of the agency approach. 13. This point is relevant to our understanding of the Tom Stoppard quotation at the beginning of the chapter. 14. All of these Lane structure determinations were done to test the method. 15. The Banach algebra of all Borel measures is often represented on the Hilbert space. 16. For this reason they cannot be recovered by elementary data-processing techniques. 17. This is based on results already existing in the physics literature. 18. It may happen that cost-benefit

considerations prevent us from satisfying our otherwise unappeasable quest for knowledge. 19. This shows that on the average the Simplex method will perform much better. 20. Hence the Milne hypothesis removes the conflict with the theory. 21. An outline example will allow a better grasp of this process in its development. 22. These ambiguities, I feel, are representative of the vagueness of research purposes and processes. 23. Let us take another example, the original Weise-type argument. 24. There are some possible faults in the research design. 25. This result is totally unexpected in the Peters-Hsu framework. 26. It might be called "the observer" approach. 27. The ten regression equations that resulted are presented in Table VI. 28. Another major problem relates to the data base. 29. Data coding reliability was established by means of interrater agreement. 30. In other words, both the Thompson and Clark experiment and the Burnham and Ewell experiment are special cases. 31. My only criticism of this very interesting and useful work has to do with the data sources from his own study. 32. The report as a whole contains some interesting information concerning Swedish research trends. 33. This controversy has gone on mostly in college and university departments of the Humanities and Social sciences. 34. She calls this the "Unified Occam's Razor principle", and Lint (1991:34) advances the same doctrine as "Occam's eraser". 35. Goodwin's data-collection methodology has some welcome aspects. 36. The research methods of the various social sciences are unable to cope with the stronger aspects of the Whorfian hypothesis. 37. I assume that we follow the lead of quantum mechanics and deny result independence. 38. A stochastic model of the experiment is committed to a Bell inequality. 39. Before the free classification, test itself, nine pretest trials were given. 40. These are similar to what Kuhn calls paradigm shifts in natural sciences. 41. The book closes with a 13-page bibliography. 42. The end result is a logical contradiction between the two principles.

8. Інфінітив

Спосіб перекладу інфінітива у функції означення значною мірою визначається його формою стану і часу.

1. Неозначений інфінітив у формі активного стану може перекладатися:

1) неозначеною формою дієслова, якщо інфінітив ужито після іменного присудка або після займенників nothing, anything, something та іменників attempt, ability, purpose, thought, demand, offer, desire, reason, failure і т.ін.:

There are string reasons to attribute the difference in outcome of the two experiments to the peculiarities of the stimulus arrays. Є поважні підстави віднести різницю в результатах цих двох експериментів на рахунок особливостей наборів стимулів.

His interest in this type of approach stemmed from his desire to be completely empirical and scientific. Його зацікавленість у такого роду підході була зумовлена бажанням суворо дотримуватися емпіричних фактів і норм науковості.

I shall argue that this conception is based on failure to distinguish various levels. Я буду обстоювати, що ця концепція базується на нездатності розрізнявати різні рівні.

Неозначеною формою інфінітив перекладається також у випадку англійських речень моделей "This is + Noun Phrase + Infinitive" та "There is little/nothing + Infinitive":

But this is not an easy book to read, since it relies on many abbreviatory devices. Але читати цю книгу нелегко, бо в ній багато різних абревіатур.

There is nothing to add to Theorem 2. Додати до теореми № 2 немає чого.

This is a difficult objection to counter from a methodological perspective. Спростувати це заперечення з методологічної точки зору важко.

Слід звернути увагу на те, що в цих випадках неозначена форма дієслова виноситься, як правило, на перше місце у реченні.

2) (віддієслівним) іменником:

There are at least two obvious ways to test. Існує щонайменше два очевидних шляхи випробовування.

One way to activate the intuitive heuristics is to provide enough data. Одним із способів використання інтуїтивної евристики є забезпечення достатньої кількості даних.

3) особовою формою дієслова у складі підрядного означувального речення:

Trand's paper has a number of charts and tables to aid the reader, as well as many references and footnotes. Стаття Тренда містить графіки й таблиці, які мають на меті допомогти читачеві, а також багато посилань і приміток.

There is much in this analysis to object to. У цьому аналізі є багато такого, що викликає заперечення.

The obvious avenue to explore is an explanation in terms of complexity and "weight" of arguments. Очевидний подальший напрямок, у якому слід проводити дослідження -- це пояснення з точки зору складності та "ваги" аргументів.

4) формою теперішнього або майбутнього часу дієслова-присудка у складі підрядного означувального речення:

As the discussions to follow indicates, these two issues are interrelated. Як показує обговорення, що подається нижче, ці два питання взаємопов'язані.

A number of the arguments to follow appear at least implicitly in Jacverdoff (1993). Низка таких аргументів, що наводяться нижче, присутня, щонайменше неявно, у Джеквердофф (1993).

5) відповідною до контексту часовою формою дієслова-присудка (особливо при перекладі речень з предикативом first):

Tversky (1989) was the first to explore the phenomenon to any great detail. Тверські (1989) першим досить глибоко вивчив це явище.

They were the first to make a clear distinction between the two cases. Вони першими чітко розмежували ці два випадки.

Якщо ж the first вжито у складі іменної групи (наприклад, the first researcher), тоді інфінітив перекладається відповідною часовою формою дієслова-присудка у складі підрядного означувального речення:

Jarvis was the first scholar to conduct such a research. Джарвіс був першим із вчених, хто провів таке дослідження (або: Джарвіс першим з вчених провів таке дослідження).

б) формою умовного способу дієслова-присудка у складі підрядного означувального речення:

What is needed first is better theory to identify and guide the analysis of genuine evidence. Насамперед потрібна краща теорія, за допомогою якої можна було б точно визначити і проаналізувати справжні дані.

2. Специфічним для наукової літератури є вживання інфінітива to appear із значенням "у друці" для означення наукової праці:

This analysis of the domain is discussed in Selkirk (to appear). Аналіз цієї галузі обговорюється в Селкірк (у друці).

These points are discussed more fully in Planti (to appear). Ці моменти докладніше обговорюються в Планті (у друці).

3. Іноді інфінітив може не перекладатися через його плеонастичність в українській мові:

It is not in fact entirely clear that this is the right way to proceed. Власне кажучи, ще остаточно не ясно, чи це — правильний напрямок подальшого дослідження.

This is not, I think, a correct objection to raise. Це, на мою думку, хибне заперечення.

This is quite the wrong view to take. Це цілком хибна точка зору.

4. У деяких випадках інфінітив (зокрема, to come як означення до іменників time, years тощо) може перекладатися прикметниками "майбутній", "прийдешній":

The model should provide a research framework for some years to come. Ця модель повинна стати основою досліджень на кілька наступних років.

They raise enough questions to occupy researchers for many years to come. Вони ставлять досить багато питань, які дослідникам доведеться вирішувати протягом багатьох наступних років.

5. Простий пасивний інфінітив звичайно перекладається модальним дієслівним присудком, що складається із сполучення слів "слід", "потрібно", "необхідно" або "можна" та неозначеної форми дієслова, або формою майбутнього часу дієслова-присудка у складі підрядного означувального речення:

There are thus two questions to be answered. Таким чином, існує два питання, на які потрібно дати відповіді.

There is one further problem to be resolved. Є ще одна проблема, яку слід вирішити.

There is little to be achieved from setting the traditional perspective. Традиційний підхід не дасть достатніх результатів.

Consider a specific instance, to be discussed in greater detail below. Розглянемо конкретний приклад, який нижче буде обговорюватися докладніше.

6. Перфектний інфінітив звичайно перекладається формою минулого часу дієслова-присудка, як правило (але не обов'язково) у складі підрядного означувального речення:

This is one of the most thought-provoking books to have appeared in the last decade. Це одна з найбільш цікавих, стимулюючих думку книг, які вийшли протягом минулого десятиріччя.

I am by no means the first to have noticed that. В жодному разі не я перший помітив це.

Завдання Визначте форму інфінітива, найбільш адекватний спосіб його перекладу та перекладіть речення:

1. There is not room to argue for the further claim here. 2. This article is an attempt to provide such an account. 3. There are two cases to consider. 4. We are left with two options to choose from. 5. Hence, my analysis is the correct analysis to choose. 6. Moreover, the approach has never developed the means to verify its limitations. 7. But then, what empirical means have

we to test the validity of this claim? 8. Finally, there are some methodological issues to address. 9. There is reason to believe that the first of these solutions is unlikely to be correct. 10. I have one additional remark to make on an editorial matter. 11. There is no reason to doubt the importance or reasonableness of the study of these questions. 12. Hirst's paper contains little evidence to support his wealth of formal proposals. 13. For years to come, the monograph will remain the authoritative compendium. 14. The book is in this regard unique and will serve as a scholarly reference for some time to come. 15. This is a tricky argument to conduct, for it risks rehashing much contemporary theory. 16. I am sure that this book will be cited for many years to come. 17. Now the view I took and still take is that this is at once too much and too little to ask. 18. A final point to consider is the nature of the two levels at which incompatible structural analyses have to be assigned. 19. These constructions are discussed more fully in Plaun (to appear). 20. As suggested above, the hypothesis to be considered next overcomes this difficulty. 21. The data to be examined here have been elicited from many sources. 22. The model to be tested, and the conclusions drawn, make up the Introduction, Chapter I and the Conclusion. 23. The first point to be made about this we owe to Aristotle ("Metaphysics 2"). 24. The hypothesis to be presented in Section 3.4 offers a convincing means of overcoming this difficulty. 25. Comparative data, to be elaborated in the next chapter, suggest that we should simply treat this an anomaly. 26. This approach may seem legitimate at first, but it presents a peculiarity to be examined later. 27. The first three hypotheses to be considered all involve necessary generalizations. 28. There are several things to be said about such a principle.

29. Of the many aspects to be taken into account, two are of particular relevance here. 30. The main conclusion to be drawn from these facts is that these phenomena differ from those discussed thus far. 31. Such a definition will be part of the conceptual framework to be analyzed. 32. There is a certain amount of specialized terminology to be mastered. 33. Thus the "principle" was nothing else than an empirical hypothesis to be checked against the data. 34. Still, this is a paper to be admired for its ambitions. 35. Despite remarks such as these, there are still further methodological questions to be addressed. 36. There are, of course, some subtleties to be managed and these will be taken up in Section 4 below. 37. Regardless of the correctness of various claims of the theory, this is a work to be considered seriously. 38. This approach to data has much to be said for it and may even be revolutionary. 39. There is much to be gained by a clarification of our terminology. 40. To my knowledge, Purvis was one of the first to bring this idea of choice among alternatives to the analysis.

9. Інфінітивна конструкція з прийменником for

1. Поряд з інфінітивом у функції означення може використовуватися прийменникова інфінітивна конструкція "for + Noun Phrase + Infinitive". Існують такі основні способи перекладу цієї конструкції:

1) неозначеною формою дієслова (як правило, з певною перестановкою деяких слів у реченні):

In scientific usage there is a tendency for the terms "generalization" and "hypothesis" to be distinguished according to whether they involve simply observation terms or contain some theoretical terms. У науковому мовленні спостерігається тенденція розрізняти терміни "генералізація" та "гіпотеза" відповідно до того, чи пов'язані вони просто з термінами зі сфери спостереження, чи з певними теоретичними термінами.

2) іменником або іменниковою групою:

One requirement for elements to be measured along the same scale is that they be of the same type. Одна з вимог щодо вимірювання компонентів за тим же масштабом така: вони повинні бути одного й того ж типу.

There is no other way fro simultaneous procedure to occur. Немає іншого шляху здійснення одночасної процедури.

3) неозначеною формою дієслова у функції (частини) присудка у складі підрядного означувального речення (іноді з певними перестановками слів):

Of course, this explanation is a much easier pill for the general public to swallow. Зрозуміло, що таке пояснення -- це пілюля, яку широкому загалові легше проковтнути.

This is an extremely unappealing position for a researcher to be forced into. Це ситуація, в яку дуже негарно заганяти дослідника.

В подібних випадках лівостороннє означення іменника, означеного прийменниково-інфінітивною конструкцією, в перекладі звичайно трансформується в обставину способу підрядного речення.

4) підрядним означувальним реченням, яке вводиться сполучником "коли":

The condition for this to be valid is approximately given by Equation 7. Умова, коли це правильно, подається в приблизній формі у рівнянні № 7.

2. Прийменниково-інфінітивні конструкції, що містять перфектну форму інфінітива, перекладаються підрядним означувальним реченням, де безпосереднім відповідником інфінітива є форма минулого часу дієслова-присудка:

There are three good reasons for this to have happened in the first experiment. Є три поважні причини того, що це трапилося в першому експерименті.

Завдання Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу інфінітива або прийменниково-інфінітивної конструкції:

1. This is no place for us to attempt to throw a strong light on the darkest page of British history. 2. The condition for equation (10) to hold is just given by equation (8). 3. The book is in this regard unique and will serve as a scholarly reference for some time to come. 4. In the paper of Basell, the criteria for one to neglect the effects for the geometry of coils was given as follows. 5. It is clear that the time has come for the electronics engineers to call on the mechanical engineers for help. 6. There is a tendency for beginners to rivet attention on one instrument to the exclusion of the others. 7. At low speeds the time for the signal to emerge from the noise level is more than at high speeds. 8. The result is a tendency for air from the surrounding area to flow into the center in an attempt to equalize the pressure. 9. There is some tendency for the noise power to deviate from exponential. 10. But whereas the 1980-ies saw the publication of basic resources on which studies could be based, and a growing interest in the field, opportunities for scholars to share their ideas remained limited.

10. Герундій

1. У функції лівого означення герундій вказує на призначення певного предмету (на відміну від дієприкметника І, що характеризує дію, яка виконується за допомогою цього предмету) і може перекладатися наступними способами:

1) прикметником:

A computing machine performs such operations in milliseconds. Обчислювальна машина виконує такі операції протягом мілісекунд.

2) правостороннім означенням-іменником у родовому відмінку:

The minimum value of the operating range is determined by many factors. Мінімальна величина діапазону дії зумовлена багатьма чинниками.

The boiling temperature of water is 100 degrees Centigrade. Температура кипіння води дорівнює 100 градусів за Цельсієм.

2. У функції правостороннього означення герундій звичайно перекладається такими способами:

1) (віддієслівним) іменником:

In the remainder of the volume, Mustajoki discusses plans for continuing his research.

Наприкінці книги Мустайокі обговорює плани продовження свого дослідження.

Science is more in the business of comparing theories than in evaluating statements. Наука -- це радше порівняння теорій, ніж оцінка тверджень.

2) неозначеною формою дієслова:

There is no point in discussing the question of logical priority until we have built up rather more of the theoretical framework. Немає сенсу обговорювати питання логічного пріоритету, поки не буде докладніше опрацьована теоретична основа дослідження. Without this, the formalist runs the risk of explaining nothing or having nothing to explain. Без цього формаліст ризикує не пояснити нічого або не мати що пояснювати.

3) дієсловом-присудком у складі підрядного означувального речення, яке вводиться сполучною фразою "те, що":

The system has the disadvantage of being relatively expensive. Ця система має той недолік, що вона порівняно дорога.

Thanks are due to two anonymous reviewers for bringing these examples to my attention.

Висловлюю подяку двом невідомим мені рецензентам за те, що привернули мою увагу до цих прикладів.

4) дієсловом-присудком у складі окремого речення, що відокремлене від попереднього речення тире, крапкою з комою або двокрапкою:

This statement reflects the strength of the book -- in providing a generous and clear picture of an extremely interesting object -- as well as its weakness, in not explicitly exploring the theoretical implications of what it describes. Це твердження відбиває достоїнство книги: вона дає широку і чітку характеристику надзвичайно цікавого об'єкту, — і водночас її недолік: у ній не досліджується безпосередньо теоретичне значення опису цього об'єкту.

The method also has the additional disadvantage of not respecting the apparent parallel compositionality in this system. У цього методу є ще один недолік: він не надає належної уваги явній паралельній композиційності у цій системі.

5) іноді герундій (особливо being) може не перекладатися:

The idea initially gives the impression of being superficial. Спочатку ця ідея видається поверховою.

3. Складні форми герундія -- пасивний та перфектний герундій -- перекладаються звичайно дієсловом-присудком у складі підрядного означувального речення:

The proposal also has the merit of being built on accessible evidence. Ця пропозиція має ту перевагу, що базується на доступних даних.

There are unmistakable proofs of Pauling's having been wrong. Існують незаперечні докази того, що Полінг помилявся.

Завдання Визначте форму герундія, адекватний спосіб його перекладу та перекладіть речення:

1. I will now discuss two reasons for preferring my proposal. 2. For an attempt at constructing just such a theory, see Strang (1992). 3. There is a particular interest in trying to connect the first two traditions. 4. Hence, there is no justification for equating the terms. 5. There was a strong objection to carrying on this costly investigation. 6. I must confess that in a few cases I have difficulty in applying the characterizations offered. 7. Koch does a nice job of sorting out the data to ascertain these restrictions, though some questions still linger. 8. What is the relation between scientific inquiry and caring deeply about the topic of inquiry. 9. This review opts for the latter strategy, in the interest of providing a more representative picture of the monograph. 10. One strategy for improving this definition has been to propose criteria of evaluation. 11. This practice of integrating references, favored by the Karoma Publishers, has much to recommend it. 12. This is a hypothesis which the profession today has no prospect of proving, or even attempting to prove. 13. Some of the important contributions to forging this consensus have been Halldcroft 1994 and Winters 1991. 14. The reason for making this distinction will become apparent as the chapter proceeds. 15. My treatment must clearly offer some way of avoiding any such misinterpretation. 16. There is a reason of principle for rejecting this approach to the phenomena under discussion. 17. First she explains her reasons for undertaking the research, and discusses her methodology at length. 18. That the outcome of the project as a whole is unsatisfactory results from the timidity of its planners in extending their own basic assumption. 19. Again, Briss's empirical difficulties in applying his theory seem indicative of a serious problem in the theory itself. 20. In the course of fleshing out this proposal, Platt treats a number of other topics and problems. 21. Indeed, the greatest difficulty in reviewing this book is selecting what to talk about. 22. In all natural sciences, accumulating

data is a fundamental activity, a necessary condition for evaluating the generality of phenomena. 23. The cylinders of an engine which become very hot must have some kind of cooling system. 24. According to the size of the tank the liquid-fuel rocket can have variable burning time. 25. The nearly vertical descent of the parachute increases aiming accuracy. 26. Flying training requires special types of planes. 27. The landing speed is determined mainly by requirements of safety. 28. In fact, my major criticism of this monograph is that the order of presentation leads to difficulty in following the author's arguments. 29. I think, actually, that this way of putting, though common, is not very perspicuous. 30. They also contradict themselves in suggesting the possibility of eliminating caused effect. 31. Part of the Chongs' problem in presenting these notions involves their failure to qualify their statements. 32. In a number of earlier articles, Brown has taken important steps toward redressing this imbalance. 33. The approaches differ in their views of explanation, their means of getting at the regularities, and their characterization of data. 34. But infinite generalizations cannot be checked extensively, and so it is not possible to determine exactly the probability of their being false.

11. Дієприкметник І та дієприкметниковий зворот

1. Дієприкметник І (активного стану) у функції означення (лівостороннього чи правостороннього) перекладається звичайно відповідною контексту оригіналу часовою формою дієслова-присудка у складі підрядного означувального речення (воно звичайно вводиться конекторами "що", "який"):

On-going research is considering other measures in relation to these two factors, to test their importance and the validity of the interpretations suggested here. У дослідженні, що триває, розглядаються інші заходи щодо цих двох чинників для визначення їх важливості та правильності запропонованих тут інтерпретацій.

2. Іноді дієприкметник І може перекладатися також активним дієприкметником. прикметником або іменником:

The resulting analysis serves as a guide to further research and provides an explanatory account of previous research. Вихідний аналіз слугує орієнтиром для подальших досліджень і забезпечує пояснення попередніх досліджень.

Such mutual repulsions increase with increasing size of the atoms concerned. Такі взаємні відштовхування збільшуються зі збільшенням розміру відповідних атомів.

It is difficult to agree to the recently discovered differing ratios of these substances. Важко погодитися із недавно встановленою різницею у співвідношенні цих речовин.

The acceleration of all falling bodies is the same, independent of their size, shape or mass.

Прискорення всіх тіл у падінні однакове і не залежить від їхнього розміру, форми або маси.

3. Правосторонній зворот із дієприкметником І перекладається переважно підрядним означувальним реченням або, рідше, окремим реченням, де безпосереднім відповідником дієприкметника І виступає особова форма дієслова-присудка:

Several alternative analysis using test ranks instead of normal scores gave essentially identical results. Кілька альтернативних аналізів, де замість звичайних балів використовувалося тестове ранжування, дали, по суті, тотожні результати.

Scholars investigating these complex issues must establish close communication with one another. Вчені, які досліджують такі складні питання, повинні встановити тісне спілкування між собою.

One issue remaining is the directionality of the relationship. Ще одне питання залишається невирішеним -- це питання про скерованість цього відношення.

4. Форма пасивного стану дієприкметника І вживається, як правило, у функції правостороннього означення і перекладається переважно особовою формою дієслова-присудка (зокрема, на "-ся") у складі підрядного означувального речення або, значно рідше, лівостороннім прикметником-означенням:

The two volumes are the first of a series of preliminary studies being prepared by an international team of scholars. Ці дві книги перші з серії попередніх досліджень, що їх готує міжнародна група вчених.

This latter approach uses the data to evaluate the theory being proposed. У цьому останньому підході використовуються дані для оцінки запропонованої теорії.

Вказана форма дієприкметника І іноді може перекладатися пасивним дієприкметником:

This suggests that, at worst, the phenomenon being investigated is nonexistent; at best, it is subject to wide variation. Це може свідчити про те, що досліджуване явище, у гіршому випадку, не існує, а в кращому випадку — зазнає значних варіацій.

Завдання Визначте форму дієприкметників І, адекватний спосіб їх перекладу та перекладу дієприкметникових зворотів і перекладіть речення:

1. My concluding remarks will be mainly methodological. 2. The model resulting is to be checked against extensive empirical data. 3. Anyone using this bibliography should take note of one important limitation. 4. This section will briefly deal with new data concerning a more particular problem. 5. The interpretations of the dimensions underlying these factors are open to refinement and require further validation. 6. This book will not satisfy a scholar seeking very detailed information though it may be a useful reference work. 7. However, he has a chance at success only if there really is an underlying system waiting to be uncovered. 8. Such a book, focusing on the ideas put forward by scholars and schools, should be judged primarily on the quality and range of information. 9. Failing to address these issues adequately, J. T. Jensen discusses mainly some minor points. 10. In all these papers, R. Markkanen has provided models for the investigation of different kinds of problems demanding different approaches. 11. Bruce Mannheim has discussed several theoretical problems along these lines; his article in the volume under review is a major contribution, giving a theoretical thrust to various issues. 12. It is manifest from our present survey, however, that no consensus has yet been reached on the founding abstractions of such a science. 13. I will arrange my pleas against this objection in order of ascending strength. 14. For example, G. N. Lewis voiced his "fundamental objection" to the theory of the revolving electron. 15. He developed a general model which identifies important issues requiring further research, rather than presenting a fully-specified theory. 16. Factors bearing on this decision will not be explored in this paper. 17. Edwin C. Kemble was eager to accept quantum ideas as the starting point of his theoretical researchers.

12. Дієприкметник II та відповідний дієприкметниковий зворот

Дієприкметник II значно частіше вживається як правостороннє, а не лівостороннє означення. Він може мати залежні від нього слова, тобто утворювати дієприкметникові звороти. Дієприкметники II з малою кількістю (1-3) залежних слів частіше (але не обов'язково) перекладаються лівостороннім означенням.

1. У функції лівостороннього означення дієприкметник II слід перекладати, якщо це можливо (тобто, коли дозволяють норми української мови), прикметником або пасивним дієприкметником у функції лівостороннього означення:

This formulation omits some of the detailed restrictions discussed above. У цьому формулюванні випущено деякі докладно викладені та обговорені вище обмеження. One can hardly disagree with the proposed strategy. Навряд чи хтось може не погодитися із запропонованою стратегією.

It is reasonable to conclude that the hypothesized variation was not possible. Слушно зробити висновок, що гіпотетична варіація була неможлива.

2. Іноді дієприкметник II може перекладатися (віддієслівним) іменником, однокореневим із першим:

Extensive further investigations by Wetter led to the modified and improved synthesis. Подальші широкі дослідження Веттера призвели до змін і покращення синтезу. Just how increased inductive power effects the electron bonds is not clear at present, however. Однак нині ще неясно, наскільки збільшення індуктивної сили впливає на електронні зв'язки.

3. В інших випадках дієприкметник II як лівостороннє означення перекладається особовою формою дієслова-присудка у складі підрядного означувального речення:

The fallen debris of the satellite were immediately transported to the laboratory. Уламки супутника, що впали на землю, відразу ж були відправлені в лабораторію.

4. Вжитий без залежних слів (або іноді — з 1-3 залежними словами), дієприкметник II у функції правостороннього означення перекладається пасивним дієприкметником у функції лівостороннього означення:

The general idea presented can be useful in several ways. Викладена загальна ідея може бути корисною у кількох відношеннях.

The third explanation offered is methodological. Третє запропоноване пояснення має методологічний характер.

I have complete confidence in the facts presented here. Я цілком впевнений у точності наведених тут фактів.

5. Дієприкметник II у функції правостороннього означення, що має більше 2-3 залежних слів, звичайно перекладається пасивним дієприкметником — правостороннім означенням у складі звороту:

The position taken on this issue by many researchers is quite clear. Позиція, зайнята в цьому питанні багатьма дослідниками, досить ясна.

У тих випадках, коли переклад пасивним дієприкметником неможливий, дієприкметник II перекладається особовою формою дієслова-присудка у складі підрядного означувального речення:

Other broader issues addressed by the authors are equally significant. Інші ширші питання, що їх вирішують автори, також мають певне значення.

A discovery of new data not previously taken into consideration may invalidate part or the whole of the model. Відкриття нових даних, які раніше не бралися до уваги, може виявити неправильність частини або й усієї цієї моделі.

The ideas which I shall advance place me in a direct opposition to the approach originally advanced by Lease. Ідеї, які я збираюся висунути, прямо протилежні підходу, що його вперше опрацював Ліз.

6. Коли дієприкметник II є означенням слів-замінників *that/those*, він перекладається тільки особовою формою дієслова-присудка у складі підрядного означувального речення:

This problem seems more important than that tackled by Wright (1993). Ця проблема видається важливішою за ту, що її вирішує Райт (1993).

Таким способом перекладаються, зокрема, дієприкметники II, утворені від неперехідних дієслів:

It is not yet possible to produce an optimum design for a parametric amplifier required to operate with a given frequency characteristic. Поки що неможливо створити оптимальну конструкцію параметричного підсилювача, який міг би працювати з заданою частотною характеристикою.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір адекватного способу перекладу дієприкметника II:

1. It is important that the focused spot be defined clearly. 2. Thus we get the equation in a reduced form. 3. This problem is similar to the one discussed in Green (1993). 4. This is particularly true for the kind of phenomena discussed here. 5. This possibility is explored in Experiment 1, presented in Ch. 3 below. 6. Under such conditions a course is sometimes broken up into several parallel courses, usually referred to as "multiple courses". 7. The slight advantage gained thereby hardly justifies the considerable added complication. 8. The works listed in the bibliography are quite diverse in focus and orientation. 9. This book is an ambitious study within the framework generally taken to begin with Graff 1984. 10. This finding stands in contrast to the position taken by Campbell (1989). 11. There are three main problems with the sort of analysis proposed by Lewis. 12. They offer a unique opportunity to test the hypothesis advanced by Kroeber. 13. Keenan's proposal is consistent with much of the data discussed here. 14. This follows from the analysis given here. 15. A choice between these analyses obviously cannot be based on the limited data presented here. 16. It is unfortunate that this equivocation weakens some of the arguments presented. 17. On the surface, our

results run counter to the findings of all the studies cited above. 18. The research in this area has just begun to tackle the complex problems involved. 19. The reference to general trends as a whole is necessary and interesting for the reasons given below. 20. The answer to both questions has a significant bearing on the issues here discussed. 21. The experiments reported are without doubt interesting for other issues in this area. 22. Needless to say, this view has immediate consequences for the solutions proposed. 23. The details reported are very different from case to case, but common themes can be identified. 24. Most of the data reported are statistically insignificant. 25. I suspect that much of the theory described will strike the nonspecialist as bewilderingly arbitrary. 26. The data provided vary with the purpose and scope of each particular investigation. 27. The next step was to build a classification for the data collected in this systematic fashion. 28. In typing your manuscript, please follow the instructions below in the order given. 29. We have arrived by now at the situation depicted in Table 5. 30. The dimensions chosen for the study were dictated by several controversial questions in the literature. 31. Other arguments put forward by Dummett against the theory can now also receive straightforward answers. 32. We would like to turn briefly to a question largely ignored in the preceding pages. 33. Three general questions, outlined in the introduction, guided this research. 34. Nevertheless, experimental data are available in journal articles referred to in this book. 35. The question raised at the beginning of this paper receives, somewhat paradoxically perhaps, a positive answer. 36. The initial methodological chapter is a good statement, in fact, of the research program associated with this framework. 37. Instead, we find only a series of replies to criticisms levelled against Fodor's project in the last decade. 38. The only other alternative advanced in the literature to date is Brewer's suggestion. 39. This is a well known phenomenon, recently illustrated in a very interesting fashion by Stiegler 1994.

13. Конструкція "дієприкметник/прикметник + інфінітив"

1. Означувальні конструкції "дієприкметник I/дієприкметник II/прикметник + інфінітив" із залежними словами перекладаються звичайно підрядним означувальним реченням, яке вводиться сполучникјм "що" або "який", де англійський інфінітив трансформовано в особову форму дієслова-присудка, а дієприкметник I (дієприкметник

II або прикметник) передано парентетичною фразою на кшталт "як відомо", "за оцінкою", "здається", "ймовірно", "вірогідно" і т.ін.:

On June 30, 1908 a meteorite estimated to have weighed 40,000 tons fell in Siberia. 30 червня 1908 року в Сибіру впав метеорит, який, за оцінками, мав вагу 40 000 тон. The atomic rocket is a power plant appearing to find great application in future. Ядерна ракета є силовою установкою, що, здається, знайде широке застосування у майбутньому.

To study the conditions likely to be encountered, we must know several parameters. Для дослідження умов, із якими, ймовірно, доведеться зіткнутися, нам потрібно з'ясувати кілька параметрів.

2. Сполучення likely з інфінітивом може також перекладатися сполученням дієслова "могти" з неозначеною формою дієслова:

The pilot is given regular information on the weather likely to be met in flight. Льотчик регулярно отримує інформацію про погоду, яка може бути під час польоту.

3. Серед дієприкметників II, які найчастіше вживаються у вказаній конструкції, слід назвати known (перекладається "як відомо"), found "як встановлено", estimated "за оцінками, за приблизними розрахунками", supposed "як вважають", expected "як очікують, як очікується", thought "як вважають, як вважається".

Завдання Перекладіть наступні речення, визначивши адекватний спосіб перекладу означувальних конструкцій "Дієприкметник + Інфінітив":

1. The rocket is the only power plant known to be independent of the atmosphere. 2. Radar known to be used to locate aircraft found its application during World War II. 3. His European experience is a reassuring one appearing to have a similar effect on other American scientists. 4. Electric charge of a body is made evident by the attractive or repulsive force found to exist between charged bodies. 5. These effects thought to be less marked are difficult to register with Geiger counter. 6. One example thought to be very indicative is his creditable treatment of projectiles on the rotating earth. 7. The diameter of Saturn supposed to be 75,100 miles is

about 9.5 times the Earth's diameter. 8. This manifesto of ancient astronomy considered to have influenced Copernicus might indeed have been subscribed to by many modern scientists. 9. There our future quantum theorist would be surrounded by a community of scientists likely to challenge his theory. 10. We may say that he sees the problematic state of current physics as primarily revolving about experimental differences likely to be devoid of epistemological reorientation. 11. A particular flight considered to be representative of early manned missions has been selected as the basis of this study. 12. The objectivization of thought held by some scholars to be necessary in science is impossible because of the circumstances under which thought becomes the subject of contemplation. 13. I refer to Bohr's style of thinking and working known to be essentially dialectical rather than reflective. 14. The atmosphere of Venus, estimated to consist of about 10 per cent nitrogen and 90 per cent carbon dioxide, is somewhat more dense than the Earth's. The atmosphere of Mars, estimated to contain 95 per cent nitrogen and 5 per cent carbon dioxide, is appreciably less dense than the Earth's atmosphere.

14. Займенник-репрезентант that/those

Займенники-репрезентанти that/those, вжиті у складі атрибутивної групи, перекладаються звичайно іменником, який вони представляють (чи його синонімом), а також займенниками "той", "такий", або взагалі не перекладаються:

Jones demolishes even so plausible a claim as that of Downing 1991. Джоунз розбиває навіть таке вірогідне положення, як теза Даунінга 1991.

The findings were almost exactly the same as those obtained before. Результати були майже такі ж, як і ті, що були одержані раніше.

Завдання Перекладіть речення, визначивши адекватні способи перекладу займенників that/those:

1. Our conclusions are thus different from those of Kehler. 2. To my mind, this program is no more realistic than that advanced by Folpes. 3. It is impossible to do justice here to a volume

of such scope as that which Bynon has edited. 4. I have argued that theories such as those of Pesetsky and Sproat have encountered many difficulties. 5. Moreover, these studies amplify on the mechanisms which permit developments like those investigated by Maltz. 6. The results of this modified replication of Experiment I were essentially the same as those found in that experiment. 7. For a first application of this theory, we looked for a situation satisfying that of the simplest model. 8. These changes in frequency and intensity were considerably smaller than those employed by Apple (note I) and sounded quite natural. 9. The treatment of certain topics is much more comprehensive and satisfactory than that found in other descriptive work.

15. Прикінцева прикладка

Прикінцева коментуюча прикладка є своєрідним правостороннім означенням усієї попередньої частини речення і складається з іменника fact, principle, issue, question, idea, property і т.ін. та його означень. Вона може перекладатися словосполученням або окремим реченням:

The air gets thinner as we climb -- a fact which is well known to mountain climbers. Повітря стає дедалі розрідженішим з підйомом на висоту -- факт, добре відомий альпіністам (Або: ... . Цей факт добре відомий альпіністам).

Завдання Перекладіть речення з прикінцевими коментуючими прикладками:

1. But this would mean that (17) could not be considered a proper reading -- a regrettable consequence, in our opinion. 2. Apparently, the unifying element in the parameter is a perceptual one -- a not unexpected conclusion. 3. Given the principle, we would need to specify an infinite number of solutions -- a clearly undesirable solution. 4. Experiment I employed a classification paradigm, a technique that has been used in previous studies. 5. Kiparsky is simply one of many researchers who treat analogic processes explicitly, but without using analogy itself as a theoretical primitive -- a practice which Antilla himself acknowledges and approves. 6. This hierarchy allows statements about functions to be

formulated at different degrees of generality, a facility that we shall exploit below. 7. Second, the analysis eliminates the use of extra features -- a fortunate result if other phenomena previously described by these features prove to lend themselves to reformulations as successful as the ones considered here. 8. Such a watered-down account could easily lead some readers to derogate higher-order abstractions, a conclusion Hayakawa would not condone. 9. Citations and data are ranged in copious pages of supplements and appendixes, a fact that has made the volume costly to produce and expensive. 10. B. Jacobson's book attempts to be an introduction to the field in this broad sense -- obviously a very ambitious undertaking, and on the whole a successful one. 11. Indeed, the rule itself is never explicitly stated -- a fact that I consider to be of some significance, and to which I will return. 12. I conclude that there is no need for dummies in this approach -- a conclusion which is reassuring given the considerable internal problems which such a theory has to contend with.

16. Підрядне означувальне речення

1. Підрядне означувальне речення, яке звичайно міститься після означуваного слова (іменника) і вводяться такими сполучними словами, як which "який; що", that "який; що", who "який; хто", whom "якого; якому; чого; чому", whose "який; чий", when "коли", where "де; куди" тощо, перекладається переважно відповідним підрядним реченням:

Take, for example, a situation where these two processes are inseparable. Візьмемо, наприклад, ситуацію, де ці два процеси нерозривні.

Research has been done by researchers who usually deal with thorny problems. Дослідження здійснюють дослідники, які звичайно займаються особливо складними проблемами.

2. Підрядне означувальне речення може бути відокремлене кількома словами від іменника, який означається. Такі складнопідрядні речення в перекладі звичайно починаються з присудка головного речення, за яким іде підмет із підрядним означувальним реченням:

Implicit pleas are thereby made both that such accounts are trustworthy and that they somehow offer us a closer projection of reality. Тим самим висуваються неявні докази того, що такі описи заслуговують на довіру і що вони певним чином подають точнішу характеристику реальності.

3. Підрядні означувальні речення можуть приєднуватися до головного речення безсполучниково, а оскільки українській мові таке явище не притаманне, то в перекладі вводитьсь відповідне сполучне слово ("що", "який" і т.ін.):

A fundamental point he made concerns Maynor's claim. Фундаментальне положення, яке він висунув, стосується тези Мейнора.

If cited figures are not present at the time the article is written, nothing more can be done. Якщо згаданих числових даних на той час, коли пишеться стаття, не буде, то нічого більше не можна зробити.

4. Іноді складнопідрядні речення з означувальним підрядним можуть перекладатися простим реченням:

These are the patterns they discovered. Ось які моделі вони віднайшли.

5. Сполучне слово which, яке вводить приєднувальне означувальне речення, що характеризує зміст головного речення, перекладається як "що" або "як це":

It is not being treated at the two levels which many studies actually do -- a point that is returned to later. Воно не розглядається на двох рівнях, як це робиться у багатьох дослідженнях (до цього зауваження ми ще повернемося).

If he is correct on this point, which the 1993 paper strongly suggests, then the final speculation is entirely unsupported. Якщо стосовно цього моменту він має рацію, про що чітко свідчить його стаття 1993 року, тоді останнє міркування цілком необгрунтоване.

6. Сполучник whether, що вводить підрядне означувальне речення, перекладається як "чи":

I have doubts about whether it is possible to collect data that are more naturalistic than those collected by Goodwin. Я маю сумніви щодо того, чи можливо зібрати більш реалістичні дані, ніж ті, що зібрав Гудвін.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи особливу увагу на адекватність вибору підрядного сполучника:

1. This is a viewpoint I can fully agree with. 2. I have no direct proof that formula 87 is correct.

3. In the extensive data that I have gathered, I have never come across such a type. 4. At least these are the predictions we would make if we accept Beard's view. 5. Some papers that dealt with general methodological issues are not included in the volume. 6. The question that needs to be debated is whether this really is a confusion. 7. Here we provide further evidence that this contour is distinct from other contours. 8. We are not concerned here with the breakdown of Lanoff's test, which has been remarked on before. 9. But even if this explanation was sound then (which I doubt) it certainly is not now. 10. Deczy has a long introduction wherein he gives his (often nontraditional) views of the field. 11. We must first make clear the way we are going to use two important terms. 12. We will not address the question of whether this principle may in fact be reduced to deeper principles. 13. The question of whether the quantum theory is "complete" has been debated even since it was introduced. 14. All this makes his figures very difficult to interpret, and they left me disappointed, feeling that I had not gained the new understanding of the problem for which I had hoped. 15. All these things are relevant to the complete account, but I think it is important to push this account as far as possible, which is what I have tried to do in this paper. 16. Finally, there is one much more specific point which the present work raises which merits further investigation. 17. As Mattheier points out in his preface, the papers do not present a coherent and accepted consensus, which can hardly be expected in the present state of the theory. 18. The problem I find with the approach is that it does not consider the next level. 19. There is a body of research in which methodology plays a crucial role. 20. First, there is plenty of evidence that the problem might be the other way round. 21. This is the variable to which they have given the most attention. 22. That is the reason why it is important to make a comparison. 23. I know of no other account where this finding is so forcefully argued or so dramatically depicted. 24. The situations that Tanster used to illustrate her points are those with which

many are likely to be familiar through their own lives. 25. Lenberg asserted that it is not possible to point out a definite moment in history when this change took place. 26. For that reason, I concentrate only on a subset of the variables he discusses and then present some conclusions. 27. Let us now return to the crucial issue whether the points can subsume other points. 28. Their claims should be explicitly limited to the areas whose pattern they have analyzed. 29. This is due to the fact that the development was not evolutionary in nature but revolutionary. 30. The extent to which the term has been accepted as a basic term of art may be gauged from its appearance as a topic in most introductory textbooks. 31. The reason why these changes are in part optional is not clear. 32. The book deserves to be studied for its ideas about where we might go next, rather than for its charting of where we have already traveled. 33. In this paper I address the question of whether Milroy's theory ought to be seen -- following Patricia Kitchner -- as an "optimizing" theory. 34. The empirical reality of any descriptive device is initially supported by the facts it describes. It is further supported by the validity of predictions which it justifies. 35. The question of whether or not this is true has received wide discussion in the literature, either directly or indirectly.

VII. Передача значень синтаксичних конструкцій

1. Конструкції логічної емфази

В англійській мові для комунікативно-логічного виділення певного члена речення використовується переважно три синтаксичні конструкції, емпатичне значення яких передається українською мовою так:

1) Значення емфази конструкції "It is... that..." передається за допомогою таких слів, як "саме ... (й/і)", "якраз (і)" тощо:

It is this principle that will be the focus of our discussion. Саме цей принцип буде в центрі нашого обговорення.

And it is here that Fromm has exercised an unprecedented influence on all activities in the field. І саме тут Фромм здійснив безпрецедентний вплив на всі види діяльності у цій галузі.

It is just such an order that we have observed. Саме такий порядок ми й спостерігали.

It is here that he has perhaps made his most original contribution. Якраз у цьому напрямку він зробив, можливо, свій найоригінальніший внесок.

It is to this topic that we now turn. До розгляду саме цієї теми ми наразі й звернемося.

It is this central concept of Barth's, also adopted by Purdew, which is weak. Саме це головне поняття Барта, запозичене й Перд'ю, і є слабким.

2) Емфатичне значення конструкції "This is what (where, when, why, how і т.ін.)" передається у перекладі такими лексичними засобами, як "ось", "саме (й/і)" тощо:

This is just what his and his colleague's studies have clearly shown. Саме це чітко показали його дослідження та дослідження його колеги.

This is where I find the first problem with this approach. Саме в цьому, мені здається, й полягає перша проблема з цим підходом.

This is why the results may be quite different. Ось чому ці результати можуть бути зовсім іншими.

This is precisely why the debate is important. Достеменно ось чому ця дискусія є важливою.

3) Значення емпізи конструкції "It was / did not... until... that..." передається у перекладі за допомогою слів "(і) лише", "(й) тільки" та ін.:

It was not until 1960 that their suggestion has been substantiated. Лише в 1960 році було обгрунтовано їхню ідею.

It was not until very recently that the basic assumptions of this theory have been seriously called into question. Й тільки нещодавно основні постулати цієї теорії було піддано серйозному сумніву.

Завдання Перекладіть речення, визначивши вид емпітичної конструкції та адекватний спосіб передачі значення емпізи:

1. And this is where problems begin. 2. This is what I shall in fact argue. 3. This is what is generally called their "function". 4. It is this last claim that needs to be questioned. 5. It is mostly for this second case that we find disagreement. 6. It is observations of this kind that I addressed in Mithun (1993). 7. It is this last concept that most centrally fits Lewis' general program. 8. It is in articulating issues associated with that base that this paper is most valuable. 9. It is in the last chapter where her thesis is expounded powerfully and convincingly. 10. It is precisely for this reason that I have not adhered to DuBois' use of this term. 11. It is here that active cooperation with other scientists is most desirable. 12. It is precisely in this seemingly non-strategic form that normal strategies are elaborated. 13. It is with respect to this construal of his position that I am asking whether there are adequate grounds. 14. Second, it is only after establishing what those two different ways are that they can be seen as two aspects of a single principle. 15. It is this fact which leads me to conclude that falsity of suggestions of this type has no consequences at all at both levels. 16. Second, it is precisely the impossibility of the premises in the problems used that makes another of Hilver's findings interesting. 17. It is against this background of Barthian influence that one should view Merritt's work and weigh his alternative analysis. 18. This is presumably why some authors refuse to accept this proposal. 19. Yet this is what we would be committed to if we took the second proposal seriously. 20. This is where I take issue, and I will argue below that one of the foundations of the hypothesis is unsound. 21. It is these facts which led to the present article. 22. It is this assumption which makes it possible to give the concise account quoted above. 23. It is rather the other kind of evidence that would directly support his position. 24. After all, it is not by furnishing a corpus of data that he has earned a place among the greatest of the 19th century scholars. 25. But it must be said that it was Koerber who first clearly made the distinction between evaluation and discovery. 26. It was to explain cases like those that Manzini made the move necessary. 27. Stanowich 1993 suggests that it is the assumption of no negative evidence that should be weakened. 28. It is primarily Wittgenstein whose influence was the greatest along these lines. 29. It is in this respect actually that the theory differs from that discussed above. 30. And it is in these terms that Sachs concluded that our appreciation of conversational mechanics can lead us to deny this. 31. It was not until the current movement started that this notion was reassessed in academic media. 32. It was not until the mid-1970s, in fact, that the alternative was to reassert itself as the dominant model of description. 33. It was not until the early 1930s, however, that any serious attempt was made

to quantify the magnitude and nature of the relationship. 34. Not until R. Nixon's celebrated visit of 1972 did there emerge any pose that the scientific relations between China and the USA would veer toward normalization.

2. Порядок членів речення та речень

1. В англійських та українських реченнях інформація, що передається, синтаксично може подаватися по-різному. Це зумовлено особливостями мов у подачі тематичних та рематичних елементів речення і традиціями мовлення щодо подання інформації про агентів та обставини позначених у реченнях дій. З цієї та деяких інших причин при перекладі доводиться робити певні зміни в порядку слів (пермутації членів речення):

1) перестановку підмета у позицію після присудка:

In particular, two hypothesis are tested. Зокрема, перевіряються дві гіпотези.

But several difficulties arise. Але виникає декілька ускладнень.

Independent motivation for such an analysis is necessary. Для такого аналізу необхідне окреме обґрунтування.

Some additional problems exist. Існує ще кілька додаткових проблем.

Two general models were discerned. Було виокремлено дві загальні моделі.

Особливо часто така перестановка відбувається тоді, коли англійське речення закінчується присудком, а підмет має неозначений характер. Якщо ж речення закінчується обставиною, то й вона часом може переноситися разом з присудком у початок українського речення, перед підметом:

A number of arguments can be given in support of this claim. На підтримку цієї тези можна навести цілу низку аргументів.

The following variables are discussed in this article. В цій статті розглядаються такі змінні.

2) перестановку обставини без перестановки головних членів речення (особливо у випадку прислівників here "тут", only "лише", enough "достатньо" тощо):

But some problems arise here. Але тут виникає кілька проблем.

This argument is familiar enough. Цей аргумент достатньо відомий.

3) перестановку означення:

The data above are not, however, counterexamples. Однак наведені вище дані не є контрприкладом.

Another meaning of the term "model" is an ideal or perfectly suited example of the thing modeled. Ще одне значення терміну "модель" — це ідеальний образ або абсолютно адекватна подоба модельованого об'єкта.

To my knowledge, it is the most general solution available that fits the data. Наскільки мені відомо, це найбільш загальне на цей час рішення, яке добре узгоджується з даними.

The papers are very much alike in the problems raised and the approach taken. Ці статті дуже схожі за піднятими в них питаннями та застосованими підходами.

4) перестановку сполучного слова:

There are some points of disagreement, however. Однак у деяких питаннях згода відсутня.

We see, therefore, that the generalization of the last paragraph requires supplementation.

Отже, ми бачимо, що узагальнення в останньому абзаці потребує доповнення.

2. Особливу увагу слід звернути на вибір позиції українського відповідника означення all "весь, всі", що в англійському реченні звичайно стоїть перед присудком (і рідше — після присудка) й може мати підсилювальну функцію. Тому іноді до перекладу all потрібно додавати прислівник "абсолютно":

The following examples are all from Frechette 1992. Всі наступні приклади взяті з праці Фрешетт (1992).

Correlation coefficients were all highly reliable. Абсолютно всі коефіцієнти кореляції були цілком надійні.

These functions are all basic, but there is no assumption that they are all universal.

Абсолютно всі ці функції — базові, але при цьому не припускається, що всі вони — універсальні.

3. У тих випадках, коли складний іменний присудок англійського речення включає дієслово-зв'язку look, make, seem тощо, предикатив може бути відокремлений від такого дієслова групою слів або навіть підрядним реченням. Такий порядок слів у перекладі слід змінити, бо в деяких випадках англійський складний іменний присудок перекладається простим дієслівним присудком:

Elimination of trade barriers made commercial relations between the countries easier.

Усунення торговельних бар'єрів полегшило зовнішньоекономічні зв'язки між цими країнами.

4. Іноді в перекладі змінювати позицію можуть і складові складних речень. Зокрема, поширеною є перестановка головного й підрядного речень у складнопідрядному реченні:

This prediction is borne out, I believe. Я вважаю, що це передбачення підтверджується.

What the explanation may be is not clear. Не ясно, яке пояснення тут можна дати.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на необхідність перестановок членів речення або речень:

1. Our proposal is in accord with the ideas just stated. 2. The remarks made below are based on that research. 3. The relevant data currently available are ambiguous. 4. A number of factors were taken into consideration. 5. Two broad hypotheses are advanced. 6. Then the next trial began. 7. Two logical possibilities exist. 8. Two points are essential. 9. In Table I representative examples of both kinds are given. 10. Some preliminary studies have now been carried out. 11. Some theoretical assumptions behind this approach should be explicated. 12. The following tables and discussions present the results of the analysis. 13. The role of such data and their relevance to the general theory are discussed. 14. More recently, a novel approach has come from McCarthy (1986). 15. Preliminary results now exist, however, which

suggest that these effects may also be found in other processes. 16. Conclusions, two indexes, and a brief bibliography follow. 17. Two basic findings emerged from the data. 18. Ten statements were used to measure respondents' sociocultural integration. 19. Two types of such characteristics are generally distinguished by anthropologists. 20. However, two out of three statistical analyses cited fail to support this widespread and inviting hypothesis. 21. The unquestionably great merit of the work lies in the material collected and organized. 22. We have developed an alternative treatment which avoids the problems identified. 23. The principle involved might be stated in various ways, depending on the notation adopted. 24. The major weakness of this work is that virtually no justification is given for the analysis proposed. 25. The experimental data reported above enable us to evaluate the three theories on those grounds. 26. A problem arises: is this result conclusive? 27. One final point remains to be made about the data. 28. In the construction of the model a small modification is necessary. 29. Hence, all occurrences of the variants were counted. 30. A final, new conclusion is also ventured. 31. Thus, the model is untenable in its strongest form. 32. An occasional bit of carelessness is observable in the research. 33. Other objections can be raised to the conclusion that White (1993) has drawn. 34. Three possible exceptions will be discussed in this section. 35. Here a distinction is drawn between the two notions. 36. There are no indices in the book, but a useful bibliography is appended after each article. 37. New methodologies are needed in order to test the hypothesis. 38. Special status should not be conferred on any kind of data. 39. Full information should be given in the references. 40. The discussion here is disappointingly vague and superficial. 41. However, some problems exist with adopting such an approach. 42. The hypothesis does not stand up to careful examination, however. 43. These are all conceived to be alternate manifestations of the phenomenon. 44. A Humean universe is one in which all properties are only externally connected. 45. The generalizations whose significance was assessed in the last section could all be exhaustively checked. 46. However, as we have demonstrated, these apparent restrictions all follow from the more general constraint of uncertainty. 47. These studies all note the positive and frequently ritualistic aspects of the conference. 48. The differences in the means were all relatively small, however, and appeared unlikely to affect the results. 49. The results of those analyses, shown in Table II, indicated the measures all to be highly interrelated. 50. Still, the choice of the corpus, its presentation, and the discussions of individual excerpts are all interesting. 51. These studies all make contributions concerning the value of a given test with respect to some other measures, but they ignore the larger issue of the book -- viz. what do these tests really measure. 52. The

argument just summarized, as well as the earlier examples, all point to one of the principal domains which the authors have made uniquely their own.

3. Порівняльні та псевдопорівняльні конструкції

1. Порівняльна конструкція позитивного ступеня "as + Adjective + as" перекладається як "такий же + прикметник + як" або "настільки... настільки":

In other words, an analysis done within a particular framework is only as good as the facts it accounts for". Іншими словами, проведений на конкретних теоретичних засадах аналіз настільки вдатний, настільки такими є факти, що він їх описує.

Read's data and observations are as valuable as ever. Дані й спостереження Ріда такі ж цінні, як і завжди у нього.

Порівняльна конструкція може вживатися з непарним сполучником as і перекладатися як "такий же + іменникове словосполучення":

Of course, we don't need quite as strong a hypothesis to get the same results. Звичайно, нам не потрібно такої ж сильної гіпотези, аби отримати ті ж результати.

2. У паралельних конструкціях з формами порівняльного ступеню прикметників, яким передує парний означений артикль the, перший компонент пари перекладається як "що", а другий -- як "то":

The greater the deviation, the more difficult the solution. Що більше відхилення, то важче знайти рішення.

The further he progresses, the less accurately does he know his position. Що далі він просувається, то тим неточніше він визначає своє місцезнаходження.

The greater is the rate of fall, the smaller is the maneuverability. Що більше швидкість падіння, то менше маневреність.

Як можна бачити, такі речення можуть бути і з дієсловом-присудком (дієсловом-зв'язкою), і без нього. При перекладі бездієслівних речень дієслово-присудок відновлюється за допомогою контексту. Наприклад, у наступному реченні фраза *at one's disposal* підказує, що в перекладі повинно відновлюватися дієслово "мати", оскільки саме його відповідник *have* вживається у сполученні зі згаданою фразою:

The more symbols at one's disposal, the easier it is to construct sets of rule. Що більше символів ви маєте у своєму розпорядженні, то тим легше конструювати набори правил.

3. Псевдопорівняльні конструкції — це конструкції, формально подібні до порівняльних, хоч вони не є такими і мають інше граматичне значення. Так, словосполучення *as high as* та *as low as* перед цифрами перекладаються як "(аж) до", а словосполучення *as early as* та *as recently as* -- як "ще (у)":

The rate dropped to as low as 1:4. Співвідношення впало аж до 1:4.

This element was discovered as recently as 1978. Цей елемент було відкрито ще в 1978 році.

Some birds can hear sounds as high as 25,000 cycles. Деякі птахи можуть сприймати звуки частотою до 25 тисяч герц.

Однак якщо словосполучення *as much as*, *as many as*, *as large as*, *as little as* тощо вжито перед сполученням "числівник + *times*", то вони перекладаються відповідно як "у (стільки) разів більше (менше, вище)" тощо:

The speed of light is million times as great as that of sound waves. Швидкість світла у мільйони разів більша від швидкості звуку.

Словосполучення *as long as* "поки" може виступати як складний сполучник, а не порівняльна конструкція:

The flight will continue as long as the power plant functions properly. Політ триватиме, поки працюватиме двигун.

Словосполучення as far as (smth.) is concerned перекладається як "що стосується" або "якщо йдеться про":

As far as ionization is concerned, gamma rays behave here like photons. Що стосується іонізації, то гамма-промені поводяться при цьому як фотони.

Словосполучення as well as перекладається як "також":

We can mention several reasons as well as some strong arguments. Можна навести кілька підстав та сильних аргументів.

4. Конструкція "as + Adj./ Adv. + as" possible перекладається словосполученням, що складається із слова "якогого" та прислівника або прикметника у формі порівняльного ступеня:

This restriction must be removed as soon as possible. Це обмеження потрібно усунути якомога раніше.

The importance of reducing the weight of spaceships as far as possible is generally appreciated. Загалом, велика увага приділяється якомога більшому зменшенню ваги космічних кораблів.

Завдання Перекладіть речення, попередньо визначивши, чи ви маєте справу з порівняльною конструкцією, чи ні:

1. In the furnace the temperature of gases may be as high as 3,500 degrees Centigrade. 2. The first experiment was conducted as recently as 1939. 3. This can be accomplished mechanically as well as by pressure. 4. Their identification may prove to be as difficult as the actual processing itself. 5. Such lines were observed and reported as early as 1921 by Massey (10). 6. Hence, as far as possible, similar effects must be assigned to the same cause. 7. Book III of Newton's "Principia" opens with a section that is as short as it is initially surprising. 8. To illustrate this point as concretely as possible, let us look at a case for which it has long been thought the last word had been said. 9. Attention to these criteria would seem to be as unimportant or fruitless as a discussion, say, of the reality of the final result. 10. Some

limitations are present, but are not as severe as those imposed on other rules. 11. My attempt has been to take this commonplace beyond the visual in as rigorous a fashion as possible. 12. As soon as the piston meets the liquid, the liquid pressure can be raised to the required level. 13. The possibility of releasing large amounts of energy was demonstrated as early as 1919 by Rutherford. 14. In as simple a case as presented here, a yes or no answer may suffice to test the agreement between the model and experiment. 15. When electric charges are in motion, they are surrounded by magnetic fields as well as by electric fields. 16. Whenever possible, radii of edges and corners should be kept as large as the designer will allow. 17. As much as any of these, I must acknowledge the influence of a member of "slap clubs" and other series of informal meetings which had formed spontaneously in and around the Cambridge area. 18. These recent results have reinforced several historically documented conditions and also revealed interesting technical items of a fundamental as well as a practical nature. 19. But the most encouraging fact is that superior individual properties, as well as combinations of physical properties, may be obtained which cannot be achieved by another means. 20. Moreover, and regardless of the merits or demerits of the basic proposal put forward in this paper, it can be shown that the hypothesis is at least as viable as an ingredient of the theory, as other current hypotheses. 21. The rarer the form, the more likely it is to conform to a regular pattern. 22. The greater the individual variation, the greater the concavity. 23. The more description one employs, the more particular purposes may be inferred. 24. The more the structure was used, the more refined it became. 25. The more words recalled, the more memory used to store the sentence. 26. The more frequent a form, the more likely it is to be irregular. 27. The more we try to "explain" things, the more the "explanations" begin to look like a kind of higher taxonomy. 28. The lower a person is on the social scale, the more obvious his regional accent tends to be. 29. Curiously enough, as a principle of evaluation he proposed "the more, the better". 30. The higher a person's position on the social scale, the less his speech is regionally marked. 31. The higher a scholar climbs up on the social ladder, the more he or she prefers to speak English. 32. The more I think about Korzybski's masterpiece, "Science and Sanity", the more I am enthralled by its revolutionary title. 33. Many of such researchers seem to think that the longer and more abstract and complicated their accounts, the better. 34. In the first camp are those who argue simply that the greater the resemblance between two things, the better their comparison. 35. The more liberal a society is, the fewer reasons of public policy there will be to decide issues such as the one investigated by Jensen. 36. The more that the usual restriction rules must be adjusted, the more difficult should be the

link of the deviant structure to the non-deviant one. 37. The more precisely specified a theory is, the less problematic is the step of deciding on the appropriate set of assumptions to use in one's calculations of the significance of a generalization.

4. Каузативні конструкції

Казуативна конструкція -- це трикомпонентне словосполучення зі спонукальною семантикою, що утворює складний додаток. В англійських науково-технічних текстах вживаються, зокрема, такі види каузативних конструкцій:

1) конструкція "перехідне дієслово із каузативною семантикою (force, make, cause, lead, compel, allow, permit, enable тощо) + іменникове словосполучення + інфінітив" може перекладатися а) частиною складнопідрядного додаткового речення; б) подібною каузативною конструкцією та в) реченням, де іменникова група у складі каузативної конструкції перетворюється в підмет, інфінітив -- у неозначену форму дієслова, а каузативне дієслово перекладається як "вимушений":

The analytical and computed results did not make the chance of finding gain experimentally seem more optimistic. Одержання аналітичних і обрахованих результатів не призвело до того, що можливість знаходження підсилення експериментальним шляхом стала здаватися реальнішою.

This causes the base of the transistor to go positive. Це робить базу транзистора позитивною.

The other extreme case forces Agent I to decide in advance on a suitable network. Через іншу крайність агент I вимушений заздалегідь вибирати придатну схему.

This causes the tube to oscillate. Це примушує лампу генерувати.

2) Конструкція "дієслово have/get + іменникове словосполучення + інфінітив" перекладається як частина складнопідрядного речення, де відповідником have або get виступають дієслова "домагатися", "зробити", "примусити" тощо, а іменникова група та інфінітив утворюють суб'єктно-предикатну пару, причому присудок у перекладі має форму умовного способу:

You must get all the students to read this article. Вам необхідно домогтися того, аби всі студенти прочитали цю статтю.

I will not have only myself to blame for this absurd blunder. Я не дозволю, аби тільки мене звинувачували за цю безглузду помилку.

3) Конструкція "дієслово have/get + іменникове словосполучення + Participle I/II" перекладається або перехідним дієсловом, у яке трансформується безпосередньо Participle I/II, або ж сполученням дієслова "бути" (чи "мати", "отримати") із прикметниково-іменниковою групою:

You must get this identified immediately. Ви повинні негайно встановити це.

It is difficult to have this message transmitted. Передати це повідомлення важко.

Such transmitters will have their individual stages carefully shielded. Такі передавачі будуть мати окремі ретельно захищені каскади.

Here we will have some errors occurring. Тут у нас будуть деякі помилки.

Завдання Перекладіть речення, визначивши вид каузативної конструкції:

1. The singularities cause the series to diverge. 2. This causes the components to be separated. 3. It is important to have the difference stated clearly. 4. These facts lead me to support the claim I am defending here. 5. These two weaknesses of the hypothesis force us to reject it as it stands. 6. This leads him to focus exclusively on changes in representation. 7. The advantage gained by having specialized groups concentrate on various tasks is obvious. 8. He does not provide any answers here, but at least he induces us to consider the question. 9. This moved them to examine the notion of "Aristotelian orientation". 10. This enables the empirical part of the book to be contained within a limited period. 11. Thus the belief in the validity of such arguments has led various authors to abandon the analysis. 12. There is, however, another type of evidence that may cause us to reconsider our conclusions. 13. This leads them to suggest throwing out the notions of cause/effect, rather than avoiding notions of linear, two-valued cause/effect. 14. Let us consider now the nature of a theory that might allow such facts to be described in a simple, explanatory fashion. 15. This asymmetry permits a simple test to distinguish categories from subcategories. 16. The absence of any substitution test leads her to

conclude that all the notions have not been properly clarified. 17. Brandt's hypothesis suffers from two major weaknesses, which forces us to reject it. 18. It is less easy to see what led him to make such proposals and why he continues to accept the proposals in the face of heavy criticism. 19. This intellectual independence, along with exceptional breadth of interest and depth of study, makes Jespersen's work difficult to summarize. 20. He has now had them printed together in a single volume -- as if these quite disparate fragments could thus, by a simple act of will, be made to fall into place as chapters in a book. 21. High temperatures allowed the reaction to be carried out in two hours. 22. The full mathematical analysis has enabled this process to be defined with greater precision. 23. He made this reaction run at reduced pressure. 24. These properties led him to suggest that they prepared a new compound. 25. But we could not get this product to polymerize. 26. It is usually difficult to get nitrogen to combine with other elements. 27. Several requirements have to be satisfied to make such an apparatus operate efficiently and without error. 28. This method is very useful in causing the reaction to go to completion. 29. Of course, it is expedient to get the Bill amended. 30. All sides agree to have the conference convened immediately. 31. The new economic plan would have the government set import quotas. 32. But no scientist can object to having their data checked thoroughly by other researchers. 33. The new findings make it urgent for us to review some basic postulates. 34. It is necessary to have the personnel to be aware of the dangers involved in operating such a device. 35. The general procedure employed by the experiment was to divide its participants into three groups and have each group make comparative judgments. 36. Edie does not make as many efforts to have Merleau-Ponty say what Husserl said as he did to make him say what Husserl said; as a consequence, this entire chapter is more objective.

5. Герундіальна конструкція

Герундіальний зворот складається з присвійного займенника або іменника (іноді у присвійному відмінку) та герундія і часто — залежних від нього слів. У реченні він може вживатися у різних синтаксичних функціях і звичайно перекладається підрядним реченням, яке вводиться сполучною фразою "те, що" (причому перекладним

відповідником герундія виступає особова форма дієслова) або рідше —
прийменниково-іменниковим словосполученням:

The velocity of a moving object can be changed by its speeding up, slowing down, or changing its direction of motion. Швидкість об'єкта, що рухається, може змінюватися через його прискорення, гальмування або шляхом зміни напрямку його руху.

The less stable a chemical compound, the greater is the chance of its being transformed into another or several other compounds. Що нестабільнішою є хімічна сполука, то тим більшою є ймовірність її перетворення в іншу сполуку або кілька інших сполук.

Завдання Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу герундіальних конструкцій:

1. But, on this proposal, there is a danger of grave errors being made. 2. There are unmistakable proofs of Singren's having been wrong in his solution. 3. We can hardly object to the author's not referring to those results. 4. By his accounting for each type of cause Poulton exhausts the possible factors used in an explanation. 5. In Molton's excluding by fiat such apparent conceptual possibilities as backward, this is counter-intuitive. 6. The picture of atom's losing electrons was revolutionary at the time of Thomson's discovery. 7. This new procedure has led to the yield of product having dropped essentially. 8. When a fast neutron strikes a nucleus, the probability of its being captured by that nucleus is very small. 9. There is no hope of their obtaining new substantial findings. 10. Some philosophers have argued that in his choosing between standard and non-standard scales Vitren had no empirical reason to prefer one to the other. 11. Our starting point is the idea of the structure being derived from several sources. 12. The motivation for his resorting to this technique is obvious enough. 13. Grover is limited in his dealing with domains such as natural language. 14. A similar sample is not sufficient for his testing a potential model conclusively determining whether it is correct.

6. Непаралельні однорідні члени речення

1. Однією з особливостей англійського синтаксису є вживання "непаралельних" (тобто з різним керуванням) однорідних членів речення, через специфіку сполучуваності яких у перекладі речення зазнає певних лексико-синтаксичних перетворень. Такі однорідні члени речення можуть мати різні синтаксичні функції. При перекладі непаралельних однорідних означень нерідко доводиться повторювати означуваний іменник або вживати відповідний кореферентний займенник:

Engineers recognize three distinct types of amplifiers, known as and referred to universally as Class A, Class B and Class C. Інженери розрізняють три окремих типи підсилювачів, що відомі як "клас А", "клас В" і "клас С".

They have found that it is preferable to employ a fuel containing no or very little benzol.

Було встановлено, що краще використовувати пальне, яке містить дуже мало бензолу або не містить його взагалі.

2. При перекладі непаралельних однорідних присудків у різних формах стану інколи доводиться повторювати підмет у вигляді анафоричного займенника:

It is evident that improvements will continue and can be easily made. Очевидно, що модернізація буде продовжуватися і її можна досить легко здійснити.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на способи передачі непаралельних однорідних членів речення:

1. Any scholar can appeal for and receive an allowance. 2. Such a phenomenon must surely both arise from and in turn affect general theory. 3. These drawings will be furnished to or made available for the inspection of the engineer. 4. The author is indebted to those who placed at his disposal informative matter and data, which largely contributed to and made possible the compilation of the book. 5. Each text is prefaced with an introduction, and followed with extensive notes where required. 6. Scientific revolutions are rare, and not to be found at every turn in the history of science. 7. On the whole, the final chapter is ill conceived, and it detracts from and refutes the rest of the book. 8. Most of the contributors are members of or associated with the Stanford University Project. 9. The cognitive processes which result in or constitute thought are, however, unspecified. 10. Another problem that Gibbs raises, but

fails to resolve, concerns the distinction between her theory and other theories. 11. It seems obvious that any thorough discussion would have to touch on or work its way back to Ayer's project. 12. Readers who are particularly interested in these issues may want to compare the report of, and papers from a conference held at the United Nations in 1991. 13. These theories thus are essentially extensions of, rather than radical alternatives to, my analysis. 14. It is the very facts of natural science that are explained by reference to, and generated by, the dynamics of research groups. 15. Topology in the usual sense encapsulates the view that spaces consist of points as elements, and it specifies the structure of a space by properties of, and relations among, sets of points. 16. I use the development of, resistance to, and eventual acceptance of the imaginary numbers within the mathematical community as a test case for this principle, arguing that the principle should be rejected. 17. At the end of the experimental session the informants were debriefed, thanked for their participation, and asked not to discuss the study with other students.

7. Одночленні номінативні та інфінітивні речення

1. Для англійського наукового стилю, у порівнянні з українським, дещо більш характерним є вживання одночленних номінативних речень, що складаються з іменника або іменникової групи і не мають присудка. У більшості випадків при перекладі такі речення трансформуються у повні двочленні речення, іноді вони перекладаються такими ж номінативними реченнями, якщо це не порушує норм українського науково-технічного стилю:

Still another way of stating the proposal. Це ще один спосіб формулювання запропонованого положення.

All in all, an inspiring and useful monograph. Загалом, це корисна монографія, яка стимулює думку.

Some minor remarks. Ще декілька незначних зауважень.

First, a note on directionality. Спочатку (одне) зауваження щодо напрямку процесу.

Finally, three general points about process approaches. Нарешті, три загальних зауваження щодо процесуальних підходів.

2. Для англійського науково-технічного стилю характерне також вживання інфінітивних речень з метакомунікативною функцією коментування характеру викладу або змісту викладеного. В українській науково-технічній літературі подібні речення не вживаються, тому що належать переважно до ознак розмовної мови, і, отже, в перекладі замінюються на наказові речення з дієсловом-присудком у формі 1-ї особи множини, яке виступає відповідником англійського інфінітива:

To get back to the matter. Але повернемося (або “повернімося”) до нашої теми.

To take the problem of balance first. Спочатку розглянемо (або “розгляньмо”) проблему рівноваги.

Іноді інфінітив у таких реченнях може перекладатися модальним присудком, де сполучаються "можна" та неозначена форма дієслова:

To take a very simple analogy. Можна навести ось таку просту аналогію.

Завдання Перекладіть наступні одночленні речення, визначивши адекватний спосіб їх перекладу:

1. So much for the general remarks. 2. One last point. 3. Enough taxonomy. 4. Two final comments. 5. So much for the results obtained. 6. To summarize main points. 7. One final general point. 8. A few more points from this chapter. 9. Some more critical notes. 10. Finally, a point about theory construction. 11. So much then for the point in question. 12. An imaginative idea, but it does not fit the facts. 13. So much for a presentation of some essentials of Erdemann's article. 14. First, some general approving comments. 15. To take just one example from the history of science. 16. To recapitulate major points of our analysis. 17. So much for the traditional error which is alleged to characterize most or all earlier theories. 18. Hence my avoidance of questions of this kind. 19. Just to remind some of my introductory statements. 20. Enough for now to show that Karol Jansen represents a "return" to the kind of serious discussion of Prong, that we used to get from Max Black and Kenneth Burke.

8. Конструкції з запереченням

В англійській мові, як і в українській, є загальне заперечення, що входить до групи присудка або підмета, і часткове заперечення, що входить до складу другорядних членів речення. Оскільки в англійському реченні вживається тільки одне заперечення, то речення із запереченням у групі підмета або в складі другорядного члену речення перекладаються українською мовою реченнями з додатковим запереченням "не" у групі присудка. Залежно від виду заперечення існують різні способи перекладу конструкцій із запереченням.

1.1. Загальне заперечення not перекладається запереченням "не":

In recent models, however, this solution cannot be maintained. Однак у нових моделях таке рішення неможливе.

While Dretzke recognizes that this problem exists, he does not advance any solution. Хоча Дретцке визнає існування такої проблеми, він все ж не пропонує її вирішення.

I do not want to insist here on a wholesale defense of Kelmeny' s analysis. У цьому випадку я не хочу наполягати на беззастережному захисті аналізу Келмені.

We cannot normally accept articles over 4,000 words long. Як правило, ми не приймаємо статті обсягом більше 4 тисяч слів.

У перекладі частка "не" може приєднуватися до прикметника-предикатива або прислівника у складі предикатива:

This is not the correct objection to raise. Це хибне заперечення, і його просто не можна висувати.

These methods are not strong enough for carrying through the analysis. Ці методи недостатньо сильні, щоб провести такий аналіз.

The error is not significant. Помилка тут незначна.

1.2. В англійській мові значно частіше, ніж в українській, заперечення вживається у складі головного речення замість вживання в підрядному реченні (особливо з такими

дієсловами, як to think, to appear тощо). В українському перекладі заперечення "не" може переноситися з головного речення до підрядного:

But I do not think that Harers has achieved this goal. Але я гадаю, що Гарерс не досяг цієї мети.

It does not seem to me that there is much of interest to be learnt from the text by the specialist in the field. Мені здається, що з такого тексту фахівець у цій галузі не може дізнатися нічого цікавого.

Це ж стосується й перекладу речень з суб'єктними предикативними інфінітивними конструкціями, які перекладаються складнопідрядними реченнями, де заперечення міститься в підрядній частині:

This does not seem to be true. Нам здається, що це неправильно.

The mechanism of this technically important process does not seem to have been investigated properly. Здається, перебіг цього важливого в технічному плані процесу не було досліджено належним чином.

Проте коли заперечення пов'язане з присудком безпосередньо, воно, як правило, у перекладі не переноситься до підрядного речення:

The point of view presented here is not likely to be prevalent. Малоімовірно, щоб викладена тут точка зору була домінуючою.

1.3. У реченнях із запереченням not можуть вживатися слова з заперечувальними префіксами (un-, dis- тощо), і такі речення в перекладі можуть мати також два заперечення або перекладатися стверджувальними реченнями:

This tendency, however, has not gone unnoticed. Однак ця тенденція не залишилася непоміченою.

This result is not entirely unexpected. Цей результат не є цілковито неочікуваним.
the value of his labor is certainly not to be underestimated. Безперечно, цінність його праці не можна недооцінювати.

It is not unusual to find differences between what is predicted possible and what turns out in fact. Досить звичний той факт, коли трапляються розбіжності між тим, що передбачається, та тим, що виходить насправді.

1.4. Заперечення моделі "cannot help but + Infinitive" або "cannot but + Infinitive" перекладається як "не могли не + неозначена форма дієслова":

For example, one cannot help but be struck by certain similarities of the paper to the Jackson work. Наприклад, не можуть не дивувати певні подібності між цією статтею та працею Джексона.

1.5. Речення із запереченням моделі "cannot + Infinitive + too + прислівник" мають стверджувальне (позитивне) значення і перекладаються звичайно стверджувальним реченням:

It cannot be emphasized too strongly that the significance of the generalization, as determined by the method proposed here, is entirely relative to a given theory. Слід особливо підкреслити, що теоретична вага узагальнення, як це визначається запропонованим тут методом, повністю зумовлюється тією чи тією теорією.

1.6. Конструкція there is/are із запереченням not звичайно перекладається як "немає" або "відсутній":

There is not much point in proposing that this is an ordinary operator. Немає якогось сенсу стверджувати, що це звичайний оператор.

1.7. Іноді, зокрема, у випадку однорідних присудків may or may not, can or can not тощо, заперечення not перекладається як "ні", а не як "не":

This may or may not be an allowable extension of the theory. Це може бути дозволеним розширенням теорії, а може, й ні.

1.8. Заперечувальна частка not може стояти в англійському реченні перед підметом, утворюючи також загальне заперечення. У перекладі таке речення має звичайно два заперечення -- "не" або "ні" у групі підмета та "не" у складі присудка (експліцитне заперечення not у сполученні з a single перекладається прикметником "жодний"):

Not a single attempt to enumerate regular and exceptional cases has ever been made. Ніколи не робилося жодної спроби навести перелік типових та виняткових випадків.

1.9. На початку речення частка not, за якою йде речення, що вводиться сполучником that, перекладається як "Це не означає...":

Not that I would want to say that the entire proposition should be termed outrageous or at least utopian. Це не означає, що цим я хочу сказати, ніби всю пропозицію слід визнати екстремістською або щонайменше утопічною.

1.10. Часткове заперечення not перекладається звичайно як "не":

This must be treated not as a (VP), but rather as a (NP). Це слід трактувати не як (VP), а швидше як (NP).

2.1. Заперечувальний прикметник або прислівник no перекладається звичайно як "не", іноді — з введенням слова "жодний":

I know of no counter-argument to this claim. Мені не відомо жодного контраргументу проти цього положення.

I see no satisfactory alternative to this analysis. Я не бачу жодної задовільної альтернативи цьому аналізу.

No proof of this assertion is offered. Не запропоновано жодного доказу цього твердження.

At this point the objection will no longer hold. У такому випадку заперечення вже більше не буде правильним.

2.2. Заперечувальна конструкція “there is no...” перекладається звичайно як "немає жодного...":

There is no paper using quantitative methods, nor are there papers on macrotheoretical matters. Тут немає жодної статті, де б використовувалися кількісні методи, як немає й статей з головних загальнотеоретичних питань.

I will argue that there is no viable alternative to the approach presented here. Я покажу, що немає жодної реальної альтернативи викладеному тут підходу.

Ця конструкція може перекладатися також іншими способами, залежно від лексичного складу речення:

There is no possible theory without concomitant accumulation of data. Жодна теорія неможлива без належного накопичення даних.

2.3. Конструкція “this is no...” перекладається як "це аж ніяк не ..." або "це зовсім не ...":

But, given the purposes of some analysts, this is no restriction at all. Але якщо зважити на цілі деяких авторів аналізів, то це аж ніяк не є обмеженням взагалі.

2.4. Заперечувальний прислівник “no” як відповідь на запитання перекладається часткою "ні", а у деяких випадках, наприклад, у функції предикативу, може перекладатися як "негативний":

But the answer to such a complicated question is no. Але відповідь на таке складне питання негативна.

Can it be seen at this angle ? No, it cannot. Чи можна це розглядати під таким кутом зору? Ні, не можна.

3.1. Речення з запереченням none звичайно перекладаються заперечувальним реченням із "не" та словом "жодний":

None of the calculations involved in this paper call for more than a good desk calculator.

Жодний з розрахунків, наведених у цій статті, не потребує нічого більшого, ніж настільний калькулятор.

It is also true that none of the items seem capable of occurring in isolation. Також правильне й те, що жодний з цих елементів не здатний, мабуть, вживатися окремо.

Необхідно пам'ятати, що речення з заперечувальними займенниками або прислівниками (none, nothing, never тощо) перекладаються реченням з загальнозаперечувальною часткою "не":

Nothing can be obtained in this case. У такому випадку нічого отримати не можна.

Nowhere does he specifies this. Він справді ніде це не уточнює.

3.2. Речення з інвертованим присудком, що починаються заперечувальним сполучником nor, перекладаються звичайно заперечувальним реченням з "не... також":

Nor is there any discussion of why the present item is supposed to be more accurately described here. Немає [у статті] також хоч-якогось обговорення, чому вважається, що цей елемент описується тут точніше.

Nor is it always clear that he is making a specifically Firthian point. Не завжди чітко вказується також і те, що він застосовує тут саме тезу Фьорта.

Такі речення звичайно вживаються після заперечувального речення із запереченням not і можуть бути еліптичними або мати емпатичне do. Якщо такі речення в перекладі стають частиною попереднього речення, то вони не містять додаткового заперечення. В іншому випадку вони перекладаються згаданим вище способом:

Unfortunately, the nature and scope of the notion is not made clear, nor is its relation to other notions. На жаль, не визначено характер та об'єм цього поняття, а також його зв'язки з іншими поняттями.

And unfortunately, Brim never tells us the number of examples on which these tables are based; nor is he clear about the numbers of objects they represent. І, на жаль, Брим ніде не

говорить про кількість прикладів, на яких базуються таблиці: не вказує він чітко також і кількості об'єктів, які вони представляють.

Якщо сполучник *not* поєднує не речення, а частини складного речення, він перекладається як "(а)ні", причому попередня частина речення може також вводитися таким сполучником:

I will not try to summarize this, nor what Kelly has to say about Davidson, Lewis or Short. Я не буду намагатися тут підсумовувати ані це, ні те, як Келлі відгукується про Девідсона, Льюїса або Шорта.

Парний заперечувальний сполучник *neither ... nor*, що поєднує слова, перекладається звичайно як парний сполучник "ані... , (а)ні" або "й... , і" з запереченням "не":

Their affirmative counterparts are neither true nor false. Їх позитивні відповідники не є ані істинними, ні хибними.

3.3. В англійській мові є й інші слова з імпліцитним запереченням (наприклад, займенники та сполучники *however, whatever, whichever, whenever* і т.ін.), вживання яких у реченні (як правило, з інвертованим порядком слів) робить його заперечувальним. У перекладі такі речення починаються такими сполучниками або займенниками, як "незалежно від (того, який/коли/де/що)" або "який" і містять заперечення "не" та інколи — форму умовного способу дієслова-присудка:

However simple the basic principle of the approach is, in many situations such an approach is not used. Яким би простим не був основний принцип підходу, у багатьох ситуаціях подібний підхід не використовується.

However long and complex the unit may be, it has to be next to the beginning. Незалежно від довжини та складності одиниці, вона повинна бути десь біля початку.

Whatever analysis is eventually adopted, a solution is very unlikely. Незалежно від того, який аналіз врешті-решт буде застосовано, хоч якесь рішення малоїмовірне.

The search for causes will not, and cannot, come to a halt whenever the borderline of an adjacent discipline is reached. Пошук причин не зупиниться й не може зупинитися, незалежно від того, чи вже досягнуто меж суміжної дисципліни, чи ні.

Вказані слова можуть вводити й еліптичні речення без присудку, які в перекладі стають повними:

Whatever the value of the theory in describing other objects, it is totally unsuited to the description of this one. Яка б не була цінність теорії для опису інших об'єктів, вона зовсім непридатна для опису цього об'єкту.

But however extensive the sample, this method would not provide a justifiable basis for a decisive statement about the structure. Але незалежно від обсягу вибірки цей метод не може забезпечити обґрунтованої основи для остаточного вирішення питання про структуру.

3.4. Речення, що вводяться заперечувальними сполучниками unless, but for, if not for, until та ін., мають у перекладі, як правило, заперечувальну частку "не":

Hence, unless explicitly stated otherwise, by entailment I shall mean the strong sense of entailment defined above. Отже, якщо експліцитно не вказано інше, під слідуванням я буду розуміти слідування у вузькому сенсі терміну, який визначено вище.

Rival theories cannot be assessed until the empirical facts are established. Конкуруючі теорії неможливо оцінити, якщо не встановлено емпіричних фактів.

3.5. Підрядні речення, які вводяться заперечувальною сполучною фразою no matter how (why, where, what, when тощо), у перекладі не містять заперечувальної частки, а згадані фрази перекладаються "незалежно від того, як (чому, де, що, коли)" і т.ін.:

For simplicity of the exposition I shall not mention other aspects no matter how important they are. Для спрощення викладу я не буду зупинятися на інших аспектах, незалежно від того, чи вони важливі, чи ні.

However, a weakness for the analysis given here appears to emerge no matter how the data are explained. Однак, здається, в цьому аналізі є одне слабе місце, незалежно від того, як пояснюються ці дані.

3.6. Складний сполучник із експліцитним запереченням *whether or not* перекладається "(незалежно від того,) чи ... чи", за яким іде частка "ні":

But whether or not McDouglas is correct, his discussion serves to emphasize several important points. Та незалежно від того, чи має Макдуглас рацію, чи ні, його аналіз висвітлив кілька важливих моментів.

Whether or not this characterization is correct, a more serious problem remains for the Kroch-Rinlarger position. Незалежно від того, чи правильна ця характеристика, чи ні, для позиції Кроча та Райнларджера залишається ще серйозніша проблема.

3.7. Заперечувальний сполучник *notwithstanding that* перекладається як "незважаючи на те, що":

It was this material that was agreed upon notwithstanding that the price was higher than moderate. Зупинилися саме на цьому матеріалі, незважаючи на те, що його ціна була вища за помірну.

3.8. Прийменники з імпліцитним запереченням *despite, in spite of* та *regardless* перекладаються як "незважаючи на":

Despite this, many problems remain to be solved. Незважаючи на це, залишається вирішити ще багато проблем.

In spite of the above critical comments, this volume offers several valuable contributions. Незважаючи на наведені вище критичні зауваження, ця книга все ж містить кілька цінних статей.

3.9. Прийменник *without*, що вводить герундіальний зворот, іноді перекладається заперечувальною часткою "не":

I do not think a reader could understand the monograph without having the technical background. Я вважаю, що читач не зможе зрозуміти цієї монографії, якщо він не має спеціальної підготовки.

It is customary to dry the precipitate on the paper without removing it from the funnel.

Звичайно осад сушать на папері, не виймаючи його з воронки.

3.10. Деякі повнозначні слова (наприклад, дієслова lack, fail, neglect, ignore і т.ін.) мають імпліцитну заперечувальну семантику і можуть перекладатися словом із запереченням "не":

The approach essentially ignores these factors. Цей підхід майже не враховує означених чинників.

This observation would appear to be problematic for the hypothesis; yet Mohanan fails to note this fact. Це спостереження може виявитися руйнівним для гіпотези, проте Моганен не помічає цього.

The distinction seems to lack not only psychological reality. Здається, це розрізнення не має під собою не тільки психологічної реальності.

3.11. Часткове (логічне) заперечення not перекладається як "а не", зберігаючи своє місце в реченні:

It is a light, not heavy, metal. Це легкий, а не важкий метал.

The velocity affects the nature of the orbit, not its general size. Швидкість впливає на характер орбіти, а не на її загальний розмір.

3.12. Речення з подвійним запереченням (і повністю експліцитним, і частково експліцитним), таким, наприклад, як "do not + семантичне заперечення", "not + слово із заперечувальним афіксом", "заперечувальний сполучник (unless, until тощо) + (do) not", звичайно перекладаються як (емфатичні) стверджувальні речення:

Do not fail to define main notions. Обов'язково визначте основні терміни.

The reaction did not start until the next morning. Реакція почалась лише наступного ранку.

However, I would like to emphasize that the analysis is not without merit. Однак слід підкреслити, що цей аналіз має безперечно певні позитивні сторони.

It was not until the late 1960s that articles began to appear, both theoretical and empirical ones, which established the base for the studies in this area. Лише під кінець 1960-их років почали з'являтися і теоретичні, і емпіричні статті, що склали основу подальших досліджень у цій галузі.

Завдання Перекладіть речення, визначивши вид заперечення та адекватний спосіб його перекладу:

1. This is not, however, what happens. 2. Yet no reference is made to Croald's work. 3. But Kuczaj draws no conclusion as concerns this debate. 4. No further significance should be attached to the hypothesis. 5. No attempt is made to explain the phenomenon. 6. But so far, the proposed theories present no interest in themselves. 7. No final decision between all these alternatives is possible at present. 8. It is by no means obvious, nor is it easily demonstrable. 9. No position will be taken on this matter here. 10. In that case the entire array of facts lends no support to their generalizations at all. 11. So far, no theory this explicit has been proposed. 12. But there is no comparable summary treatment of the other side of the question. 13. No one can reasonably deny that the massive contributions made by these scholars. 14. I know of no evidence to support this possibility, and the author offers none. 15. He provides no real reason why the process could not be continued ad infinitum. 16. It is a feature of such works that their generalizations are by no means obvious or easy to discover. 17. Thus, the factors and models provide no useful framework for comparison and prediction. 18. Such constructions might solve the difficulty, but no attention has ever been paid to these possible solutions. 19. But these minor disagreements in no way detract them from my deep respect for this study. 20. It seems to me, however, that this is simply a restatement of Joffer's system, with no added insights. 21. A force so powerful cannot be approached directly, at least at first. 22. I have not studied the problem in any detail since it is tangential to the main concern of this article. 23. A-priori, I would suspect that such evidence does not, and probably cannot, exist. 24. Though I take this metaconsideration seriously, I will not assume in what follows that it is a reliable guide. 25. But, Gale goes on to point out, this account is not wholly satisfactory. 26. Not all of the tubes may be operating for the entire time. 27. When not satisfactory, the model may either be revised or rejected, depending on the seriousness of

inadequacy. 28. This is not to imply that the analysis of these two researchers are identical in every respect. 29. The Editor cannot undertake to return any manuscripts or accompanying documents unless you enclose sufficient postage. 30. These principles would account for a variety of processes not currently handled by Leslow. 31. In addition to the not inconsiderable amount of work which he dismisses as difficult of analysis (fn.1), there are a number of other studies. 32. We cannot go into the relevant arguments here, since they would involve a long discussion which is tangential to the major thesis of this paper. 33. In fact, I see no theoretical or practical difference between the two approaches. 34. However, nothing we have said here explains the difference between such objects. 35. None of these proposed analyses is uncontroversial. 36. Nothing will happen unless you handle the machinery in a wrong way. 37. Further, Stampel never quite clarifies the relationships between the notions. 38. That none of the proposals is unquestionably satisfactory is not being denied. 39. I will argue that they should be identified with neither of the established types. 40. No data are presented to support any of his claims made here though there are frequent allusions to relevant data and many references to other work. 41. No one would question the importance of Aristotle to the development of philosophy; nor would anyone argue against the value of presenting commentary on Aristotle's ideas. 42. Whether or not this scheme proves correct in the end depends upon a demonstration of the significance of the process. 43. Descriptions are not objective accounts of data, but forms of analysis; nor should they be otherwise. 44. However, the main point is that there is absolutely nothing in Shipley (1993), nor in Hyams (1992), quoted later in the review, that is inconsistent with this point. 45. Phenomenology does not want to have anything to do with facts and neither does structuralism. 46. This claim is not emphasized by Howard, nor are its consequences explicitly exploited. 47. In short, neither Cole nor Zwetter appears to have implemented fully the requirement of a thorough-going, unified theoretical approach to the problem. 48. However, to justify these propositions, it is not enough merely to state them, nor is it enough to give examples. 49. Nonetheless, the laws of scientific inquiry compel us to ascribe such a principle to them. Nor could the principle have been implicit or unconscious. 50. This is true no matter how complex the structure. 51. No matter how complex the task, the experiment must be done in time. 52. No matter how complicated, the problem is expected to be finally solved. 53. Conclusion can never be firmer than data, no matter how good one's methods. 54. Here, no matter how hard we shake the instrument, we always observe a pattern. 55. Whatever the details, the over-all pattern seems confirmed. 56. However complex it may be, it has to be treated in detail. 57. Whatever the

risk, I will have to try to provide the review expected by serious readers of the journal. 58. Both explanations are compatible with my thesis, which is that, however it is explained, this is not an adequate notion. 59. Aristotle's insight, for whatever it is worth, is not the creature of any particular methodology. 60. The conclusion, whichever set of assumptions one adopts, must be that the generalization, arbitrarily chosen, is hardly significant. 61. It is assumed here without question that, however these categories are arrived at, they are made available by the general theory. 62. Perhaps we can supply whatever is missing from this argument to render the conclusion valid. 63. Whichever may be the case, one reads many astonishing statements in this article. 64. MacIntire maintains that Weber, whatever his intentions, was only making explicit the logical implications of certain beliefs. 65. However conflicting the hypotheses may look, these are conflicts in which, it seems, you can split the difference: one side and the other are going to win. 66. However important such functions may be, a computer system incapable of handling this function is severely restricted in the range of application. 67. However, this suggests that models of rationality cannot be criticized, since whenever they fail to predict, the investigator can claim that they are intended to be normative. 68. Without going into details of Visser's presentation of the problem under scrutiny it will suffice to point out that his interpretation and the data he has collected are widely employed in work of many researchers. 69. But, the objection runs, until this prior notion is itself explicated, the approach has no solid foundation at all. 70. I am primarily concerned with the generalizations and do not believe that the leap from generalization to hypothesis should be made until the generalization in question is established as a significant one. 71. Until the relative importance of all the types of internal evidence can be established, we are obliged to take all of them into consideration. 72. In spite of the exceptionally wide scope of the paper, there is a clear and well-argued central idea. 73. In spite of these contributions, some shortcomings must be mentioned. 74. Despite this apparent disparity, these two approaches have much in common. 75. The two proposals are compatible, despite first appearances. 76. Despite this list of emendations and desiderata, I can recommend this book to the general scientist. 77. Despite these criticisms, I do not want to leave the impression that his attempt is worthless or misguided. 78. Despite the predictability of much of the material, the authors manage to inject some novel and interesting perspectives. 79. Thus, despite differences in the means used and the detailed conclusion, the present theory captures the generalization of Gallanter (1991). 80. However, in spite of the fact that both the standard theory and the proposed theory can provide an explanation that correctly predicts the pattern, in other cases the standard theory cannot

capture the same generalizations. 81. Regardless of the definition used to correctly state principle 3, the important aspect of it remains the same. 82. Regardless of whether this structure properly represents the interpretation at issue, it is clear that no insight is here offered into the problem. 83. Regardless of its scope, each paper in the collection is interesting, well-researched, and carefully argued. 84. Absence of acknowledgment and erroneous bibliographic information for these paragraphs cannot help but raise the question of whether similar lapses occur elsewhere in the text. 85. One cannot help but be amazed by the fact that no book-length survey of the problem had appeared in the interim. 86. Some features of Thelin's formalism may lack conviction. 87. It seems to me that many of these discussions fail because of a lack of precision on the above-mentioned points. 88. The opinion of a scholar like Owen, of such long experience and such eminence in the field, could not fail to be of great interest. 89. It appears that almost all the approaches examined fail to meet this criterion, because they simply do not address it.

VIII. Морфологічні труднощі

1. Форми числа іменника

1. У багатьох випадках форми числа англійських та українських іменників збігаються, тобто, наприклад, формі однини англійського іменника відповідає форма однини українського іменника. Однак існують випадки, коли такої відповідності форм числа немає.

В англійській науковій мові вживається низка іменників, які мають тільки форму однини або вживаються переважно в такій формі, але можуть позначати і поодинокий об'єкт, і сукупність об'єктів. Бажано знати такі іменники (наприклад, *evidence*, *work*, *research*, *knowledge*, *business*, *information*, *advice*, *progress* і т.ін.) і при перекладі звертати увагу на те, яку кількість об'єктів вони позначають у тому чи тому випадку:

Shayne' s evidence supports the hypothesis. Дані Шейна підтверджують гіпотезу. Much current research is thus concerned with discovering the principles of representation. Отже, численні сучасні дослідження спрямовані на встановлення принципів репрезентації.

We have little information of this subject. З цього питання ми маємо мало відомостей. He also mentions some experimental work done in Europe. Він згадує також деякі експериментальні дослідження, проведені в Європі.

Unfortunately, the evidence scrutinized by G. Giles and the conclusions he draws are far from convincing. На жаль, дані, проаналізовані Дж.Джайлзом, та висновки, які він робить, є далеко не переконливими.

Інколи такі іменники мають збірне значення і відповідно до смислу речення можуть перекладатися формою множини, лексичне значення якої відрізняється від лексичного значення такого англійського іменника:

Despite recent progress in this direction, such a theory does not yet exist. Незважаючи на останні досягнення в цьому напрямку, такої теорії ще не існує.

The resulting analysis serves ass a guide to further research, and provides an explanatory account of previous research. Похідний аналіз слугує моделлю для подальших досліджень і пояснює результати попередніх досліджень.

Такі іменники у формі однини можуть перекладатися українськими іменниками у формі однини, особливо коли вони вживаються з означенням (артиклем the, прикметником тощо):

Karius has opened a rich vein of research which leads to many interesting questions. Кариус відкрив плідний напрямок дослідження, що веде до вирішення багатьох цікавих питань.

The research consists of two parts. Дослідження складається з двох частин.

The evidence for these hypotheses is presented below in three parts. Емпірична аргументація на користь цих гіпотез подається нижче у трьох частинах.

Якщо такі іменники вживаються у сполученні з іменником *piece*, то останній перекладається як "вид" або "клас", а перші перекладаються формою множини:

There are two other pieces of evidence which clearly support the conclusion I am arguing for.
Існує ще два види даних, що чітко підтверджують висновок, який я обстоюю тут.

2. Важливо також мати на увазі, що між англійською та українською мовами існують певні розбіжності у нормах функціонування форм однини і множини. Так, наприклад, там, де в англійському реченні звичайно вживається іменник в однині, в українському реченні може вживатися тільки форма множини відповідного іменника, і навпаки:

But there is every reason to doubt Mill's claim. Але є всі підстави піддати сумніву цю тезу Мілла.

A final word on chronology. Нарешті — кілька слів про хронологію.

One more word about this approach. Ще кілька слів про цей підхід.

Отже, перекладаючи форми числа англійських іменників, необхідно пам'ятати про норми вживання форм однини і множини відповідних українських іменників.

3. Є невелика група англійських іменників, форма однини яких завжди відповідає українським іменникам у формі множини (так звані *Pluralia Tantum*), наприклад, *fruit* "фрукти", *furniture* "меблі", *money* "гроші" тощо.

4. Деякі англійські субстантивовані прикметники, які мають форму однини, мають значення тільки однини (наприклад, *the unknown* "невідоме", *the true* "дійсне, істинне", *the future* "майбутнє" тощо, тоді як інші -- тільки значення множини (зокрема, *the rich* "багаті", *the poor* "бідні", *the unemployed* "безробітні" і т.ін.).

5. Існує кілька випадків, коли форма множини англійського іменника не відповідає в перекладі формі множини українського іменника. Передусім треба пам'ятати, що в англійській мові є невелика група іменників, які мають ідентичні форми однини та множини, і тому при перекладі необхідно враховувати контекстуальні індикатори значення форми числа іменника. Такими показниками можуть бути форма дієслова

присудка, вказівного займенника (this/these), означувальний числівник (1 або більше 1), наявність і характер артикля тощо:

The radioactive decay of each individual nuclear species proceeds at a rate which is characteristic of this species. Радіоактивний розпад кожного окремого виду атомів відбувається відповідно до швидкості, притаманної цьому виду.

Study of the radioactive and fission properties of the approximately 100 known transuranian nuclear species has added significantly to our understanding of nuclear structure. Вивчення радіоактивних властивостей і здатності до ділення приблизно ста відомих нуклідів трансуранових елементів суттєво поповнили наші знання про будову ядра.

Politrol is a good means for purification. Політрол є гарним засобом очищення.

These means are not sufficient in the given case. У цьому випадку таких засобів недостатньо.

6. Форма множини деяких англійських іменників буває двозначною, причому значення можуть бути майже зовсім не пов'язані між собою, тому при перекладі таких форм потрібно звертати увагу на те, як перекладений іменник узгоджується з загальним змістом речення:

We can make a considerable saving by using this equipment. Завдяки використанню цього устаткування ми можемо досягти значної економії.

Then we can use our savings to buy raw materials. Потім ми можемо використати заощадження для закупівлі сировини.

До таких форм належать, зокрема, import "імпорт" -- imports "імпортовані товари", export "експорт" -- exports "експортовані товари" та ін.

7. В англійській мові форма множини деяких конкретних або "матеріальних" іменників може мати збірне значення і в такому разі відповідати формі однини українського іменника:

Reserves of drilling fluids are expected to be adequate. За деякими оцінками, ресурсів бурового розчину цілком достатньо.

The contents of this collection are as varied as the title would suggest, and the levels of general interest and sophistication differ considerably. Зміст цієї збірки різноманітний, як засвідчує її назва, і рівень загального значення та глибини статей також досить різний.

Серед таких форм множини можна назвати thanks "подяка", linguistics "мовознавство", mathematics "математика" та подібні назви інших наук, auspices "егіда", letters "література", premises "будівля, приміщення", spirits "спиртне" тощо.

8. Для форм множини деяких англійських іменників, відповідників яких в українській мові немає або ж вони не вживаються у формі множини, при перекладі слід використовувати сполучення іменника, який має форму множини, з відповідним іменником у формі однини:

Radioisotopes are used in many important industries. Радіоізотопи використовуються в багатьох важливих галузях промисловості.

The tobaccos of this plantation are of very good quality. Сорти тютюну, що вирощуються на цій ділянці, мають високу якість.

9. Деякі англійські іменники у формі множини можуть мати значення і однини (наприклад, якщо вони позначають певну галузь науки), і множини (якщо вони позначають сукупність конкретних об'єктів), причому лексичне значення таких форм різне. У таких випадках показником значення форми числа іменника є форма дієслова-присудка, вказівного займенника або ж зміст речення в цілому:

Statistics is an interesting science. Статистика — цікава наука.

These statistics are very unreliable. Ці статистичні дані дуже ненадійні.

Необхідно також мати на увазі, що не всі англійські іменники, які мають тільки форму множини, мають своїми відповідниками українські іменники у формі множини, наприклад, victuals "провізія", opera-glasses "театральний бінокль" тощо.

10. При перекладі форм числа важливо також пам'ятати, що деякі форми однини і множини запозичених англійською мовою з грецької або латини іменників можна

переплутати, оскільки вони відрізняються одна від одної тільки однією літерою, наприклад, basis "основа" -- bases "основи", analysis "аналіз" -- analyses "аналізи", thesis "теза" -- theses "тези", hypothesis "гіпотеза" -- hypotheses "гіпотези", ellipsis "еліпс" -- ellipses "еліпси", axis "вісь" -- axes "вісі", diagnosis "діагноз" -- diagnoses "діагнози" і т.ін.

Завдання Перекладіть речення, визначивши лексичне значення форм числа іменників та адекватний спосіб їх перекладу:

1. Many questions remain for future investigation. 2. Thus there is a piece of positive evidence that the process is reversible. 3. The experimental evidence is not equally strong for all aspects of the study. 4. Much work remains to be done in this area. 5. What is the evidence for these solutions to Baker's paradox ? 6. This will have to be tested in subsequent research. 7. A word should be said about his rather idiosyncratic abbreviations. 8. I should now like to mention various types of consideration which might lead one to a similar conclusion. 9. The book under review is part of a series on Scientific Methodology. 10. It is therefore not surprising that much effort is being exerted to apply the new mode of analysis to various simple but interesting systems. 11. Since these studies are so central to this proposal, we will examine the evidence in some detail. 12. This talk will survey the state of affairs nowadays, in particular recent advance in proof theory. 13. In many cases, the broad theoretical discussions provide a means for integrating a large and varied literature of experimental studies. 14. Insofar as further research is concerned, one major need is for historical work which utilizes primary rather than secondary sources. 15. A final brief word may be in order concerning the psychological orientation of Kepler. 16. The clearest evidence is from experiments reported by Pierrehumbert. 17. The evidence from the biological sciences confirms the illegitimacy of the terminological shift. 18. However, these speculations can be substantiated only with further research.

19. Keeler [40] initiated the use of a Forming Limit Diagram as a means of studying metal formability. 20. The 1956 close approach of Mars brought very little new evidence for the origin of geometrical patterns on its surface. 21. But is there really enough evidence in all of contemporary science to support this astonishingly specific claim ? 22. The converging evidence we have documented in our review argues for the empirical validity of the theory. 23. The strength of her study lies in its re-examination of the literature, and in her comparison of the evidence. 24. The preponderance of evidence is such that we might be tempted to argue

the universality of the process. 25. The acoustics in this building is rather poor. 26. They produce high quality steels. 27. There are a number of criticisms of such an argument. 28. What are such insights worth ? 29. George's mathematics is not as good as it was. 30. Other systems have displayed other weaknesses. 31. An appendix provides a dismaying array of statistics. 32. Preference is given to contributions of general and methodological interest. 33. Among the strengths of the analysis is the extensive exemplification. 34. These works represent further development of many of the concerns taken up in Salmer's 1993 book. 35. Johnson offers in this work the potential for new insights through applications of his model. 36. I will try to assimilate into my view what is correct in the criticisms, without substantially altering my program. 37. This latter topic is of special interest, since it poses potential problems for virtually all species of analysis. 38. Since then, there have been numerous advances, and many applications of the theory have been made. 39. I must, however, make a number of criticisms concerning the usefulness of the book to scholars. 40. I have elsewhere provided the beginnings of such account. 41. There are two general morals that we should like to draw from the research. 42. His account shares the weaknesses of both our third and fourth analyses. 43. It may prove useful to outline briefly the basics of the theory. 44. But the mathematics involved is considerably more complicated than that used in the calculations just described.

45. As in the case of other philosophical fields, many of the problems of current interest having long histories. 46. This claim will be substantiated in Section 2, where it will also be argued that my approach makes a real improvement in capturing those generalizations. 47. In this statistical test, unlike the others, the null hypothesis is that there are no differences between the two classes of objects.

2. Абсолютний генетив

Абсолютний генетив, тобто самостійне вживання форми генетива (в англійській науково-технічній літературі — насамперед прізвищ) без іменника, означенням якого є така форма, зустрічається і в українській мові, однак мовні норми української науково-технічної літератури не передбачають його вживання, і тому абсолютний генетив

перекладається сполученням попереднього (рідше — наступного) іменника з відповідним іменником у формі родового відмінку:

Her position is basically Brown's. Її позиція — це переважно позиція Брауна.

Here the theory differs from Guirot's. У цьому теорія відмінна від теорії Гіро.

Оскільки іноді можуть накладатися певні стилістичні обмеження на повторення іменника в реченні, замість повтору іменника можна використати його синонім:

Givon's is an important study, suggesting answers to many questions. Праця Гівона — це важливе дослідження, яке пропонує відповіді на багато запитань.

Якщо іменник у формі абсолютного генетива вжито як правостороннє означення до іншого іменника, то перший перекладається формою родового відмінку відповідного іменника:

Among all the philosophers and scientists discussed by Hoffding, it is unlikely that any interested student of Hoffding's will have failed to encounter some new aspects of William James's work. Малоімовірно, щоб серед усіх філософів і вчених, праці яких аналізував Гоффдінг, будь-який зацікавлений дослідник Гоффдінга не зміг би не помітити певного впливу праць Вільяма Джеймса.

Завдання Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб передачі форми абсолютного генетива іменників:

1. They regard it as an essential difference between their framework and Garde's. 2. My approach to this issue is consistent with Kuno's. 3. How much is his point of view different from Eriksin's is not clearly stated. 4. He concluded that Kaufmann's data, unlike Part's, did not have sufficient precision. 5. It is difficult to imagine how one could even state a generalization such as Harrington's. 6. There are, of course, theoretical views for which results like Bright's are not at all problematic. 7. This view, later associated with Faraday's, is further developed in his eloquent introduction to the book. 8. He did not cite this old saw of Mack's approvingly, but argued that there was a grain of truth in it. 9. Maxwell's is an unusual

conception, but it is not difficult to understand why scientists speak only rarely in such terms. 10. Schane's work shared a fundamental property with Frager's: both were attempts to provide a completely uniform description. 11. Banfoeld's treatment, while being a more exhaustive analysis than Dry's, suffers from the same type of descriptive inadequacy as Dry's. 12. Even in comparison with Galileo's and Newton's writings, Kepler's are strikingly different in the quality of preoccupation. 13. One notices here the remarkable similarity of the experience recorded in Einstein's "Autobiographical Notes" with Bohr's own. 14. In the Aristotelian and Ptolemaic world schemes, and indeed on Copernicus's own, the planets moved in their respective orbits by laws which were either purely mathematical or mechanical in a nonterrestrial sense. 15. Quite apart from the question whether Howle's 1993 paper was written independently of Lotren's is the equally significant fact that in a crucial sense Lotren's paper was of course not on this theory. 16. This review of Hayakawa's major book was written before his death. We have not softened the appraisal. our attitude is similar to Max Black's when he reviewed Korzibski's work. 17. Note that the quote from Palmer which follows Brunner's is peppered with such terms as "may", "more", "probably" etc. — relative terms reflecting a probabilist orientation. 18. A whole theory of relativity (Milne's) has been built around the so-called cosmological principle. 19. This breathtaking conception of unity is perhaps even more striking than Newton's. 20. Heisenberg's was an algebraic approach which emphasized the element of discontinuity. 21. The empirical matters of fact of modern science are more and more obtainable only by way of a detour of technology (to use a term of Heisenberg's).

3. Субстантивований прикметник

Ознакою субстантивованого прикметника є наявність перед ним означеного артикля та відсутність іменника, якого він означає. Субстантивовані прикметники, що вживаються в англійській науково-технічній літературі, перекладаються наступними способами:

1) відповідним українським субстантивованим прикметником:

In addition, one needs to note the following. Крім того, варто відзначити наступне.

In the second part of the book, the authors move from the essential to the particular. У другій частині книги автори переходять від суттєвого до конкретного.

Субстантивовані прикметники the former та the latter звичайно перекладаються як "перше" або "попереднє" та "друге" або "останнє", відповідно:

The former does not necessarily entail the latter. Друге не обов'язково впливає з першого (або: Попереднє не обов'язково тягне за собою останнє).

Іноді, коли субстантивований прикметник пов'язаний якимось чином з іменником, він може перекладатися субстантивованим прикметником, узгодженим у роді (й числі) з цим іменником:

If someone takes a position like this in the face of evidence like the above, rational argument ceases. Раціональність аргументації зникає, якщо зайняти таку позицію, маючи дані, подібні до наведених вище.

2) звичайним прикметником-означенням, якщо субстантивований прикметник вжито у реченні, що має сполучення іменника з прикметником у функції предикатива:

Although this is an area which clearly requires extensive investigation, the following seem to be reasonable conclusions. Хоч це та галузь, де, безперечно, потрібні широкі дослідження, все ж наступні висновки, здається, мають сенс.

3) словосполученням "те, що (є) + прикметник":

Having established the results, we can now generalize the incompatible with our previous assumptions. Встановивши результати, тепер ми можемо узагальнити те, що несумісне з нашими попередніми припущеннями.

Завдання Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір адекватного способу перекладу субстантивованих прикметників:

1. The opposite also occurs. 2. The converse, however, does not follow. 3. The reverse does not hold true. 4. The converse does not apply. 5. The inverse does not hold either. 6. He constantly shows that the obvious will not do here. 7. Our theory predicts almost the reverse. 8. The latter is much more plausible. 9. The former are false and the latter true, as Leibnitz put it, in all possible worlds. 10. The following is perhaps the clearest statement of this position. 11. Hence, this chapter will focus more on the weaknesses of the latter than the former. 12. The latter will certainly be the major source of controversy. 13. The former are divided into two classes; the latter are divided into five categories. 14. Crick's approach focuses too exclusively on the normative and traditional. 15. It should also be evident from the foregoing that a new conception of the relation between the two fields is now available. 16. They usually regarded their procedure as "induction", generalizing from the particular. 17. The above does not show neglectfulness on Piuxten's part but it does show sketchiness. 18. This terminology is rather awkward because it is the exact opposite of the one used in Stark's classic monograph. 19. That is, we argue from the (relatively) known to the unknown, according to specific effects that the unknown has on the known. 20. Therefore, it is preferable on general methodological grounds to retain the theory unless there is compelling empirical evidence to the contrary. 21. In the following, I first briefly describe the major argument made by this approach and point out what I see as defective with this argument. 22. It is better to try to convey the latter by citing examples of problems on either side, rather than by explicit distinction. 23. It should be obvious from the foregoing that Scherer's objectives were more ambitious than those of Gross and that he wanted the investigation to proceed in a markedly different way. 24. In the case of the former we could identify assumptions such that if these assumptions were correct the conclusions would be established. 25. The foregoing are, of course, questions of data, not interpretation. The latter may remain an issue, but not on the grounds cited by C. Bird. 26. This is a surprising fact. My expression of surprise, however, is intended as a tribute rather than an insult: I am amazed at how much those authors have got out of the precious little at their disposal.

4. Катафоричне вживання займенників

1. Вказівний займенник *this* у функції предикатива катафорично може вказувати на зміст наступного речення і звичайно перекладається як "(ось) так", "(ось) такий", "ось який", "ось у чому", "наступний" і т.ін.:

The question which now arises is *this*: is the hypothesis well-grounded? Постає ось яке питання: а чи достатньо обгрунтована гіпотеза?

The main issue which I want to take up is *this*: is the claim substantial enough? Головне питання, що я хочу розглянути, ось яке: чи достатньо обгрунтована ця теза?

The empirical problem is *this*: is the phenomenon observable under all circumstances? Емпірична проблема полягає ось у чому: чи спостерігається це явище за будь-яких обставин?

Another way to put the same point is *this*: there is nothing stable in the system. Це положення можна сформулювати ще ось так: у цій системі немає нічого сталого.

2. Особові та присвійні займенники, які використовуються катафорично у підрядних (звичайно, обставинних) реченнях, вказують на певну іменникову групу в складі головного речення. Такий порядок кореферентної пари "займенник — іменникова група" не є в українській мові синтаксичною нормою, і тому в перекладі він замінюється на звичний порядок "іменникова група -- кореферентний з нею займенник":

Since its introduction by Malinowski, this notion has often been appealed to. До цього поняття часто звертаються з часів його введення Малиновським.

Though he illustrates his argument with ample data from various periods, Sushka does not see it as his task to offer explanations for specific developments. Хоча Сушка ілюструє свою аргументацію великою кількістю даних з різних періодів, він все ж не вважає за доцільне подавати пояснення конкретних змін.

Завдання Перекладіть речення, визначивши в них катафоричні займенники та адекватний спосіб їх перекладу:

1. It has been stated that although it needs more experimental validation, it is a very useful theory to understand the process at issue. 2. His proposal boils down to *this*: nature is

essentially simple; therefore, we should not introduce more hypotheses than are sufficient and necessary for explanation of observed facts. 3. The point is exactly this: similar effects cannot be sometime assigned to the same cause. 4. But when he had failed the entrance examination, Pertau decided to get into the Polytechnic Institute. 5. Some of his teachers, particularly the science instructor Fritz Muhlberg, seem to have interested and encouraged Einstein. 6. What is to be concluded is this: properties common to all those bodies within reach of our experience are to be assumed (even if only tentatively) as pertaining to all bodies in general. 7. When he said, "Science can find no individual enjoyment in Nature; science can find no aim in Nature; science can find no creativity in Nature", Whitehead may have referred to the stable aspect of science, but surely not to the transient one. 8. When he was asked to define genius, Leopold Infeld dismissed that by saying that "it is characterized just by the fact it escapes classification." 9. In the long run, he was led to argue this: not all physics is accelerator-bound, just as not all science is physics, and so a balance of scientific fields is preserved in the large. 10. As some of them have been collected and reviewed in other publications (e.g., K.G. Johnson 1994), we would like to concentrate for the present on emphasizing these issues that, in our opinion, will determine the status of our academic work in the field. 11. Nevertheless, so many questions remain open that, although affirming its usefulness, we prefer to finish our paper with a more fruitful convention: suggesting different researchers to improve the method, and to try to solve important theoretical and applied questions. 12. Thus during a Congressional inquiry to ascertain the large financial needs for future accelerator constructions, the scientists — quite properly — gave Congress no more definite commitment of returns on the considerable investment it was asked to undertake than this: since it is impossible to predict the nature of future development of hitherto unknown techniques of particle detection and identification, it is very difficult to take their effect into account in any ten-year cost preview.

5. Граматична омонімія слова one

Слово one може виступати як іменник із значенням "одиниця", числівник із значенням "один", неозначений займенник та займенник-замінник. Числівник one у функції

постпозитивного означення перекладається як "перший": Book One "том перший", Chapter One "перша глава".

1. Неозначений займенник *one* може виконувати функцію підмета в неозначено-особовому реченні та додатка. У функції додатка *one* звичайно не перекладається або перекладається займенниковими формами "нам, нас" (див. 2-ий параграф Розділу III та 1-ий параграф Розділу IV), а речення з *one* у функції підмета перекладаються неозначено-особовими (часто з підметом "хтось" чи "якийсь") або безособовими реченнями (останнє — особливо часто в тому випадку, коли в англійському реченні вжито складний модальний присудок):

Even if *one* wished to accept such a hypothesis, the above-mentioned phenomena make it impossible to do so. Навіть якщо хтось і захотів би прийняти таку гіпотезу, це було б неможливо через наявність вищезгаданих явищ.

One can hardly apply the principle in such cases. Навряд чи можна застосувати цей принцип у подібних випадках.

There are many important qualities which *one* finds highly developed in these organisms. Є багато важливих властивостей, які в цих організмах виявляються дуже розвиненими. This leads *one* to conclude the following. Це дозволяє нам зробити наступний висновок.

2. Як займенник-замінник, *one* (*ones* у формі множини) може вживатися у різних синтаксичних функціях: підмета, додатка, предикатива тощо. Він звичайно перекладається іменником, який він заміщає, займенниками "той", "такий" або взагалі не перекладається:

The simplest solution is *one* found without much effort and cost. Найкраще рішення -- таке, що досягається невеликими зусиллями та коштами.

The only item remaining on the agenda were the *ones* listed in the "Scientific Journal" for February 16. У порядку денному залишилися лише питання, вказані у "Наутифік джорнел" від 16 лютого.

3. Слово *one* вживається у сталих виразах, переклад яких треба пам'ятати: *one another* "один одного", *one too many* "надто багато; зайвий", *(last) but one* "передостанній", *all in one* "всі разом", *to be at one* "бути у згоді, узгоджуватися" тощо:

I, for one, do not like the idea. Мені, наприклад, ця думка не подобається.

For one thing, the hypothesis is rather weak. По-перше, гіпотеза надто слабка.

Завдання Перекладіть речення, визначивши, до якої частини мови належить слово *one*, та адекватний спосіб його перекладу:

1. This argument is similar to one in Nettle, built on Kuto 1994. 2. An analysis such as the one presented in Kastner (ms.) will also run into difficulty. 3. This flaw presumably derives from a more fundamental one. 4. To sum up a conference as successful as this one is no mean task. 5. One may name the x-y plane the contingent plane. 6. The analysis of these constructions differs from the one proposed by Haji. 7. This is much more obvious to one who actually lives in the middle of the doing of science itself. 8. One thing is clear: this quest for the ultimate constituent of all matter may be endless. 9. Accordingly, he gives extensive treatments of these matters as well as numerous subsidiary ones. 10. Many of these studies tested other factors in addition to the ones most directly relevant to Principle C. 11. Our analysis results in a more restrictive theory, one that explains why certain structures do not occur. 12. More will not be said on this question, not a central one, at present. 13. This observation offers a response, albeit not the only one, to the question which motivated this study. 14. In fact, this attitude is one reason why science has grown so rapidly since the early part of the seventeenth century. 15. However, one should consider whether or not it may be more efficient to analyze prerecorded data directly. 16. The analysis and presentation are clear, but one worries about the mix of real and fabricated data, and about the lack of quantitative measures. 17. Overall, this section is much less cohesive than the preceding one, though the individual contributions are interesting. 18. In the wake of Weltkpe's achievements of the last two decades, one can expect work of significant theoretical and practical value to come from his pen. 19. How one evaluates the book obviously depends to some extent on which of these aspects -- theoretical contribution, pedagogical tool, or reference work -- one sees as primary. 20. In principle, one might take a number of stands, of which the following are some of the main ones (though

there are also many intermediate positions). 21. One such method is experiment. 22. However, one important piece of information can still be provided. 23. That echoes one of Aristotle's suggestions. 24. However, one as yet unexplained counterexample is cited in Kimura 1993. 25. One of the procedures described in Part I has been followed here. 26. One must admire the painstaking detail with which he has conducted and presented his research. 27. One more general remark will suffice to close the paper. 28. For reasons that will become clear below, the proposed universal is not precisely the one suggested by Leben 1989. 29. This is one reason that an analysis based on (45) should be rejected. 30. Research management is a complex subject, one which demands experience and accumulated judgment on the part of those who practice it. 31. The question as to whether this is an entirely new property, or one that may subsume properties already on the list, remains open. 32. Efforts to resolve the inconsistency lead to a slightly different formalism, one that has deep consequences for the higher-order implications of the general theory. 33. The violation of the Bell inequality requires that one of two principles has to be abandoned, but this fact does not indicate which one it is. 34. The monograph is worth reading, regardless of one's speciality. 35. As far as I know, this program is not yet available for general use; I, for one, have been unable to obtain it. 36. On the negative side, the lack of relation of the papers to one another limits the usefulness of the book to all but the most expert and broad-minded readers. 37. I think, however, that the consequences of one's stand on this point are far-reaching; they determine one's entire idea of our scientific domain, its boundaries, its capacities, and its responsibilities.

6. Граматична омонімія слова that

Форму that в англійській мові мають вказівний займенник у однині, сполучник та займенник-замінник.

1. Вказівний займенник that завжди стоїть перед іменником і перекладається звичайно вказівними займенниками "той" і "такий":

In that analysis, we would have an equivalent "explanation" of the restriction. У такому аналізі ми б мали еквівалентне "пояснення" цього обмеження.

At present, however, we have not reached that stage of sophistication. Однак на даний час такого ступеню складності не досягнуто.

2. Сполучник that з'єднує підрядне і головне речення у складнопідрядних реченнях і перекладається такими способами:

а) сполучником "що" та сполучною фразою "те, що":

There are publications insisting, for example, that nature exists in an infinite number of strata with different qualities. Є публікації, де, наприклад, наполегливо стверджується, що природа існує у численних вимірах з різними властивостями.

Many researchers note the remarkable fact that the range of experimental means have multiplied vastly over the centuries. Багато дослідників відзначають той прикметний факт, що протягом цих століть значно збільшилося різноманіття експериментальних засобів.

б) сполучником "щоб" або "аби":

We propose that the two arguments be viewed as invalid. Ми пропонуємо, аби ці два аргументи вважалися невірними.

в) сполучником "тому що":

Ex. 87 is infelicitous in that the final point appears to contradict the final link. Приклад 87 невдалий, тому що кінцева точка, здається, не відповідає кінцевому ланцюжку.

г) сполучним займенником "який":

Another direction that seems to have promise is the work building on Kurt Leevan's dynamic theory. Ще один напрямок, який здається перспективним, — це дослідження на основі динамічної теорії Курта Лівена.

д) у деяких випадках сполучник *that* окремо не перекладається (зокрема — у конструкціях логічної емфазі та в складі складних сполучників *so that* "(так,) щоб", *now that* "тепер, коли":

It is to this point that we now turn. Саме до цього положення ми й звертаємося.

3. Займенник-замінник *that* (форма множини — *those*) заміщає кореферентний іменник, іменникову групу або речення і перекладається як "той", "це" або іменник, що він заміщає:

My analysis differs from that of Shopin 1994. Наш аналіз відрізняється від аналізу Шопіна (1994).

Instructions were identical to those used in Study I. Інструкції були ідентичні тим, що використовувалися в першому дослідженні.

That was the final stage of the experiment. Це було останньою стадією експерименту.

Іноді анафоричний займенник *that* перекладається особовим займенником третьої особи або присвійним займенником:

Though most of the examples we have presented show this tone occurring in response to questions, and though most of these have been yes-no questions, the occurrence of the tone is not restricted to any our utterance type. Хоча більшість наведених прикладів свідчить про те, що цей тон вживається у відповідях на загальні питання, і хоча більшість із них становить саме загальні питання, цей тон вживається не тільки в реченнях згаданих нами типів.

Завдання Перекладіть речення, визначивши, до якої частини мови належить *that*, та адекватний спосіб його перекладу:

1. *That expectation proves false.* 2. *The pattern of variation is the same that discussed in Section 2.* 3. *My purpose in the following will be to challenge that assumption.* 4. *It is in this respect that we differ substantially with Greimas (1991).* 5. *Discussions of a theory can flounder on the determination of the data which that theory is intended to describe.* 6. *Of the two alternative explanations that of influence seems the less promising.* 7. *The findings with*

regard to Johnson and Molyady's theory (1989) replicated those of Study I. 8. It was in this search for fundamentals that he introduced the revolutionary conception of "stationary" states. 9. The fact that the observer and the "object" must share between them at least one indivisible quantum is here negligible. 10. To my mind, this program is no more realistic than that advanced by Herbal or his followers. 11. And that, of course, is circular reasoning, assuming, in setting up the instrument, what the experiment is designed to prove. 12. He cites a 1912 publication by Dauzat that I have been unable to consult. 13. Mino-Garces models his research after that of Biber (1989). 14. The resistivity of metals increases slightly with increasing temperature, but that of pure conductors fails very markedly as the temperature is raised. 15. Progression from treatment of a selected individual problem to that of a broad question may also suggest the direction of these studies. 16. We recall that it was Galileo who did for particles, such as falling stones, what Kepler did for light -- namely, to remove the language of volition and teleology. 17. Looking back later on the situation of about 1913, Merle A. Tuve noted that the Bohr atom was "quite irrational and absurd from the viewpoint of classical Newtonian mechanics" and Maxwellian electrodynamics. 18. That this is no small difficulty is evident when we notice that the problem is closely related to many other problem.

7. Граматична омонімія дієслова to be

Дієслово to be може мати різні функції в реченні і, відповідно, — різні значення (дієслова-зв'язки, допоміжного дієслова, модального і смислового дієслова), а тому перекладається різними способами залежно від функції, що її виконує to be.

1. Як допоміжне дієслово, що бере участь в утворенні аналітичних дієслівних форм, to be перекладається не окремо, а в складі певної форми (про переклад форм пасивного стану та часових форм див. 1-ий та 4-ий параграфи Розділу II):

Table 3 is based on my qualitative analysis of the data. Таблиця 3 базується на нашому якісному аналізі цих даних.

Essentially no new theoretical devices will be introduced. В основному не будуть вводитися нові теоретичні прийоми.

The method is receiving marked attention today. Зараз цьому методу надається значна увага.

2. Як дієслово-зв'язка to be звичайно перекладається дієсловом "бути", яке в теперішньому часі може бути відсутнім, предикативним займенником "це" та дієслівною фразою "полягати у тому, що(б)", якщо предикатив англійського речення виражений інфінітивом:

The tests are only the first steps in a series of experiments. Ці дослідження — лише перший крок у низці експериментів.

Their task was to calculate the required path of propagation. Їхнє завдання полягало у тому, щоб розрахувати необхідну траєкторію розповсюдження.

This is a good example of precision devices. Це гарний приклад прецизійних механізмів.

Як напівдопоміжне дієслово-репрезентант, що замінює попередню дієслівну форму з дієсловом to be, щоб уникнути її повтору, воно перекладається так, як перекладається попередня дієслівна форма, що її представляє дієслово to be, або взагалі не перекладається:

Now rule 2 is operating under exactly the same conditions, as was rule 1 in the previous case. Наразі правило 2 діє у таких же умовах, що й правило 1 у попередньому випадку.

3. Як модальне дієслово, to be вживається з наступним інфінітивом, що має частку to, і перекладається як "повинний", "вимушений" або "мусити" (якщо інфінітив має форму активного стану) та як "слід", "потрібно", "належить", "необхідно", "доводиться" або "можна" (особливо якщо інфінітив має форму пасивного стану):

Next, we are to analyze more complex patterns. Далі нам необхідно проаналізувати складніші моделі.

What sense, then, are we to make of the conclusions? Тоді який же смисл можна вбачати у цих висновках ?

These values are to be calculated with utmost precision. Ці величини необхідно розрахувати з максимальною точністю.

(Про переклад цього модального дієслова докладніше див. 10-ий параграф Розділу II).

4.1. Як повнозначне дієслово *to be* має досить велику кількість відповідників в українській мові, серед яких поширені в науково-технічному мовленні "бути", "являти (собою)", "полягати в тому, що(б)", "мати", "бути наявним", "перебувати", "міститися", "виглядати", "лежати", "знаходитися", "стосуватися", "дорівнювати", "ставати", "стати", "належати" т.ін.:

This research is of two types. Такі дослідження бувають двох типів.

The problem is: how can one construct an unfallible theory. Проблема полягає ось у чому: як [можна] побудувати бездоганну теорію.

The result was my paper published in 1993. Як наслідок, у 1993 році з'явилася моя стаття.

The features relevant for this discussion are in bold type. Ті місця, що мають безпосередній стосунок до цієї дискусії, подаються жирним шрифтом.

Перекладаючи смислове слово *to be*, треба обов'язково враховувати характер сполучуваності в українській мові слів, які мають функції підмета і присудка.

4.2. Сполучення дієслова *to be* з прийменниково-іменниковою фразою (з прийменником *of*) у функції складного номінативного присудку перекладається переважно сполученням "бути" з прикметником, дієсловом "мати" або "становити" з іменниковою групою або певним дієслівно(-прийменниково)-іменниковим словосполученням:

This meticulous and scholarly work is of obvious interest to theorists. Це ретельне наукове дослідження становить незаперечний інтерес для теоретиків.

These first studies are of high standard. Ці перші студії виконані на високому рівні.

This issue is of particular importance in our discussion. Це питання в нашому обговоренні має особливе значення.

Needless to say, the definitions, concepts, and theories could be of great assistance. Немає потреби говорити, що ці визначення, поняття й теорії стануть у великій пригоді.

Наведемо деякі відповідники сполучень дієслова *to be* з такими прийменниково-іменниковими фразами: *to be of interest* "становити інтерес, викликати інтерес", *to be of*

value "становити цінність, мати значення (цінність), бути цінним", to be of use "бути корисним, використовуватися", to be of no account "не мати (великого) значення", to be of uneven quality "бути нерівним (різним) за якістю", to be of importance "мати значення", to be of great moment "бути дуже важливим (актуальним), мати велике значення", to be of great benefit "бути дуже корисним, дуже придатися", to be of significance (consequence) "мати значення", to be of relevance "бути релевантним, стосуватися, бути важливим".

Згадані прийменниково-іменникові фрази внаслідок емпатичної інверсії можуть займати в англійському реченні місце перед дієсловом-зв'язкою to be, і в такому випадку при перекладі зберігається, як правило, порядок слів оригіналу:

Of particular relevance to our present concerns is the fact that this facilitates the solution of the problem. Особливо важливий з точки зору наших нагальних завдань є той факт, що це сприяє вирішенню означеної проблеми.

4.3. Дієслово to be сполучається з деякими іншими прийменниково-іменниковими фразами, найпоширенішими з яких є to be under + Noun та to be in + Noun.

Словосполучення першої моделі мають пасивне значення і звичайно перекладаються зворотними дієсловами: to be under development "опрацьовуватися, розроблятися", to be under study "досліджуватися, вивчатися, бути в стадії вивчення", to be under test "випробовуватися" тощо.

Словосполучення моделі to be in + Noun можуть також перекладатися зворотними дієсловами: to be in use "використовуватися, застосовуватися", to be in operation "застосовуватися, працювати, діяти", to be in service "застосовуватися, використовуватися". Однак далеко не всі словосполучення вказаних моделей можуть перекладатися таким способом і їхні значення не завжди легко виводяться із значень їхніх складових: to be in progress "здійснюватися, йти повним ходом", to be under way "здійснюватися, розвиватися", to be in a position "могти, мати можливість", to be in excess "бути надмірним, перевищувати". Такі словосполучення варто запам'ятовувати разом із відповідними перекладами.

Завдання Перекладіть речення, визначивши, до якої лексико-граматичної групи належить дієслово to be, та адекватний спосіб його перекладу:

1. Only small telescopes were then in existence. 2. The book will be of interest to many scholars. 3. Nuclear power plants are likely to be of even greater significance in astronautics. 4. New methods of the ozone layer research are under development now. 5. These two concepts are of critical importance in a comparative analysis. 6. Will nuclear reactor aircraft be in operation in the nearest future ? 7. This book will thus be of value to many researchers. 8. This phenomenon is of great interest to theoreticians for a number of reasons. 9. Both these problems are of a great moment and will be discussed later. 10. Our conclusion must, therefore, be the first of our four approaches is also wrong. 11. A second important general descriptive question is: how common are these descriptive errors. 12. There has been an ongoing controversy in the literature as to whether this experiment is successful. 13. So now we are in a position to make statements as to the substances present in the stars. 14. I feel the work's pioneering character is of inherently great interest and importance. 15. Needless to say, this facet of the notation could be of great benefit to the reader. 16. The paper is generally of high quality and covers an attractively broad range of material. 17. It is hoped that the analysis presented in this paper can be of use in description of other phenomena. 18. References are both to primary sources (places where particular proposals were made) and to secondary sources (i.e., textbooks, general works). 19. The conclusion must be, then, that this analysis is also a failure. 20. The question, then, is which of our four analysis is the most correct one. 21. The alternative is that the so-called constraints are nothing more than random patterns. 22. Two questions are of interest at this stage. 23. High-speed computers are of increasing use now. 24. A new generation of jet airplanes is already in service. 25. The reactor program which includes all important types of reactors available now is under way. 26. There is also under way a search for new techniques of transistor application. 27. Systematic observations and recording of meteorological characteristics have been in progress in many countries for many years. 28. Research and experimental investigations are constantly in progress to find materials with properties better than those in use. 29. Dowty's perspective will be of value to many researchers with a mainly theoretical background. 30. Among the statistically significant correlations indicated in Table 6 are the following. 31. Thus, multiplex social networks are norm-enforcing social mechanisms. 32. Wyld is of the opinion that it is difficult to conclude

anything specific about the starting point. 33. The idea was later to play an essential role in Bohr's attempt to throw light on the relation between the biologist's and the physicist's way of describing nature. 34. The problem is the fuzziness of the basic concepts. 35. The method thus appears to be of limited usefulness, and the authors draw no substantial conclusions from their study. 36. It is of paramount importance to claim neither too little nor too much importance for this.

8. Граматична омонімія дієслова to have

Дієслово to have має кілька граматичних функцій і відповідних значень (допоміжне, напівдопоміжне, модальне і смислове), а тому перекладається різними способами залежно від функції.

1. Як допоміжне дієслово, що бере участь в утворенні часових форм перфектної групи дієслова та перфектних форм інфінітива, герундія та дієприкметника I, to have виконує суто структурну функцію і окремо не перекладається, а перекладається у складі певної граматичної форми (про переклад перфектних форм дієслова див. 1-ий параграф Розділу II):

For many years the Stanford Research Institute has been interested in the problem of electronic reliability. Протягом багатьох років Стенфордський дослідницький інститут цікавиться проблемами надійності електроніки.

The conditions seem to have been poorly chosen. Умови, здається, були підібрані невдало.

2. Як напівдопоміжне слово-репрезентант попередньої перфектної дієслівної форми, to have перекладається відповідником повної дієслівної форми або взагалі не перекладається:

Has the experiment been completed? No, it has not. Чи завершено експеримент? Ні.

Has such slight error had any effect on the results? Yes, it has. Чи мала така невелика похибка якийсь вплив на результати? Так, мала.

3.1. Як напівдопоміжне структурне дієслово, to have бере участь в утворенні зворотів моделі "to have + Noun Phrase + Participle II" та "to have + Noun Phrase + Infinitive", що перекладаються підрядним реченням, яке вводиться сполучником "щоб" чи "аби" і де це дієслово не перекладається, а дієслово-присудок має форму умовного способу або теперішнього часу дійсного способу:

The requirement is to have the input encoded. Вимога полягає в тому, щоб вхід було закодовано.

It is most desirable to have the mechanism work under prescribed circumstances. Дуже бажано, аби механізм працював у заданих умовах.

3.2. Речення з конструкцією "to have + Noun Phrase + Participle II" може перекладатися також простим реченням, де додаток дієслова to have стає підметом, пасивний дієприкметник -- неозначено-особовою зворотною формою дієслова-присудка, а саме дієслово to have окремо не перекладається:

Some airplanes have engines installed in the wings. На деяких літаках двигуни встановлюються на крилах.

Перекладаючи такі конструкції, слід пам'ятати, що дія, позначена пасивним дієприкметником, виконується не об'єктом, позначеним підметом, а в його інтересах або для нього.

3.3. Варто зауважити, що у конструкції "to have + NP + Infinitive" дієслово to have часто має каузативне значення "примусити" і відповідно перекладається:

We must do everything possible to have them begin their experiment as soon as possible.

Ми повинні зробити все можливе, аби примусити їх розпочати експеримент якомога раніше. (Докладніше про переклад каузативних конструкцій див. 4-ий параграф Розділу VIII).

Дієслово to have у вказаній конструкції може мати також значення наміру чи бажання і відповідно перекладається дієсловами "хотіти", "бажати" або "могти":

I have some points to take the issue up with. Я хочу критично розглянути кілька положень.

In order to have this occur, we are to lower the power limit. Для того, щоб це могло відбутися, ми повинні зменшити рівень потужності.

4. Як модальне дієслово у складному модальному присудку дієслово to have перекладається модальними словами "повинний" або "мусити" (якщо воно сполучається з неперфектним інфінітивом активного стану) та "слід", "потрібно" або "доводиться", якщо воно вжито у сполученні з неперфектним інфінітивом пасивного стану (докладніше про переклад модального дієслова to have див. 7-ий параграф Розділу II):

To distinguish the two sets, Clark had to make a terminological choice. Для розрізнення цих двох множин Кларку довелося зробити термінологічний вибір.

5. Як повнозначне дієслово, що вимагає додатку, to have перекладається дієсловами "мати", "володіти", "отримувати", "містити", "бути" тощо:

This material has many useful properties. Цей матеріал має багато корисних властивостей.

They do not have sufficient evidence to support the hypothesis. У них немає достатніх даних, що підтверджують цю гіпотезу.

The failure will not have serious consequences. Ця невдача не матиме серйозних наслідків.

In space explorations electronics has a key role of ever-increasing importance. У дослідженнях космосу електроніка відіграє головну роль, яка дедалі більше зростає.

Завдання Перекладіть речення, визначивши також, до якого лексико-граматичного розряду належить дієслово to have, та адекватний спосіб його перекладу:

1. Many computing machines have special orders built in them. 2. An analog computer may have more than 100 or 200 circuit elements. 3. The equipment had to be thoroughly checked out before being returned to operation. 4. The other main range prevails when power changes have appreciable temperature effects. 5. For the detection of any small difference more careful measurements have to be made. 6. The component in question has some starting points determined by the manufacturer's design and tolerance. 7. These difficulties will always have to be taken into consideration by the equipment engineer. 8. This kind of analysis has come to be used increasingly in historical, philosophical and sociological researches. 9. To meet the export requirements the domestic consumption has to be curtailed. 10. This point has certain properties which we have to take into consideration when we wish to put power into the antenna. 11. Brazil has taken the lead in the movement to denuclearize Latin America and had the question put on this year's agenda of the General assembly. 12. In a great many universities the fields of research are so varied and broad that it is not considered best to have overall control and direction. 13. Polar continental masses in winter are cold and dry because having moved over land they have little moisture and low temperature. 14. Such oscillators must have their supply voltages carefully filtered to avoid frequency modulation. 15. Kapitsa's aim had grandeur which one must admire. 16. Here we will certainly have some distortions occurring. 17. A more accurate determination of position may be had by replotting the observed bearings. 18. All this criticism does not mean that I believe his data or conclusions are not without merit, but merely that they are not so firm as the author would have us to think. 19. Third, where available documents permit, I have focused attention on that revealing stage of the individual's scientific work which may be called the nascent phase. 20. Those few philosophers of science who have looked at such problems have tended to label them as "metascience problems", hidden at the basis of science, and not really part of it. 21. The committee gave overwhelming approval to a separate resolution that would have the Assembly urge all states to take such separate and collective action as is open to them in conformity with the UN Charter to bring about an abandonment of apartheid.

9. Граматична омонімія дієслова to do

Слово to do може виконувати 4 основні функції і відповідно мати 4 основних лексико-граматичних значення (допоміжного, напівдопоміжного, емпатично-обмежувального та смислового дієслова), а тому перекладається різними способами залежно від своєї функції.

1. Як повнозначне дієслово to do має словникові відповідники "робити", "здійснювати", "виконувати", "діяти", "чинити", "виробляти", "продукувати" і т.ін. та численні конкретніші контекстуальні відповідники:

The analysis may do this in either of two ways. Завдяки аналізу це можна зробити одним із двох способів.

This composition will do for our purposes. Для наших цілей такої композиції буде достатньо.

2. Як допоміжне дієслово, що бере участь в утворенні питальних і заперечувальних речень, to do не має безпосередніх лексичних відповідників і окремо не перекладається:

I did not gain much from these discussions either. Я також небагато виніс із цих дискусій.
In what respect do these errors differ? Чим же різняться ці помилки?

3. Як напівдопоміжне дієслово-репрезентант to do вживається для заміни раніше вжитого дієслова і перекладається відповідником останнього, дієсловом "зробити" або зовсім не перекладається:

Some of his followers went much further than he did in their attempts to make this field scientific. Деякі з його послідовників пішли далі, ніж він, у своїх спробах перетворити цю галузь в окрему науку.

Platt and colleagues made their own comparisons with Bryne' s data, and reached the conclusions which Lisholm did. Платт і його колеги здійснили свої власні порівняння з даними Брайна і дійшли висновків, які зробив Лізголл.

On occasion we must proceed in a state of imperfect understanding about why tests work as they do. Іноді нам доводиться проводити дослідження, не знаючи точно, чому саме так спрацьовують тести.

Not all metals react with acids, and when they do, the gas evolved is not always hydrogen. Не всі метали реагують з кислотами, а якщо реагують, то газ, який виділяється, не завжди буває воднем.

Зауважимо, що do-репрезентант звичайно вживається після сполучників (as, than, nor тощо) та в сполученні it does so:

Plank and Einstein have shown that when light reacts with matter it does so as if it were composed of discrete particles known as photons. Планк та Ейнштейн показали, що в тих випадках, коли світло взаємодіє з речовиною, воно взаємодіє так, ніби складається з дискретних часток, відомих як фотони.

Слід також зауважити, що у сполученні з so репрезентант do звичайно перекладається як "(з)робити це", або, значно рідше, як "зробити так":

We can adopt this approach, but before we do so, it is worth considering some theoretical consequences of what we have found so far. Ми можемо застосувати цей підхід, але перед тим, як ми зробимо це, доцільно розглянути деякі теоретичні наслідки того, що ми встановили на цей час.

In the next section I offer a description which can do so. В наступному розділі я запропоную опис, завдяки якому це можна зробити.

4.1. Як емпатичне дієслово to do перекладається прислівниками "дійсно", "насправді", "фактично" тощо:

If this does occur, the analysis of Soles might turn out to be an indicator of the direction of change. Якщо це дійсно станеться, то аналіз Соулза може виявитися показником напряму змін.

In spite of these difficulties, I am convinced that all of these cases do present problems for this account. Я переконаний, що, незважаючи на труднощі, всі ці випадки насправді становлять певні проблеми для такого аналізу.

However, what does occur remains obscure. Однак досі невідомо, що ж фактично там відбувається.

Зрозуміло, якщо англійське речення вже має подібні прислівники, то дієслово *to do* не перекладається:

Further changes did indeed take place. Насправді відбулися й подальші зміни.

This does, to be sure, simplify the measurements somewhat. Це, безперечно, дещо спрощує вимірювання.

The main strength of the review is that it does indeed provide a wealth of techniques.

Найбільша цінність цього огляду в тому, що він подає опис дійсно великої кількості прийомів та методів.

4.2. Дієслово *do*, вжите для логічного підсилення перед підметом, звичайно не перекладається:

Only then does it make sense to talk about the time of the experiment. Лише тоді має сенс говорити про час експерименту.

Not only did he obtain new data, but he described them in detail. Він не тільки отримав нові дані, а й докладно описав їх.

Якщо дієслово *do* йде за сполучником *not*, тоді для передачі комунікативного виділення можна вводити парний сполучник "(a)ні... , (a)ні":

The list does not include some known works, nor does it contain some relevant titles.

Перелік не містить ані деяких відомих імен, ані деяких важливих праць за темою дослідження.

4.3. Як обмежувальне дієслово *do* звичайно вживається у реченнях, які вводяться сполучниками *but*, *though*, *although*, *however* і т.ін., й перекладається як "все ж" або "однак":

And Tannen does acknowledge that her conclusions may not be true. Але Таннен все ж визнає, що її висновки можуть бути хибні.

In these respects, it is an attractive hypothesis; but it does have its demerits. В зазначеному плані це приваблива гіпотеза, проте й вона все ж має певні недоліки.

Іноді в подібних випадках дієслово do може перекладатися сполучником "хоч(а)":

And the book does make a substantive contribution, but its usefulness is limited. І хоча книга становить суттєвий внесок, її практична цінність все ж обмежена.

Завдання Перекладіть речення, визначивши лексико-граматичний розряд дієслова to do, та адекватний спосіб його перекладу:

1. Time does not permit me to cover these questions fully. 2. And the paper does make a significant contribution. 3. But we do in fact have an agreed way of working them out. 4. Dowie and Crabble do have some sense of the distinction. 5. The model does have at best some systematic theoretical advantages. 6. However, most of the accounts which he examines do meet his criteria. 7. Does science deserve either the favorable or the unfavorable parts of its present reputation ? 8. In earlier work I did in fact claim that it was untrue. 9. Yet some researchers have always assumed that the intuitive notion does have some scientific value. 10. Failures of components other than tubes have been negligible and do not warrant any conclusions of predictability. 11. Let us therefore look at a table (taken from Laskowski 1993) that does show such frequencies. 12. The number of genuine counterexamples is perhaps smaller than Goldsmith suggests, but they do exist. 13. What I do deny is that this suggestion can be successfully treated as either a logical presupposition or an entailment. 14. The only theory that does allow a hierarchy in the sense I intend is Emmond's, though this may no longer be true of more recent of the theory. 15. This does not lessen the profundity of her findings, although it does make them accessible to a wider audience. 16. Though he does not explore the application of this criterion in greater detail, he assumes that all the accounts he examines do satisfy it, if only implicitly. 17. Computers can and do arrive at results which revolutionize this field of science. 18. It is necessary to determine just what the costs of doing research are. 19. Not only does Krashen grapple with subtleties of research, but he also offers a different angle on the theory. 20. Not until Newton made his famous discovery did scientists realize the significance of this law. 21. Not until 1930 did the first evidence of the actual existence of such unchanged particles, called neutrons, come forth. 22. Contrary to a currently

popular view, something like Condition C does indeed exist. 23. In the next section I shall sketch an analysis which does respect this formal structure. 24. The argument, though it has the appearance of addressing this crucial question, fails to do so. 25. Part II is much less theoretical in tone; but it does contain one interesting claim. 26. This seems to involve a reflexive paradox, but it does not really do so. 27. In fact, he could actually have reviewed more from the theory-driven literature available before 1993 (the data of his preface) than he does. 28. However, the emphasis and amount of detail vary widely from contributor to contributor, as does the broadness of the term. 29. Greenfield and Smith do not provide us with convincing evidence; I hope that future work will do so. 30. But several points of detail remain to be treated, and we shall do this directly, before returning to the main theme on Section 3 below.

10. Граматична омонімія дієслова to make

Дієслово to make виконує різні функції і має відповідно різні значення (напівдопоміжного, каузативного та смислового дієслова), а тому може перекладатися різними способами залежно від своєї функції.

1. Як напівдопоміжне дієслово, що бере участь у формуванні структурного додатку, to make окремо не перекладається (перекладається лише в складі структурного додатка) або перекладається дієсловом "робити":

The following table makes it easy to understand the correlation. Наступна таблиця полегшує розуміння такої кореляції.

But such an approach makes it impossible to analyze all the data available. Але такий підхід унеможлиблює аналіз всіх наявних даних.

2. Як каузативне дієслово, що бере участь у формуванні каузативних конструкцій, to make звичайно перекладається дієсловами "примусити", "спонукати" або фразою "зробити так, щоб":

He wanted to make this device operate round the clock. Він хотів зробити так, щоб цей пристрій працював цілодобово.

The highly irregular operation of the equipment makes us discontinue the experiment.

Надзвичайно примхлива робота устаткування примушує нас припинити експеримент.

3.1. Як повнозначне дієслово to make перекладається дієсловами "робити", "виробляти", "виготовляти", "дорівнювати" тощо:

A constant attempt is made to keep the burden of paper work to a minimum, especially for the men working in the laboratory. Ми постійно намагаємося зводити до мінімуму

"паперову" роботу, особливо для тих, хто працює в лабораторії.

The supports are made of fiberglass. Підставки робляться з фібергласу.

3.2. Сполучення дієслова to make з деякими іменниками та прикметниками може становити фразеологічний присудок, де це дієслово перекладається в складі словосполучення:

The steam engine makes use of the kinetic energy of steam. Паровий двигун використовує кінетичну енергію пари.

Before flights, make sure that your parachute fits properly. Перед польотом перевірте, чи ваш парашут укладений належним чином.

The author always makes references to the additional literature on every subject of interest to the reader. Автор завжди посилається на додаткову літературу з тем, що цікавлять читача.

Якщо дієслово to make в таких сполученнях вживається у формі пасивного стану, то воно перекладається різними зворотними дієсловами відповідно до значень іменника-підмета:

Mention has to be made of two important approaches to the problem. Необхідно згадати два важливих підходи до цієї проблеми.

Use must be made of this valuable source of information. Потрібно скористатися цим цінним джерелом інформації.

Provision should be made to identify the position of the beam. Треба передбачити засіб визначення позиції променя.

3.3. Сполучення смислового дієслова to make із післядієслівними частками (так званими "післялогами"), утворює інші дієслова, які за своїм значенням можуть бути суттєво відмінними від цього дієслова, що обов'язково потрібно враховувати при перекладі:

The project is made up with the full consideration of all these points. Проект складено з повним урахуванням усіх цих застережень.

Close analysis makes against this assertion. Ретельний аналіз спростовує це твердження.
You must make out a list of what you need for your experiment. Ви повинні скласти перелік того, що вам потрібно для експерименту.

Наведемо деякі дієслова, утворені на базі to make, та їх перекладні відповідники: to make for (smth.) "сприяти (чомусь)", to make into (smth.) "перетворити у (щось)", to make smth. out "з'ясувати, зрозуміти щось", to make up "складати, збирати", to make away with smth. "покінчити з чимось, ліквідувати щось".

Завдання Перекладіть речення, визначивши лексико-граматичний розряд дієслова to make та адекватний спосіб його перекладу:

1. Reference is not made to some recent studies. 2. It should be made clear that these samples are not yet available. 3. But Johansson tried to make odds even by raising some values. 4. It is of significant importance to make use of this valuable source of information. 5. The radio industry has now made available an absolute altimeter. 6. This law makes it possible to determine in which relative direction a low or high pressure area is located. 7. The following table makes it easy to see the difference between the two authors' data. 8. It should be made clear that only micro-microchips have been made to date. 9. Reference was made in the previous paragraph to different types of structures. 10. The designers of airplanes often make provisions for placing some cargo in the wings. 11. Improvements of this kind do cost money, and some means must be found to make up the difference in cost. 12. Make sure that all fuel lines are shielded in so far as is possible from all sources of heat. 13. Note at the outset that at

least two considerations could make the search for such explanations unproductive. 14. In the following, I first briefly describe the major arguments made by this approach and point out what I see as defective with those arguments. 15. The present paper deals mainly with BBC Television, although reference has been made where necessary to other major developments in this field both at home and abroad. 16. Increasing use must be made of young graduates, having only unspecialized scientific education, with provision of on-the-job training and professional growth in engineering. 17. Unless the researcher is told what is wanted, is furnished with scientific assistance outside his own field when he needs it, and is made to understand how his work fits into the entire project, his efficiency is reduced.

IX. Вправи

1. Порівняння перекладів з оригіналами

Завдання Порівняйте переклади речень з оригіналами і прокоментуйте застосовані у перекладах способи передачі граматичних явищ англійської мови українською мовою та правильність вибору відповідників англійських форм і конструкцій:

1. At present, there is an ever increasing realization that the knowledge of arithmetic, algebra, and elementary physics is indispensable to many people who participate in activities connected with technology. Нині все більше усвідомлюється, що знання арифметики, алгебри та основ фізики необхідні для багатьох людей, чия діяльність пов'язана з технікою.

2. It is to be noted that our nervous systems must also be considered as a part of our modern technology. Варто відзначити, що нашу нервову систему слід також вважати складовою сучасної техніки.

3. Nature is oblivious of the subdivisions of knowledge created by university departments, by textbooks, or by any hiatus of personal information. Природа не знає підрозділів знань, що їх створили факультети й кафедри вищих навчальних закладів, різні підручники чи якісь прогалини у знаннях індивіда.

4. A single natural phenomenon, e.g., respiration, may cross the frontiers of biology, physics, organic, inorganic and colloid chemistry. Таке просте природне явище, як, наприклад, дихання, може бути предметом дослідження в біології, фізиці, органічній, неорганічній та колоїдній хімії.
5. It all too frequently occurs that specialists whose attention is focused on conditions of happenings at some one structural level fail to notice or fairly to appraise the relations of what they see to facts emerging at other structural levels. Надто вже часто трапляється так, що фахівці, зосереджуючи свою увагу на умовах або подіях, які відбуваються на якомусь одному структурному рівні, не помічають або недооцінюють зв'язки того, за чим вони спостерігають, з фактами на інших структурних рівнях.
6. All civilizations are born of, and are perpetuated by, the use of symbols. Всі цивілізації народжуються і розвиваються завдяки використанню символів.
7. There are many areas here in need of clarification. Тут є багато місць, що потребують з'ясування.
8. Many science-oriented persons would consider that form of proof unacceptable. Багато людей з науковим спрямуванням розуму розцінило б такий спосіб доведення як неприйнятний.
9. Some readers seem to have misunderstood the aims of the first symposium. Деякі читачі, здається, помилково визначили для себе завдання цього першого симпозіуму.
10. Although they seem realistic, the programs mask a very conservative orientation in political sciences. Хоча програми здаються реалістичними, вони приховують у собі консервативну політологічну орієнтацію.
11. This experiment demonstrates the abstracting process by showing that while certain properties are abstracted, others get ignored. Цей експеримент демонструє, як відбувається процес абстрагування, показуючи, що в той час, коли певні властивості узагальнюються, інші властивості зникають з поля зору.
12. Every scientific theory must remain underdetermined, to some degree or another, by available evidence. Будь-яка наукова теорія повинна залишатися тією чи іншою мірою не повністю визначеною наявними даними.
13. This example requires the scientist to remain scrupulously selectionist in aspects of the theory. Цей приклад вимагає від ученого бути й надалі надзвичайно прискіпливим у виборі всіх аспектів теорії.

14. Development of brain is never completely determined by genetics. Розвиток мозку ніколи не зумовлений тільки генетикою.
15. Each of these represents a class of previously evaluated perceptions. Кожна з них репрезентує клас раніше оцінених сприйнятів.
16. However, when one is aware of the fact it does not necessarily follow that he will act in terms of it. Однак якщо один свідомий цього, це не означає, що він обов'язково буде діяти, враховуючи це.
17. The procedure is not to be looked upon as any radical departure from ordinarily effective practice. Ця методика не розглядається як радикальний відхід від звичайної ефективної практики.
18. It matters little whether they be classified one way or another. Майже не важливо, що вони класифікуються тим чи тим способом.
19. My not staying with your theory involves no criticism of you as a person. Мое відхилення Вашої теорії не означає, що я критикую Вас як особу.
20. Given that, there may be a change in what happens in succeeding sessions. Зважаючи на це, можливо, буде зміна у тому, що відбувається у наступних стадіях експерименту.

2. Редагування перекладів

Завдання 1 Нижче наводяться фрагменти оригінальних текстів та їх переклади, виконані на комп'ютері за допомогою спеціальної програми перекладу. Через недовершеність програми в перекладах є граматичні та стилістичні помилки. Визначте, де зроблено помилки, та поясніть їх причини. Запропонуйте свої варіанти перекладу.

1. There is a remarkably rich philosophic literature on the relationship of tolerance to social organization. There is a good deal of legal literature that also seeks to link law, or more properly, the rule of law and implicitly tolerance to the promotion and defense of political orders that are democratic and human rights sensitive. An implied but often unexplored assumption behind this perspective is that at a pre- or even metaconscious level there is a value that infuses all deliberate efforts to promote or defend the rule of law, viz., the precept of "Tolerance". In the literature on law, the relationship between tolerance and intolerance is

often tied to the tension between law on the one hand, and justice on the other. This raises the question of tolerating civil disobedience, the morality of non-violence or violent resistance to unjust social orders or institutions.

Існує чудово багата філософська література на зв'язку толерантності до соціальної організації. Існує багато юридичної (законної) літератури, це також намагається компонувати закон, або більш належним чином, правову норму та неявно толерантність до підтримки і захисту політичних замовлень, що є демократичними і чутливими правами людини. Що часто мається на увазі, але недосліджене припущення позаду цієї перспективи -- це уперед або навіть метасвідомий рівень існує величина (значення), що впорскує всі навмисні зусилля, аби підтримати або захистити правову норму, а саме припис "Толерантності". У літературі на законі зв'язок між толерантністю та нетолерантністю часто пов'язується до напруженості між законом, з одного боку, та справедливістю, на другому. Це піднімає питання визнання громадянської непокори, етика відмови від насильства або сильного опору несправедливим соціальним наказам або установам.

2. In 1875, geographers of the old Hungarian Kingdom erected a monument in a remote region of their country that carried the following inscription: "Precise instruments have confirmed this point where the latitude and longitude lines meet as the center of Europe" (1). Just over a century later, in 1977, the former Soviet authorities, who by then ruled the area, erected a second monument to mark the center of the Continent that stretches from the Arctic shores of Norway in the north to the beaches of Crete in the South, and from the coast of Ireland in the West to the Ural Mountains in the East. The precise center where the monuments are located is near the village of Dilove (formerly Trebusany) in the foothills of the north-central Carpathian Mountains that from time immemorial has been inhabited by an East Slavic people called Carpatho-Rusyns, or simply Rusyns (sometimes in English: Ruthenians). Thus, in geographic terms, the Rusyns are not a peripheral group, but rather one whose homeland -- Carpathian Rus' -- is literally located in the heart of Europe.

У 1875 році, географи з старого Угорського Королівства встановили пам'ятник у віддаленій області їх країни, що ніс наступний напис: "Точні документи (інструменти) підтвердили цей пункт (точку), де широта і лінії довготи зустрічаються як центр

Європи" (1). Лише більше ніж століття пізніше, у 1977 році, вищезазначені (попередні) Радянські власті, хто до того часу керували областю, встановило другий пам'ятник щоб зареєструвати центр Континенту, що простягається з Арктики, підтримує Норвегії на півночі до берегів острова Кріт у Півдні, та з узбережжя Ірландії в Заході до Уральських гір у Сході. Точний центр, де пам'ятники розташовані -- близько села Ділове (раніше Требушани) у підніжжя Карпатських гір, це з часу immemorial було заселено східнослов'янськими людьми, названі Карпато-Русини або просто Русини (іноді по-англійськи Ruthenians). Таким чином, у географічних термінах (умовах), Русини не є периферійна група, а скоріше те, чи батьківщина -- Карпатська Русь -- розташована буквально у серці Європи.

3. Some display adapters can change their configurations to match what an application tries to do. For example, if an application tries to use a video graphics adapter (VGA) configuration and your display adapter is currently configured as an extended graphics adapter (EGA), the adapter can switch from an EGA configuration to a VGA configuration. This type of display adapter makes use of non-maskable interrupts (NMIs) to change its configuration while you work. Деякі адаптери дисплея можуть змінити (замінити) їх конфігурації, щоб відповідати (узгоджувати) що прикладна програма намагається робити. Наприклад, якщо прикладна програма намагається застосувати відеоадаптер графіки (VGA) і ваш адаптер дисплея у даний час конфігурований як розширений адаптер графіки (EGA), адаптер може переключити з EGA конфігурації до VGA конфігурації. Цей тип адаптера дисплея використовує незамасковані переривання (NMI, щоб змінити (замінити) конфігурацію, в той час як Ви працюєте.

4. Microsoft Windows and MS-DOS work together as an integrated system. They were designed together and extensively tested together on a wide variety of computers and hardware configurations. Running Windows version 3.1 on an operating system other than MS-DOS could cause unexpected results or poor performance.

Microsoft Windows та MS-DOS працюють разом як інтегрована система. Вони були розроблені разом та екстенсивно перевірялись разом на широкому різноманітті конфігурацій устаткування та комп'ютерів. Запускання Windows версія 3.1 на операційній системі, іншій ніж MS-DOS могло б призвести непередбачені результати або недостатня (погана) робота (виконання).

5. Installation of the full product requires approximately 33 Mb of available disk space. (The installed product occupies about 28 Mb. However, about 5 Mb of temporary workspace is required to de-archive very large ZIP files.) The actual disk space occupied by this product and the amount of temporary work space required will vary depending on your disk's cluster size. If you are using a disk compression utility (e.g. Stacker), you'll need substantially more temporary workspace to avoid a disk full error (the amount you'll need will vary and some systems might require up to 45 Mb available disk space before running INSTALL).

Встановлення повного виробу вимагає приблизно 33 МБ доступного дискового простору. (Встановлений виріб займає приблизно 28 МБ. Однак приблизно 5 МБ тимчасової робочої області вікна потрібно, щоб розраховувати дуже великі картотеки ZIP). Фактичний дисковий простір, зайнятий цим виробом та сумою (кількістю) тимчасово потрібного місця роботи буде змінюватися в залежності від розміру кластера вашого диска. Якщо ви використовуєте дискову корисність стиснення (наприклад, Накопичувач), ви будете потрібно в основному у великій кількості робочої області вікна, яке тимчасово слугує щоб уникнути дискової повної помилки (сума (кількість) що ви будете потрібно буде змінюватися, і деякі системи могли вимагати до 45 МБ доступний дисковий простір перед запусканням INSTALL).

6. Support for NATO expansion had grown during 1993, publicly driven by political enthusiasm both in the US Congress and in the Vysegrad countries. The bandwagon for expansion had picked up momentum in Summer, when Russian President Yeltsin had apparently agreed in Warsaw that Polish membership in NATO would not be against Russian interest. It was checked in fall by the spectre of chaos and civil war in Russia, as Yeltsin struggled to protect democracy in Russia, paradoxically by sending in the tanks against the Parliament. Even though there was never a real prospect of early NATO expansion, Partnership for Peace appeared to many as an attempt to evade the membership question and buy time. Підтримка для НАТІВСЬКОГО розширення зростає протягом 1993 року, публічно призвела (керувала) політичним ентузіазмом, і в США Конгрес і у Вишеградських країнах. Зростання для розширення підняв імпульс (рушійну силу) влітку, коли Російський президент Єльцин очевидно погодився у Варшаві, що польське членство в

НАТО не буде супроти російського інтересу. Воно було стримано восени привидом хаосу та громадянської війни у Росії, оскільки він боровся, щоб захистити демократію в Росії, парадоксально надсилаючи танки проти парламенту. Навіть якщо ніколи не було реальної перспективи НАТІВСЬКОГО розширення, Партнерство заради Миру виявився до багатьох як спроба уникнути питання членства та виграти час.

7. If you are using a Phoenix-compatible PostScript printer or cartridge you may encounter problems when printing True Type fonts. For example, random characters may print in your documents. To correct this problem, select Bitmap (Type 3) for the Send To Printer As option in the Advanced Options dialog box for the PostScript printer driver. For more information about setting printing options, see the Microsoft Windows User's Guide.

Якщо ви використовуєте phoenix-сумісний ПОСТСКРИПТУМ принтер, або касета, ви можете стикатися з проблемами під час друкування TrueType шрифти. Наприклад, довільні символи можуть друкувати у ваші документи. Щоб виправити цю проблему, виберіть Растр (Надрукуйте 3) для посилання до принтеру як опція у діалоговому вікні Заавансовані Опції для ПОСТСКРИПТУМ принтерного драйвера. Для більшої кількості інформації відносно встановлення виборів друку, див. Керівництво програміста Microsoft Windows.

Завдання 2 Зробіть граматичну правку наведених комп'ютерних перекладів, орієнтуючись на відповідні оригінали:

1. Many of these inquiries might be regarded as simply the pursuit of the venerable philosophical task of clarifying a matter which is puzzling and which no one else is concerned to clarify, i.e. (if you will) as preliminary, quasi-scientific speculation concerning an essentially scientific question which is not at the moment capable of being treated as such. Philosophy has traditionally been the repository of such problems. But, from the history of semantics, it is apparent that other philosophical motives have been present from early times. For example, certain epistemological and metaphysical problems have been regarded as

involving the question of what meaning is. The fact that the answers to some of these questions are not clear even now would itself be sufficient to explain why philosophers are still concerned with analyzing the concept of meaning.

Багато з цих запитів могли бути розцінені як просто переслідування шановного філософського завдання пояснення питання, що є спантеличуючим і що який ніхто ще не стурбований з'ясувати, щоб пояснити, тобто (якщо ви будете) як попередня, квазінаукова гра на припущенні відносно по суті наукового питання, який у даний час не здатний на те, щоб обробляли також. Філософія традиційно була архів таких проблем. Але, з хронології семантики, очевидно, що інші філософські привіди були представлені з ранніх часів. Наприклад, деякі епістемологічні та метафізичні проблеми були розцінені як включення, питання якого значення. Факт, що відповіді деяких з цих питань не ясні навіть зараз, був би самостійно достатній, щоб пояснити, чому філософи все ще мають стосунок до аналізуючи поняття (концепцію) значення.

2. Behavior was assumed to be composed of simple units like reflexes and all larger behavior units were assumed to be integrations of a number of stimulus-response connections. Such connections are formed through the process of conditioning which involves the operation of associationist principles. Since

Watson held that conditioning is the simplest form of learning and the elementary process to which all learning is reducible, everything that a person may learn in a lifetime must therefore be derived from the simple muscular and glandular responses which the child produces in infancy. Thus, in place of the classical

doctrine of the association of ideas, behaviorism substitutes the association of motor responses. An idea, if the term is to have any meaning at all for the behaviorist, is a unit of behavior. What a child inherits are physical bodily structures and their modes of functioning. It has neither general intelligence nor any mental traits. Emotions are not considered as matters of feeling but as bodily reactions.

Поведінка була прийнята, щоб складатися з простих одиниць подібно відбиткам, і все більші одиниці поведінки були прийняті, щоб бути інтеграцією низки зв'язків відповіді стимулу. Такі зв'язки сформовані через процес створення умов, що включає діє асоціаціоністських принципів. З тих часів Ватсон тримав, що створення умов є найпростіша форма вивчення та елементарний процес до який все вивчення є той, що може бути зведений, все, що особа може навчатися у часі життя потребує, отже,

виводитися з простих мускульних та залозових реакцій, який дитина продукує у дитинстві. Таким чином, замість класичної доктрини асоціації ідей, біхевіоризм замінює асоціацією моторних реакцій. Ідея, якщо термін повинний мати якийсь значення взагалі для біхевіориста, є одиниця поведінки. Що дитина успадковує є фізичні тілесні структури та їх способи функціонування. Це не має ані спільний інтелект, ані якісь розумові риси. Емоції не розглядаються як питання почуттів, але як тілесні реакції.

3. The Colorado University Report on unidentified flying objects (UFOs) was published in January 1969. It was in three volumes and numbered nearly 1,500 pages. It was bleak and uncompromising. It stated flatly that there were no such things as flying saucers and never had been. Nearly all the UFO sightings, said the report, were related to ordinary objects such as aircraft, satellites, balloons, street lights, clouds or other natural phenomena. To pursue the matter further on anything but a limited scale would be a waste of money and time. The scientific committee headed by Professor Edward Condon said they had found no evidence whatever for the claim that any UFOs are spacecraft visiting earth from another civilization. They dismissed as ludicrous the notion that American authorities had captured extraterrestrial craft and were keeping quiet about it.

Доповідь Університету штату Колорадо стосовно невизначених об'єктів польоту (UFOs) була видана у січні 1969 році. Це було у трьох виданнях та нумерувало 1500 сторінки. Це було суворо та безкомпромісний. Він стверджував категорично, що не було жодних таких речей, як блюдця польоту і ніколи не було. Майже всі UFO свідчення, сказала доповідь, були пов'язані з такими звичайними об'єктами, як літальні засоби, супутники, повітряні кулі, вуличні вогні, хмари або інші природні явища. Переслідувати питання далі на щось крім обмеженого масштабу було б марнування грошей та часу. Науковий комітет, очолюваний професором Едвардом Кондоном заявив, що вони не знайшли жодних доказів будь-яких для твердження, що будь UFOs є літальні апарати відвідуючи землю з іншої цивілізації. Вони відхилили як сміховинний поняття, що американські власті захопили позаземні судна і зберігали спокій відносно цього.

4. The number of members in the House of Representatives is fixed by the Congress at the time of each apportionment; since 1912, it has remained constant at 435. The Constitution

provides that "representatives shall be apportioned among the States according to their respective numbers...". The Constitution also requires that each State have at least 1 representative. Members are elected for 2-year terms, all terms covering the same period, by popular vote. The Senate is composed of 100 members, two from each State, who are elected to serve for a term of six years. One-third of the Senate is elected every two years. Senators were originally chosen by the State legislature. The 17th Amendment to the Constitution, adopted in 1913, prescribed that Senators be elected by popular vote.

Число членів у Палаті представників встановлений Конгресом під час кожного apportionment, починаючи з 1912 році, це залишилось постійним у 435. Конституція забезпечує, що "представники повинні бути apportioned серед штатів згідно їхнім відповідним номерам...". Конституція також вимагає, щоб кожний штат мав щонайменше 1 представник. Члени обрані для 2-річних термінів, всі терміни покриваючи той самий період, популярним голосом. Сенат складено із 100 членів, два з кожного штату, хто обрані, щоб служити для терміну шести років. З однією третиною Сенату обрано кожні два роки. Сенатори були початково обрані законодавчим органом штату. 17-а Редакція до Конституції, прийнятий у 1913 році, приписав, що Сенатори обрано популярним голосом (бюлетенем).

5. The commanding literary expression of the seventeenth century was the drama. It is equally evident that the commanding literary expression of the nineteenth century was the novel. The eighteenth century witnessed the decline of the one and the rise of the other and it is worth giving some consideration to the

reason for this transition and to the impulses which effected it, if only to question whether it was primarily a consequence of changing taste and fashion or alterations in the entertainment industry. Like so much sixteenth- and early seventeenth-century literature, art and entertainment, Elizabethan-Jacobean drama was essentially ritualistic. It enacted communal beliefs about man's place in the scheme of things, beliefs rooted in custom and tradition and possessing a religious significance and importance enshrined in the ritualistic nature of the Church, an institution which still dominated every aspect of thought and behaviour.

Керуючий літературний вираз сімнадцятого століття був драма. Однаково очевидно, що керуючий літературний вираз дев'ятнадцятого століття був роман. Вісімнадцяте століття засвідчило зниження одного та підвищення іншого, і це варто подання певного міркування (розгляду) до причини для цього переходу і до імпульсів, які продукували

це, якщо тільки ставити під сумнів відносно, чи був це перш за все наслідок змінного смаку та режиму або змін у індустрії розваг. Подібно так багато шістнадцятого - та рано сімнадцятий-віковий література, мистецтво та розвага, Elizabethan-Jacobean драма була по суті ritualistic. Це приписало загальні переконання відносно місця людини у схемі речей (справ), переконання, утворені у звичаях та традиції і володіння релігійним значенням та важливістю освяченій у ritualistic характері Церкви, установа, яка все ще домінувала над кожним аспектом думки та поведінки.

6. Crucial for the improvement of the international organizations of conflict prevention is the cultivation of a strategic culture among the public opinion leaders. This implies increasing their awareness of international security interdependence and of the limits of national or even collective defence arrangements. It would also involve stimulating long-term thinking and a proactive approach to conflicts. What is also missing is determined international leadership for bringing together the necessary coalitions of countries to cope with the flood of turmoil around the world. Finally we need a better international regime for the coordination of conflict prevention efforts. This requires not only a significantly greater transfer of funds, but also a more effective cooperation between the existing international organizations.

Визначальний для вдосконалення міжнародної організації попередження конфліктів є культивування стратегічної культури серед лідерів громадської думки. Це передбачає збільшення їхньої обізнаності взаємозалежності міжнародної безпеки та меж національних і навіть колективних влаштувань захисту. Це також включило б стимулювати довготермінові роздуми та підхід proactive до конфліктів. Що також відсутній, визначено міжнародне лідерство для забезпечення разом необхідні коаліції країн, щоб впоратися із повинню метушні в усьому світі. Нарешті ми потребуємо кращого міжнародного режиму у координації зусиль попередження конфлікту. Це вимагає не тільки більшої передачі фондів, але також більш ефективне співробітництво між існуючими міжнародними організаціями.

7. What is true of the press in relation to government is also true in its relation to other institutions and special-interest groups. The press acts as intermediary, transmitting information about business, education, scientific development, culture — and also providing public feedback. The objective is understanding

between the institutions and their publics in the interest of an open and a smooth-functioning society.

As with government, conditions exist for secrecy and news management by these other institutions. Business, universities, school system, scientific "think tanks", and museums have public relations officials whose inclination is to emphasize good points and minimize bad ones. Thus, as surrogate for the public, the press plays the adversary, monitoring for fraud, mismanagement, and misuse of public funds.

Що вірно про пресу відносно уряду, також вірно у стосунку до інших установ та груп із спеціальними інтересами. Преса діє як посередник передача інформації відносно бізнесу, освіти, наукового розвитку, культури — і також забезпечення зворотного зв'язку громадськості. Мета розуміє між установами та їх громадськістю в інтересі відкритого і рівного громада функціонування. Як з урядом, умови існують для таємності та управління новин цими іншими інститутами. Бізнес, університети, шкільна система, наукові "думати резервуари", та музеї мають посадові особи зв'язків, чия схильність є підкреслювати гарні пункти та мінімізуйте погані. Таким чином, як ідентифікатор об'єкту для громадськості, преса грає супротивника слідкуючи за шахрайством, неправильним керівництвом та неправильним вживанням державного фінансування.

3. Комплексні справи з різних граматичних труднощів перекладу

I

1. Clearly, some principle is needed to resolve the dilemma. 2. The data were quantified and, one assumes, submitted to statistical testing. 3. Yet the approach is not as comprehensive as it understands itself to be.

4. This is not to say that the article does not present a kind of argument. 5. Anyone using this bibliography should take note of one important limitation. 6. However, it is interesting to note that the same is also true of other cases. 7. Interestingly, Corbett uses the hierarchies to make two distinct predictions. 8. One may disagree with the definitions of numerous concepts as provided by Powell. 9. There is not evidence in favor of our fourth analysis. 10. It makes little

sense to change the term in this article, so I continue to use it despite its misleading connotations. 11. The presentations of each approach are, given their brevity, surprisingly comprehensive. 12. Clearly, the explanations which I offer here are to be taken only as suggestive. 13. This approach suffers, however, from some empirical and theoretical difficulties. 14. And, as we have seen, this requires us to consider the consequences of alternative analyses for the theory.

15. But we have just seen that this is probably not possible. 16. Some theoretical assumptions behind this approach should be explicated. 17. What we most emphatically cannot do is to rely on traditional analyses because they are traditional. 18. This conclusion confirms the tentative conclusion that we have reached earlier. 19. I shall have nothing else to say about these cases for lack of reliable data and new ideas. 20. Another major empirical lapse is that he never examines the kind of data that could test his claim. 21. However, none of the results we have reviewed conclusively separate the effects. 22. These considerations lead to a familiar conclusion, though it is not Blight's. 23. A number of experimental studies have tested this hypothesis. 24. Opposed to this are two factors, neither measurable. 25. Notice the striking similarity this description bears to his observations. 26. As Theodosius Dobzhansky noted, nothing in biology makes sense except in the light of evolution. 27. The proof of this may be as follows. 28. This equation is readily seen to be of the same form as Eq.(14). 29. This problem is far too involved for one to be able to solve it. 30. The small number of subjects also raises the question of whether the results can be generalized. 31. These results held even given a significantly great amount of variance in the latter group. 32. Another concern may involve the fact that the evidence in these early studies is relative. 33. For several reasons, it might be considered that this early set of studies is not conclusive. 34. Each of these issues is addressed in more recent research using different methods. 35. My approaches to the construction of this schedule are departures from the methods so far described. 36. Notice too that this analysis violates one of the formal points made earlier. 37. Further difficulties arise for the strong version of the theory when one considers the object's behavior. 38. In the light of this, serious attention needs to be focused on this question. 39. As the discussion progresses, various more sophisticated treatments will be considered. 40. The results obtained proved to be analogous to those reported by previous authors. 41. As an illustration of the kind of approach I have in mind, consider the following analysis. 42. A serious difficulty will be in that such processes have not yet been considered. 43. Suffice it to say that there are a number of arguments that converge to make possible this idea. 44. It is for this reason that the

solution fails. 45. I have argued that they cannot be accounted for by a Katzean theory. 46. Such principles cannot be handled on purely Johnsonian lines.

47. The past decade has witnessed a growing interest in relating various disciplines. 48. The model resulting is to be checked against extensive empirical data. 49. The assumption has been formulated by Deinrich (1992) and I shall refer to it as the Deinrich Principle. 50. It will be useful and instructive to digress into presenting new empirical data obtained. 51. Theoretically, the generalizations proposed in (3) have the advantage of comparative simplicity. 52. It should be observed that such a solution is in accord with modern logic. 53. Preparatory to this, the concept of "category" to be employed must be delimited.

54. Meanwhile, limiting the scope of the inquiry appears to be inevitable. 55. The theory deserves our attention, if only to expose the difficulties into which it is bound to run. 56. In this respect the suggestions under discussion seem to differ from Greenean ones. 57. This seems to me to be a fact that the theory should take into account. 58. However, it seems to me that this distinction is not really one which should be captured by that analysis. 59. Little essential increase in insight or explanation is imposed upon the usually intractable data. 60. Among the advantages to be derived by the use of this model is the possibility of obtaining simple measures. 61. It is imaginable that under specific conditions the constraint does not apply.

62. In striving toward this aim, the monograph also offers insights about other relevant conditions. 63. Among the various possibilities, some seem to be of particular importance. 64. And, finally, I am bothered by the solution Tamren offers in her final chapter. 65. It is hoped that these new data, while perhaps not more persuasive than the old, do provide sufficient evidence. 66. But what we must attend to here is how two such inconsistent beliefs can manage to coexist. 67. However, this should pose no problem for her approach: all she needs to do is give up spurious generalizations. 68. Multivariate statistical techniques, such as factor analysis, are required for this task. 69. This suggested that a single principal component was all that needed to be extracted from the data. 70. But, as Partee also observes, many problems still must be faced if such a unification is really to be spelled out.. 71. Thus, the analysis may help us to disclose, and thereby to question, what is usually taken for granted. 72. It is in this spirit that I offer the following tentative and in many ways premature suggestions in one small but important area. 73. The Hornian "division of labor" does appear to have analogues in empirical findings. 74. To make the clash of principles clear, consider the kind of reasoning thought to underlie the following thesis. 75. Neither approach, as it happens, offers much

insight. 76. First, there is plenty of evidence that the problem might be the other way round. 77. It will be argued that Soare's argument against reduction is debatable. 78. There appears to be a bid for more investment of resources into developing more effective techniques and materials. 79. Thus, it is becoming more and more plausible that men are analog automata, rather than discrete ones. 80. I reiterate here some further considerations which seem to me to argue against this approach. 81. Most significantly, the need for such laws proves to have been largely illusory. 82. It is impossible to do justice here to the complex of Prefetti's theory, so a brief statement will have to suffice. 83. The work makes no claim other than that such a research program has a good chance of providing interesting results. 84. The pattern that emerges is that the only factors which correctly predict anything are too specific to serve as the basis for a theory. 85. This study should not be viewed as a case where external evidence conflicts with internal evidence. 86. In order to test these predictions, we need both a source of data and a way to determine what error rate is expected by chance. 87. This is not to say that the book should be of on interest to the formally minded. 88. One could append some stipulation to the present treatment, but this would be purely ad hoc.

89. In sum, then, the connection between the sources used and those listed in the bibliography is much looser than one would expect. 90. It should be noted that Campbell often uses fairly old sources when more modern and more accurate one are available. 91. The motivation for including this factor is provided by the observation that complex systems are more likely to change than simple ones. 92. This practice is entirely inappropriate, particularly when the interpretation of the evidence is controversial. 93. In both instances, it seems to me, the evidence is too thin to bear the weight of the theoretical proposals being made. 94. The impact of this variegated work is hard to assess; many of his ideas are still being explored. 95. His model does not appear to add anything substantial to the discussion, and is even incorrect in some basic respects.

96. In part, this restriction is intended to limit discussion of research findings to a set of studies with consistent controls and coherent research plans. 97. It is concluded that Haugeland's definitions are the best suited to act as a guide to comparing and contrasting claims about the model's validity. 98. Given seemingly arbitrary values, there seems little that one cannot "explain". 99. This cannot be done in a single experiment, given the assumptions of these two authors. 100. All things being equal, one would prefer the general solution to a particular one which only accounted for part of the data.

II

101. The point here is not that one cannot account for these facts under her analysis, or under the alternative analysis mentioned above. It is rather that there is no prediction at all about this mass of facts. 102. Second, R. Lass -- to the extent that it is possible at all -- avoids theoretical bias and overt persuasion, without, at the same time, losing character, and personal warmth and conviction. The argument in each case is well-balanced and a definite solution is seldom suggested. Rather, the discussion proceeds in terms of a problem-solving game, with valid arguments characteristically distributed on both sides. 103. The general framework within which this investigation will proceed has been presented in many places and some familiarity with the theoretical and descriptive studies listed in the bibliography is presupposed. In this chapter I shall survey briefly some of the main background assumptions, making no serious attempt here to justify them but only to sketch them clearly. 104. Firstly, we will explain those issues that should be investigated in order to provide a better theoretical background of the practical application of the method. Secondly, we will explain those issues that in order to justify and improve the practical outcome found up until now could be considered of great importance. 105. It is difficult to read the philosophical literature on these topics (the round square, imaginary objects) without arriving at the conclusion that much of the difficulty surrounding them stems from an insistence that complex questions be given simple, unqualified, and categorical answers.

106. Now in terms of general scientific principles, such a procedure is indefensible: when a theory is not sufficiently powerful to permit the motivation of decisions required in the analysis which it underlies, it should either be modified to make it more powerful, or simply discarded (and, perhaps, replaced by another). 107. Adequate knowledge of the material, though a prerequisite for any useful scholarly activity, is no guarantee of a valid analysis, however. In the following I intend to show how one or two false theoretical assumptions can lead astray a scholar who is known for his insistence on the perusal of an accurate and comprehensive body of data. 108. I feel that a reduction in aim as represented by opting for the second alternative still permits the examination of many interesting items, which should greatly improve our understanding of the issue. Within such a model, one postulated correlation between a given type of structure and the changes which it undergoes, without claiming that the changes are wholly determined by the existence of the structure. 109.

However, I think that the central facts are clear enough, and there has, in fact, been overwhelming accord about most of them. For present purposes, I shall raise no further question (except of detail) about the adequacy of these observations, taking them simply as facts to be accounted for by any theory. 110. If one wishes to avoid the consequences of the Carr argument and of other similar arguments, there are two possible ways out. First, one can deny that the form of the argument is valid. Second, one can claim that the generalization is spurious. Let us start with the first way out. 111. There is, of course, an enormous literature in the philosophy of science discussing such concepts as "theory", "scientific law", and the nature of scientific explanation. To consider all the major issues raised in the literature is beyond the scope of the present paper. However, for the sake of clarity in the subsequent discussion, it will be advisable to consider, even if only briefly, a few main points. 112. Finite generalizations make general claims embracing finite sets of individual facts. Since the set of facts covered is finite, each individual fact can in principle be checked. If all individual facts conform to the generalization, it is verified; if some facts constitute counter-examples, the generalization is falsified.

113. I will not attempt to justify this principle here; I have suggested arguments in favor of it elsewhere (Castairs 1994). There is no doubt that the strong version of the Principle just given is too strong: it certainly needs qualification and refinement. But the principle as stated seems to me close enough to the truth to warrant further exploration. 114. So far no single measurement has been made with enough precision to settle the question unambiguously. Several independent tests are possible, however, and pieces of the puzzle have been supplied by many workers employing quite different techniques. It now seems feasible to assemble the pieces. Taken together, the available evidence suggests that the universe is open and that its expansion will never cease. 115. The moral of all this is that, in the current state of our art and science, there are simply too many alternatives available -- both in the choice for analyses within a fixed framework, and in the choice of frameworks. I believe there is a reason for this situation, and my next section is devoted to a discussion of it. 116. What I have said so far is, I think, uncontroversial in the sense that the description has proceeded without my having to take up a position on any well-worn point of controversy. It has a consequence, just alluded to, which should be equally uncontroversial, and which I shall labour a little now, partly in order to distinguish it from any *prise de position* on a matter which is undoubtedly one of controversy. 117. This time, so many good abstracts had been submitted that the programme had to be organized in sections. I am most grateful to colleagues, who offered valuable

comments on some but not all of the papers I could not hear myself. However, I alone must take the responsibility for all failures to mention valuable contributions, instances of excessive bias and the other deficiencies in this paper. 118. Researchers must allow the data to change their preconceived notions rather than ignore or suppress portion of the evidence in order to keep them alive. Earlier research must be carefully reviewed and the views honestly presented. Of paramount importance is the close study of the original sources and not, as a short-cut, of secondary literature. I mentioned several references that still await exploitation. All this seems to be self-evident, but reality shows that, unfortunately, it is not. In view of the state of the research and the tasks still to fulfill it seems that we have a rather long way to go. 119. As the model proposed is not in any obvious way related to or a product of the research preceding it, it is difficult to believe the author's claim that it came about as a result of the research. Given the fact that the research failed to find any correlation between model and attitude, it is difficult to understand why authors would go to the trouble of proposing a new model at all. 120. At first sight, this study seems to cover territory too uncomfortably diffuse and difficult to define to merit the space. However, second and third readings have convinced me that work in this much neglected area is important, and challenging enough to deserve closer attention. 121. That it should have proved necessary for Firloin to reiterate the research agenda first propounded by Fergusson is in itself lamentable commentary on the current state of scientific understanding of the problem, notwithstanding the accumulation of more than three decades' worth of research debate, and scholarly publication on the subject. 122. This raises an interesting question as to whether the same phenomena might have two different, equally valid, explanations. Such an assumption is in conflict with a common view that, if two different theories are advanced to explain the same fact, at least one of them must be wrong. This is a question I will return to later. 123. The number of possible tests, while not being infinite, is large. It is unreasonable to expect all possible tests to be conducted. The need exists to use reason and some form of experimental design strategy to optimize the range of results while minimizing the number of tests. 124. If, in accordance with these developments, a fundamental reassessment of theory is under way, one might expect to find evidence for it in recent discussions of the nature of scientific explanations. Presumably, theories are formulated for their explanatory value. To me, at least, the expression "explanatory theory" contains redundancy: to say that one has a theory, but it does not explain anything, is an odd locution. 125. Many kinds of expertise would be required to give these essays a comprehensive critique, and some kinds are beyond my control. So my remarks will be primarily on a few selected

points, in the hope that other parts of the book will be taken up by others elsewhere. 126. While blind imitation or use of western solutions should be deplored, one should not lose sight of the fact the existing theoretical models provide useful frames of reference which can be altered, revised, and improved upon for goals suitable to a particular situation. 127. One must understand the range of facts for which the theory proposes to account, its formal properties, its history, and alternative theories developed in response to problems within it (i.e., motivations for changing it). This entails knowing a good deal both about particular facts and particular analyses proposed both strictly and less strictly within the theory. 128. It is impossible to say with absolute certainty that this principle lay at the heart of their analytical method. Nonetheless, the laws of scientific inquiry compel us to ascribe such a principle to them. Nor could the principle have been implicit or unconscious. 129. I, like many others, find this a reasonable notion; but of course it contains the highly ambiguous term "law", which has itself been the subject of wide-ranging discussion. In particular, there are differences in levels of generalization, and many attempts have been made to distinguish empirical generalizations from laws which are genuinely explanatory. 130. There can be little point in further extending this recital of her lapses. But some mention should be made of her numerous inaccurate and uninformed claims in the area of scholarship in which there is a substantial body of material that she has simply chosen not to consult. 131. Data that were problematic for an earlier version of the theory may become tractable when viewed from a fresh perspective. And when one returns to old data from a new perspective, one can get a sense of how much progress has been made in the field. 132. But the most important lesson to be learned here, in my opinion, was best summarized by Esper -- who, like Antilla, was distressed by much of what he saw in the theory. Commenting on another scholar's attack on me, Esper said: "This reaction shares with its provocation the blame for the loss of that friendly interstimulation among scholars which is so powerful a motivating force in the development of any science. 133. Given the ambitious nature of the paper, and the range of issues dealt with in a short space, the treatment of questions is adequate; but a much fuller treatment of the topic can be found in Chisholm 1992. One assumes that this was published too late to find its way in to the bibliography here, though this is not an excuse for some omissions; indeed, there are references in the general bibliography to material published in 1991. 134. But Catford's hypothesis -- which he presents as an essential part of his overall argument -- is almost certainly misguided; and his efforts to maintain it, despite non-conforming evidence, involve serious methodological lapses. What remains is a set of separate claims that appear to be valid provided that the descriptive data on

which they are based have not been subjected to systematic reporting bias. 135. An Inter-University Research Center has been established in Montreal. The Center is under the auspices of three Montreal universities: McGill University, Universite de Montreal, and Universite du Quebec. The Center opened in the fall of 1990 and its offices and documentation workshops are at Rooms 3605 and 3606. Its immediate plans include seminars and lecture series, and an international colloquium. A number of subsidized research teams in Quebec are part of the Center. Individual researchers and postdoctoral fellows are invited to join in. 136. Previously, however, his ideas have always been presented in the form of articles: experimental reports, critiques of received views, and essays in defense and illustration of the theoretical positions that are by now firmly associated with his name. Now he has undertaken to integrate the themes of four decades' work into a coherent, consistent whole. 137. In such cases, progress can be made by asking whether, given the existing set of hypotheses, and making no further special assumptions, the generalization in question is likely or unlikely to be true. If, in the context of the existing set of hypotheses, a true generalization is in fact very unlikely to be true, then we are justified in either adopting some new hypothesis from which the generalization follows, or abandoning some of the existing hypotheses. 138. My motives for bringing up the issue are three, two of which have already partially shown themselves. First, I want to disentangle this issue of controversy from other questions with which it is sometimes confused. Second, I want to dispel the illusion that the issue of controversy can be speedily settled, one way or the other, by a brisk little argument. Third, I want to indicate one way -- no doubt there are more -- in which, without positive commitment to either rival theory, we may find the issues they raise worth pursuing and refining. I shall say something on all three points, though most on the third. 139. One of the frequent tragedies of publishing is the long delay between the production of a timely piece of scholarship and the availability of that scholarship to the profession. This set of papers is a case in point; although the Ford Foundation convened another working conference on the subject in Toronto in 1994, the 1992 papers did not appear until the second conference was over. Many of the writers of the 1992 papers deplore the absence of an extensive literature in the field. Their concern, valid enough in 1992, has dated the papers even before their appearance. One wonders why the appended reading list was not updated, even though the papers could not be. Surely, there must be a way to produce papers more quickly in print so that others may read them. 140. In view of these methodological similarities, it is difficult to see how she can reasonably attack the general approach to the study of change exemplified in Vinarsky's work without also attacking the

Gothenburg team approach. Nor is it easy to see why she would want to attack either one, as long as the limitations are clearly recognized. She might, and no doubt would, still object to the validity of Vinarsky's results; but she is attacking here the methodology more than the results. 141. Since what we are most concerned with is not evidence, but rather the definition of what we are talking I doubt that the matter can be settled by any means at our disposal. The author has done valuable work by collecting the material presented in his comparative tables; with the errors corrected, they will remain as a very useful reference work. 142. A few senior scholars attached to the Liege faculty have been eclectics, preferring a variety of light active involvements to a single, sharply-profiled specialization. One such many-sided teacher, for decades, has been Maurice Pirou who has to his credit an annotated edition (1961) of the short treatise by Turgot (1727-1781), which employed prominence within the context of French Enlightenment. This work by Pirou, which upon its publication more than twenty years ago produced few immediate reverberations (as well as, one is led to conjecture, that scholar's subsequent lecture courses and seminars) prompted his disciple Droixhe, a decade or so ago, to plunge into the newly plowed-over field. 143. It is true that, in physics, analysis of fundamental equations has led to spectacular predictions; but this situation is rather unique. Biology, botany, chemistry (until recently) and geology do not have this character. The special status of physics has been made popular since Kant by philosophy textbooks which still, too often, neglect the discussion of other natural sciences. 144. Most of my own work, however, has been in the human sciences, as is suggested by the models described in this article. An increasing number of investigators are now suggesting models derived from catastrophe theory, but in the coming decade I look forward to seeing those models tested by experiment. Only then can we judge the true worth of the method. 145. Certainly, a physical scientist who has not explicitly designed an "experimentum crucis" is reluctant to abandon his theory on the basis of one experimental failure. Nevertheless, it is his or her responsibility to demonstrate, either by experimental repetition under better conditions or by an analysis, that the given experimental result inconsistent with his or her hypothesis is in fact erroneous by reason of experimental error.

III

146. Any object or concept can be represented as a form, a topological surface, and, consequently, any process can be regarded as a transition from one form to another. If the

transition is smooth and continuous, there are well-established mathematical methods for describing it. In nature, however, the evolution of forms is rarely smooth; it usually involves abrupt changes and perplexing divergencies. Such discontinuous and divergent phenomena have long resisted mathematical analysis, and in most cases quantitative description is still unattainable. In the past few years, however, a method for the construction of qualitative, topological models have been developed. 147. This paper presents the argument that is quite impossible to say, at the moment, if the structure of thought influences the structure of language. One might reasonably ask why such an argument needs to be presented. There would thus seem to be no room for argument. There is, however, a sense in which the influence of thought is not obvious. In fact, in this further thought, the question remains entirely open and no one can yet say what connection, if any, there is between thought and language. But that is the argument of the paper. To explain the argument, it is necessary first to describe how language appears to be acquired. The account will necessarily be brief; a more complete description can be found elsewhere (McMorgan 1994). 148. I will start by citing what I consider a commonsensical explanation as stated by Barstow (1994:154): "We might take as necessary ingredients of an act of explanation (1) some phenomenon, (2) some puzzlement about the phenomenon, (3) some hypothesis about the phenomenon, (4) some grounds for feeling that the hypothesis is correct". With regard to the first of these, I see no reason for us to restrict ourselves in advance regarding the type of phenomenon to be explained. 149. Generalizations are not made in a theoretical void. They are put forward against a background of a more or less well-developed theory, and with a view to adding a new hypothesis to this theory, is necessary. In some true generalizations follow from the corpus of hypotheses constituting some accepted theory, then that theory is not thereby in need of augmentation by a new hypothesis. Conversely, if the contradictory of some true generalization follows from some set of hypotheses, then at least one of those hypotheses must be wrong and should be abandoned. Between these two extremes, we have the case of a true generalization which neither absolutely confirms nor absolutely disconfirms an existing set of hypotheses. 150. As far as the structure of a logical system is concerned, the distinction between assumption and axiom may not seem essential. This is the case of first order logic and intuitionistic logic. For these logical systems, it does not matter, when applying an inference rule, whether or not the formulas involved are assumptions. This is not the case for all logical systems. For some of them, this distinction can be very important. This is the case of linear logic and some relevance logic. 151. Third, and perhaps most important, science is

invariably open-minded and non-dogmatic. It holds even its best theories tentatively and sees them as always subject to change, and does not claim that they describe the nature of things for all possible conditions and for all times. It is exceptionally flexible and never devout. 152. Science uses logic, both Aristotelian and non-Aristotelian, to check its hypotheses, and usually ends up with theories that are not self-contradictory and are not falsified by other views of people and the world. It rules out magic, cavalier jumping to conclusions, and many illogical "non sequiturs." 153. First, his original premises, retained even by his critics, are shown to be false. Next, the question is redefined and reformulated on the basis of a much fuller survey of the secondary literature, with new source material added. This reveals new connections at once more precise and more extensive. Finally, some general conclusions are drawn, and -- what has by now come to seem of no less importance -- the causes, effects, and cures of a historiographical chaos, by no means unique to this particular question -- are indicated. 154. The proposed model does not appear to be based on the research at all but rather on the authors' own intuitions. The only apparent virtue of the ideal model is that it is different from the four studies. However, different does not necessarily mean better, particularly when one considers the expense to implement the ideal model. 155. In my opinion, even the way we subdivide science shows Western science as dualistic and elementalistic in structure. Physics, the study of "physical happenings", stands opposed to psychology, the study of "mental happenings". The revolutionary theories of twentieth-century physics do include some metadiscussion of how an observer/experimenter arrives at her/his picture of "physical happenings", and in the mathematics of the theories, some heavily metaphorical representations of such topics. But to date, the community of scientists has neither accepted any non-dualistic and non-elementalistic theory, nor even agreed that such a theory exists. 156. This is a scientific model which applies to sciences like physics which observe phenomena with a limited number of variables, and a consistent behaviour of them -- but also then the application of the model will not completely be without problems, inasmuch as it requires a certain amount of simplification of reality. The model is most suitable for theoretical constructions like mathematics, but it cannot apply to research fields with a higher number of variables, with inconsistent behaviour as are found in the humanities. 157. If we mean by "theory", along with the definition of the "Encyclopedia Britannica", "a systematic ideational structure of broad scope, conceived by the imagination of man, that encompasses a family of empirical (experimental) laws regarding regularities existing in objects and events, both observed and posited — a structure suggested by these laws and devised to explain them

in a scientifically rational manner", then this construction cannot be considered a theory under any meaningful current sense. The "Encyclopedia Britannica" goes then further as follows: "... whereas empirical laws each express a unifying relationship among a small selection of observables, scientific theories have much greater scope, explaining a variety of such laws and predicting others as yet undiscovered. 158. We can compare competing theoretical systems in regard to such characteristics as these: a) the clarity and precision with which the theories are formulated; b) the systematic, i.e. explanatory and predictive, power of the systems in regard to observable phenomena; c) the formal simplicity of the theoretical systems with which a certain systematic power is attained; d) the extent to which the theories have been confirmed by experimental evidence. 159. To conclude this discussion of dogma in the theory, let us note that its adherents seem trapped in the dilemma of the chicken and the egg (Popper 1963:47). They insist constantly on the truism that accumulating data without prior ideas or theories is a senseless activity, hence the necessity to elaborate theories first. This type of criticism has been applied to the taxonomy of many forms; but if it had been applied to biology or physics, Hooke would have been forbidden to look into his microscope, or nuclear physicists to use particle accelerators. Fortunately, such questions are raised only rarely by working scientists. A scientist who accepts the theories of electromagnetism and of bubble nucleation will nevertheless search literally millions of images in order to find particles for which he has no theory. 160. Here one could embark on an excursus into philosophy of science. Are descriptive theories in fact explanatory? When Watson and Crick proposed a structure for DNA, were they providing a description or an explanation? Instead, I would like to call a truce. I believe that certain descriptions are explanatory, but I will accept that some explanations are not descriptive. A number of questions now naturally arise. What sort of things count as explanatory for Bridges? Are here explanations valid? And, at least for those of us who remain tied to description, are these explanations useful to the descriptive enterprise? 161. It is true that the differences in analysis cannot be divorced from differences among the theories in terms of which the analyses are couched; for example, if a theory does not provide the apparatus needed for identifying the two processes, then either this option is wrong or the theory is wrong. This is precisely why the debate is important. Equally, it could, in principle, turn out that the only way to choose among the alternative analyses is by invoking theory-internal principles; this conclusion will be forced on us if we cannot find any relevant facts. However, I think there are enough facts to make the choice on empirical grounds, which will allow us to draw appropriate theoretical conclusions afterwards.

162. Bach's statement regarding scientific explanation raises a further issue which requires discussion -- namely his third point, that an explanation requires "some hypothesis about the phenomenon". Discussion of this matter in the philosophy of science has tended to revolve around the thesis concerning explanation which was first advanced by Heugel, commonly called the deductive-nonlogical, or sometimes the "covering law" model. Briefly stated, the explanandum or "the thing to be explained", if it can be deduced from a base, can be derived from the explanans which contains at least one law. The explanans or deductive basis will also, in explaining individual events, include one or more particular statements, often called initial conditions.

163. I mentioned above the requirement that the statement of laws in a theory should be minimized. A scientific law can be regarded as a hypothesis that is generally accepted as true; and since anyone who postulates a hypothesis does so in the belief that it may be true, i.e. that it may turn out to be a law (although of course the truth of a hypothesis can never be known for certain), we are also required to keep the postulation of hypotheses to a minimum. Hypotheses are formulated in such a way that generalizations follow from them, but it is possible in principle to formulate any number of saturate hypotheses from which the same generalizations follow. This is undesirable. There is no need for an "overkill" of generalizations by hypotheses. If a generalization follows from one hypothesis (or, more usually, from a set of hypotheses), then we do not need another to account for it.

164. What is interesting is that the authors did not subject their ideal model to any of the analyses used to critique the four models discussed in the research section. As the model proposed is not in any way related to or a product of the research preceding it, it is difficult to believe the authors' claim that it came about as a result of the research. Given the fact that the research failed to find any correlation between model and attitude, it is difficult to understand why the authors would go to the trouble of proposing a new model at all. The proposed model does not appear to be based on the research at all but rather on the authors' own intuitions -- the very approach to curriculum development they criticize in their introduction.

165. The past decade can be characterized as a time of excited searching for the right conceptual tools and methods to investigate the relations between these two spheres. The appearance of the above-mentioned books reflects a period of assessment, consolidation, and institutionalization of these concepts and practices. Each of the books attempts to describe the regularities that can be found in the ways that the two domains interact, and tries to state the principles that must underlie the regularities. The authors, and the approaches which they represent, differ in their views of explanation, their means of getting at the regularities, and their characterization of data. We

find it useful to locate these works in relation to three broad schools or approaches, which we sketch as prototypes with, we admit, highly reductive names: the Philosophers, the Data Gatherers, and the Close Readers. The Data Gatherers are united in opposing the Philosophers' indifference to "real" data; but, otherwise, they split rather sharply into three groups according to their preferences on how to get useful data. The Close Readers are willing to sacrifice the obvious generality claimed by the Data Gatherers in order to conduct an intensive micro-analysis, either to focus on a particular phenomenon or to carry out a many-leveled analysis.

166. "The Collected Writings" contains a wide range of publications by Korzybski: formal academic papers (fifteen), "comments" or forewords to work by others (twelve), complete letters and excerpts, transcripts, mimeographs, book reviews, memoranda, editorials and even an obituary and one patent application. The remaining twenty-five percent of the book consists of material not authored by Korzybski: nine complete articles for which he wrote review articles for or made comments on, programs for congresses of 1935, 1941 and 1949, a context-setting overview of the formative influences on Korzybski by A.W. Read, a biographical sketch by C. Schuchardt (Read), scientific opinions and other comments on the first and second editions of "Science and Sanity", and an enlightening selection of items relevant to the founding and subsequent development of the Institute and the International Society.

167. Yet on the face of it, it is not necessary to believe that knowledge of nature must turn out to be organizable in a philosophically satisfactory way. From a suitable distance, we cannot soundly claim that the historic development of science has proved nature to be understandable in a unique way. What had happened is that the ground of the unknown has continually been shifted, the allegory has continually changed. David Hume expressed this in 1773: "While Newton seemed to draw off the veil from some of the mysteries of nature, he showed at the same time the imperfections of this mechanical philosophy, and thereby restored her ultimate secrets to that obscurity in which they ever did and ever will remain". In the empirical sciences, we are far from being able to prove that we have been approaching an increasing understanding of the type that characterized the development of, say, some branches of mathematics.

Our interests and tools change, but not in a linear, inevitable way. For example, the historic development from organismic science to a mechanistic and then to the mathematical style could have taken place in the opposite direction. And the ontological status of scientific knowledge itself has been turned completely upside down since the beginning of the twentieth century. The experimental detail is now not simply the token of a real world; on the contrary,

to some scientists and philosophers it is all that we can be more or less sure about at the moment. Karl Popper summarized this view in these words: "I think that we shall have to get accustomed to the idea that we must not look upon science as a "body of knowledge", but rather as a system of hypotheses; that is to say, as a system of guesses and anticipations which in principle cannot be justified, but with which we work as long as they stand up to tests, and of which we are never justified in saying that we know that they are "true" or "more or less certain" or even "probable".

Our justification for these hypotheses is that they have a hold on our imagination and that they help us to deal with our experience. On this basis, all the scientist needs to say, if anyone should ask what he or she is doing, is: hypotheses fingo. This — a new methodological thema reinforced by the scientific advances of the first two decades of our century — was precisely what Lodge, Larmor, Poincare and so many others could not accept. Poincare, who was perhaps technically the best-prepared scientist in the world to understand Einstein's relativity theory of 1905, did not deign to refer to it once in his large published output up to his death in 1912. This silence was not mere negligence; Poincare, despite his silence, had understood a consequence of the new physics only too well. The Data Gatherers in order to conduct an intensive micro-analysis to focus on a particular phenomenon.

Показчик

способів перекладу англійських слів різних частин мови

(цифрою позначено сторінку)

Іменник 93, 94, 97, 116, 164, 188, 229, 243, 249

Прикметник 45, 181, 183, 184, 187, 207, 250

Дієслово

особові форми 23, 28, 30, 33, 37, 259, 264, 267, 271

неособові форми

інфінітив 49, 53, 60, 63, 90, 99, 114, 127, 136, 138, 191, 224, 229

герундій 45, 88, 119, 151, 198, 226

дієприкметник I 41, 157, 201

дієприкметник II 43, 119, 147, 162, 166, 203, 207

модальні дієслова 34, 49, 53, 60, 63, 78

Займенник 78, 87, 98, 109, 111, 113, 208, 252, 254, 257

Прислівник 125, 134

Числівник 221, 254

Сполучник і сполучне слово 72, 105, 122, 149, 170, 173, 210, 220, 235, 257

Прийменник 35, 91, 102, 118, 137, 196

Детермінант речення 125, 130

Неозначений артикль 177

Означений артикль 86, 179